МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

РАШЕВСЬКА АННА АНАТОЛІЇВНА

УДК: [378.093.5:7.012]:37.015:172.15(043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Спеціальність 011 — Освітні, педагогічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня
доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____ Анна РАШЕВСЬКА

Науковий керівник: **Чемерис Ганна Юріївна**,
доктор філософії у галузі педагогіки, доцент

Запоріжжя
2025

АНОТАЦІЯ

Рашевська А. А. Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти – Кваліфікаційна наукова робота на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 — Освітні, педагогічні науки. – Запорізький національний університет, Міністерство освіти і науки України, Запоріжжя, 2025 р.

Зміст анотації. У дисертаційному дослідженні розглянуто актуальну проблему формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

У процесі дослідження було проаналізовано наукові здобутки українських і закордонних вчених, які займалися питанням формування різних компетентностей майбутніх дизайнерів. Крім того, було досліджено нормативно-правові документи, що регламентують освітній процес у закладах вищої освіти, з метою уточнення методичних підходів до формування національно-патріотичної компетентності в освітньому процесі. Отримані результати дали змогу визначити зміст поняття «національно-патріотична компетентність» та «національно-патріотична компетентність майбутніх дизайнерів», сформулювати категоріальний апарат дослідження та уточнити поняття «компетентність», «майбутній дизайнер», «професійна підготовка» в контексті формування національно-патріотичної компетентності під час професійної підготовки майбутніх дизайнерів.

Зокрема визначено зміст, сутність та структуру національно-патріотичної компетентності майбутнього дизайнера. У складі структурних компонентів національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів було визначено патріотизм; ціннісне ставлення до культури; емпатію та культурну чутливість; етичну відповідальність; саморефлексію; креативність; критичне мислення;

інноваційність та адаптивність; комунікаційні та презентаційні навички; знання культурної спадщини; дослідницькі та аналітичні навички; інтеграцію національних елементів у дизайн; культурну обізнаність та крос-культурний обмін; технологічні навички проєктування з національними мотивами. Поділ національно-патріотичної компетентності на структурні компоненти дозволив систематизувати не тільки матеріал, що викладається, але й процес формування національно-патріотичної компетентності в цілому.

Визначено критерії, показники й рівні сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, що включають мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний та процесуально-операційний критерії. Встановлено, що рівні сформованості компетентності диференціюються на чотири етапи: критичний, допустимий, достатній та високий (креативний).

Розроблені організаційно-педагогічні заходи, передбачені структурно-функціональною моделлю формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів передбачала послідовне впровадження доцільних і методично скомпонованих навчальних засобів, форм та методів професійної підготовки, принципів і правил їх застосування, послідовних методичних і технологічних дій щодо досягнення поставлених цілей професійної підготовки, що дозволило підвищити рівень сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Компонентний зміст розробленої структурно-функціональної моделі формування досліджуваної компетентності містить концептуально-цільовий (дозволяє визначити методологічні засади здійснення педагогічної діяльності), змістовно-діяльнісний (виявляє загальні й конкретні цілі моделі і змісту навчального матеріалу та навчальних дисциплін та являє собою інформаційно-освітні матеріали, що дозволяють ефективно формувати національно-патріотичну компетентність), критеріально-результативний блок (дає змогу

керувати процесом формування національно-патріотичної компетентності, здійснювати моніторинг та діагностування результативності навчально-пізнавальної діяльності студентів, сприяє та уможливлює прогнозування шляхів його подальшого розвитку та корекції), а також блоки соціального запиту, педагогічних умов та результату. Запропонована структурно-функціональна модель передбачає дослідження всіх аспектів освітнього процесу, від постановки цілей, проектування та організації освітнього процесу до перевірки сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, та відповідає визначеним критеріям відтворюваності (концептуальність, системність, науковість, систематичність, структурність, результативність, керованість та відтворюваність і відтворюваність) і основним методологічним вимогам.

Дослідно-експериментальна робота, що проводилася у 2021-2023 роках, включала перевірку ефективності впровадження організаційно-педагогічних заходів, передбачених структурно-функціональною моделлю. Експериментальна робота здійснювалася на базі Запорізького національного університету, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, Класичного приватного університету та Відокремленого структурного підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університет культури і мистецтв» та Комунального закладу «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

Педагогічне експериментальне дослідження охопило кілька етапів: констатувальний, формувальний та контрольний. На основі отриманих результатів було підтверджено гіпотезу про те, що впровадження розроблених організаційно-педагогічних засад спроєктованої структурно-функціональної моделі сприяє підвищенню рівня національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Гіпотеза дослідження полягала в тому, що рівень

формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів (зокрема мотиваційно-ціннісного, когнітивно-діяльнісного, процесуально-операційного та особистісно-рефлексивного критеріїв) підвищиться за умови застосування розробленої структурно-функціональної моделі.

У констатувальному та формувальному етапах педагогічного експерименту взяло участь 360 здобувача освіти, які навчаються за спеціальністю 022 «Дизайн» у закладах вищої освіти. До складу контрольної групи увійшло 168 здобувачів, а до експериментальної – 192 здобувачі. Результати дослідження продемонстрували позитивні зрушення у рівнях сформованості національно-патріотичної компетентності здобувачів експериментальної групи: підвищення креативного рівня більше ніж на 10%, показники професійного рівня — збільшилися більше ніж на 16%, показники конструктивного рівня знизились на 4%, тоді як показники репродуктивного та критичного рівнів показували динаміку значного зменшення майже на п’яту частину кожний. Для перевірки вірогідності результатів використовувався статистичний метод Колмогорова-Смірнова, який підтвердив статистично значущу різницю (при рівні значущості 0,05), а емпіричне значення ($\lambda_{\text{експ}}$) для усіх критеріїв національно-патріотичної компетентності перевищувало критичне значення ($\lambda_{\text{кр}}$=1,36). Таким чином, гіпотезу дослідження було підтверджено та доведено, що впровадження організаційно-педагогічних заходів розробленої структурно-функціональної моделі сприяло підвищенню ефективності формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

Проведене дисертаційне дослідження не охоплює всіх можливих аспектів підвищення рівня національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, але окреслює перспективні напрями для подальших наукових досліджень, зокрема у напрямі глибшого аналізу шляхів вдосконалення структури і змісту освітньо-професійних програм; дослідження відповідності сучасним потребам ринку праці, інтегруючи глобальні тенденції дизайну з національними особливостями; аналіз закордонного досвіду підготовки

дизайнерів та його адаптація до українського освітнього середовища для підвищення конкурентоспроможності випускників на міжнародному ринку.

Ключові слова: дизайн-освіта, професійна підготовка, компетентнісний підхід, навчально-ігрові технології, творча активність, інноваційний потенціал, креативний розвиток, пошуково-дослідницька діяльність, національно-патріотична компетентність, майбутні дизайнери, етнонаціональний дизайн, національна ідентичність, культурні цінності, прото- та архетипи образотворення, уникнення культурної апропріації.

ABSTRACT

Rashevska A. A. Formation of National-Patriotic Competence of Future Designers in the Vocational Training in Higher Education Institutions. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis for the degree of the Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the speciality 011 - Educational, Pedagogical Sciences. – Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, 2025.

Abstract content. The dissertation study considers the actual problem of forming the national-patriotic competence of future designers.

In the course of the study, the scientific achievements of Ukrainian and foreign scientists who have dealt with the formation of various competences of future designers were analysed. In addition, the regulatory documents governing the educational process in higher education institutions were studied in order to clarify methodological approaches to the formation of national and patriotic competence in the educational process. The results obtained made it possible to define the content of the concepts of "national-patriotic competence" and "national-patriotic competence of future designers", to formulate the categorical apparatus of the study and to clarify the concepts of "competence", "future designer", "professional training" in the context of the formation of national-patriotic competence in the professional training of future designers.

In particular, the content, essence and structure of the national-patriotic competence of the future designer are defined. The structural components of the national-patriotic competence of future designers were identified as: patriotism; value attitude to culture; empathy and cultural sensitivity; ethical responsibility; self-reflection; creativity; critical thinking; innovation and adaptability; communication and presentation skills; knowledge of cultural heritage; research and analytical skills; integration of national elements into design; cultural awareness and cross-cultural

exchange; technological skills of design with national motives. The division of national-patriotic competence into structural components allowed to systematise not only the material taught, but also the process of forming national-patriotic competence in general.

The criteria, indicators and levels of formation of the national-patriotic competence of future designers, including motivational-value, cognitive-activity, personal-reflective and procedural-operational criteria, are defined. It is found that the levels of competence formation are differentiated into four stages: critical, acceptable, sufficient and high (creative).

The developed organisational and pedagogical measures provided for by the structural and functional model of formation of future designers' national-patriotic competence envisaged the consistent introduction of appropriate and methodically composed teaching aids, forms and methods of professional training, principles and rules of their application, consistent methodological and technological actions to achieve the goals of professional training, which allowed to increase the level of formation of future designers' national-patriotic competence in the in the process of professional training in higher education institutions.

The component content of the developed structural and functional model of the formation of the studied competence includes the conceptual-purposeful (allows to determine the methodological principles of pedagogical activity), content-activity (identifies the general and specific goals of the model and content of educational material and academic disciplines and represents information and educational materials that allow to effectively form national-patriotic competence), criterion-resultant block (allows to manage the process of formation of national-patriotic competence). The proposed structural-functional model involves the study of all aspects of the educational process, from setting goals, designing and organising the educational process to checking the formation of national-patriotic competence of future designers, and meets the defined criteria of reproducibility (conceptuality,

systematicity, scientificity, systematicity, structural, effective, manageability and reproducibility and reproducibility) and basic methodological requirements.

The experimental work carried out in 2021-2023 included testing the effectiveness of the implementation of organisational and pedagogical measures envisaged by the structural and functional model. The experimental work was carried out on the basis of Zaporizhzhia National University, Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Municipal Higher Education Institution "Khortytska National Training and Rehabilitation Academy" of Zaporizhzhia Regional Council, Classical Private University and Separate Structural Subdivision "Mykolaiv Branch of Kyiv National University of Culture and Arts" and Municipal Institution "Sumy Regional Institute of Postgraduate Studies".

The pedagogical experimental study covered several stages: stating, formative and control. Based on the results obtained, the hypothesis that the implementation of the designed pedagogical model contributes to the improvement of the level of national and patriotic competence of future designers was confirmed. The hypothesis of the study was that the level of formation of future designers' national-patriotic competence (in particular, cognitive-emotional, personal-creative, motivational-activity and analytical-reflective criteria) will increase with the use of the developed pedagogical technology.

The ascertaining and formative stages of the pedagogical experiment involved 360 students studying in the speciality 022 "Design" in higher education institutions. The control group included 168 students, and the experimental group included 192 students. The results of the study demonstrated positive changes in the levels of national-patriotic competence of the experimental group: an increase in the creative level by more than 10%, indicators of the professional level - increased by more than 16%, indicators of the constructive level decreased by 4%, while indicators of the reproductive and critical levels showed a significant decrease by almost a fifth each. To test the reliability of the results, the Kolmogorov-Smirnov statistical method

was used, which confirmed a statistically significant difference (at the significance level of 0.05) and the empirical value ($\lambda_{\text{експ}}$) for all criteria of national-patriotic competence exceeded the critical value ($\lambda_{\text{кр}}$=1,36). Thus, the hypothesis of the study was confirmed and it was proved that the implementation of organisational and pedagogical measures of the developed structural and functional model contributed to the effectiveness of the formation of future designers' national-patriotic competence.

The conducted dissertation research does not cover all possible aspects of improving the level of national and patriotic competence of future designers, but outlines promising areas for further research, in particular in the direction of a deeper analysis of ways to improve the structure and content of educational and professional programmes; studying compliance with modern labour market needs, integrating global design trends with national characteristics; analysis of foreign experience in training designers and its adaptation to the Ukrainian educational system.

Keywords: design education, professional training, competence-based approach, educational and game technologies, creative activity, innovative potential, creative development, research and development activities, national and patriotic competence, future designers, ethno-national design, national identity, cultural values, archetypes of image making, avoidance of cultural appropriation.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Основні наукові праці, опубліковані у фахових виданнях України, зокрема таких, що реферуються міжнародними наукометричними базами:

1. Рашевська А. А. Аналіз сучасних підходів до визначення дефініції «національно-патріотична компетентність майбутнього дизайнера», *Педагогічні науки: теорія та практика.* Запоріжжя: ЗНУ, 2022. № 2 (42). С. 91-97 DOI : 10.26661/2786-5622-2022-2-14 (Index Copernicus)

2. Рашевська А. А., Чемерис Г. Ю. Аналіз досвіду формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 53. С. 277-283 DOI : 10.24919/2308-4863/53-2-41 (Index Copernicus)

3. Чемерис Г. Ю., Рашевська А. А. Добір доцільних форм та методів та формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* / [редкол.: А. В. Сущенко (голов. ред) та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2022. Вип. 221-225 DOI : 10.32840/1992-5786.2022.83.39 (Index Copernicus)

4. Рашевська А. А. Формування професійних компетентностей під час аналізу козацького портрету XVII–XVIII ст. у студентів спеціальності «Дизайн» на заняттях з живопису. *Вісник ЗНУ, Педагогічні науки*. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. №1 (32). С. 92-94 URL : http://journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/525 (Index Copernicus)

Статті в зарубіжних наукових виданнях:

1. Rashevska A. Diagnostics of the Development of National-Patriotic Competence of Future Designers. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management).* 2024. №5 (65). Pp. 24-31 DOI : 10.51647/kelm.2024.5.5 (Index Copernicus)

Статті, опубліковані в наукових виданнях, що реферуються міжнародними наукометричними базами:

1. Rashevska A. Theoretical and Methodological Basis for the Formation of National-Patriotic Competence of Future Designers. *Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр.* Київ : ГО «Інноваційні обрії України», 2024. № 9. С. 354-369 DOI : 10.31110/2710-3730/2024-9 (Index Copernicus)

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації: навчальні посібники, методичні рекомендації та вказівки:

1. Виноградова А. С., Гресик І. С., Рашевська А. А. *Дизайн-проєктування: Методичні рекомендації до виконання курсових робіт для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн».* Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2019. 40 с.
URL : https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/5184

2. Брянцев О. А., Чемерис Г. Ю., Рашевська А. А. Проектування : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 54 с.
URL : https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/19034

3. Чемерис Г. Ю., Гресик І. С., Рашевська А. А., Потапенко М. В. Методичні рекомендації до проходження виробничої практики для здобувачів ступеня вищої освіти спеціальності «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн». Запоріжжя: ЗНУ, 2024. 54 с. URL : https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/23700

Матеріали конференцій та опубліковані праці апробаційного характеру:

1. Рашевська А. А. Виховний потенціал етнодизайну в процесі підготовки майбутніх дизайнерів. *Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів : матеріали І Всеукраїнського науково-методичного семінару* / Головні редактори: Г. В. Локарєва, Ю. В. Гончаренко. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. С. 58-60

2. Рашевська А. Педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів. *Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів: матеріали VI науково-методичного семінару* / голов. ред. : Г. В. Локарєва, Ю. В. Гончаренко. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. С. 48-50

3. Kopeikin M., Gresyk I., Rashevska A. Educational potential of ethnodesign in the formation of professional competencies of future designers. *Design, Visual Art & Creativity: Modern Trends and Technologies*: Proceedings of III rd International Scientific and Practical Conference (12th of December 2024) Zaporizhzhia : Zaporizhzhia National University, 2024. Vol. 2 Pp. 30-33. DOI : 10.5281/zenodo.14577347

4. Рашевська А. Дидактичні основи національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології : матеріали ІІ міжнародної науково-практичної конференції* (12 грудня 2023 р.) Запоріжжя : ЗНУ, 2023. Т. 2 С. 73-75. DOI : 10.5281/zenodo.10360480

5. Рашевська А. А. Національно-патріотична компетентність як важлива складова сучасної мистецької освіти. *X Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво в реаліях сучасної освіти»*. (25–26 травня 2023 р. Полтава) Полтава : Полтавський національний педагогічний університет, 2023. С. 179-182.

6. Рашевська А. А. Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в контексті реформування дизайн-освіти. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології : матеріали І міжнародної науково-практичної конференції* (12 грудня 2022 р.) Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2022. Том 2. С. 43-45.

7. Рашевська А. А. Особливості формування національно-патріотичної компетентності в системі підготовки майбутніх дизайнерів. *Міжнародна наукова конференція «Культурологія, мистецтвознавство та музикознавство в системі сучасної освіти країн європейського союзу».* Вроцлавек : Cuiavian University in Wroclawek, 2022. С. 38-40.

8. Рашевська А. А. Роль дисципліни «Рисунок» у формуванні професійних компетентностей майбутніх бакалаврів дизайну. *Міжнародна наукова конференція «Взаємодія культури, науки і мистецтва в питаннях розвитку моральності сучасного європейського суспільства»* (м. Рига, Латвійська Республіка, 28-29 грудня 2021 р.) Рига : Балтійська міжнародна академія, 2022. С. 130-131.

9. Омельченко А. В., Рашевська А. А. Особливості створення ілюстративного матеріалу при проведенні ділової гри з інструментів пропаганди для школярів м. Запоріжжя та Запорізької області. *Пропаганда vs контрпропаганда у медіапросторі: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Запоріжжя, 12 лютого 2018 р.). Запоріжжя : Інтер-М, 2018. С. 386-395.

10. Рашевська А. А. Джеймс Гілрей – фундатор англійської сатиричної карикатури. *Пропаганда vs контрпропаганда у медіапросторі: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Запоріжжя, 12 лютого 2018 р.). Запоріжжя : Інтер-М, 2018. С. 200-210.

11. Рашевська А. А. Українська народна ікона козацької доби в контексті розвитку духовності в сучасній художній освіті. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали III Міжнародного Конгресу* (м. Одеса, 18-21 травня 2017 року). Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 369-370.

12. Рашевська А. А. Козацька тема в художніх творах з колекції Дніпропетровського історичного музею ім. Д. І. Яворницького. *«Педагогічні аспекти підготовки викладачів з візуального мистецтва та дизайну: сучасність і перспективи» та «Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття». Збірник матеріалів Міжнародних науково-методичних конференцій професорсько-викладацького складу і молодих учених в рамках IX Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2017»,* м. Харків, 9-12 жовтня 2017 року / За загал. ред. Даниленка В. Я. Харків : ХДАДМ, 2017. С. 299-302.

13. Рашевська А. А. Роль ікон та православних святих у релігійному світосприйнятті запорізьких козаків. *Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття», присвячена 95-річчю заснування вищої художньої школи Харкова*. Збірник статей. (13 жовтня 2016 р), Харків : ХДАДМ, 2016. С. 126-128.

14. Рашевська А. А. Художні особливості народної ікони в колекції національного заповідника «Хортиця» в м. Запоріжжі. *Всеукраїнська наукова конференція професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2014/2015 навчального року : Збірник статей.* (м. Харків, 15 травня 2015 р). Харків : ХДАДМ, 2015. С. 28-29.

15. Рашевська А. А. Українська народна ікона–запорізьких та дніпровських музейних колекцій в колекції національного заповідника «Хортиця» в м. Запоріжжі. *Сучасне мистецтво: практика та наукові пошуки : Міжнародна студентська науково-практична конференція.* (м. Харків, 15-16 жовтня 2015 року). Харків : ХДАДМ, 2015. С 188-191.

16. Рашевська А. А. Народна ікона та її роль в українському мистецтві. *Дизайнерська освіта України у світовому контексті. Міжнародна студентська науково-практична конференція* (м. Харків, 16-18 жовтня 2013 р.) Харків : ХДАДМ, 2013. С 82-83.

ЗМІСТ

ВСТУП.....19

РОЗДІЛ І НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ДИЗАЙН-ОСВІТИ.....34

1.1. Основні наукові підходи до змістового наповнення ключового поняття «національно-патріотична компетентність» в сучасній педагогіці.....34

1.2. Сучасний стан формування національно-патріотичної компетентності в системі підготовки майбутніх дизайнерів в закладах вищої освіти.....51

1.3. Аналіз історичної ретроспективи розвитку українського мистецтва як основи формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.....69

1.4. Сутність та структура національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.....85

Висновки до розділу.....100

РОЗДІЛ ІІ МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....104

2.1. Структурно-функціональна модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.....104

2.2. Організаційно-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти.....122

2.3. Розроблення критеріально-діагностувального апарату формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти.....146
Висновки до другого розділу.....169
РОЗДІЛ ІІІ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....172
3.1. Організація, методика та етапи проведення дослідно-експериментальної перевірки ефективності розробленої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти.....172
3.1.1. Констатувальний етап дослідження та аналіз одержаних результатів.....174
3.1.2. Формувальний етап дослідження та аналіз одержаних результатів.....191
3.2. Інтерпретація результатів дослідно-експериментальної перевірки ефективності розробленої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.....196
Висновки до третього розділу.....210
ВИСНОВКИ.....214
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....219
ДОДАТКИ.....270

ВСТУП

Актуальність дослідження. Російська агресія проти української державності яскраво демонструє важливість історико-культурної складової в системі вищої освіти. Псевдонаукові факти, якими росія апелює, виправдовуючи свою агресію, псевдоконцепції «єдиної історії» та «спільної культури», якими вона намагається виправдати загарбання наших територій, викликає гостру необхідність збереження культурно-мистецьких цінностей, створених українським народом протягом багатьох століть, української історії (особливо боротьбу українського народу за власну незалежність та ідентичність) і культури з її унікальними національними здобутками для подальшої інтеграції етнонаціональних аспектів у сучасній візуальній культурі для збереження української автентичності та ідентичності.

Не менш деструктивно вплинули активні глобалізаційні процеси у XX ст., які нехтували національною спадщиною та сприяли культурній апропріації, коли бурхливий розвиток технологій дав можливість замінити рукотворне мистецтво більш дешевим машинним, вже в XXI ст. призвели до гострої потреби повернення до витоків народного мистецтва, відродження вже забутих технік, відновлення духовного надбання предків, відображене в наївному непрофесійному живописі, образотворчому та сакральному мистецтві, що формувалось на певних прото- і архетипах, та зосереджувалась на народно-суб'єктивному сприйнятті та їхнього символічного змісту.

Важливість посилення історико-культурної складової як фундаментального елементу вищої освіти була підкреслена у рішенні Рішенні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) від 21 червня 2022 р. [378], де зазначається, що «саме вивчення історії та культури власного народу в поєднанні з вивченням інших засадничих гуманітарних та соціальних наук формують громадянську ідентичність і патріотизм». В умовах російської агресії та з огляду на численні виклики, що постають перед українською державністю, формування таких особистостей, які усвідомлюють

своє місце в утвердженні і захисті національних цінностей, є надзвичайно важливим. Це особливо стосується євроінтеграційних процесів, які відбуваються в Україні, де національна ідентичність повинна стати основою для культурної та професійної діяльності.

Тому сьогодні надзвичайно гостро стоїть проблема формування національно-патріотичної свідомості молоді, що є складовою національної безпеки України. Особливо актуально це для сфери вищої освіти, де підготовка майбутніх бакалаврів дизайну потребує інтеграції національно-патріотичних елементів у сучасній дизайн-освіті, для формування генерації свідомих фахівців з потужною мотивацією бути амбасадорами національної ідентичності у візуальній культурі на закордонному ринку. Культурно-мистецькі та історичні цінності українського народу є важливою складовою в професійній дизайн-освіті, тому надзвичайно важливо виховувати у студентства відчуття патріотизму, громадянської відповідальності, національно-культурної ідентичності, здатність та внутрішню мотивацію зберігати і примножувати культурно-мистецькі цінності у їх органічній інтеграції національних прото- і архетипів до сучасних дизайн-рішень, а для цього необхідно створити відповідні умови в освітньому процесі. Тому сучасна дизайн-освіта потребує оновлення за рахунок звернення до культурно-історичних традицій, їх відродження та включення в програми навчальних дисциплін для вирішення стратегічного завдання щодо забезпечення інтеграції сучасної етнонаціональної складової у освітні компоненти на системному рівні. В свою чергу, це також зумовлює особливу потребу в формуванні національно-патріотичної компетентності, як системного процесу, збагаченого новітніми педагогічними технологіями та методиками.

Система формування національно-патріотичної свідомості регулюється низкою нормативних документів: постановою Верховної Ради від 23.02.2017 № 1908-VIII «Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему: «Ціннісні орієнтації сучасної української молоді» [338];

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р «Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні» [380]; указом Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання від 18 травня 2019 року № 286/2019» [441]; рішенням Комітету Верховної Ради України «Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті ВРУ з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму від 22 грудня 2015 року на тему: «Формування патріотизму та національної свідомості дітей та молоді в сучасних умовах» [377]; розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2020 р. № 1233-р «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року» [380]; постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020 – 2025 роки» [339]. Важливим також в контексті дослідження є рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 21 червня 2022 р. про історико-культурну складову освітнього процесу [378] Зокрема, створено Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді [442] – державний заклад позашкільної освіти, основними напрямами діяльності якого є реалізація державної політики з питань національно-патріотичного виховання дітей і молоді та координація процесу національно-патріотичного виховання дітей і молоді в системі освіти. Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання, патріотичне виховання є складовою національного виховання, основними завданнями якого є становлення незалежних громадян і патріотів України, гуманістів і демократів, людей, готових до виконання своїх громадянських і конституційних обов'язків, збереження духовних і культурних надбань українського народу, високої культури людських взаємовідносин, які мають бути досягнуті [285].

План заходів з реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020 – 2025 роки визначено визначає його як «вивчення

сучасних систем виховання в Україні та за кордоном, узагальнення та поширення кращого досвіду національно-патріотичного виховання, проведення наукових досліджень з питань національно-патріотичного виховання» [441].

Теоретико-методологічною базою дослідження стали фундаментальні праці, присвячені концептуальним засадам професійної підготовки фахівців, якими займались такі українські вчені, як О. Гура [179], І. Зязюн [213], Н. Ничкало [291], А. Полякова [331], Л. Лук'янової [264], О. Пономаренко [333], С. Сисоєва [407], Н. Сулаєва [422], Л. Сущенко [429], Т. Сущенко [431], та ін. Дослідженням впровадження патріотизму та національної ідентифікації як ціннісних складових сучасної освіти займались такі вчені, як І. Бех [122], О. Власенко [157], А. Гаврилюк [160], О. Дем'янчук [186], С. Клепко [230], Н. Лазуріна [250], О. Пометун [332], Т. Ремех [373], О. Сухомлинська [425], В. Шахрай [473] та інші. Основоположні питання становлення дизайн-освіти в Україні, підготовки майбутніх дизайнерів та впровадження компетентнісного підходу у сучасній дизайн-освіті та практиці висвітлено в наукових працях у різних аспектах займались такі науковці, як С. Геренко [164], О. Баніт [114], Г. Брянцева (Г. Шугайло) [483], В. Даниленко [183], С. Давидова [181], Н. Дерев'янко [188], Г. Демків [187], М. Кравченко [241], О. Пасько [319], І. Продан [346], В. Прусак [349], Т. Руденька [389], Н. Сулаєва [422], П. Татіївський [432], О. Трошкін [438], С. Чирчик [469], Г. Чемерис [460], А. Шевченко [476], О. Швець [474] та інші. Окремим аспектам інтеграції етнодизайну у сучасну дизайн-освіту приділено увагу таких закордонних вчених, як Г. Адамсон, Г. Рієлло, С. Тіслей (G. Adamson, G. Riello, S. Teasley) [2], Дж.-Е. Бейлю (Beaulieu J.-É.) [6], Дж. Метью (J. Mathieu) [65], К. Фаллан та Г. Леєс-Маффей (K. Fallan, G. Lees-Maffei) [30] та ін.; українських дослідників, таких як Є. Антонович [106], А. Бровченко [148], М. Близнюк [133, 134], Б. Голик [168], В. Гриньова та Т. Паньок [175], Ю. Дідовець [191], А. Дяченко [200, 201, 202], В. Кардашов та Г. Чемерис [223, 457], Л. Корницька [237], В. Косів [238], О. Кудря [244],

Н. Наталевич [288], Л. Оршанський [302], А. Руденченко [387], О. Семенова [399], О. Хмельовський [446, 448, 449, 450], Ц. Цжи [453], І. Черкесова [466] та ін.

Проводячи аналіз наукових досліджень, ми дійшли висновку, що різноманітним аспектам проблеми формування національної, патріотичної та громадянської компетентностей присвячена досить значна кількість праць та наукових розвідок, однак, не зважаючи на значну кількість наукових праць та статей, присвячених інтеграцій етнонаціональних особливостей у сучасній дизайн-освіті, досі бракує ґрунтовного дослідження де б системно і різнобічно було проаналізовано особливості формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти, з огляду на це, проблема набуває особливої актуальності. Актуальність проблеми, недостатнє наукове опрацювання та нерозв'язані суперечності стали причиною вибору теми дисертаційного дослідження: **«Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти»**

Необхідність дослідження та вирішення окресленої проблеми, її актуальність і своєчасність зумовлені **наявними суперечностями між**:

- потребою у збереженні і розвитку традиційних культурних форм та відмови від культурної апропріації, що вимагає від майбутніх дизайнерів вміння поєднувати інновації з національно-культурним контекстом у професійній діяльності та домінуванням універсалізації у дизайн-діяльності, що посилює тривіальність дизайнерських практик і спричиняє ризик втрати національної ідентичності;

- зростаючим суспільним запитом на дизайнерів, які не лише володіють професійними знаннями, але й здатних продукувати на високому рівні об'єкти дизайну інтеграцією національних традицій в сучасні рішення, які позиціонуватимуть Україну на вітчизняному і міжнародному ринку та недостатньою увагою до національно-патріотичної складової в освітніх

програмах підготовки дизайнерів, що обмежує підготовку фахівців, здатних зберігати й примножувати культурні цінності України;

- прагненням до європейської інтеграції та адаптацією до загальноєвропейських стандартів у дизайн-освіті з урахуванням збереження національної культурної ідентичності та спрямованістю освітніх програм на підготовку фахівців до роботи у глобальному ринку з акцентом на універсальних стандартах та традиційних підходах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної теми Запорізького національного університету «Освіта і практика дизайну: Шляхи розвитку в контексті діджиталізації і євроінтеграції» (реєстраційний номер № 0121U113246) одним з виконавців якої є автор. Тему дисертації затверджено науково-технічною радою Запорізького національного університету (протокол № 10 від 24 квітня 2025 року).

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – структурно-функціональна модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в умовах вищої освіти.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці ефективності структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти.

Для досягнення цієї мети поставлено наступні **завдання**:

1. визначити теоретичне підґрунтя проблеми, її актуальність та ступінь дослідженості, дослідити закордонний та український досвід професійної підготовки майбутніх дизайнерів з метою виявлення основних підходів до інтеграції етнонаціонального дизайну до освітнього процесу;

2. проаналізувати національно-патріотичну компетентність як актуальну проблему сучасної дизайн-освіти, розкрити й схарактеризувати її сутність та структуру, спираючись на історичну ретроспективу розвитку українського мистецтва;
3. здійснити добір доцільних форм, методів та засобів формування національно-патріотичної компетентності і обґрунтувати її зміст, а також визначити критерії, показники та рівні сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів;
4. обґрунтувати та змоделювати структурно-функціональну модель формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти;
5. експериментально перевірити ефективність розроблених організаційно-педагогічних засад у структурно-функціональній моделі формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Гіпотеза дослідження ґрунтується на припущенні про те, що формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки набуває ефективності, якщо реалізується розроблена структурно-функціональна модель освітнього процесу, яка передбачає впровадження організаційно-педагогічних умов для інтеграції елементів етнодизайну в змістове наповнення відповідних дисциплін, поетапної підготовки майбутніх дизайнерів протягом усього періоду навчання та забезпечується інтеграцією в освітній процес на рівні його освітніх компонентів, форм, методів і засобів.

Методи дослідження. Для досягнення мети, вирішення встановлених завдань, підтвердження гіпотези використовувалися взаємопов'язані методи дослідження:

– *теоретичні*: контент-аналіз, узагальнення та систематизація наукових досліджень, навчально-методичних видань та дидактичних матеріалів,

нормативних документів, що розкривають питання стосовно різних аспектів дизайн-освіти та формування національно-патріотичної компетентності; аналіз та виявлення сучасного закордонного й українського досвіду формування національно-патріотичної компетентності в теорії і практиці та з'ясування особливостей імплементації в професійну підготовку майбутніх дизайнерів; педагогічне моделювання для визначення сутності та структури, обґрунтування концепції та розробки структурно-функціональної моделі методичної системи включення елементів етнодизайну до змісту дисциплін; удосконалення наповнення та відбір ефективних форм, засобів та методів освітнього процесу;

– *емпіричні:* діагностичні якісні (спостереження, бесіда, інтерв'ю, опитування, анкетування, аналіз результатів творчої діяльності студентів) та кількісні (опитування, анкетування, самооцінювання, аналіз результатів творчої діяльності студентів), зокрема використання психолого-педагогічних методик тестування (авторські модифікації А. Рашевської методики «Шкала академічної мотивації», методики «Мотиваційні впливи на вибір професійної діяльності» та методики для діагностики рівня знань, вмінь та навичок студентів з образотворчих дисциплін, загальнохудожньої обізнаності, авторства Л. Базильчук, а також методика вивчення динаміки здібностей авторства О. Музики та Н. Портницької) з метою встановлення рівня сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів та перевірки ефективності методики організації освітнього процесу; педагогічне експериментальне дослідження (констатувальний, формувальний та узагальнюючий етапи) для перевірки ефективності впроваджуваних організаційно-педагогічних засад;

– *методи мистецтвознавчого образно-стилістичного аналізу:* комплексний, який дав змогу всебічно і ґрунтовно висвітлити її феномен за допомогою поєднання знань суміжних наук; порівняльно-типологічний аналіз, необхідний для класифікації; системний, який сприяв дослідженню як цілісної складової системи народного мистецтва, що синтезується із суми певних

традиційних форм, характерних для того чи іншого етносу; порівняльний, за допомогою якого визначено подібності або відмінності стилістичних особливостей; дослідження етапів розвитку народного живопису; використано історико-генетичний та історичний методи, принцип типологізації; художньо-стилістичний, мистецтвознавчий структурно-семіотичний аналіз та порівняння для дослідження регіональних стилістичних особливостей та розкриття внутрішнього змісту та символіки, типології її художньої структури, що в комплексі надало можливості дослідження національних прото- та архетипів образотворення з метою інтеграції у змістовну складову змодельованої методичної системи;

– *математичні статистичні методи:* обробка статистичних даних, обробка результатів дослідження з використанням описових методів математичної статистики для первинної обробки результатів діагностики, визначення кількісних та якісних показників у досліджуваних процесах і явищах; методи кількісного аналізу статистичних результатів та перевірки статистичних гіпотез для оцінки ефективності впровадження методичної системи (t–критерій Ст'юдента, критерій Колмогорова-Смірнова); метод графічного подання статистичних даних для візуалізації частотних показників.

Експериментальна база дослідження. Експериментальна робота здійснювалася на базі Запорізького національного університету, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Харківської державної академії дизайну і мистецтв, Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, Класичного приватного університету, Відокремленого структурного підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університет культури і мистецтв». В експериментальній роботі взяли участь

360 студентів денної та заочної форми навчання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– ***вперше*** сформульовано визначення поняття «національно-патріотична компетентність» та «національно-патріотична компетентність майбутніх дизайнерів»; визначено сутність та структуру національно-патріотичної компетентності майбутніх бакалаврів дизайну; виділено компоненти національно-патріотичної компетентності у студентів-дизайнерів (акцент на патріотизм; ціннісне ставлення до культури; емпатію та культурну чутливість; етичну відповідальність; саморефлексію; креативність; критичне мислення; інноваційність та адаптивність; комунікаційні та презентаційні навички; знання культурної спадщини; дослідницькі та аналітичні навички; інтеграцію національних елементів у дизайн; культурну обізнаність та крос-культурний обмін; технологічні навички проєктування з національними мотивами); змодельовано та теоретично обґрунтовано модель освітнього процесу для формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх бакалаврів дизайну; визначено педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності у студентів-дизайнерів (введення розроблених організаційно-педагогічних заходів, що складають розроблену структурно-функціональну модель формування національно-патріотичної компетентності в освітній процес закладів вищої освіти, включення ціннісних складових та елементів етнодизайну у програми навчальних дисциплін, створення відповідного освітньо-культурного середовища для активної творчої національно-патріотичної діяльності студентів-дизайнерів, залучення і участь студентів в соціальних та громадсько-патріотичних заходах та акціях); спроектовано структурно-функціональну модель освітнього процесу, що включає взаємопов’язані блоки: концептуально-цільовий (дозволяє визначити методологічні засади здійснення педагогічної діяльності), змістовно-діяльнісний (виявляє загальні й конкретні цілі моделі і змісту навчального матеріалу та навчальних дисциплін та являє собою інформаційно-освітні матеріали, що дозволяють ефективно формувати національно-патріотичну

компетентність), критеріально-результативний блок (дає змогу керувати процесом формування національно-патріотичної компетентності, здійснювати моніторинг та діагностування результативності навчально-пізнавальної діяльності студентів, сприяє та уможливлює прогнозування шляхів його подальшого розвитку та корекції), а також блоки соціального запиту, педагогічних умов та результату; і передбачає наскрізний процес формування досліджуваної компетентності впродовж усього терміну професійної підготовки майбутніх дизайнерів, що досягається за рахунок: модернізації та збагачення змісту дисциплін «Історія мистецтв», «Історія дизайну», «Проектування», що надають підґрунтя до курсового проєктування та підготовки кваліфікаційних робіт, та базується на комплексі взаємопов'язаних підходів, принципів, форм, методів та засобів.

– ***уточнено***: зміст ключових термінів понятійно-категоріального апарату дослідження: «національна компетентність», «патріотична компетентність», «майбутній дизайнер», «професійна підготовка»; компоненти, критерії, показники та рівні сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів; концептуальні засади формування досліджуваної компетентності.

– ***удосконалено*** зміст, форми, методи та засоби формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів; критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний, процесуально-операційний та особистісно-рефлексивний), їх показники та рівні (креативний, професійний, конструктивний, репродуктивний та критичний); навчально-методичні засади підготовки майбутніх дизайнерів на підставі впровадження ігрових та інтерактивних форм і проєктних практико-орієнтованих методів навчання (метод презентації, тренінгові вправи, кейс-метод, метод проблемного навчання, метод ділових (рольових) ігор, навчальна та наукова дискусія тощо); інноваційних технологій організації освітнього процесу (змішане навчання, перевернуте заняття тощо);

– ***подальшого розвитку*** набули теоретичні та практичні аспекти та методичні положення щодо змісту професійної підготовки майбутніх бакалаврів дизайну в умовах вищої школи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у впровадженні наукових результатів дослідження в освітній процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів дизайну в умовах вищої школи, модернізації програмового наповнення та розробці навчально-методичних комплексів традиційних навчальних дисциплін (включення окремих тем з етнодизайну в такі курси як «Історія мистецтв», «Історія дизайну», «Проектування», виконання курсових проектів з дисципліни «Дизайн-проєктування»); авторського комплексу засобів моніторингу рівня сформованості національно-патріотичної компетентності (методи діагностики мотивації, дидактичні тести, практичні завдання та вправи); інтерактивних форм і ігрових методів навчання.. Матеріали дослідження також можуть бути використані для професійної підготовки студентів, що навчаються за спеціальністю «Дизайн», а також під час стажування викладачів, що працюють у сфері вищої дизайн-освіти України.

Теоретичні положення, авторські науково-методичні розробки та висновки дослідження є основною для подальшого вдосконалення професійної підготовки майбутніх дизайнерів у системі вищої освіти.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти України, про що свідчать відповідні документи: Запорізький національний університет (довідка 01/01-23/1008 від 27.06.2025 р.), Харківська державна академія дизайну і мистецтв (довідка про впровадження від 07.06.2025 р.), Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка (довідка № 344 від 08.02.2024 р.), Комунальний заклад «Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» (довідка № 120/01-16 від 12.02.2024 р.), Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради (акт про впровадження від 25.11.2023 р.), Класичний приватний університет (довідка

№ 3843 від 17.11.2023 р.), Відокремлений структурний підрозділ «Миколаївська філія Київського національного університет культури і мистецтв» (довідка № 64/20-22 від 22.03.2024 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження були висвітлені й обговорювалися на науково-практичних конференціях: ***міжнародних*:** 1. VI науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу» (10-11 квітня 2025 р., м. Запоріжжя); науковий круглий стіл «Європейський та національний виміри реформування дизайн-освіти» (06 травня 2025 р., м. Київ); III науково-практична конференція «Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології» (12 грудня 2024, м. Запоріжжя); VI конгрес «Етнодизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції» (27-29 листопада 2024 р., м. Полтава); II науково-практична конференція «Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології» (12 грудня 2023, м. Запоріжжя); наукова конференція «Культурологія, мистецтвознавство та музикознавство в системі сучасної освіти країн європейського союзу» (2022, Вроцлавек); I науково-практична конференція «Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології» (12 грудня 2022, м. Запоріжжя); наукова конференція «Взаємодія культури, науки і мистецтва в питаннях розвитку моральності сучасного європейського суспільства» (м. Рига, Латвійська Республіка, 28-29 грудня 2021 р.); науково-практична конференція «Пропаганда vs контрпропаганда у медіапросторі: минуле, сучасне, майбутнє» (12 лютого 2018 р., м. Запоріжжя); III конгрес «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (м. Одеса, 18-21 травня 2017 року); науково-методичні конференції професорсько-викладацького складу і молодих учених в рамках IX Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2017» : «Педагогічні аспекти підготовки викладачів з візуального мистецтва та дизайну: сучасність і

перспективи» та «Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття». (9-12 жовтня 2017 р., м. Харків); науково-практична конференція «Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття», присвячена 95-річчю заснування вищої художньої школи Харкова (13 жовтня 2016 р, м. Харків); студентська науково-практична конференція «Сучасне мистецтво: практика та наукові пошуки» (15-16 жовтня 2015 р., м. Харків); студентська науково-практична конференція (16-18 жовтня 2013 р., м. Харків); в***сеукраїнських***: І науково-методичний семінар «Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів» (29 травня 2025 р., м. Запоріжжя); Х науково-практична конференція «Мистецтво в реаліях сучасної освіти». (25–26 травня 2023 р. Полтава); наукова конференція професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2014/2015 навчального року (15 травня 2015 р., м. Харків); ***регіональних***: VI науково-методичний семінар «Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів» (30 травня 2024 р., м. Запоріжжя).

Особистий внесок здобувача. Всі наукові результати, викладені в роботі, одержано автором самостійно. Ідеї та думки, що належать співавторам статей (M. Kopeikin, І. Гресик (I. Gresyk), О. Брянцев, А. Виноградова, М. Потапенко, А. Омельченко, Г. Чемерис) у дисертаційній роботі не використовувались. В опублікованих у співавторстві методичних рекомендаціях [150] автор належить зміст лабораторної роботи №19-20 та зміст екзаменаційного завдання (практична частина) з дисципліни «Проектування»; у методичних рекомендаціях [155] автором систематизовано основні вимоги до змісту, структури, оформлення та захисту курсової роботи; у методичних рекомендаціях [461] автором розроблено структуру методичних рекомендацій, визначено мету, завдання та зміст виробничої практики, перелік основних видів діяльності здобувачів освіти під час практики та сформульовано критерії оцінювання результатів; у публікації [58] автору належить виявлення освітнього потенціалу етнодизайну у процесі професійної підготовки майбутніх

дизайнерів; у публікації [300] автору належить висвітлення особливостей створення ілюстративного матеріалу при проведенні ділової гри; у статті [368] автору належить огляд визначень термінів та аналіз закордонних та українських освітніх програм; у статті [462] автору належить добір доцільних форм, методів та засобів для реалізації освітніх компонентів, які формують національно-патріотичну компетентність майбутніх дизайнерів.

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дослідження опубліковано в 25 працях, з них 18 одноосібні, зокрема: 6 – відображають основні наукові результати дисертації (1 – у зарубіжному науковому виданні, 1 – у науковому виданні, що реферується міжнародною наукометричною базою), 16 – апробаційного характеру, 3 – додатково відображають наукові результати дисертації.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (488 найменувань, 98 з них – іноземною мовою) та додатків, викладена на 450 сторінках (з них основного тексту – 218 сторінок та 11 додатків на 232 сторінках). Робота містить 13 рисунків, 10 таблиць і 4 формули.

РОЗДІЛ І
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ДИЗАЙН-ОСВІТИ

У розділі подано результати теоретичного аналізу наукових досліджень з проблеми формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, вітчизняного та закордонного досвіду дизайн-освіти в контексті збереження національної ідентичності. Здійснено аналіз сучасного стану сформованості національно-патріотичної компетентності. Визначено сутність та структуру національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Здійснено концептуалізацію основ формування досліджуваної компетентності через застосування прото- та архетипів образотворення.

1.1. Основні наукові підходи до змістового наповнення ключового поняття «національно-патріотична компетентність» в сучасній педагогіці

Глобалізаційні процеси XX-XXI століть, що спричинили знецінення національних мистецьких традицій і культурну апропріацію, створюють потребу у відродженні народного мистецтва та технік. Тому на сьогоднішній день надзвичайно гостро стоїть проблема національно-патріотичного виховання, яке є складовою національної безпеки України, що підкреслює важливість включення історико-культурного компоненту в систему вищої освіти для збереження національної ідентичності та протидії псевдонауковим концепціям. Формування національно-патріотичної свідомості студентів є стратегічно важливим для національної безпеки України, особливо у контексті дизайн-освіти. Майбутні дизайнери мають бути підготовлені як амбасадори національної ідентичності на міжнародній арені, інтегруючи національні

архетипи та символи в сучасний дизайн. Для цього необхідно системно впроваджувати культурно-історичні традиції в освітній процес через оновлені програми навчання.

Саме тому система вищої освіти в Україні потребує оновленого підходу, орієнтованого на збереження національної ідентичності через інтеграцію культурно-історичних елементів у професійну підготовку студентів. У дизайн-освіті це завдання стає ще більш важливим, оскільки майбутні фахівці мають не лише опановувати професійні навички, але й розуміти глибокий культурний контекст своєї роботи. Одним із інструментів для досягнення цієї мети є компетентнісний підхід, який дозволяє систематично формувати необхідні якості та вміння у здобувачів освіти. Саме компетентнісний підхід став ключовою парадигмою в сучасній освітній системі, що спрямована на підготовку фахівців, здатних вирішувати професійні завдання в умовах швидких соціально-економічних змін.

Цей підхід спричинив активні дослідження нового напряму, а поняття «компетентність» та «компетенція» стали предметом багатьох наукових розвідок, оскільки вони охоплюють як професійну підготовку, так і особистісний розвиток [390]. У міжнародному контексті компетентнісний підхід набув значної ваги з 1970-х роках у США [110, с. 61], де було розроблено концепцію індивідуального навчання, спрямовану на розв’язання різноманітних професійних завдань. Згодом у 1980-х поняття компетентності розширилося, включаючи участь у політичному та культурному житті [234]. У 1990-х роках глобалізація актуалізувала питання мультикультурності, багатомовності та вимог ринку праці, що зробило компетентність центральним аспектом у професійній підготовці [471]. Серед закордонних дослідників компетентнісного підходу слід відзначити Н. Борхема (N. Boreham) [10], Д. Бекетта та П. Хагера (D. Beckett and P. Hager) [7], Н. Норріса (N. Norris) [70], чиї роботи сприяли глибшому розумінню цієї парадигми в освітніх системах різних країн.

В Україні розвиток компетентнісного підходу посилився у зв'язку з євроінтеграційними процесами та реформами освіти. Дослідження цього підходу здійснювали такі українські науковці, як І. Бех [119], І. Гаврищак [161], І. Гнатишин [166], М. Головань [169, 170], Л. Дольнікова та М. Наконечна [193], І. Зязюн [215], О. Кучай [246], С. Лейко та Т. Кознецова [255, 256], В. Луговий та О. Слюсаренко [262, 263], О. Марущак [272], О. Овчарук [298]. Вони розглядали компетентність як інтегративну категорію, що поєднує професійні знання, навички та особистісні риси.

Розкриємо зміст ключового поняття «*компетентність*». У більшості наукових досліджень «компетентність» визначається як інтегрована здатність особи виконувати професійні завдання, що включає знання, уміння, навички, цінності та особистісні якості. Відповідно до компетентнісного підходу, освітні процеси мають забезпечувати розвиток не лише знань, але й умінь, навичок та особистісних якостей, які необхідні для виконання конкретних завдань.

У лексикографічних джерелах, таких як академічний тлумачний словник [409], вимовно-тлумачний словник англійської мови [97, с. 65], в словнику сучасної англійської мови та її використання [40, с. 100], Великий тлумачний словник української мови [153, с. 560], словнику української мови [412] та у словнику соціальної педагогіки [259, с. 125] поняття «компетентність» визначається як властивість або стан, здатність і правоздатність та визначається як коло повноважень будь-якої посадової особи чи органу; володіння знаннями, досвідом у певній галузі; психосоціальна якість, яка означає силу і впевненість, джерелом яких є відчуття власної успішності та корисності, здатності ефективно взаємодіяти з оточенням.

Якщо словники відображають загальнолексичне значення компетентності, то нормативні джерела акцентують увагу на її правовому, освітньому та соціальному контекстах. Тому проаналізуємо підходи до визначення цього терміну у законодавчих документах, які регламентують наявні підходи до освіти в Україні. Наприклад у Законах України «Про освіту» [345] та

«Про вищу освіту» [344] наголошується на необхідності формувати компетентність, як динамічну комбінацію знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних та інших якостей, морально-етичних цінностей, які є орієнтиром формування досвіду та можливостей особи мати своє місце в сучасному світі. Національна рамка кваліфікацій визначає компетентність як стандартизований набір результатів навчання, які дають змогу особі виконувати певний вид професійної діяльності [76, с. 8].

Аналізуючи закордонні нормативні документи, що покладені в основу Болонського процесу, який активно імплементується у сучасній системі освіти України, а саме міжнародний проєкт Європейської комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning project) [89], рекомендації Ради Європи [372] (Quality education and competencies for life, UNESCO, 2004) [76], програма «Визначення та відбір компетенцій: Теоретичні та концептуальні засади» (Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations, «DeSeCo») [25], «компетентність» визначається як здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися та здійснювати професійну діяльність. Це поняття базується на динамічній комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей та інших особистісних якостей. У зазначених документах акцент робиться на здатності до практичних дій і вирішенні життєвих завдань, адже компетентність трактується як спроможність поєднувати знання з реальними життєвими ситуаціями, що підкреслює її важливість для особистісного та професійного розвитку.

Здійснивши аналіз визначень «компетентності» у словникових та нормативних джерелах, звернемо увагу на дослідження науковців, які значно поглибили розуміння цього поняття. Наукова література пропонує різноманітні підходи до трактування компетентності в освітній та професійній сферах, зокрема, у контексті підготовки майбутніх фахівців. Дослідження таких науковців, як Р. Брик [145], О. Гура [179], Т. Децюк [189], Н. Дудник [199], А. Козир [233], Н. Лалак [251], О. Мацюк [273], С. Петренко та

Л. Петренко [321] формують теоретичні засади компетентнісного підходу та пропонують практичні рішення для його впровадження в освітній процес.

Під компетентністю розуміють спеціально структуровану (організовану) сукупність знань, навичок, умінь і ставлень, які дають змогу особі ефективно здійснювати діяльність або виконувати певну функцію у певній професії чи виді діяльності, що дає змогу розв'язувати проблеми або досягати певних стандартів [297, с. 23]. О. Гура, досліджуючи психолого-педагогічну компетентність у закладах вищої освіти [179, с. 14], підкреслює, що компетентність – це інтеграція когнітивних, мотиваційних, етичних, соціальних і поведінкових елементів, які визначають рівень компетентності та компетенції.

У своїй праці, присвяченій філософії педагогічної якості в системі неперервної освіти, І. Зязюн [215] підкреслює, що компетентність постає як системна характеристика професійної діяльності і полягає у здатності ефективно розв'язувати певні проблеми на основі практичних знань, умінь і досвіду. Т. Петренко вважає, що компетентність – це інтегративна характеристика фахівця, яка виявляється в готовності та здатності виконувати професійну діяльність на високому рівні, використовуючи набутий досвід, знання та вміння, а також проявляючи гнучкість і творчість у різних умовах [322, с. 211], а Г. Чемерис [460] визначає компетентність як особистісну якість, за умови володіння людиною певним обсягом знань, умінь, навичок, здібностей, позитивне та відповідальне ставленням до професійної діяльності, надає людині можливість здійснювати ефективну діяльність у певній галузі, що у сукупності гарантує виконавцеві досягнення успіху в галузі компетентності.

Компетентність є важливою категорією, що пов'язує інтелектуальний і практичний аспекти освіти. О. Данкеєва [185, с. 27], Н. Дудник [199, с. 42] та М. Бирка [128, с. 8] у своїх роботах стверджують, що компетентність включає обізнаність, знання, якості, здібності, підготовку, досвід та ефективність, необхідні для виконання професійних завдань. М. Головань [169, с. 25] розглядає компетентність як особистісну характеристику, що дає можливість

людині приймати обґрунтовані рішення та ефективно вирішувати професійні завдання, тоді як І. Жорова [209] визначає компетентність як сукупність якостей, що формуються впродовж життя і забезпечують високий рівень реалізації професійної діяльності. Вона визначає її як сукупність якостей і професійних компетенцій, що дають можливість людині надійно виконувати професійну роботу на високому рівні.

Таким чином, в нашому дослідженні ми будемо дотримуватись визначення «***компетентності***» як інтегрованої характеристики особистості, що охоплює знання, вміння, навички, досвід та особистісні якості, необхідні для ефективного виконання професійних або життєвих завдань, та яка включає здатність застосовувати отримані знання на практиці, приймати рішення у складних ситуаціях, а також адаптуватися до змін. Компетентність має динамічний характер і передбачає постійне вдосконалення професійних і особистісних якостей для досягнення конкретних результатів у професійній діяльності.

Особливо важливим у контексті компетентнісного підходу, в умовах сучасних викликів, глобалізації та культурної апропріації, є виховання генерації фахівців, які не лише володіють необхідними професійними знаннями, а й здатні інтегрувати національні цінності у своїй роботі. Це, в свою чергу, забезпечить збереження української культурної ідентичності, зокрема на міжнародній арені. У світлі цих викликів важливо також проаналізувати законодавчу базу, яка регламентує виховання свідомого громадянина України. Законодавство повинно відображати сучасні потреби суспільства, сприяти формуванню патріотичної свідомості та громадянської відповідальності, а також закладати основи для розвитку особистості, здатної активно брати участь у житті країни, зберігаючи при цьому свої культурні та національні цінності. Тільки за таких умов можна створити сприятливе середовище для формування фахівців, які будуть готові до викликів глобалізованого світу і водночас зможуть представляти та популяризувати українську культуру на міжнародному рівні.

Система національно-патріотичного виховання в Україні регламентується низкою нормативних документів, зокрема постановою Верховної Ради від 23.02.2017 № 1908-VIII «Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему: «Ціннісні орієнтації сучасної української молоді» [338]; указом Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання від 18 травня 2019 року № 286/2019» [441]; розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2020 р. № 1233-р «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року» [379]; розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р «Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні» [380]; рішенням Комітету Верховної Ради України «Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті ВРУ з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму від 22 грудня 2015 року на тему: «Формування патріотизму та національної свідомості дітей та молоді в сучасних умовах» [377] та постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020 – 2025 роки» [339]. Зокрема було утворено Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді [442] – державний заклад позашкільної освіти, серед основних напрямів діяльності якого є реалізація державної політики щодо національно-патріотичного виховання дітей та молоді і координація процесу національно-патріотичного виховання дітей та молоді в системі освіти.

Посилаючись до Концепції національно-патріотичного виховання [285], варто зазначити, що патріотичне виховання є складовою частиною національного виховання, головною метою якого є формування самодостатнього громадянина-патріота України, який є гуманістом і демократом. Така особа повинна бути готовою до виконання своїх громадянських і конституційних обов'язків, а також до успадкування духовних і

культурних надбань українського народу. Патріотичне виховання відіграє важливу роль у зміцненні єдності українського народу, соціально-економічних, духовних і культурних основ розвитку суспільства та держави, особливо під час воєнної загрози. Згідно з цією концепцією, формування національно-патріотичної компетентності повинно реалізовуватися протягом усього освітнього процесу. Основною метою є утвердження патріотичних цінностей, поваги до культурного та історичного минулого України, а також виховання поваги до державної символіки і знання Конституції та Законів України. Не менш важливим є формування толерантного ставлення до культури і традицій інших народів, утвердження гуманістичної моральності та мовленнєвої культури. Крім того, концепція підкреслює важливість культивування кращих рис української ментальності, таких як працелюбність, свобода, справедливість, доброта, чесність та бережливе ставлення до природи. Усе це створює основу для формування особистостей, які не лише усвідомлюють свою роль у суспільстві, а й активно сприяють його розвитку, беручи на себе відповідальність за майбутнє своєї країни [285].

Відповідно до плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020 – 2025 роки визначено «вивчення вітчизняних та зарубіжних сучасних виховних систем, узагальнення та поширення найкращого досвіду з національно-патріотичного виховання; забезпечення проведення наукових досліджень з питань національно-патріотичного виховання» [441]. Важливим в контексті дослідження формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів є Рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 21 червня 2022 р. про історико-культурну складову освітнього процесу [378]. Таким чином, можемо констатувати, що формування у майбутнього фахівця національно-патріотичної компетентності сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку

українського суспільства і держави і є пріоритетним під час воєнної загрози [285].

Результати аналізу нормативно-правової бази засвідчили стратегічну спрямованість у громадянському та національно-патріотичному вихованні, що дає нам змогу перейти до визначення стану дослідженості окресленого питання у наукових доробках учених.

Питання виховання національно-патріотичної свідомості та громадянськості у педагогічній спадщині було предметом численних наукових досліджень, які проводили такі вчені, як Н. Базилевич [111], А. Бик [123], В. Івашковський [216], О. Канашко [220], В. Кіндрат [229], Л. Петрук [323], З. Шевців [475], та зосереджували увагу на різних аспектах виховання, зокрема на громадянськості, патріотизмі та формуванні відповідальності серед молодших школярів і старшокласників.

Особливий акцент науковцями робився на педагогічних методах, що підкреслюють значення народної педагогіки, культурної спадщини та екологічного виховання як складових патріотичного виховання. Так, наприклад, Н. Базилевич [111] досліджувала питання патріотичного виховання молодших школярів, спираючись на концепцію В. Сухомлинського, що підкреслює важливість формування почуття відповідальності перед Батьківщиною. Важливо, що патріотичне виховання не обмежується лише вивченням історії та культури, але й формує почуття відповідальності за майбутнє країни , адже як зазначив В. Сухомлинський, патріотичне виховання – це сфера духовного життя – до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується [428]. Аналіз роботи А. Бик [123] свідчить про значущість громадянського виховання старшокласників через упровадження національних цінностей у освітній процес. В. Кіндрат [229] досліджував проблему виховання патріотизму серед підлітків, акцентуючи на важливості виховання через суспільні та культурні норми. Л. Петрук [323] зосереджувалася на вихованні школярів засобами народної педагогіки, звертаючи увагу на народні звичаї, традиції та обряди як

важливі інструменти патріотичного виховання. З. Шевців [475] досліджувала питання виховання в учнів відповідального ставлення до природи, що також є важливою складовою національно-патріотичного виховання.

Наукове тлумачення сутності поняття «національно-патріотична компетентність» у психолого-педагогічній літературі знаходимо у статті О. Порохнавець [335]. Згідно до його дослідження, національно-патріотична компетентність розглядається як об'єктивна категорія, що відображає рівень розвитку особистості через наявність знань, умінь, навичок, ставлень і орієнтацій та є важливим напрямком у навчально-виховному процесі освітніх закладів. Національно-патріотичне виховання, наголошує науковець, є ключовим для формування відповідальності перед державою і співвітчизниками, для розвитку якого важливо виховувати любов до рідної землі, зберігати історичну пам’ять, підтримувати культуру та традиції, а також формувати українську ментальність, що включає працелюбність і глибокий зв’язок з природою.

Таким чином, незважаючи на значний обсяг досліджень, що присвячений виховному аспекту, питання дослідження формування національно-патріотичної компетентності у сучасній науковій літературі не знайшло достатнього висвітлення. Аналізуючи існуючі результати наукових розвідок у психолого-педагогічних дослідженнях українських учених робимо висновок, що визначення «*національно-патріотичної компетентності*» вивчено недостатньо, однак існують трактування компетентностей, які певним чином є дотичними до досліджуваного нами феномену. Здійснений контент-аналіз щодо основних підходів у роботах вітчизняних науковців дав можливість проаналізувати суміжні до нашого дослідження дефініції, зокрема визначення таких понять, як «національна компетентність», «патріотична компетентність», «національно-патріотична компетентність» та споріднене до них поняття «громадянська компетентність» у системі професійної підготовки фахівців різних профілів. Так, наприклад, дослідженням громадянської компетентності,

акцентуючи увагу на соціокультурних аспектах виховання, займались такі українські науковці, як О. Дем'янчук [186], який аналізує світовий досвід у цій сфері; С. Клепко [230], який розглядає утопічні ідеї громадянської освіти; О. Пометун [332], який пропонує сучасні педагогічні підходи до формування цієї компетентності; та О. Сухомлинська [425], яка акцентує на значенні ідеї громадянськості в українській освіті.

Дослідження національно-патріотичної компетентності в Україні активно розвивається завдяки внеску таких науковців, як І. Бех [122], О. Власенко [157], Т. Ремех [373], В. Шахрай [473]. Аналізуючи доробок цих науковців, варто зазначити, що І. Бех [122] акцентує увагу на інтеграції патріотичних і громадянських цінностей у вихованні, що є критично важливим у сучасних умовах. В. Шахрай [473] досліджує роль громадянської компетентності в адаптації особистості до соціальних викликів. Ці учені сприяли розробці навчальних програм, які враховують сучасні вимоги та соціальні реалії, закладаючи основи для формування національно-патріотичної свідомості молоді.

Проаналізувавши низку наукових праць, можна зробити висновок, що загальноприйнятого підходу до визначень «громадянська» та «патріотична» компетентність не існує. Науковці працюють над тлумаченням цієї дефініції з різних позицій, серед яких педагогічний аналіз сутності, структури й критеріїв сформованості компетентності та підхід до громадянської компетентності як особистісної риси.

На думку Н. Лазуріної [250, с. 33], громадянська компетентність є важливою компетентністю тому, що це певний стан людського індивіда, громадянське буття якого є адекватним стану соціуму, в якому цей індивід здійснює власну життєдіяльність. Згідно її дослідження і патріотизм, і національна ідеологія є рушійною силою розвитку сучасної української держави та важливими складовими громадянської компетентності особистості.

За трактуванням О. Пометун [332, с. 18] громадянська компетентність - це здатність, спроможність людини активно, відповідально й ефективно реалізовувати громадянські права і обов’язки з метою розвитку демократичного суспільства. Дослідниця підкреслює, що формування громадянської та соціальної компетентностей має вирішальне значення для підтримки національної ідеології. На думку науковиці, основу компетентності складають три елементи: ціннісний (ставлення, ціннісна орієнтація, досвід тощо), діяльнісний (навички та вміння) та процесуальний або особистісний творчий (пов'язаний зі сферою самореалізації).

У трактуванні О. Порохнавець [335, с. 397] національно-патріотична компетентність визначається як сукупність знань, умінь, навичок, переконань, досвіду та орієнтацій, що сприяють формуванню почуття відповідальності та обов'язку перед громадянами і державою. Основою національно-патріотичної компетентності є національно-патріотичне виховання, яке є основним напрямом національно-виховної діяльності.

У статті «Аналіз сутності поняття “громадянська компетентність” у системі психолого-педагогічних та лінгводидактичних категорій» Т. Магдич [265, с. 80] здійснила контент-аналіз підходів до визначення сутності громадянської компетентності у вітчизняних дослідженнях науковців та авторів нормативних джерел. Як показав аналіз, більшість авторів (23%) визначають громадянську компетентність як «здатність людини реалізуватися як громадянин в освітньому контексті», інша частина (17%) - як «системну одиницю педагогіки, сукупність знань, умінь, навичок і цінностей», 13% - як «здатність і готовність особистості до участі в суспільно-політичних процесах» і 10% - як «громадянську компетенцію», 6% - як «здатність та володіння громадянською культурою, культурою демократії, що передбачає наявність у особистості певних якостей та громадянських цінностей». «Частиною політичної компетентності (у співвідношенні як частина до цілого) громадянську компетентність» розглядають ще 6% та такий самий відсоток має

визначення компетентності як «одна з ключових компетентностей особистості, об'єкт освітнього процесу», 3% – як «одну із соціальних компетентностей».

Проводячи аналіз останніх наукових доробків, ми дійшли висновку, що питанню дослідження громадянської та патріотичної компетентності присвячена досить велика кількість праць в різних аспектах, тоді як «національно-патріотична компетентність» не знайшла ґрунтовного дослідження. Таким чином, у межах нашого дослідження ми будемо використовувати формулювання «***національно-патріотична компетентність***» у наступному значенні: це інтегративна якість, яка поєднує професійні знання, вміння і навички з глибоким усвідомленням національних цінностей, культурної ідентичності та відповідальністю перед суспільством; включає здатність зберігати, популяризувати і використовувати національну спадщину у професійній діяльності, активно сприяючи зміцненню громадянської свідомості й патріотизму.

Здійснивши дослідження наукової розробленості та щодо тлумачення «національно-патріотична компетентність» для визначення тлумачення дефініції «національно-патріотична компетентність майбутнього дизайнера» перейдемо до аналізу підходів до тлумачення визначення «*майбутній дизайнер*», як складової загальної дефініції.

З огляду на те, що майбутні дизайнери – це особи, які навчаються за спеціальністю 022 «Дизайн», ми дослідимо визначення складових термінів, які утворюють це поняття. Для позначення збірного поняття учнів та студентів в освітньому праві часто використовується як «здобувачі освіти». Водночас такі терміни, як «студент» і «учень», залишаються чинними, і наразі, як і в минулому, у школах навчаються учні, а у закладах вищої освіти — студенти. Тому в нашому дослідженні ми використовуватимемо як термін «здобувач освіти», так і термін «студент», вважаючи їх синонімічними.

Визначення «здобувач освіти» наведено у законах України про освіту та вищу освіту [345] у наступному формулюванні: «це особа, яка навчається у

закладі освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації».

Другим складовим терміном є «дизайнер», значення якого розкривається через поняття «дизайн». Тлумачний словник мистецьких термінів [414] надає визначення «дизайну» як терміну для позначення різних видів проєктування, які формують естетичні й функціональні якості предметного середовища. У Мистецькому словнику-довіднику для вчителів предметів художньо-естетичного циклу [165, с. 13] «дизайн» визначається як термін для означення різного виду проектної діяльності, що має на меті формування естетичних і функціональних якостей предметного середовища; художнє конструювання предметів побуту, формування гармонійного предметного середовища, створеного засобами промислового виробництва для забезпечення найкращих умов праці, побуту та відпочинку людей.

Таким чином «***майбутній дизайнер***» це здобувач освіти (студент), який знаходиться на етапі професійної підготовки та оволодіння спеціалізованими знаннями, вміннями та навичками для створення оригінальних дизайн-рішень у різних галузях (графічний, інтер'єрний, предметний, цифровий дизайн тощо). Він формує естетичне бачення, вивчає принципи візуальної комунікації, технічні засоби проєктування і розробляє творчі проєкти, спрямовані на задоволення потреб користувачів.

У контексті компетентнісного підходу в дослідженнях дизайн-освіти увага приділяється професійній підготовці майбутніх дизайнерів та формуванню у них різноманітних компетентностей, чому були присвячені дослідження таких науковців, як С. Алексєєвої [102], Є. Антоновича [105, 107], А. Бровченко [146], Г. Брюханової [149], С. Давидової [181], В. Даниленко [182], Н. Дерев'янко [188], В. Кардашова [225], Ю. Легенького [253], Л. Оршанського [303], С. Прищенко [342], І. Продан [346], А. Руденченко [388], П. Татіївського [432], С. Чирчика [470], Г. Шкарупи [479], Н. Школяра [480] та ін. У своїх роботах вони аналізували процеси розвитку як професійних

компетентностей, що стосуються специфічних знань і навичок у сфері дизайну, так і загальних компетентностей, які включають у себе особистісні та соціальні якості, необхідні для успішної адаптації й діяльності в сучасному професійному середовищі.

Поряд із розвитком індивідуальних підходів до підготовки фахівців у сучасній освіті в цілому, та у дизайн-освіті зокрема, особлива увага звертається на стратегічні цілі, спрямовані на розбудову державності, збереження історико-культурних та національних цінностей, які сприяють розбудові державності та збереженню історико-культурних і національних цінностей. Це зумовлено необхідністю підготувати фахівців, здатних не лише відповідати сучасним вимогам ринку, а й активно формувати національну ідентичність через свою професійну діяльність. Тому формування національно-патріотичної компетентності здобувачів освіти, а саме у майбутніх дизайнерів, набуває стратегічного значення для забезпечення національної безпеки, адже саме у творчій діяльності дизайнерів реалізуються елементи культурної спадщини, які є важливими для підтримки та розвитку української ідентичності. Ця компетентність включає в себе усвідомлення важливості національних традицій, символів і архетипів, що в свою чергу сприяє не тільки збереженню культурного спадку, але й його популяризації на міжнародному рівні.

Сьогодні, в умовах глобалізації та культурної конвергенції, необхідно навчити майбутніх дизайнерів не лише бути професійно спроможними, а й свідомими представниками своєї культури. Збереження національних цінностей вимагає від них критичного мислення, уміння аналізувати власні творчі рішення та враховувати культурний контекст у своїй діяльності. Це питання стосується не лише ідентифікації майбутніх дизайнерів, як представників української культури на міжнародній арені, а й їхньої здатності інтегрувати національні архетипи, символи та традиції у своїх творчих проєктах. З огляду на ці аспекти, наступний розгляд матеріалу буде присвячений аналізу актуальності формування національно-патріотичної компетентності.

Для формулювання визначення дефініції «*національно-патріотична компетентність майбутнього дизайнера*» є доцільним здійснити аналіз наявного досвіду у педагогічній науці дизайн-освіти. Певні аспекти етнодизайну та естетичного виховання засобами народного образотворчого мистецтва розглядались значною кількістю українських науковців, зокрема фундаментальним дослідженням в цій галузі є робота Є. Антоновича, що розглядав особливості естетичного виховання підлітків засобами народного образотворчого мистецтва [106].

Ґрунтовною також є праця А. Бровченко, присвячена питанню формування фахової компетентності у майбутніх учителів трудового навчання з дисципліни «Основи етнодизайну» [148]. Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну студентів у вищих мистецьких навчальних закладах розглядає у своїй дисертації А. Руденченко [387]. Зокрема питання перспектив впровадження компетентнісного підходу в дизайн-освіті розглядалось у дослідженні С. Чирчик [469]. Шляхи впровадження етнодизайну в освітню практику майбутніх дизайнерів аналізувалось у роботах Ю. Дідовець [191].

Деякі проблеми етнічного та національного аспекту у практиці майбутніх дизайнерів було висвітлено у дослідженнях В. Кардашова та Г. Чемерис [223, 457]. Процес становлення дизайн-освіти в Україні в своїх наукових працях розглядає В. Даниленко [183].

У той же час аналіз наукових праць показав відсутність досліджень з розвитку національно-патріотичної компетентності у студентів-дизайнерів, як комплексного та системного утворення, засобами художньої творчості, етнодизайну, що в свою чергу сприяє формуванню художнього мислення, розвитку творчих здібностей і зростання патріотичної свідомості.

Таким чином, результати аналізу нормативно-правової бази та контент-аналізу існуючих наукових досліджень вітчизняних і закордонних учених підтверджують стратегічний напрям формування національно-патріотичної компетентності. Це дає можливість розглядати формування національно-

патріотичної компетентності засобами етнодизайнерської культури в дизайн-креативній діяльності майбутніх дизайнерів як пріоритетний напрям педагогічних досліджень та досягнення стратегічної мети держави щодо просування оригінальної української дизайн-продукції як національного та міжнародного економічно-ринкового об'єкта. Наразі можна стверджувати, що це так.

Спираючись на здійснений аналіз наявних наукових доробок, визначаємо «***національно-патріотичну компетентність майбутнього дизайнера»*** [354, с. 91-97] як сукупність знань, умінь і навичок, що формують всебічно розвинену особистість, яка через проектну культуру етнодизайну, може реалізовувати та здійснювати концептуальне проектування об’єктів дизайну з урахуванням історичних, культурних та етнічних особливостей, усвідомлюючи культурно-історичні зв'язки та популяризуючи українську культуру та мистецтво як свідомий фахівець, який стане амбасадором національної ідентичності у візуальній культурі, зокрема й на закордонному ринку, з потужною внутрішньою мотивацією збереження національної ідентичності та протидії знецінення національних мистецьких традицій, культурної апропріації, стереотипізації та поширення псевдонаукових концепцій.

Таким чином у результаті здійсненого дослідження було встановлено актуальність формування національно-патріотичної компетентності у студентів-дизайнерів, що дало змогу сформулювати визначення вищезгаданої компетентності як складової якісної підготовки конкурентноспроможних майбутніх дизайнерів в умовах вищої школи. Це дає можливість здійснити подальше дослідження аналізу сучасного стану її формування у сучасній дизайн-освіті України та світу.

1.2. Сучасний стан формування національно-патріотичної компетентності в системі підготовки майбутніх дизайнерів в закладах вищої освіти

Вища освіта стикається з проблемою виховання патріотів як громадян з активною позицією, усвідомленням національної ідентичності та формуванням національно-патріотичних цінностей і принципів, що забезпечує комплексний підхід до формування таких особистостей, якщо освітній процес включає елементи національного дизайну, етнології та знайомство з історією і культурою України. Проблема формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів дуже актуальна для сучасної дизайн-освіти, особливо в контексті російської агресії важливо сформувати особистість, яка визнає своє місце і роль в утвердженні і захисті національних цінностей, а також процес глобалізації, що відбувається в даний час в Україні, беручи до уваги виклики, що стоять перед Українською державою. Своєю чергою, це викликає особливу потребу у формуванні національно-патріотичних здібностей як систематичного процесу, що підкріплюється новітніми освітніми технологіями.

Про важливість національно-патріотичного виховання в системі освіти на державному рівні свідчить низка постанов: Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді [280], Концепція виховання особистості в умовах розвитку української державності [236], Стратегія національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2020 - 2025 роки [339] тощо. У них підкреслюється важливість національно-патріотичного виховання в умовах глобалізації та формування міжнародних відносин між країнами, народами і націями.

Фундаментальними в дослідженні проблем формування національно-патріотичної свідомості молоді та аналізі особливостей національно-патріотичного виховання є праці колективу авторів П. Ігнатенка, В. Кульчицького, В. Мірошніченка та А. Погрібного [163], у роботах

О. Шестопалюк [478] та ін. Щодо наукових досліджень, то проблемі впровадження елементів етнодизайну в сучасну дизайн-освіту присвячені роботи Є. Антоновича [106]; А. Бровченко [148] у своєму дисертаційному дослідженні аналізує умови формування професійної компетентності студентів та майбутніх робітничих кадрів освіти з основ етнодизайну педагогів; В. Гриньова та Т. Паньок [175] розглядають етнодизайн у контексті професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін в умовах цифровізації суспільства; Л. Оршанський [302] розглядає етнодизайн як інноваційну художньо-естетичну складову технічної освіти; у статті О. Семенова [399] розглядаються аксіологічні засади етнодизайну у формуванні творчих компетентностей майбутніх учителів образотворчого мистецтва; у дослідженні В. Кардашова та Г. Чемерис [226] висвітлено окремі питання етнонаціональних аспектів практики майбутніх дизайнерів; Б. Голик [168] аналізує роль етнодизайну в процесі формування професійної компетентності майбутніх педагогів. Однак у наукових працях досліджено національно-патріотичну компетентність в педагогічному контексті без урахування специфіки вищої дизайн-освіти. Питанню формування національно-патріотичної компетентності майбутніх бакалаврів дизайну приділено недостатньо уваги, з огляду на це, дане дослідження набуває особливої актуальності. Формування національно та патріотично свідомої особистості в системі дизайнерської освіти спрямовано на формування особистості майбутнього дизайнера як громадянина своєї країни і соціально активної людини, що захищає і зміцнює патріотичні, культурні та духовні цінності. Важливе місце в цьому процесі належить етнодизайну. А. Бровченко визначив етнодизайн як «художньо-проектну діяльність, спрямовану на створення сучасних форм матеріально-предметного середовища з використанням традиційних елементів культури певного етносу. Відповідно, етнодизайн виступає елементом збереження й збагачення національного колориту, історії та традицій конкретної етнокультури» [148, с. 9], наголошуючи на важливості етнодизайну як «інтегративно-комунікативному компоненті

змісту фахової підготовки у системі як художньо-промислової, так і педагогічної освіти України» [148, с. 9]. І. Черкесова визначила етнодизайн як художній напрям, що використовує національну матеріальну культуру для збереження природного середовища протягом усього циклу існування продуктів (предметів, об'єктів використання) [466, с. 146]. О. Чирва дає найбільш широке визначення «етнодизайну», визначаючи його як «художньо-проектну діяльність, що ґрунтується на цілях, засобах дизайну продукції з характерними регіональними рисами, що передбачає виявлення регіональних особливостей середовища, типу розселення, місць праці, що поєднують цінності всіх рівнів регіональних смислів» [468, с. 175]. Тобто елементи етнодизайну, включені в освітній процес при підготовці майбутніх дизайнерів, покликані об'єднати необмежені освітні можливості і є основними елементами їх національно-патріотичних здібностей.

З огляду на одностайну думку науковців про важливість упровадження в освітню практику підготовки майбутніх дизайнерів до інтеграції національних аспектів у проєктну діяльність, постає необхідність глибокого дослідження міжнародного досвіду у цьому напрямі. Актуальність етнодизайну та ролі національної ідентичності в дизайні зростає в умовах глобалізації, коли збереження культурного надбання нації стає важливим елементом професійної діяльності дизайнерів, особливо в контексті унікальності та самобутності національних культур. Це дослідження покликане вивчити, наскільки активно закордонні освітні заклади інтегрують елементи національної спадщини та етнодизайну в освітні програми для майбутніх дизайнерів. Результати дозволять визначити, які концепції етнодизайну та національно-культурної ідентичності активно використовуються за кордоном, як ці аспекти допомагають формувати професійні компетентності, та яку роль вони відіграють у розвитку креативного мислення та соціальної відповідальності дизайнерів. Для цього нами було здійснено аналіз освітніх програм та курсів таких закладів, як Школа дизайну Парсонс (Parsons School of Design [73]); Університет Співдружності Вірджинії

(Virginia Commonwealth University, VCU [95]); Університет Іллінойсу в Урбана-Шампейн (University of Illinois Urbana-Champaign, UIUC [91]); Політехнічний університет Мілана (Politecnico di Milano [74]); Академія мистецтв Китаю (China Academy of Art [18]); Університет Баухаус у Веймарі (Bauhaus-Universität Weimar [5]); Університет Аалто (Aalto University [1]); Національний інститут дизайну (National Institute of Design, NID [68]); Національний автономний університет Мексики (Universidad Nacional Autónoma de México, UNAM [67]); Королівський коледж мистецтв (Royal College of Art, RCA [79]); Токійський університет мистецтв (Tokyo University of the Arts [41]); Університет Комплутенсе Мадрида (Universidad Complutense de Madrid, UCM [20]); Університет OCAD (Ontario College of Art & Design [71]); Університет Мельбурна (University of Melbourne [92]); Університет Сан-Паулу (Universidade de São Paulo, USP [93]); Національна вища школа декоративних мистецтв (École Nationale Supérieure des Arts Décoratifs [28]); Університет мистецтв, ремесел і дизайну Констфак (Konstfack University of Arts, Crafts and Design [56]). Зведена таблиця із аналізом закордонних закладів вищої освіти, які пропонують курси та дисципліни, пов'язані з етнодизайном, народним мистецтвом та національною культурою наведено у додатку А.1.

Аналіз освітніх програм закладів вищої освіти, які пропонують курси з етнодизайну, народного мистецтва та національної культури, виявив кілька важливих тенденцій. По-перше, відзначається глобальне поширення етнокультурних курсів. Університети по всьому світу, включно зі США, Європою, Азією та Південною Америкою, інтегрують етнічні та культурні елементи в свої програми з дизайну. Це свідчить про зростаючий інтерес до збереження культурної спадщини та її адаптації до сучасних креативних практик. Такі курси допомагають майбутнім дизайнерам розвивати глибоке розуміння культурних традицій своїх регіонів, а також міжнародних культурних феноменів. Відзначається різноманітність тематики курсів. Вони охоплюють широкий спектр тем, включаючи дослідження традиційних ремесел,

етнографічний дизайн, народне мистецтво, інтерпретацію культурної спадщини та інтеграцію національних мотивів у сучасний дизайн. Це сприяє розвитку навичок студентів у роботі з культурними матеріалами та традиціями, починаючи з індійських ремесел і китайських народних мотивів і закінчуючи мексиканською культурою та австралійським мистецтвом корінних народів. Практичне застосування етнічних традицій є важливим аспектом навчання, зокрема у багатьох університетах, таких як Parsons School of Design [73], OCAD University [71], Tokyo University of the Arts [41] та інших, студенти не лише вивчають теорію етнодизайну, але й набувають практичних навичок створення сучасних дизайнів, що базуються на традиційних техніках. Це особливо важливо в умовах глобалізації, оскільки національні культурні елементи можуть стати унікальною конкурентною перевагою на світовому ринку.

Курси акцентують увагу на інтеграції інновацій та традицій та демонструють, як сучасний дизайн може використовувати народні мотиви та ремесла для створення нових форм, зберігаючи культурну ідентичність. Наприклад, в École Nationale Supérieure des Arts Décoratifs [28] або Royal College of Art [79] студенти навчаються поєднувати національні наративи з інноваційними рішеннями. Різні контексти етнодизайну характеризують навчальні програми в різних країнах. У Японії акцент робиться на збереженні національних ремесел, в Індії — на традиціях народного мистецтва, у США — на збереженні культур корінних народів, а в Європі — на етнографічних дослідженнях та інтерпретації національних культур.

Загалом, інтернаціональні програми з етнодизайну та народного мистецтва мають критичне значення для збереження та адаптації культурних традицій в умовах сучасного дизайну. Вони допомагають майбутнім дизайнерам поєднувати інновації з національною ідентичністю, що робить їхній дизайн унікальним та адаптивним до глобальних тенденцій. Випускники університетів, які пропонують курси з етнодизайну, народного мистецтва та національної культури, здобувають не лише теоретичні знання, а й комплексне розуміння

автентичності культури. Це включає усвідомлення культурних традицій, цінностей та їхнього місця в сучасному дизайні. Деякі програми акцентують увагу на формуванні національно-патріотичної компетентності, яка є важливим елементом для дизайнерів, що прагнуть інтегрувати культурні елементи у свою роботу.

Формування національно-патріотичної компетентності на курсах з етнодизайну відбувається через різні складові. Перша з них — це структура освітніх курсів. Багато університетів, таких як Parsons School of Design [73] та National Institute of Design [68], пропонують курси, які не лише охоплюють історію та техніки народних ремесел, але й досліджують культурні контексти, в яких ці техніки виникли [87]. Це сприяє формуванню глибокого розуміння автентичності культури та національної ідентичності. У рамках навчання студенти часто займаються проектами, які включають роботу з місцевими спільнотами або культурами, що дозволяє їм досліджувати та взаємодіяти з автентичними культурними елементами. Це формує у них відповідальність і повагу до культурного спадку [72, 94].

Другою складовою є критичне мислення. Університети акцентують увагу на важливості критичного підходу до дизайну, що допомагає студентам уникати культурної апропріації. Наприклад, курси в Bauhaus-Universität Weimar [5] та Aalto University [1] включають вивчення етики дизайну та відповідальності при використанні культурних мотивів [90]. Дискусії щодо культурної чутливості і відповідального використання культурних елементів є невід’ємною частиною навчальних програм, що дозволяє студентам усвідомлювати потенційні етичні проблеми, пов’язані з використанням чужих культур, і сприяє розвитку їхньої культурної чутливості.

Крім того, в університетах, таких як OCAD University [71], студенти вчаться працювати з місцевими традиціями та культурами, що сприяє збереженню та поширенню їхньої автентичності, а також формуванню усвідомлення культурної спадщини [87]. Отже, заклади вищої освіти, які

пропонують курси з етнодизайну та народного мистецтва, формують у студентів національно-патріотичну компетентність, забезпечуючи критичний підхід до культурної апропріації [94]. Це важливий аспект підготовки сучасних дизайнерів, які прагнуть інтегрувати автентичні культурні елементи у свою практику, поважаючи їхнє походження та значення.

Аналіз курсів з етнодизайну, народного мистецтва та національної культури в закладах вищої освіти вказує на ряд ключових особливостей, що характеризують ці програми. По-перше, це інтердисциплінарний підхід. Багато програм інтегрують різні дисципліни, такі як історія мистецтв, антропологія, соціологія та культурологія. Це дозволяє студентам отримати комплексне розуміння культурних контекстів та їхнього впливу на дизайн [87]. Наприклад, у Parsons School of Design [72] акцентується на важливості знання культурних аспектів для створення релевантних та чутливих дизайнерських рішень.

По-друге, важливим є практична спрямованість курсів. Більшість програм включають практичні проекти, в яких студенти працюють з традиційними ремеслами або в реальних культурних контекстах. Це сприяє розвитку навичок, критично важливих для професійної діяльності дизайнерів. Наприклад, у OCAD [71] University студенти можуть брати участь у проектах, що передбачають співпрацю з місцевими громадами [94].

Третя особливість пов’язана з етичними аспектами та культурною чутливістю. Курси акцентують увагу на етиці дизайну та відповідальному використанні культурних елементів. Дослідження культурної апропріації та її наслідків є невід’ємною частиною навчання, що дозволяє студентам усвідомлювати ризики і відповідальність за їхні дії. Наприклад, в Aalto University [1] проводяться семінари, присвячені обговоренню культурної чутливості в дизайні.

Четвертою ключовою особливістю є різноманітність тематики курсів. Тематика вирізняється розмаїттям і охоплює багато аспектів культурної спадщини, від традиційних технік до сучасних підходів до дизайну. Це дозволяє

студентам експериментувати з різними стилями та методами, створюючи оригінальні роботи, які відображають їхній власний культурний контекст. Наприклад, курси в Bauhaus-Universität Weimar [5] включають теми, пов’язані з переосмисленням традицій у сучасному дизайні.

Таким чином, за результатами здійсненого аналізу закордонного досвіду ми можемо дійти висновку, що у закордонній дизайн-освіті та практиці значну увагу приділяють етнонаціональному аспекту, об’єднуючи культурні, економічні та естетичні чинники. По-перше, цей підхід дозволяє зберегти та розвивати національну культуру через дизайн як складову національної ідентичності. Дизайн із використанням етнонаціональних елементів підтримує традиції, ремесла й символи, адаптуючи їх до сучасних поколінь і створюючи зв’язок між культурною спадщиною та новітніми інтерпретаціями для глобальної аудиторії. Крім цього, етнонаціональні елементи надають продуктам унікальності на висококонкурентному ринку. Вони додають брендам культурну цінність, роблячи їх привабливими для споживачів, які цінують автентичність. Японський дизайн, наприклад, відзначається символікою, притаманною національній культурі, що вигідно вирізняє його на міжнародній арені. Подібний підхід спостерігається в країнах (наприклад Скандинавії, Індії, Мексики), де національна естетика створює конкурентну перевагу на ринку. Етнодизайн також відповідає принципам сталого розвитку, адже етнічні традиції часто базуються на гармонії з природою. Вивчення національних ремесел допомагає створювати екологічно чисті продукти з природних матеріалів, що знижують екологічний слід. Університети в різних країнах інтегрують екологічні підходи з етнодизайну, щоб студенти могли адаптувати ці традиції для сучасного використання. Етнонаціональні аспекти також стимулюють інноваційність, адже вивчення національних мотивів і підходів до дизайну спонукає студентів експериментувати з новими формами, матеріалами та стилями. Це розвиває їхню креативність, сприяючи мисленню нестандартними категоріями, де традиції поєднуються із сучасністю. Таким

чином, у багатьох країнах етнонаціональні аспекти є важливою частиною дизайнерської освіти та практики, оскільки сприяють збереженню ідентичності, інноваціям та підтримці екологічних і соціальних цінностей.

На завершення, глобальний контекст програм також є важливим аспектом. Програми часто розглядають глобальні питання, такі як вплив глобалізації на локальні культури та традиції. Це допомагає студентам зрозуміти, як їхні дизайнерські рішення можуть вплинути на культурну ідентичність в умовах глобального суспільства. Дослідження культурних обмінів та трансформацій є важливими для розвитку критичного мислення у студентів. Крім цього, у глобалізованому світі важливо прищеплювати студентам повагу до культурної різноманітності. Інтеграція етнічних елементів дозволяє створювати продукти, що не лише зберігають національну ідентичність, а й сприяють міжкультурному обміну. Такий підхід робить дизайн не лише естетично привабливим, але й змістовним носієм багатокультурного досвіду.

Отже, здійснений аналіз закордонного досвіду засвідчив важливість інтеграції етнодизайну, народного мистецтва та національної культури, що сприяє формуванню у студентів всебічного розуміння культурних традицій, етичного підходу до дизайну та практичних навичок. Вони допомагають майбутнім дизайнерам інтегрувати культурні елементи у свої роботи, поважаючи їхнє походження та значення, що є критично важливим у сучасному світі. Водночас порівняння міжнародного досвіду з українським дозволило адаптувати найкращі освітні практики для формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів в Україні, особливо в контексті дослідження використання методів підтримки студентів у дослідженні та переосмисленні власної національної культури, гармонійно поєднуючи національні традиції з сучасними тенденціями у дизайні, формуючи фахівців, здатних створювати високоякісні, конкурентоспроможні продукти з унікальною національною ідентичністю. Тому, здійснивши аналіз підходів до впровадження етномистецької складової у процес професійної підготовки майбутніх

дизайнерів у закордонних закладах вищої освіти, перейдемо до аналізу підходів до збереження культурних традицій у практиці дизайн-освіти в українських закладах вищої освіти, які здійснюють підготовку дизайнерів.

Здійснивши аналіз підходів до впровадження етномистецької складової у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закордонних закладах вищої освіти перейдемо до вивчення підходів до збереження культурних традицій у практиці дизайн-освіти в українських закладах вищої освіти, які готують майбутніх дизайнерів. Першочергово варто проаналізувати Стандарт вищої освіти за спеціальністю «Дизайн» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Розпочинаючи аналіз стандарту вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» для першого (бакалаврського) рівня, варто зазначити, що з 30 серпня 2024 р постановою № 1021 Кабінету Міністрів [340] було введено змін до переліку галузей знань і спеціальностей, згідно якого шифр галузі змінився на В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки», а спеціальності — відповідно В2 «Дизайн» (0212 «Fashion, interior and industrial design»). Однак станом на 2024–2025 навчальний рік спеціальність 022 «Дизайн» відповідає новій класифікації, таким чином Стандарт за спеціальністю 022 «Дизайн» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [415] залишається чинним, та регламентує освітній процес на національному рівні, визначає основні компетентності, цілі, завдання та зміст навчання, та визначає цілі навчання у наступному формулюванні: «формування фахівців, здатних розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі дизайну, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов та передбачають застосування певних теорій та методів дизайну». У ньому також наводиться перелік компетенцій, необхідних для отримання ступеня бакалавра дизайну. Серед загальних та професійних компетентностей ми знаходимо те, що у науковій літературі про освіту визначається як «національно-патріотича компетентність», а саме загальні (ЗК7 Цінування та повага різноманітності та мультикультурності; ЗК9 Здатність зберігати та примножувати культурно-

мистецькі … цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку галузі дизайну…; ЗК12 Навички проєктної діяльності з урахуванням світового, європейського, загальноукраїнського досвіду та регіонального аспекту), спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК5 Здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності) та програмні результати навчання (ПРН13 Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну; ПРН14 Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики; ПРН15. Розуміти українські етнокультурні традиції у стильових вирішеннях при створенні об'єктів дизайну, враховувати регіональні особливості етнодизайну у мистецьких практиках).

З метою характеристики сучасного досвіду формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів здійснимо аналіз освітньо-професійних програм і навчальних планів закладів вищої освіти України за спеціальністю 022 «Дизайн», зокрема: Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв [307], Львівської Національної Академії Мистецтв [306], Київського університету імені Бориса Грінченка [305], Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди [309] та Запорізького національного університету [304] та інших (результати аналізу систематизовано у додатку А.2.). За всіма проаналізованими освітніми програмами перелік фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає набуття важливих навичок та знань відповідно до стандарту [415], що забезпечить формування національно-патріотичних здібностей майбутнього дизайнера, які забезпечують формування національно-патріотичної компетентності, які було наведено нами вище. Однак у деяких закладах вищої освіти наявні визначені закладом вищої освіти формулювання.

Так, у Запорізькому національному університеті ЗК12 «Навички проєктної діяльності з врахуванням світового, європейського, загальноукраїнського досвіду та регіонального аспекту»; ПРН23 «Володіти основами проєктного менеджменту (компетентностями з підготовки та реалізації дизайн-проєктів), розуміти особливості світової, європейської, загальноукраїнської проєктної культури з врахуванням регіонального аспекту». Структурно-логічні схеми професійної підготовки майбутніх дизайнерів здебільшого не містять окремої дисципліни «Етнодизайн», тоді як деякі змістовні модулі окремих обов'язкових освітніх компонент відповідають за досягнення окреслених програмних результатів навчання та компетентностей. Так, за результатами аналізу, констатовано, що наявність відповідних фахових компетентностей і програмних результатів навчання дає підстави вважати, що формування національно-патріотичної компетентності відбувається в межах інших освітніх компонент циклу професійної підготовки, наприклад таких, як «Живопис», та «Проєктування» (ОП «Графічний дизайн» [304, 306, 307]. В освітній програмі «Графічний дизайн» Київського університету імені Бориса Грінченка [305] досягнення зазначених програмних результатів навчання та компетентностей передбачено в процесі опанування обов'язкових освітніх компонент «Живопис» та «Орнаментика та етнодизайн». Згідно зі структурно-логічними схемами ці курси ґрунтуються на результатах вивчення таких дисциплін, як «Історія мистецтв і дизайну» [307], «Історія культури», «Історія мистецтва», «Історія дизайну» [306], «Історія мистецтва», «Історія дизайну» [304]. Зокрема, деякі освітні програми передбачають опанування зазначених програмних результатів навчання та фахових компетентностей в процесі підготовки кваліфікаційної роботи бакалавра [304, 307, 309], курсових проектів [304, 306]. та в процесі проходження виробничої та проектної практик [304]. (Систематизовані дані за результатами аналізу освітніх програм та освітніх компонент закладів вищої освіти України подану у додатку А.2.)

Серед позитивних прикладів варто виокремити освітню програму «Цифрове етномистецтво», яка реалізується за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» кафедрою декоративного мистецтва і реставрації Київського столичного університету імені Бориса Грінченка. Її унікальність полягає в поєднанні традиційних візуальних кодів української етнокультури з інструментами цифрового дизайну, що дозволяє не лише зберігати, а й переосмислювати культурну спадщину в актуальному візуальному форматі.

У процесі професійної підготовки майбутніх бакалаврів дизайну надзвичайно важливо вибудовувати освітній процес на засадах етнопедагогічного підходу. Це включає вивчення й інтеграцію знань з української культури, традицій, історії та декоративно-прикладного мистецтва у проєктно-творчий процес, який має ґрунтуватися на особистісно-орієнтованому підході. Такий підхід дозволяє враховувати інтереси та потреби студентів, стимулюючи їхнє творче самовираження й професійний розвиток. Для ефективного формування національно-патріотичної компетентності необхідний комплексний підхід із поетапним опануванням дисциплін. Аналіз освітніх компонентів вказує на доцільність інтеграції елементів етнодизайну в дисципліни, такі як «Історія мистецтва», «Історія дизайну», «Живопис», «Проєктування», а також у курсові проєкти та практики. Оскільки викладання цих дисциплін охоплює увесь період навчання, це створює можливості для безперервного процесу поглиблення знань і навичок. Формування національно-патріотичної компетентності потребує саме такого комплексного підходу, послідовного вивчення дисциплін і включення елементів етнодизайну, народознавства, а також ознайомлення з українською історією та культурою. Це сприятиме усвідомленню національної ідентичності, формуванню патріотичних цінностей та орієнтирів у майбутніх фахівців.

Не менш важливим аспектом для здійснення аналізу сучасного стану є аналіз зацікавленості професійної дизайн-спільноти питаннями етномистецтва.

Для цього здійснемо аналіз культурних і мистецьких заходів в Україні та закордоном, адже вони відіграють важливу роль у збереженні й розвитку національної спадщини (систематизовані дані наведено у таблиці у додатку А.3.). Для цього нами було виявлено низку щорічних культурних заходів, які мають значне географічне охоплення, зокрема аналізу підлягали такі широко відомі фестивалі та конкурси, як Національний конкурс народного мистецтва (National Folk Art Competition [36]); Український фестиваль народного мистецтва (Ukrainian Folk Art Festival [38]); Бієнале в Лодзі (Biennale in Lodz [61]); Фестиваль на Криті (Festival in Crete [22]); Фестиваль культури (Festa della Cultura [33]); Фестиваль народного мистецтва в Мексиці (Festival de Arte Popular [34]); Японська бієнале дизайну (Japan Design Biennale [53]); Виставка Handwerksmesse Мюнхен (Handwerksmesse München [47]); Шотландські традиційні ремесла (Scottish Traditional Crafts [21]; Фестиваль світу (Festival do Mundo [35]); Ліонська бієнале (La Biennale de Lyon [8]); Фестиваль традиційних ремесел (Traditional Crafts Festival [88]); Дизайн культурної спадщини (Cultural Heritage Design [54]) та інші. Згідно аналізу основного акценту досліджуваних культурно-мистецьких заходів у царині дизайну зробимо загальні висновки. Основна мета цих заходів полягає в популяризації народного мистецтва, традицій та автентичності культури. Фестивалі, конкурси та бієннале сприяють усвідомленню та вивченню національної спадщини. Більшість культурних ініціатив активно залучають місцеві громади, що не лише стимулює розвиток культури, але й зміцнює соціальні зв’язки. В Україні це яскраво проявляється в організації ярмарків та фестивалів, де важлива роль належить місцевій спільноті. Закордонні заходи часто містять участь міжнародних колективів і артистів, що підкреслює важливість культурного обміну. Це сприяє створенню платформ для діалогу між культурами. Важливим аспектом є підтримка молодих митців, що є спільною рисою українських та міжнародних фестивалів, де молоді таланти можуть розвивати свої навички та формувати нові ідеї у сфері дизайну і мистецтва.

Крім того, багато заходів на міжнародному рівні акцентують увагу на усвідомленості та чутливості до культурної апропріації, що є важливим у контексті етнодизайну.

В Україні також спостерігається подібна тенденція, зосереджена на автентичності та повазі до традицій. Специфічні особливості українських фестивалів проявляються в багатогранності заходів, які демонструють широкий спектр традицій, ремесел та мистецтв. Важливість національної ідентичності відображається в тематиці заходів і представленні українських традицій. Своєю чергою, міжнародні фестивалі часто використовують експериментальний підхід, інтегруючи нові технології та сучасні форми мистецтва, що надає змогу досліджувати нові горизонти у творчості.

Загалом, культурні заходи в Україні та за кордоном є важливими платформами для збереження, розвитку й популяризації культурної спадщини. Вони створюють можливості для обміну досвідом, навчання та залучення молоді, що допомагає формувати національно-патріотичну компетентність і підтримувати культурну автентичність у сучасному світі.

Завершити аналіз сучасного стану слід оглядом вимог роботодавців до компетентностей дизайнерів, що є можливим за результатами дослідження інформації на сайті Work.ua [190]. Було здійснено всебічний огляд професії дизайнера, аналізуючи різні спеціалізації та вимоги, що пред'являються до фахівців у цій галузі. Чільне місце у вимогах до дизайнерів є напрямки, такі як графічний, веб-, UX/UI-дизайн, а також інтер'єрний дизайн. Кожна з цих спеціалізацій характеризується унікальними завданнями та вимогами, що потребують різних компетенцій і навичок. Наприклад, графічні дизайнери часто працюють над створенням візуальних матеріалів для реклами, а UX/UI-дизайнери зосереджуються на користувацькому досвіді та інтерфейсах.

Основними компетенціями, необхідними для успішної діяльності в цій професії, є вміння працювати з програмним забезпеченням, таким як Adobe Creative Suite, а також креативність, здатність до співпраці з клієнтами та

командою, а також розуміння основних принципів дизайну. Хоча формальна освіта в галузі дизайну може бути корисною, значно важливішими вважаються практичний досвід і портфоліо, яке демонструє результати роботи.

У контексті кар'єрного зростання, професія дизайнера пропонує різноманітні можливості для розвитку, зокрема переходи на керівні посади або спеціалізації в певних сферах. Середня зарплата для графічних дизайнерів в Україні становить близько 20,000 - 25,000 грн, проте цей показник може значно варіювати залежно від досвіду, спеціалізації та регіону. У великих містах, таких як Київ та Одеса, фахівці можуть розраховувати на вищу компенсацію, що відображає попит на професіоналів у сфері дизайну. Аналіз статистики зарплат [190] продемонстрував залежність від кваліфікації дизайнера, навичок та знань. В середньому «Дизайнер» в Україні заробляє 25000 грн. Медіана заробітних плат розрахована за даними з 1264 вакансій, розміщених на Work.ua із заголовком «Дизайнер» і за схожими запитами-синонімами «Designer», «Помічник дизайнера», «Асистент дизайнера» та ін. У різних містах ситуація виглядає так: в Києві середня зарплата «Дизайнера» становить 27,500 грн, що на 15% більше, ніж у жовтні минулого року, із 375 вакансій. У Львові середня зарплата «Дизайнера» складає 25,000 грн, на 11% більше в порівнянні з жовтнем минулого року, розрахована за 88 вакансій. В Одесі середня зарплата «Дизайнера» становить 24,500 грн, що на 24% більше, ніж у жовтні минулого року, із 55 вакансій. У Вінниці середня зарплата «Дизайнера» дорівнює 23,500 грн, що на 47% більше в порівнянні з жовтнем минулого року, розрахована за 25 вакансій. У Тернополі середня зарплата «Дизайнера» складає 18,500 грн, медіана розрахована на основі 21 вакансії. В Луцьку середня зарплата «Дизайнера» становить 20,000 грн, медіана розрахована за 20 вакансій. Дистанційна робота забезпечує середню зарплату «Дизайнера» у розмірі 27,500 грн, що на 10% більше в порівнянні з жовтнем минулого року, з 451 вакансії. Зазначена динаміка та діапазони, що містять медіану, виділено на графіку (додаток А.4.).

Аналізуючи закордонний ринок праці у порівнянні з українськими вакансіями слід звернути увагу, що закордоном вища освіта в графічному дизайні або спорідненій галузі є бажаною, а для деяких позицій можуть вимагатися сертифікації у специфічних програмах (систематизовані дані щодо вимог роботодавців закордоном та в Україні наведено у додатку В.3) Аналізуючи тенденції заробітної плати закордоном варто відзначити, що доходи варіюються, причому початкові позиції можуть приносити від $38,500 до $65,500 на рік, в той час як середній рівень — від $58,000 до $87,000. Зарплата залежить також від географічного розташування, оскільки міські райони часто пропонують вищі компенсації. В останні роки зростає попит на фріланс-дизайнерів, адже багато компаній віддають перевагу проектній роботі замість найму на повну зайнятість. Це створює нові можливості для фахівців, які шукають гнучкі умови праці. За результатами проведеного аналізу вакансій і вимог роботодавців до дизайнерів, можна зробити висновок про підвищену потребу в спеціалістах, які володіють знаннями етнонаціонального дизайну. Роботодавці в Україні та за кордоном все частіше очікують від дизайнерів здатності інтегрувати національні та етнічні елементи у свої проєкти, що відображає загальну тенденцію до визнання культурної ідентичності в дизайні. Важливо, щоб дизайнери були не лише технічно підкованими, а й мали глибоке розуміння культурної спадщини та сучасних тенденцій диджиталізації. Вимоги роботодавців також включають знання принципів інклюзивності та чутливість до локальних культурних особливостей, що підкреслює важливість формування національно-патріотичної компетентності у дизайнерів, а ключовими аспектами для конкурентоспроможності дизайнерів є здатність інтегрувати національні мотиви у сучасні візуальні рішення, володіння сучасними технологіями та розуміння глобальних і локальних культурних тенденцій.

Варто також зазначити, що попит на дизайнерів залишається стабільним, особливо в умовах зростання цифрових технологій. Це пояснюється активним розвитком сфери digital, де дизайнерам надається можливість працювати над

проектами, що пов'язані з новими медіа та технологіями. Дослідження ринку праці також свідчать про те, що замовники все частіше віддають перевагу фахівцям, які мають навички в роботі з новітніми інструментами та технологіями, що підвищує їх конкурентоспроможність на ринку.

Згідно проведеного дослідження, професія дизайнера має свої переваги та недоліки, які варто враховувати при виборі цього кар'єрного шляху. Серед переваг роботи дизайнера можна виділити можливість працювати на фрілансі, дистанційно або в комфортному офісі, що надає гнучкість у виборі робочого середовища. Крім того, навчитися основам професії можна досить швидко, головне — це регулярна практика, що дозволяє швидко опанувати необхідні навички. Також у дизайнера завжди є потенціал для кар'єрного зростання, адже можна розвиватися в різних напрямках, переходити на вищі посади або спеціалізуватися в окремих галузях. Не можна не згадати і про фінансову сторону: зарплата дизайнера, як правило, вища за середню в Україні. Проте, ця професія має і свої недоліки. Робота дизайнера є малорухливою, оскільки більшість часу доводиться сидіти перед комп'ютером, що може негативно позначатися на здоров'ї. Таким чином, професія дизайнера є динамічною та різноманітною, з постійно зростаючими вимогами до знань і навичок.

За результатами здійсненого дослідження сучасного стану формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, яке охопило аналіз наукових праць з цієї тематики, вивчення освітніх програм закордонних та українських закладів вищої освіти, аналіз запитів ринку праці, а також оцінку стану у прикладному аспекті в професійному середовищі можемо засвідчити актуальність інтеграції національно-культурної складової в освітній процес, зокрема шляхом включення елементів етнодизайну, вивчення національної культурної спадщини, ідентичності та історії мистецтва України. Такий підхід сприятиме формуванню патріотичних цінностей, що відповідають сучасним тенденціям у професійному дизайні та запитам ринку праці. Крім цього, підготовка дизайнерів має включати практичну діяльність, орієнтовану на

реалізацію національних мотивів у сучасному дизайні, що підвищує зацікавленість студентів у збереженні та розвитку національних традицій. Водночас освітні програми повинні враховувати вимоги до компетентностей у сфері національно орієнтованого дизайну, щоб майбутні дизайнери мали знання й навички для успішної роботи в умовах глобалізованого світу, зберігаючи при цьому культурну ідентичність.

Підсумовуючи, зазначимо, що для ефективного формування національно-патріотичної компетентності необхідний комплексний підхід, що включає поєднання теоретичних знань із практичним досвідом та врахування національно-патріотичних цінностей як основи для розвитку професійної діяльності майбутніх дизайнерів. Здійснений аналіз сучасного стану дає змогу визначити сутність і структуру національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів та визначити змістове наповнення процесу професійної підготовки майбутнього дизайнера для її формування.

1.3. Аналіз історичної ретроспективи розвитку українського мистецтва як основи формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів

У сучасному глобалізованому світі, де культурні елементи швидко поширюються й інтегруються, дизайнери стикаються з викликом адекватного та етичного використання національних символів і мотивів. Це вимагає від них не лише технічних навичок, але й глибокого розуміння культурних контекстів, що є основою для формування національно-патріотичної компетентності.

На сьогодні, перед майбутніми дизайнерами стоїть завдання збереження української національної та самобутньої культури, що неможливо без визначення впливу традицій і звичаїв предків на формування стильових особливостей, образної мови та семантики творів даного періоду. Тому для відродження культурного та мистецького спадку через призму сучасного

дизайну є необхідним з’ясування генези, загальнотрадиційних і локальних рис художніх творів для виявлення прото- та архетипів образотворення [352], які можливо буде імплементувати у дизан-об’єктах.

З огляду на те, що у професійній підготовці майбутніх дизайнерів концептуальна основа національно-патріотичної компетентності визначається важливістю уникнення культурної апропріації, що є ключовим елементом відповідальної творчої діяльності, що своєю чергою, включає розвиток особистісної ідентичності, у якій поважаються культурні традиції [224]. Тому чільне місце у професійній підготовці повинно займати системне мистецтвознавче дослідження прото- та архетипів образотворення у національному мистецтві, що є неможливим без вивчення культурної спадщини, де студенти ознайомлюються з історією, традиціями та символікою, що складають основу національної ідентичності [296].

Ґрунтовне авторське наукове дослідження [357], що присвячене мистецтвознавчому аналізу прото- та архетипів образотворення, та його активне впровадження у багаторічний викладацький досвід професійної підготовки майбутніх дизайнерів дав змогу обґрунтувати концептуальні засади формування національно-патріотичної компетентності вищезазначеної категорії суб’єктів освітнього процесу. Формування національно-патріотичної компетентності є набагато ширшим і системним процесом, що охоплює професійну, особистісну та соціально-виховну сфери підготовки майбутніх дизайнерів. Його метою є не тільки надання студентам інструментів для роботи з національно-культурними елементами в дизайні, а й формування у них цілісного світогляду, орієнтованого на громадянську активність, патріотизм та усвідомлення важливості національних цінностей. Формування цієї компетентності передбачає розвиток у студентів здатності до критичного мислення, рефлексії над історичними і культурними подіями, а також розуміння національної спадщини у контексті глобалізації [366].

Концептуальні основи формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів через прото- та архетипи образотворення в сучасному дизайн-проєктуванні базуються на глибокому осмисленні культурних, історичних та мистецьких символів, що відіграють ключову роль у збереженні національної ідентичності [289]. Прото- та архетипи, як глибинні образи, що формують колективну пам'ять нації, виступають фундаментом для створення нових дизайнерських рішень, які поєднують традиції та інновації. Вони відображають символічний зміст народної культури, духовні та естетичні цінності, які передаються з покоління в покоління через національну творчість, народне мистецтво й ремесла [96, 353]. Протообрази, (такі як козак Мамай, свята Покрова, Дерево життя, Калина, Козак з бандурою та ін.) чи народні орнаменти, виступають базовими елементами для формування національно-патріотичної свідомості, слугуючи основою для ідентифікації та самоусвідомлення нації [421]. Вивчаючи ці елементи, майбутні дизайнери отримують глибше розуміння культурних кодів, що допомагає їм інтегрувати національні мотиви в сучасні дизайнерські проєкти, зберігаючи при цьому їх автентичність і унікальність. Архетипи, що уособлюють символи боротьби, захисту, духовності та гармонії, надають дизайновим рішенням глибокого змісту, який резонує з національною свідомістю [96]. Формування національно-патріотичної компетентності через ці архетипи допомагає дизайнерам не тільки втілювати національні символи у своїх роботах, але й створювати конкурентоспроможні продукти, що презентують Україну на міжнародній арені.

Таким чином, сучасна мистецька освіта повинна бути спрямована на формування національно-патріотичної компетентності, має забезпечити студентам комплексні знання, які охоплюють як історико-культурні аспекти, так і сучасні тенденції у графічному та предметному дизайні, а формування зазначеної компетентності має сприяти вихованню дизайнів, які відображають національну ідентичність у контексті глобалізованого світу, зберігаючи при цьому культурну самобутність. Це створить передумову для відмови від

стереотипів, які спрощують національні культури, формуючи явища «шароварщини» [137, 162, 204, 276, 337, 341, 413], «примітивного козакофільства», «селянськості», «хуторщинності» та надмірного кітчу [228], зводячи їх до поверхневих або комерційних образів [275]. Спираючись на концепцію Ж. Бодріяра, Л. Кияновська у своєму дослідженні [228] та П. Кралюк у інтерв'ю [242] розглядають проблему симулякрів у сучасному українському мистецтві, та стверджує, що спотворені культурні образи, які заміщують справжнє мистецтво, ведуть до втрати національної ідентичності й культурних цінностей. Стереотипи часто не відображають складності та різноманітності культур, тому дизайнерам важливо розрізняти різні елементи культури та використовувати їх з повагою до їхньої специфіки. Це вимагає від дизайнерів критичного підходу до сприйняття культурних образів, прагнення вивчати менш відомі та автентичні аспекти, які можуть стати основою для унікальних дизайнерських рішень. Важливим є виховання чутливості до культурних нюансів у процесі навчання, що дозволяє уникати шаблонних уявлень і стереотипів [271].

Покладання у якості змістоутворюючого чинника в професійній підготовці майбутніх дизайнерів порівняльного аналізу народних та хатніх картин різних регіонів, вивчення їх особливостей на основі фондозбірки музейних колекцій, дає змогу виявити своєрідність українського козацького мистецтва цього регіону, його значення для національної культури. Процес аналізу символічного змісту сакральних народних картин має враховувати ту обставину, що, на відміну від класичного та академічного живопису, котрі, перш за все, орієнтувалися на ідейний зміст слова або образність художнього відображення, народне мистецтво, навіть формуючись на певних прото- і архетипах, більше зосереджувалось на народно-суб'єктивному сприйнятті анонімного автора. Тому є важливим ознайомлювати майбутніх дизайнерів з культурно-мистецькими цінностями, створені українським народом протягом багатьох століть, що зберігаються у державних музейних зібраннях. Нині

помітно активізувався інтерес до музейних колекцій, яким протягом тривалого часу не приділялося належної уваги.

Важливим є викладання навчального матеріалу, який побудовано на дослідженнях інформації про старовину України із урахуванням мистецтвознавчої та експертної оцінки національного мистецтва, адже без вивчення творчого доробку окремих регіонів неможливе вирішення стратегічного завдання щодо створення сучасної історії української художньої культури, зокрема одиного із маловивчених аспектів, пов'язаного з традиціями та життям українського народу – образотворчого та сакрального мистецтва XVII-XIX ст. Століттями творчість народних майстрів відображала глибину світогляду, багатство та своєрідність релігійного світовідчуття, естетичних вподобань та етичних ідеалів наших предків. Народне мистецтво є важливою складової духовної культури українців та є тою родзинкою, що робить українське мистецтво унікальним і самобутнім. Іконопис займає чільне місце серед багатої матеріальної та духовної спадщини українського народу. Український народний іконопис сягає корінням традиціям Київської Русі, в ньому поєднано народні звичаї з традиційним православ’ям, народні вірування з християнськими канонами. Така специфіка української ікони простежується також (крім іконопису на склі, дереві, полотні) ще й в монументальному малярстві, народній картині. Становище мистецтва, літератури та науки XIII – XVII століть в Україні детально описується в дугому томі «Історії української культури» [217, 218], де розглянуто культурне відродження протягом XVI – XVII ст. ренесансні та барочні явища при формуванні української культури, а також відстежується внесок українського мистецтва до загальносвітової культурної скарбниці. Витоки народного іконопису приводять до візантійської традиції та особливостей її наслідування в українському мистецтві княжої доби. Падіння Візантії під ударами турків у середині XV ст. та майже одночасне включення українських земель до складу Польщі супроводжувалось посиленням зв’язків із західною культурою, що позначилось на розвитку

сакрального народного мистецтва, що стає загальноєвропейським явищем, зокрема. Паралельно з професійним розвивається і активно поширюється народний іконопис, який, починаючи з XVI ст., набуває певної специфічної образної системи та стилістичних особливостей [293, с. 155-232].

Активізація польського католицизму в XVII ст. породила спротив українців, який переріс в національно-визвольну боротьбу, сприяв зміцненню українського козацтва, розвитку його духовної культури, одним із атрибутів якої став народний сакральний живопис, наділена своєрідною стилістикою [418, с. 9].

Активні процеси глобалізації і нехтування національною спадщиною у XX ст., коли бурхливий розвиток технологій дав можливість замінити рукотворне мистецтво більш дешевим машинним, вже в XXI ст. призвели до гострої потреби повернення до витоків народного мистецтва, відродження вже забутих технік, відновлення духовного надбання предків, відображене в наївному непрофесійному живописі. Зокрема, з огляду на те, що терени Східної України зазнали величезних пограбувань святинь та мистецької спадщини, їх вивезення за кордон – чимало українських іконописних творів презентується російськими видавництвами як такі, що мають російське походження. Такий несприятливий стан для вивчення українського мистецтва взагалі, та його народного напряму зокрема, стимулює потребу висвітлення даної проблеми, досліджуючи та популяризуючи результати не лише в середовищі науковців, а й серед майбутніх дизайнерів.

Так як формування концептуальних засад формування національно-патріотичної компетентності майбутнього дизайнера через мистецтвознавчий дискурс неможливий без дослідження семіотики символічної природи, етнонаціонального змісту та сакральності символіки елементів, вивченні проблеми духовного життя запорізького козацтва, їхніх релігійних традицій та ролі сакрального у їхньому світогляді, без чого неможливе дослідження маловивченого народного іконопису та живопису України. Так як сакральне

мистецтво є важливою складовою українського національного мистецтва в цілому, то не можна обійтись без узагальнюючих праць з мистецтвознавства, культурології та естетики з цього питання. Серед узагальнюючих праць мистецтвознавців з історії українського сакрального мистецтва слід виділити праці П. Білецького [130], П. Жолтовського [205, 206, 207, 208], Г. Логвіна [260], Л. Міляєвої [279], В. Овсійчука [293, 294, 295], В. Свєнціцької [393, 394, 395, 396, 397], які продовжили дослідження проблематики, започаткованої своїми видатними попередниками – М. Драганом, В. Залозецьким, І. Свєнціцьким, С. Таранушенком. Особливе значення для нашого дослідження мали праці Д. Яворницького [488], а також Я. Новицького [217, 218] та дослідження Д. Наливайка, присвячене саме козацькій християнській республіці, як він називає Запорізьку Січ [286], а також роботи О. Апановича [108], А. Макарова [266, 267], Г. та М. Остапенків [310].

Із 30-х до середини 50-х рр. XX ст. дослідження народної картини призупиняється. Радянська влада зовсім не заохочувала і, як згадував Платон Білецький: «Невідомо чому вони до порівняно недавнього часу вважалися проявом українського буржуазного націоналізму і ховалися у музейних фондах» [129]. Та вже, починаючи з середини 50-х рр. інтерес до сакрального та етнонаціонального мистецтва відроджується. Дослідники з новим ентузіазмом починають збирати іконографічний матеріал та шукати інші шляхи дослідження народної картини. Починаючи з другої половини XX століття, науковці та мистецтвознавці зі всього світу почали приділяти особливу увагу українському народному та сакральному мистецтву: духовній і релігійній складовій, різноманіттю технік, особливостям іконографії, іконології, історії народного мистецтва, відмінностям, регіональним особливостям, семантиці та походженню народної картинини, порівняльному аналізу козацьких портретів з портретами інших історичних осіб, вплив козацтва як класу на розвиток ікономалярства та народного живопису. Їхнім дослідженням притаманні прагнення до розширення традиційних рамок історії мистецтва, застосування

методів і досягнень різних історичних дисциплін, прагнення продемонструвати зв’язок творів релігійного та народного мистецтва з особливостями духовного життя епохи й реконструювати принципи сприйняття пам’яток середньовічної іконографії.

Результатом його розвідок М. Драгана став вихід першої фундаментальної праці про народне зодчество «Українські дерев’яні церкви» (перевидання 1937 року) [195], що узагальнив зібрання цінної колекції фотоматеріалів з історії українського мистецтва, відзнявши унікальні в своєму роді дерев'яні церкви. В іншій його праці «Українська декоративна різьба» [194] детально розглядаються твори українських різбярів, тісно пов'язані з розвитком світового мистецтва і в той же час такі, що беруть свій початок з українського народного мистецтва. Зокрема, в цій же праці є досить цікава інформація стосовно українського іконопису та малярства.

У монографії П. Жовтовського «Монументальний живопис на Україні» [206] розлянуто монументальний живопис пам'яток українського дерев'яного та кам'яного зодчества XVI – XVIII століття. Дослідник поділив настінні розписи на групи, пов'язані з різними соціально-культурними чинниками. Так проводиться іконографічний аналіз розписів у дерев'яних церквах Західної України та кам'яних спорудах Наддніпрянщини, визначається та аналізується іконографічний зміст розписів, їх зв’язок з художньою культурою епохи.

Книга «Історія української ікони» Д. Степовика [420], сучасного фахівця з дослідження сакрального мистецтва, висвітлює історію української ікони з часів Київської Русі до сьогодення. В ній відстежуються формування стилів в різні періоди розвитку іконопису, школи ікономалярства, їх відмінності та характерні особливості. Також окремо розглядається розвиток ікономалярства української діаспори. Цінні відомості містять статті автора в журналах «Українська культура» та «Образотворче мистецтво».

Нині з боку дослідників-мистецтвознавців у вітчизняних наукових джерелах вивченню національного мистецтва приділяється все більше уваги, що пояснюється назрілою необхідністю дослідити один із маловивчених жанрів народного сакрального мистецтва, з яким пов’язане духовне життя нашого народу. Так само завдання вивчити і зберегти українську хатню ікону, а також виявити в ній ті традиції, які єднають її з віруваннями наших пращурів, стоїть перед культурологами, адже довгий час питанню дослідження сакрального та народного мистецтва України приділялося недостатньо уваги, та чимало авторів розглядало це питання однобоко, упереджено, а їх праці мали описовий характер; розглядали народне мистецтво як звичайний твір живопису, аналізуючи композицію, колорит, техніку виконання, зовсім не звертаючи увагу на символіку і той сакральний зміст, який вкладався.

Художньо-стильові особливості та іконографію українських ікон у різні роки досліджували І. Свєнціцький, П. Білецький, С. Гординський, Патріарх Димитрій (Ярема), В. Овсійчук, Г. Логвин, Л. Міляєва, Д. Степовик та інші науковці. Фундаментальні висновки щодо колористики українського іконопису виклав В. Овсійчук [293, 294, 295]. Істотний внесок в осмислення впливу української та західноєвропейської гравюри на композиції окремих ікон зроблено В. Свєнціцькою [395]. Стаття В. Залозецького у львівському журналі «Стара Україна» під назвою «Малярство Закарпатської України» [211] дала змогу прослідкувати розвиток іконопису саме на Закарпатті, порівняти з іконописом Східної України та інших регіонів країни.

Дослідження мистецтвознавчого аспекту цього питання також представлене у працях закордонних авторів та включає в себе низку літературних джерел, зокрема це праці канадського історика та перекладача українсько-італійського походження, професора-емерита Альбертського університету, фахівця з історії України XIX та XX століть Дж.-П. Хімки (J.-P. Himka) [49, 50] та професор Гарвардського університету Т. Мартін (T. Martin) [64].

Для аналізу українського сакрального мистецтва суттєве значення мають також результати подальших наукових студій Н. Козака [232], В. Откoвича [312, 313, 314], Т. Паньок [317, 318], В. Пуцка [350, 351], О. Сидора [401], В. Шуліки [484, 485]. Граверні зразки як джерела сакральних творів вивчали В. Стасенко [418], О. Шпак [482].

Століттями творчість народних майстрів відображала глибину світогляду, багатство та своєрідність релігійного світовідчуття, естетичних вподобань та етичних ідеалів наших предків. Народне мистецтво є важливою складової духовної культури українців та є тою родзинкою, що робить українське мистецтво унікальним та самобутнім. Іконопис займає чільне місце серед багатої матеріальної та духовної спадщини українського народу. Український народний іконопис сягає корінням традиціям Київської Русі, в ньому поєднано народні звичаї з традиційним православ'ям, народні вірування з християнськими канонами. Така специфіка української ікони простежується також (крім іконопису на склі, дереві, полотні) ще й в монументальному малярстві, народній картині. При дослідженні проблеми генези та особливостей розвитку іконографії та образно-стильової системи української ікони не можна оминути працю М. Грушевського «Історія України-Руси» [178], де досліджується українське сакральне мистецтво в контексті розвитку іконопису, ведеться порівняльний аналіз з візантійськими іконами, мальописами Балкан, та іконами інших держав. Ґрунтовне вивчення народної ікони почалося з 80-х рр. XX ст. Л. Попова розглянула умови та особливості формування хатньої ікони, технологічні нюанси, вплив ринкового попиту на подальший розвиток мистецтва іконопису тощо (1985 р.) [334]. В. Откович вивчав народну ікону як «течію» в українському іконописному мистецтві (1987, 1990) [312]. Досить цінною є праця В. Откoвича «Народна течія в українському живопису XVI-XVIII століть» [313]. У книзі досліджуються центри ікономалярства, народні майстри, регіональні та стильові ознаки народного іконописання. Хатня ікона розглядається автором як один із унікальних демократичних явищ в українській

художній культурі, представлений у вигляді побутового іконопису. Згадки про хатню ікону знаходимо у праці П. Жолтовського «Художнє життя на Україні в XVI – XVIII ст.» (1983) [207]. Зв’язок української народної ікони на склі з європейськими центрами розвитку цього виду народного іконопису дослідила О. Тріска в кандидатській дисертації «Народна ікона на склі другої половини XVIII – XIX століття: європейський контекст» (2009) [437], розкривши широкі масштаби цього явища. Вона ж є автором вступної статті в альбомі «Народна ікона на склі» (2008) [287], багато ілюстрованому зразками цього виду народної творчості. Комплексний аналіз та осмислення і вивчення візантійської іконології Київської церкви вивчав сучасний український мистецтвознавець Д. Степовик [420]. На сьогодні, фонд праць, присвячених історії іконопису в цілому зріс завдяки дослідженням межі XX – XXI ст., здійсненим на більш сучасному рівні. Естетичні концепції народного сакрального мистецтва також досліджували М. Станкевич [416] та Е. Пановський [316]. З приходом християнства та подальшим розвитком іконопису, паралельно з канонічними традиціями почав розвиватися народний іконопис, який з другої половини XVI століття набуває самобутніх рис та стилістичних особливостей. Хатня ікона, яка супроводжувала людину протягом усього її життя, стала неповторною частиною європейського народного іконопису. Загальним для народного іконопису є відсутність суворої канонічності церковних образів та тісний зв'язок з регіональними етномистецькими традиціями. Тема зображень не мала чіткої етнічної межі, а серед характерних ознак народних ікон можна виокремити площинність, лінійність, лаконічність у живописному вирішенні, дотримання системи «колір – знак» і домінування орнаментальних елементів. Народні іконописці працювали у наївній манері, часто зображуючи святих у поколінному або погрудному вигляді.

Зокрема варто закцентувати увагу на одному з чільних архетипів національного образотворення – образ козака Мамая – один із найпоширеніших фольклорних образів в Україні. Народна картина найбільшого розквіту набула в

XVIII-XIX ст., коли майже в кожній селянській хаті поряд з традиційними іконописними образами, а й іноді на скринях, стінах, дверях, кахлях, віконницях і навіть вуликах, розміщувалося зображення козака-запорожця. Мамай виконував роль оберегу, охоронця житла і загалом став тим символом незламного духу, поборника зла, образом борця за віру і рідну землю, уособленням героїчного минулого, збереженого у пам'яті народній. Народні умільці XVIII-XIX ст. не були свідками козацької слави, та її відголоски збереглися в оповідях дідів та народних піснях, які тісно пов’язані з художнім відображенням Мамая, образ якого формується не лише образотворчими засобами, а й словом. Саме народні пісні і думи допомагають розшифрувати семантику народного улюбленця, доповнити його, внести новий сенс, який складно передати фарбами. Значного поширення цей сюжет здобув в часи гайдамаччини, період знищення Запорозької Січі та занепаду козацтва як класу. Тому видається зовсім логічним узагальнене зображення образу зажуреного козака, задумливо поглядаючого з картини, ставши самобутнім живописним літописом козацтву, героїчна доба якого відходила в минуле. Даний тип картини характерний для доби козацтва (XVII ст.) та тоді, коли тип та образ козака був вже сформований у суспільній свідомості – XVIII- XIX ст.

XVII-XVIII ст. період розквіту українського мистецтва, провідну роль в якому займав портретний живопис. Мистецтво цього періоду перебувало під впливом великого європейського стилю барокко, який був цілком в дусі епохи піднесення національної свідомості з тяжінням до експресії, боротьби та пафосної перемоги.

Однак, на відміну від інших видів мистецтва, які увібрали в себе риси європейського барокко, український портретний живопис довгий час не поривав своїх стильових звязків з візантійським, давньоруським, давньоукраїнським, ренесансним та навіть східним мистецтвом. Та цінність українському портретному живопису надають не стильові зв’язки, які впливали на формування його самобутності, а саме та безпосередність сприйняття

оточуючої дійсності, характерна деяким унікальним творам мистецтва. Тривалий період український портрет залишався стиманим як в композиції так і в кольоровій гамі.

На західноукраїнських землях, що довгий час входили до складу Польсько-Литовської держави, був поширений шляхетський або ще як його називали магнатський репрезентативний портрет, характерним для якого було показати станову приналежність портретуємого, його стриманість, аристократизм та впливовість. Художники в своїх роботах намагалися передати індивідуальні риси зображуваних, їх характер та вдачу. Що стосується оточення, то характерною рисою для портретів XVII ст. був мінімалізм в оточенні. Пізніше на шляхетських портретах з'являться герби, владні регалії, зброя, урочиста поза, панегіричні тексти, які ще й у XVIII ст. нечасто можна зустріти.

До різновидів шляхетського портрету належить так званий домовинний портрет, на якому посмертно зображали померлого. Такі портрети супроводжувалися латинськими текстами з основними біографічними даними про небіжчика на звороті картини. Постаті зображуваних не несли такого пафосного навантаження як магнатські портрети.

Що стосується портретного живопису Наддніпрянської України XVII-XVIII ст., то тут простежується значно менша кількість портретів, що дійшла до наших днів. Це можна пояснити тими історичними подіями, які відбувалися на цій території, а також не такою значною популярністю даного виду мистецтва серед козацької старшини. Однак, починаючи з другої половини XVII ст. портрет стає все більш поширеним, його основними замовниками стає нова політична еліта – козацька старшина. Право на портрет мала лише козацька верхівка, до яких ні реєстрові козаки, ні серній клас міщан не належав. Якщо проводити паралель між магнатськими портретами і портретами козацької старшини, то одразу кидається в очі характер зображуваних: на останніх відсутня зверхність і шляхетська відстороненість, натомість простежується

зв'язок з народом, не лише через традиції побуту, а й в характері портретів, вихідцями з якого були козаки.

Загалом до портрета в ті часи було досить серйозне ставлення. Вважалося, що в портреті міститься дещо від зображеної на ньому людини. Досить яскравим прикладом такого ставлення став відомий історичний процес оголошення анафеми Івану Мазепі, коли портрет І. Мазепи мав уособлювати гетьмана і сприймався як його одухотворений двійник. Про важливе місце портретів в суспільстві та шанобливому ставленні до них також свідчить той факт, що їх не наважувався замовити ні міщани, ні рядові козаки, стіни кімнат яких прикрашали народні картини «Козак-Мамай», портрети Богдана Хмельницького або архієрея з козацтва Йоасафа (Горленко).

Розміри козацьких портретів також суттєво відрізнялися від магнатських. Це обумовлювалось тим, що козацька старшина, не дивлячись на свій привілейований стан, мешкала в хатах не набагато більших від хат заможних селян. Відповідно і місця для розташування сімейних портретів було небагато. Саме через те, що приміщення були затісними, в ніяке порівняння не йшли з маєтками польської шляхти і дивитися на полотна можна було лише зблизька, розміри зображень були невеликими та детально прописаними. Загалом такі портрети мали типові композиції, скуті пози та відсутність емоцій на обличчі. Зображені на них завжди одягнені в свої найкращі вбрання і, при наявності, присутні символи влади та нагороди. Такі портрети певною мірою відображають бажання замовників, хоча часто по ним можна дослідити руку майстра. Чітко в портретах, що виконані іконописцями, простежується любов до деталей, оздоблення одягу, промальовка вишивок, орнаментів.

За сімейними портретами можна прослідкувати, як змінювалася мода того часу. Що цікаво, чоловічий одяг на портретах з плином часу змінювався, а жіночий лишався незмінним багато десятиліть. Пояснити цей факт можна тим, що українські землі були провінцією і про модні тенденції столиці жінки тут нічого не чули. Представники старшини були в складі рад і посольств в різних

країнах, де і могли спостерігати, як змінюється чоловіче вбрання, наслідуючи європейську (і не лише) моду.

Цікавим для мистецтвознавців також є ктиторські портрети, які у XVIII ст. були досить поширені. В цій категорії над монументальними зображеннями благодійників церкви превалювали станкові роботи. Вони виконували ту ж функцію що й парадні портрети у світських приміщеннях: показували зв'язок церкви та світської влади. Такі портрети використовували під час хресної ходи поряд з іконами. Ктиторські портрети реалізували прагнення козацької старшини закріпити та демонструвати свій високий соціальний статус в тому числі і як церковних благодійників.

Ці прагнення реалізовувались також і в створенні фальшивих родословних та гербів, які б мали підтвердити родовитість замовника та його приналежність до шляхетського роду. Однак написати портрет з фіктивними гербами було дешевше, ніж створити підробний документ, тому часто зверталися до послуг художників. Так само часто їм не виплачували обіцяної винагороди за роботу і були випадки, коли художники звертались до суду. Однак майстер часто програвав суд через хабар, який давав чиновникам новоявлений шляхтич, якому соромно було програвати суд нахабному маляру.

У зв’язку з таким станом речей на Гетьманщині, майже не було майстрів які займалися лише портретним живописом. Інакше справа відбувалася з іконописцями. Саме цим явищем пояснюється те, що в портретах цього періоду простежується стильові особливості притаманні іконам. Зворотній процес відбувався і в самому іконописі: він дедалі частіше ставав мирським та реалістичним. Починаючи з кінця XVII ст. в настінних розписах та церковних іконах дедалі частіше починають зустрічатися багатофігурні портретні композиції, що зображували портрети козацької старшини і донаторів церкви.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що питанню дослідження народної ікони та картини, як етнокультурного та мистецького явища, присвячена певна кількість робіт як вітчизняних, так і європейських

дослідників, а названий вид творчості вивчений лише частково. Останнім часом почав зростати інтерес до етнічного народного сакрального мистецтва серед науковців, що позитивно вплинув на збереження народно-малярських творів, які з плином часу та особливістю історичних обставин, почали безслідно зникати, а подальше дослідження і вивчення народного живопису допоможе глибше зрозуміти його глибинний зміст та символіку і сприятиме збереженню цієї вцілілої скарбниці сакрального мистецтва нашого народу.

Таким чином, через поєднання прото- та архетипів образотворення, сучасне дизайн-проєктування стає інструментом збереження й розвитку національної ідентичності, а майбутні дизайнери виступають як амбасадори української культури, здатні інтегрувати її у світовий культурний контекст, а цей процес включає вивчення національних символів, прото- та архетипів, таких як «Козак Мамай», козацькі портрети, іконографічні зображення, а також глибоке розуміння їх ролі у формуванні національної свідомості. Використання цих символів у творчих проєктах дозволяє майбутнім дизайнерам поєднувати культурну спадщину з сучасними технологіями, створюючи естетично і художньо цінні продукти, які мають не тільки національне, але й глобальне значення.

Підсумувавши вищенаведене зазначимо, що концептуальні засади формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів базуються на інтеграції культурних архетипів та символів у освітній процес. Це не лише сприяє збагаченню професійного інструментарію студентів, але й формує у них глибоке усвідомлення значущості національної культури та необхідності її збереження. Майбутні дизайнери, виховані на засадах національно-патріотичної компетентності, здатні поєднувати традиційні національні цінності з сучасними тенденціями у дизайні, створюючи інноваційні та конкурентоспроможні продукти, що відображають українську ідентичність на глобальному рівні.

Таким чином, здійснений аналіз історичної ретроспективи розвитку українського національного мистецтва надав можливість виявити основи формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, що є передумовою до виявлення її сутності та структури.

1.4. Сутність та структура національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів

Синергія колективної народної творчості українського народу проявляється в духовній культурі і традиціях народу, а також у його досягненнях у галузі педагогічних і наукових знань, етичних переконаннях, естетичних поглядах, смаках, звичаях і обрядах. Ставлення до спадщини народного мистецтва призвело до його майже повного зникнення, а наше молоде українське мистецтво, яке перестало живитися народною творчістю, втрачає найважливіші суть і ознаки справжнього мистецтва. Архаїчна духовна спадщина є основою всього культурного життя і продовженням національних традицій. На цьому наголошується в численних наукових публікаціях закордонних учених [11, 19, 24, 29, 32, 51, 59, 81, 83], адже вона є відображенням національної ідентичності, а відомо, що суспільство, яке не підтримує і не оберігає давню культурну спадщину свого народу, приречене на занепад і виродження, воно ніколи не досягне процвітання. Візуальна мова дизайну змінюється відповідно до економічних, політичних і соціокультурних процесів, але вона також повинна відображати національну і духовну спадщину народу. Сьогодні дизайн рекламної продукції характеризується поширенням етнодизайну, який вносить відчуття художньої виразності в урбанізоване і стандартизоване життя [457, с. 16-17]. Тому варто наголосити на широкому потенціалі використання майбутніми дизайнерами етнічних художньо-стилістичних особливостей у своїй візуальній мові та формуванні української національної ідентичності для просування української продукції в контексті

євроінтеграції, формуючи таким чином національно-патріотичний потенціал [456, с. 51-53]. Це пов'язано з тим, що етнодизайн пропонує невичерпні можливості та джерела натхнення, які виховують у молоді почуття національної естетики, стимулюють творчу уяву, працьовитість та любов до природи рідного краю.

Основною метою формування національно-патріотичних компетентностей дизайнерів є розвиток стійкого почуття національної ідентичності й патріотизму, що проявляється через свідоме використання національних символів, архетипів та культурних елементів у дизайні та уникнення культурної апропріації. Цей процес охоплює не лише професійну підготовку, але й глибокий виховний компонент, що включає розвиток громадянської свідомості, патріотичної мотивації та відповідальності за збереження національних цінностей.

Дизайнер має не лише розуміти свою роль у збереженні національної ідентичності, але й активно прагнути до її популяризації через свою творчість. Ключовим аспектом є також відмова від стереотипів і шаблонних уявлень про національну культуру. Дизайнер повинен бути готовим досліджувати менш відомі аспекти культури, відмовляючись від спрощених образів, які не відображають справжню різноманітність та глибину національної спадщини. Це дозволяє уникнути нав’язування комерційних або фрагментарних уявлень про культуру, які не відповідають її реальному контексту. Вони повинні вміти критично осмислювати, які елементи можуть бути використані у їхній творчості, аби не спотворювати їх значення.

Окремо варто відзначити, що формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів сприяє підвищенню їхньої відповідальності за збереження культурної спадщини. Завдяки глибокому вивченню історичних та культурних архетипів, студенти набувають здатності до саморефлексії, що дозволяє їм не лише використовувати ці елементи у своїх проєктах, але й осмислювати їх глибинний сенс. Це створює передумови для

того, щоб майбутні дизайнери ставали амбасадорами української культури на міжнародній арені, сприяючи формуванню позитивного іміджу України як країни з багатою історією та культурою.

Інтеграція освітніх компонентів етнодизайну, хоча й має важливе значення для розвитку професійних навичок студентів, є більш вузьким і фрагментарним підходом. Вона переважно зосереджується на окремих дисциплінах або темах, що стосуються етнічних аспектів дизайну, і не охоплює всіх виховних і мотиваційних складових, характерних для формування національно-патріотичної компетентності. Такий підхід не завжди створює стійку внутрішню мотивацію до використання національних елементів у творчій діяльності, оскільки не забезпечує системного осмислення їх культурного і громадянського значення.

На противагу цьому, формування національно-патріотичної компетентності спрямоване на глибоке занурення студентів у національну культуру, її символіку, естетичні й етичні цінності [284]. Це комплексний процес, що включає як теоретичні знання, так і практичні навички використання національних архетипів у дизайнерській діяльності. Завдяки цьому майбутні дизайнери не лише отримують професійні навички, але й виховують у собі почуття відповідальності за культурну спадщину свого народу, що дозволяє їм створювати дизайни, які не тільки естетично привабливі, але й мають глибокий національний зміст.

Сучасні наукові дослідження організації дизайн-освіти в Україні (С. Алєксєєва [101], О. Баніт [114], С. Зінченко [212], О. Фурса [445], Ю. Яворік [487] та ін.) створюють досить повне уявлення про структуру творчості в області дизайну, принципи і методи проектування нових об'єктів, можливості творчого пошуку дизайнера.

Наприклад, Л. Саприкіна [392] досліджувала процес формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів через упровадження інноваційних технологій, зокрема проектної діяльності. Структура професійної

компетентності, згідно її дослідження, включає пізнавальні навички, розвиток критичного мислення, самостійне проектування знань і орієнтацію в інформаційному просторі. Проектна діяльність розглядається як важливий елемент, що сприяє формуванню практичних навичок і професійно значущих знань, а також забезпечує позитивну навчальну мотивацію і особистісний розвиток студентів-дизайнерів.

З огляду на те, що у дослідженнях дизайн-освіти належної уваги питанню національно-патріотичної компетентності приділено недостатню увагу, здійснимо аналіз підходів до структуризації досліджуваної компетентності у дотичних наукових розвідках. У цілому слід зазначити, що більшість наукових досліджень в Україні в основному зосереджені загальнополітичному контексті (Г. Мюнклер (H. Munkler) [66]; О. Сухомлинська, М. Боршевський, К. Чорна, І. Тараненко та С. Рябов [427]; Л. Снігур [410]; В. Степаненко [419]; О. Сухомлинська [426]; В. Шахрай [473] та ін), а також низка досліджень присвячена дослідженню цієї компетентності у психолого-педагогічних аспектах її формування (І. Батрун [115], І. Бех [121], С. Бойко [135; 136], О. Пометун [332], А. Кучерук [248] та ін.).

Громадянська компетентність, на думку Г. Мюнклера (H. Munkler) [66, с. 153–154], є необхідною умовою для реалізації прав людини та виконання обов’язків, що виникають у зв’язку зі статусом громадянства. Він виокремлює три структурні компонента цієї компетентності: когнітивний, процедурний і габітуальний. Когнітивний елемент включає знання, потрібні для активної політичної участі, зокрема про інституційну структуру та функції політичних систем. Процедурний елемент охоплює навички, необхідні для впливу та участі в політиці. Габітуальний елемент забезпечує перетворення знань у прагнення до дій, що є важливим для створення колективних благ, доступних усім незалежно від внеску. О. Порохнавець [336] виділяє кілька ключових складових національно-патріотичної компетентності, до яких належать національна свідомість, моральна свідомість, почуття громадянського

обов'язку, ціннісне ставлення до рідної країни та переконання. Національна та патріотична компетенції є основою для реалізації цієї компетентності, що сприяє активному залученню до суспільного життя. О. Пометун також виділяє подібні елементи громадянської компетентності: знання, які формують уявлення про способи задоволення потреб і інтересів особистості в політичному, правовому, економічному, соціальному та культурному середовищі демократичної держави; вміння та досвід участі в політичному житті суспільства та практичного застосування знань; чесноти, притаманні громадянину демократичного суспільства [332, с. 18]. О. Власенко [157] і Т. Ремех [373] уточнюють зміст і структуру цих компетентностей, визначаючи їх значення для формування свідомих громадян у новій українській школі, що підкреслює важливість патріотичного виховання в освітньому процесі. Наприклад, А. Гаврилюк [160] зазначає, що патріотична компетентність включає цінності, знання та навички, які є ключовими для професійної діяльності, особливо в контексті розвитку внутрішнього туризму та національної самоідентифікації. Патріотична компетентність не лише сприяє усвідомленню культурної спадщини та історичних надбань, але й розвиває у здобувачів освіти почуття відповідальності за збереження й популяризацію національної ідентичності. Цей аспект важливий для формування національної самосвідомості, що є необхідним у професіях, пов’язаних з дизайном і туризмом, де акцент на національній культурі та місцевих традиціях створює додану цінність і сприяє зміцненню національної ідентичності. Патріотизм і національні ідеали розглядаються Н. Лазуріною [250] як ціннісний компонент громадянської компетентності особистості. У своєму дослідженні науковиця зазначає, що громадянська компетентність визначає здатність особистості активно брати участь у державному житті, включаючи патріотизм, моральність, правосвідомість і політичну освіченість, що разом з національною свідомістю, яка відображає історичне місце і мету нації, створюють основу для розвитку країни, водночас важливо зберігати баланс між патріотизмом і націоналізмом,

щоб уникнути негативних наслідків, оскільки громадянська культура є основою цивілізованої взаємодії між громадянами та державою.

Таким чином, здійснений аналіз до підходів щодо структуризації творчості у дизайн-освіті та виявлені підходи до структури національно-патріотичної компетентності надають нам можливість здійснити поділ на структурні елементи національно-патріотичну компетентність майбутніх дизайнерів. Для цього ми послуговуватимемось підходом до структурування навичок шляхом їх поділу на м'які (Soft Skills) та тверді навичками (Hard Skills) [257, 326]. Враховуючи концепцію поділу на м’які та тверді навички у формуванні професіоналізму, формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів є складним і багатогранним процесом, структурні елементи формування якої створюють основу для розвитку дизайнерів, які не лише володіють технічними навичками, але й усвідомлюють свою роль у збереженні та розвитку національної культури й формує особистість, здатну творчо підходити до використання національних елементів, усвідомлюючи їх важливість для підтримки національної ідентичності в умовах глобалізації.

Поєднання м'яких і твердих навичок формує цілісну національно-патріотичну компетентність майбутніх дизайнерів, яка є основою для їх успішної професійної діяльності та активного внеску в збереження національної ідентичності через дизайн.

М'які навички сприяють розвитку особистісних і соціальних якостей, необхідних для виховання громадянської відповідальності, емоційної стійкості та креативного мислення. Ці навички надають змогу формувати світоглядну та культурну базу, що дозволяє дизайнеру виступати як амбасадор національної ідентичності. Зокрема, здатність до критичного мислення, інноваційність, адаптивність та командна робота є ключовими елементами, які допомагають майбутнім дизайнерам ефективно взаємодіяти з оточенням і розуміти важливість культурних традицій у своїй діяльності.

Тверді навички охоплюють технічні та професійні вміння, які дозволяють дизайнеру інтегрувати національні елементи у свою роботу на високому рівні. Ці навички формують технічний і технологічний аспект компетентності, включаючи дослідження й аналіз національної культурної спадщини, знання екологічного дизайну та вміння працювати з різноманітними матеріалами. Вони допомагають майбутнім дизайнерам не лише створювати естетично привабливі продукти, але й забезпечувати їх відповідність національним традиціям і стандартам.

Спираючись на виявлені професійно-важливі якості майбутнього дизайнера, нами до твердих навичок було віднесено: володіння професійними інструментами та програмами для створення дизайну [151]; знання графічних редакторів та типографіки [151]; вміння працювати з друкованими та цифровими матеріалами [143, 481]; дослідницькі навички щодо національних архетипів і символіки та уникнення культурної апропріації [137, 162, 192 204, 242, 276, 337, 341, 413]; аналіз історичних та сучасних творів мистецтва [180; 240]; створення естетично привабливих і культурно значущих дизайнерських об'єктів [151, 180]. М’які навички включають: креативність та інноваційність у генерації ідей [239, 400]; емпатію й чутливість до культурних нюансів [311, 472]; комунікаційні та презентаційні навички для ефективної взаємодії з командою та публікою [245]; критичне мислення у розумінні та застосуванні національних традицій [455]; етичну відповідальність за використання культурних елементів [109, 347, 434, 435]; саморефлексію щодо впливу своєї діяльності на національну культуру [113, 374, 436, 454].

Таким чином, здійснюючи сегментування структури національно-патріотичної компетентності дизайнерів нами було виокремлено перелік важливих складових, які розглянемо окремо. Систематизувавши усі виявлені важливі аспекти професійної підготовки майбутніх дизайнерів в контексті формування національно-патріотичної компетентності нами було здійснено візуалізацію структури досліджуваної компетентності на рис. 1.1.

Вміння інтегрувати національні елементи у дизайн є ключовою складовою формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Це вміння технічно та креативно інтегрувати національні символи, орнаменти, кольорові рішення й мотиви у сучасний графічний, предметний і просторовий дизайн, що дозволяє дизайнерам не лише відобразити культурну спадщину, але й створити унікальні продукти, які підкреслюють національну ідентичність [151].

Важливими є технологічні навички проєктування з національними мотивами, що охоплюють володіння професійними інструментами і програмами

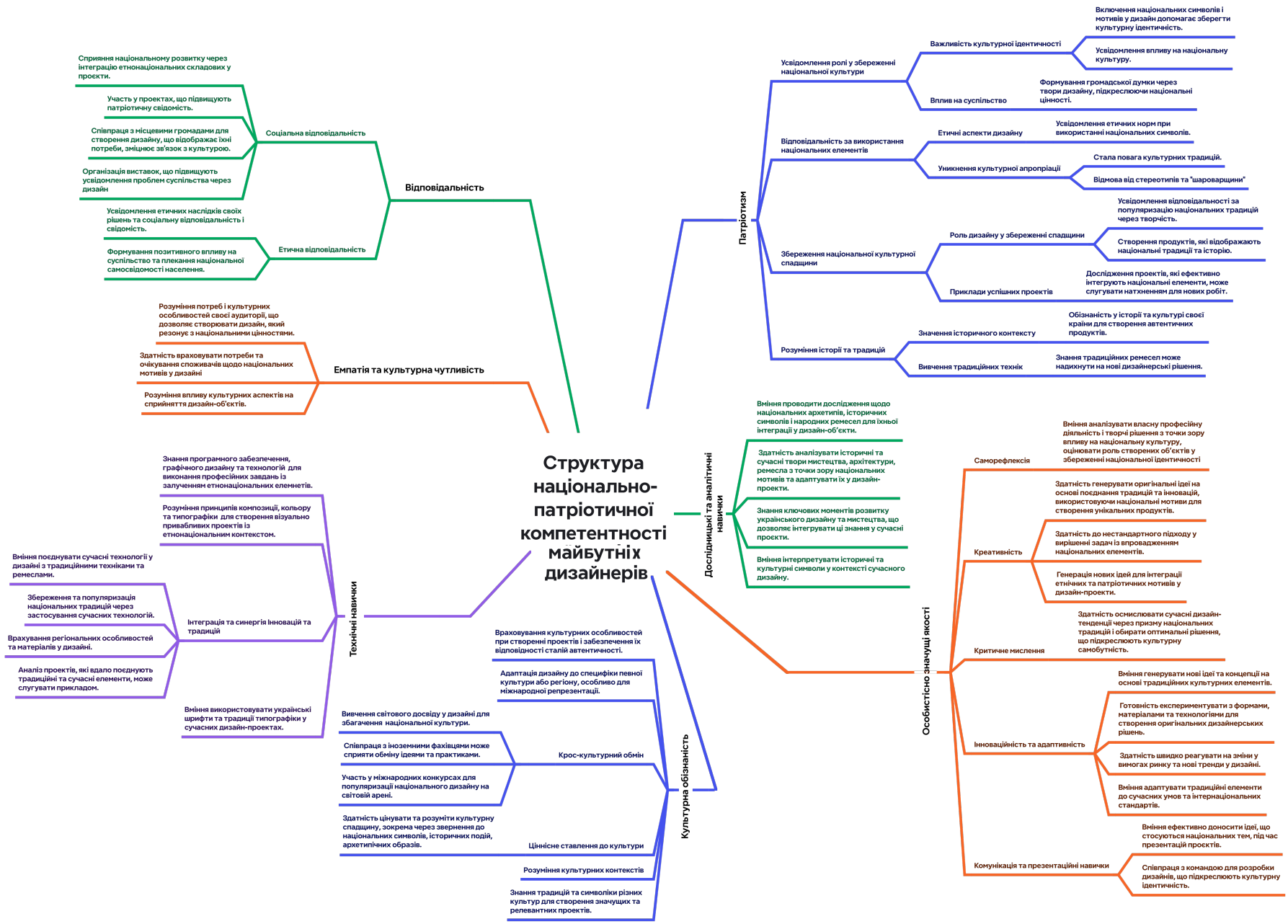

Рис. 1.1. Структура національно-патріотичної компетентності майбутнього дизайнера

для створення сучасних дизайн-об'єктів, які поєднують національні традиції з новітніми технологіями, навички роботи в графічних редакторах тощо. Зокрема, важливо вміти використовувати українські шрифти та традиції типографіки у сучасних дизайн-проектах, що робить їх виразнішими і більш впізнаваними [143, 481].

Дизайнер також повинен мати можливість працювати з друкованими та цифровими матеріалами, інтегруючи етнонаціональні складові у дизайн плакатів, банерів, логотипів та інших візуальних комунікацій. Ці елементи повинні відображати національні символи, демонструючи при цьому сучасні підходи до дизайну, які відповідають вимогам ринку. Важливим є те, що дизайн-проекти, створені з урахуванням національних мотивів, повинні бути не лише естетично привабливими, а й базуватися на культурних кодах і національній ідентичності [151].

Здатність створювати дизайн-проекти, які відповідають сучасним вимогам ринку, але при цьому ґрунтуються на національних елементах, підкреслює важливість інтеграції традиційних цінностей у сучасний дизайн. Це не лише сприяє збереженню національної ідентичності, але й дозволяє майбутнім дизайнерам займати активну позицію на міжнародному ринку, представляючи українську культуру та її багатство через свої проекти [151, 180].

Знання культурної спадщини є основою для роботи сучасного дизайнера. Глибоке розуміння національних традицій, символіки, архетипів та історії мистецтва надає можливість використовувати ці елементи у своїх дизайнах. Це знання є необхідним для створення проектів, які втілюють культурні ідеї та відображають національну ідентичність [180, 240].

У процесі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів важливу роль відіграє формування стійкого розуміння важливості уникнення культурної апропріації, що забезпечується через сталу повагу до культурних традицій та відмову від стереотипів і

«шароварщини» [204, 137, 162, 192, 228, 242, 275, 276, 337, 341, 413]. Сутність цього структурного елементу у формуванні національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів полягає в необхідності усвідомлення дизайнерами їхньої відповідальності за використання національних символів, мотивів і образів. Вони повинні глибоко досліджувати історію та культурні значення елементів, які інтегрують у свої роботи. Це дозволяє створювати дизайн-об'єкти, що не лише естетично привабливі, але й несуть у собі глибокий культурний зміст. Залучення представників культурних спільнот до процесу навчання та проектування є важливим кроком у цьому напрямі. Таке співробітництво забезпечує належну повагу до культурного спадку та допомагає уникнути помилок у його використанні. Дизайнер повинен дотримуватися етичних норм та принципів, які передбачають відповідальне ставлення до культурних елементів, адже їх використання в дизайні може мати як позитивний, так і негативний вплив на сприйняття національної культури.

Важливим аспектом є також відмова від стереотипів і так званої «шароварщини», які спрощують національні культури, зводячи їх до поверхневих або комерційних образів. Стереотипи часто не відображають складності та різноманітності культур, тому дизайнерам важливо розрізняти різні елементи культури та використовувати їх з повагою до їхньої специфіки [324]. Це вимагає від дизайнерів критичного підходу до сприйняття культурних образів, прагнення вивчати менш відомі та автентичні аспекти, які можуть стати основою для унікальних дизайнерських рішень. Важливим є виховання чутливості до культурних нюансів у процесі навчання, що дозволяє уникати шаблонних уявлень і стереотипів [411].

Інноваційність та адаптивність є ключовими складовими національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Вміння генерувати нові ідеї та концепції на основі традиційних культурних елементів дозволяє їм створювати оригінальні дизайнерські рішення, які поєднують сучасність із національною спадщиною [451]. Готовність експериментувати з формами,

матеріалами й технологіями [144] забезпечує гнучкість у роботі, а також здатність швидко реагувати на зміни у вимогах ринку та нові тренди у дизайні. Це вміння адаптувати традиційні елементи до сучасних умов та інтернаціональних стандартів допомагає дизайнерам створювати продукти, що не лише відповідають вимогам споживачів, але й несуть у собі культурні й національні цінності.

Дослідницькі та аналітичні навички [278, 440] також відіграють важливу роль у формуванні національно-патріотичної компетентності. Дизайнер повинен вміти проводити дослідження щодо національних архетипів, історичних символів і народних ремесел, щоб інтегрувати їх у свої дизайн-об’єкти. Здатність аналізувати історичні та сучасні твори мистецтва, архітектури, ремесла з точки зору національних мотивів дозволяє адаптувати їх до сучасних дизайнових рішень [222]. Знання ключових моментів розвитку українського дизайну та мистецтва, своєю чергою, дає змогу інтегрувати ці знання у сучасні проєкти, що підсилює зв'язок між минулим і сучасним, а також формує у дизайнерів глибше розуміння культурних контекстів.

Комунікація та презентаційні навички також є важливими для формування національно-патріотичної компетентності. Дизайнер повинен вміти ефективно доносити свої ідеї, що стосуються національних тем під час презентацій своїх проєктів [245]. Це передбачає не лише здатність презентувати свою роботу, а й вміння співпрацювати з командою для розробки дизайнів, що підкреслюють культурну ідентичність. Взаємодія з колегами та обмін думками з приводу національних мотивів сприяють створенню більш глибоких та значущих дизайнерських рішень.

Надважливими, виходячи з сутності національно-патріотичної компетентності майбутнього дизайнера, є особистісно значущі вміння та навички, для їх визначення ми звернулись до наукового доробку таких дослідників, як І. Артемьєва [109]; О. Баніт [113]; О. Костюк [239]; О. Отич [311]; П. Прохорчук [347]; Л. Рибалко [374]; Ю. Сє, М. Маркович та

З. Мацишина [400]; В. Томашевський [434, 435]; О. Тригуб [436]; В. Шаров [472]; Д. Цзю [454]; О. Чадюк [455] для виявлення важливих компонентних складових та їх систематизації.

Патріотизм, як один із основних елементів національно-патріотичної компетентності, вимагає від дизайнерів усвідомлення їхньої відповідальності за збереження та популяризацію національної культури [113, 374]. Цей аспект охоплює не лише знання про національні елементи, а й їх активне використання в дизайні, що дозволяє створювати роботи, які відображають глибину національного духу. Важливо, щоб майбутні дизайнери усвідомлювали, що їхня діяльність впливає на формування суспільної думки щодо національної ідентичності. Для цього необхідно глибоке розуміння історії та традицій українського народу, адже це знання допомагає створювати проекти, які поєднують сучасні тенденції з історичною спадщиною, підкреслюючи важливість збереження культурної самобутності.

Ціннісне ставлення до культури є ще одним важливим елементом, що формує національно-патріотичну компетентність [434, 435]. Дизайнери повинні мати здатність цінувати і розуміти культурну спадщину, активно звертаючись до національних символів, історичних подій та архетипічних образів. Це не лише збагачує їхній творчий потенціал, а й сприяє створенню оригінальних проектів, які можуть стати важливими елементами культурного ландшафту. Глибоке ціннісне ставлення дозволяє майбутнім дизайнерам формувати свою естетичну позицію, сприймаючи національну культуру як невід'ємну частину власної ідентичності.

Емпатія та культурна чутливість [311, 472] є критично важливими якостями для дизайнерів, які прагнуть глибше зрозуміти потреби та очікування своєї аудиторії. Ці навички дозволяють створювати дизайн-об'єкти, що резонують із національними цінностями, формуючи позитивний імідж національної культури. Дизайнери, які мають розвинену емпатію, здатні адаптувати свої роботи до культурних особливостей, що, своєю чергою,

підвищує їхню конкурентоспроможність на світовому ринку. Розуміння впливу культурних аспектів на сприйняття дизайн-продуктів також є важливим для формування креативних рішень, які можуть задовольнити не лише естетичні, але й емоційні потреби споживачів.

Етична відповідальність [109, 347] майбутніх дизайнерів є невід'ємною складовою їхньої професійної діяльності. Вона передбачає здатність відповідально ставитися до використання національних символів та елементів, щоб уникнути культурної апропріації. Дизайнери повинні усвідомлювати свою етичну відповідальність за точне відображення національних символів, забезпечуючи при цьому відповідність своїх робіт естетичним та моральним нормам національного контексту. Така відповідальність сприяє не лише збереженню культурних традицій, але й формує довіру між дизайнером і суспільством, що є важливим аспектом їхньої професійної репутації.

Саморефлексія є ще однією важливою складовою національно-патріотичної компетентності. Вміння аналізувати власну професійну діяльність і творчі рішення, з точки зору впливу на національну культуру, надає змогу дизайнерам усвідомлювати роль створених об'єктів у збереженні національної ідентичності [436, 454]. Це не лише підвищує якість їхніх проектів, але й сприяє розвитку критичного мислення, що є важливим елементом в їхньому професійному зростанні.

Креативність займає центральне місце у формуванні національно-патріотичної компетентності дизайнерів. Здатність генерувати оригінальні ідеї на основі поєднання традицій та інновацій є критично важливою для створення унікальних продуктів. Використання національних мотивів у творчих рішеннях дозволяє дизайнерам знаходити нестандартні підходи у вирішенні задач, упроваджуючи національні елементи в сучасний дизайн [239, 400]. Генерація нових ідей для інтеграції етнічних та патріотичних мотивів у дизайн-проекти формує унікальні пропозиції, які сприяють популяризації української культури на міжнародному ринку.

Критичне мислення також відіграє важливу роль у формуванні національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Здатність осмислювати сучасні дизайн-тенденції через призму національних традицій дозволяє їм обирати оптимальні рішення, які підкреслюють культурну самобутність [455]. Це не лише збагачує їхній творчий арсенал, але й забезпечує стійкість дизайну до викликів глобалізації, допомагаючи зберегти національні цінності у контексті сучасності.

Таким чином, національно-патріотична компетентність майбутніх дизайнерів у своїй компонентній структурі містить поєднання технічних знань із усвідомленням культурної спадщини. У компонентній структурі було виокремлено знання культурної спадщини, технологічні навички проєктування з національними мотивами, інтеграцію національних елементів у дизайн, дослідницькі та аналітичні здібності, а також особистісно-значущі характеристики, такі як патріотизм, ціннісне ставлення до культури, емпатія та культурна чутливість, етична відповідальність, креативність, критичне мислення, інноваційність та адаптивність, а також комунікація та презентаційні навички. Виявлена структура національно-патріотичної компетентності створює комплексний підхід до професійної підготовки, що сприяє розвитку дизайнерів як творчих інтерпретаторів національних елементів. Такий підхід формує передумови для подальшого розвитку українського мистецтва в умовах глобалізації, де національна культура може зайняти значущу позицію та сприяти збереженню культурної ідентичності України. Ключова роль у цьому процесі належить комплексній підготовці, яка охоплює не лише розвиток професійних навичок, але й виховання громадянської свідомості та патріотичної мотивації, аби дизайнер прагнув відтворювати національні елементи без стереотипів, досліджуючи багатогранність і глибину культури, уникаючи поверхневих і комерційних підходів до її інтерпретації, створюючи автентичні та глибоко змістовні дизайнерські об'єкти, які підтримують

культурний діалог та збагачують глобальний дизайн українським національним контекстом.

Висновки до розділу

Здійснений огляд наукових досліджень, нормативно-правової бази вищої освіти та сучасних підходів до формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів виявив недостатню увагу наукової спільноти серед досліджень дизайн-освіти. Було проаналізовано наукові здобутки українських і закордонних учених, які займалися питанням формування професійних компетентностей майбутніх дизайнерів. Крім того, було досліджено нормативно-правові документи, що регламентують освітній процес у закладах вищої освіти, з метою уточнення методичних підходів до формування національно-патріотичної компетентності в освітньому процесі. Отримані результати дали змогу проаналізувати категоріальний апарат дослідження та уточнити поняття «компетентність», «майбутній дизайнер», «професійна підготовка»; визначити «національно-патріотичну компетентність» як інтегративну якість, яка поєднує професійні знання, вміння і навички з глибоким усвідомленням національних цінностей, культурної ідентичності та відповідальністю перед суспільством; включає здатність зберігати, популяризувати і використовувати національну спадщину у професійній діяльності, активно сприяючи зміцненню громадянської свідомості й патріотизму. Також було сформульоване визначення «майбутній дизайнер» — здобувач освіти (студент), який знаходиться на етапі професійної підготовки та оволодіння спеціалізованими знаннями, вміннями та навичками для створення оригінальних дизайн-рішень у різних галузях (графічний, інтер'єрний, предметний, цифровий дизайн тощо); формує естетичне бачення, вивчає принципи візуальної комунікації, технічні засоби проєктування і розробляє творчі проєкти, спрямовані на задоволення потреб користувачів. Спираючись на

здійснений аналіз наявних наукових доробок, та дослідження понятєвого апарату дослідження було визначено «національно-патріотичну компетентність майбутнього дизайнера» як сукупність знань, умінь і навичок, що формують всебічно розвинену особистість, яка через проектну культуру етнодизайну, може реалізовувати і здійснювати концептуальне проектування об’єктів дизайну з урахуванням історичних, культурних та етнічних особливостей, усвідомлюючи культурно-історичні зв'язки й популяризуючи українську культуру та мистецтво як свідомий фахівець, який стане амбасадором національної ідентичності у візуальній культурі, зокрема й на закордонному ринку, з потужною внутрішньою мотивацією збереження національної ідентичності й протидії знецінення національних мистецьких традицій, культурної апропріації, стереотипізації та поширення псевдонаукових концепцій.

Дослідження сучасного стану формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у системі вищої освіти продемонстрував нагальну потребу у цілісному, міждисциплінарному підході, що поєднує національну ідентичність, культурну спадщину й фахову підготовку. Аналіз міжнародного досвіду засвідчив, що провідні заклади освіти світу, такі як Школа дизайну Парсонс, Університет Співдружності Вірджинії, Політехнічний університет Мілана, Королівський коледж мистецтв, Університет Іллінойсу в Урбана-Шампейн та ін., активно реалізують етнокультурні компоненти через навчальні курси, проєкти та роботу з локальними спільнотами, акцентуючи увагу на етиці, культурній чутливості та практичному застосуванні традицій. В українських закладах вищої освіти, попри наявність загальних і фахових компетентностей, що опосередковано охоплюють аспекти національно-патріотичного виховання, бракує окремих освітніх компонентів, присвячених етнодизайну. Аналіз навчальних програм вітчизняних та закордонних закладів вищої освіти показав, що наявність дисциплін, які формують національно-патріотичну компетентність, є важливим елементом освітнього процесу для

майбутніх дизайнерів. В Україні дисципліни, що включають змістовне наповнення щодо національної культури та дизайну, сприяють розвитку і набуття навичок етнодизайну, однак спрямованість цих дисциплін часто обмежена загальним розумінням культурних елементів без поглибленої спеціалізації на національних темах, що обмежує формування глибокого розуміння студентами культурної спадщини та її інтеграції в дизайн, не створює потужну та стійку мотивацію до інтеграції етнонаціональних мотивів у власну проєктну діяльність і мотивації до уникнення культурної апропріації. Натомість, на світовому рівні велика увага приділяється саме етнодизайну, вивченню національних мотивів, культурних традицій та їх інтеграції в сучасні дизайнерські практики. У дослідженні особливу увагу приділено аналізу сучасної мистецької практики (Національний конкурс народного мистецтва, Ukrainian Folk Art Festival, Japan Design Biennale, Cultural Heritage Design, La Biennale de Lyon, Handwerksmesse München тощо) як важливої складової формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

Завдяки проведеному аналізу освітніх програм та наукових розробок було визначено, що найбільш ефективне формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів можливе за умови поєднання теоретичних знань з історії культури та мистецтва з практичними заняттями, орієнтованими на проекти, в яких студенти інтегрують національні мотиви у свої дизайнерські рішення. Важливим є також розвиток у студентів дослідницьких та аналітичних навичок, здатності самостійно аналізувати культурну спадщину і застосовувати ці знання в контексті сучасного дизайну.

Було здійснено аналіз історичної ретроспективи українського мистецтва як основи формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів для визначення прото- та архетипів образотворення (наприклад, образ козака Мамая, народні ікони, козацькі портрети), як ключового чинника в професійній підготовці майбутніх дизайнерів. Було констатовано доцільність інтеграції цих елементів у сучасне дизайн-проєктування задля збереження

національної ідентичності та протидії спрощеним культурним симулякрам, уникненню культурної апропріації та стереотипізації національної ідентичності.

Здійснений аналіз сучасного стану та ретроспективні дослідження дали змогу визначити сутність і структуру національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, яка містить: знання культурної спадщини, технологічні навички проєктування з національними мотивами, інтеграцію національних елементів у дизайн, дослідницькі та аналітичні здібності, а також особистісно-значущі характеристики, такі як патріотизм, ціннісне ставлення до культури, емпатія та культурна чутливість, етична відповідальність, креативність, критичне мислення, інноваційність та адаптивність, а також комунікація та презентаційні навички. Виявлена структура національно-патріотичної компетентності створює комплексний підхід до професійної підготовки, що сприяє розвитку дизайнерів як творчих інтерпретаторів національних елементів.

Основні положення, розглянуті в цьому розділі, представлені в публікаціях [58, 300, 354, 355, 356, 358, 362, 363, 364, 366, 367].

РОЗДІЛ ІІ
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У розділі на підставі аналізу наукових джерел визначено зміст та обґрунтовано добір доцільних форм, методів та засобів для формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, а також визначено критерії, їх показники та кореляцію до рівнів сформованості досліджуваної компетентності. Наведено результати моделювання процесу формування структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, як алгоритму дій щодо вдосконалення даного явища.

2.1. Структурно-функціональна модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки

З огляду на актуальність педагогічної проблеми формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, а також на результати діагностики початкового рівня її сформованості на констатувальному етапі дослідно-експериментальної перевірки (підрозділ 3.1.1.) перед нами постає постає потреба в проектуванні, обґрунтуванні та візуалізації організаційно-педагогічних заходів у структурно-функціональній моделі, яка покликана детермінувати побудову та ефективність освітнього процесу, спрямованих на формування компетентності. Впровадження організаційно-педагогічних умов

формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі навчання у закладах вищої освіти є цілеспрямованою діяльністю, завдання якої полягає не лише у формуванні позитивної мотивації студентів до застосування знань національної ідентичності, але й у створенні умов, за яких ці знання стають невід'ємною частиною їхньої професійної діяльності [138]. Організаційно-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів являють собою комплекс взаємопов’язаних і впорядкованих внутрішніх (мотивація, здатність до рефлексії, особливості пізнавальних процесів студентів) та зовнішніх (мета, зміст, форми, методи та засоби навчання етнодизайну) факторів, завдяки впливу яких забезпечується ефективне формування національно-патріотичної компетентності у здобувачів вищої освіти. Це передбачає інтеграцію національних цінностей у процес створення візуальної культури через розробку об’єктів дизайну, які не тільки відображають культурну спадщину, але й сприяють її збереженню та популяризації серед широкого загалу. Забезпечення набуття студентами знань про культурну спадщину і традиції стає основою для розвитку їхньої здатності до самостійного аналізу та інтерпретації національних мотивів у своїй творчості. Водночас, формування умінь використовувати ці знання для створення оригінальних дизайнерських рішень передбачає розвиток креативного мислення, здатності до інновацій та критичного осмислення минулого в контексті сучасних дизайнерських практик. У результаті, такі дизайнери здатні не лише створювати візуальні образи, що відповідають вимогам сучасного ринку, але й формувати національну ідентичність, збагачувати культурний контекст та впливати на розвиток суспільства через мистецтво і дизайн.

На думку І. Дудник, людина, яка здійснює цілеспрямовану діяльність, має образ мети діяльності, що слугує моделлю ситуації, до якої вона прагне. Така модель дає можливість врахувати нові умови діяльності та оцінити можливі наслідки дії, не виконуючи її насправді [198, с. 103]. Тому, для ефективного впровадження розроблених організаційно-педагогічних умов на підготовчому

етапі доцільно змоделювати цей процес, щоб уникнути можливих негативних наслідків і, за необхідності, скоригувати ці умови.

Перші дослідження, що присвячені моделюванню в освіті, були проведені закордонними вченими Дж. Керол (J. Carrol) [14]; Б. Блум, Б. Масія та Д. Кратвоул (B. Bloom, B. Masia, D. Krathwohl) [9]; Дж. Брунер (J. Bruner) [12]; Г. Грейс (G. Grace) [44]; Д. Хамблін (D. Hamblin) [46] та ін. Їхні праці стали основою для розвитку концепцій педагогічного моделювання, що дозволили створити більш ефективні підходи до навчання та виховання, а також дали змогу глибше зрозуміти процеси засвоєння знань і розвитку особистості. Методи моделювання нині широко застосовуються також й в українських дослідженнях, зокрема педагогічним моделюванням послуговувались такі вчені, як, Г. Брянцева (Г. Шугайло) [483], О. Гура [179], А. Полякова [331], О. Пономаренко [333], та ін., які досліджували проблему професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти, а також у дослідженнях мистецької освіти, наприклад у роботах С. Давидової [181], Г. Демків [187], Н. Наталевич [288], О. Пасько [319], В. Прусак [349], Т. Руденької [389], Г. Чемерис [460] та ін.

Як зазначають С. Сисоєва та Т. Кристопчук [406, с. 102], моделювання є одним із ключових методів дослідження, що відіграє важливу роль у виявленні закономірностей між різноманітними явищами у сучасній педагогічній науці. Це особливо важливо, коли безпосереднє вивчення явищ є неможливим або надто складним через їхню комплексність, багатогранність або масштабність. Моделювання дає змогу створювати спрощені або абстрактні моделі реальності, які відображають основні риси досліджуваних явищ, полегшуючи їх аналіз, розуміння і прогнозування результатів. С. Гончаренко [172, с. 119] додає, що у педагогічних дослідженнях моделювання широко застосовується для вирішення важливих завдань, таких як структурування змісту навчального процесу, визначення його логіки та послідовності. Важливим аспектом є також моделювання педагогічних явищ та процесів, яке дозволяє глибше зрозуміти механізми навчання, виховання і розвитку особистості. Моделювання

особистості студента й фахівця сприяє більш точному визначенню компетенцій та професійних якостей, які мають бути сформовані в процесі навчання. Таким чином, моделювання не лише сприяє розвитку теоретичних підходів у педагогіці, але й стає ефективним інструментом для вдосконалення освітньої практики та формування фахівців, здатних відповідати сучасним викликам.

Упровадження і поширення педагогічного моделювання стало необхідним у зв'язку з потребою систематично поєднувати формулювання мети, засобів і умов її досягнення під час освітньої діяльності. У сучасних наукових дослідженнях моделювання освіти розглядають як галузь прикладної дидактики. Одне з найпоширеніших трактувань педагогічного моделювання визначає її як шлях до досягнення мети, поставленої освітянином. Проведений контент-аналіз наукових джерел дозволяє всебічно розглянути питання моделювання у педагогіці і свідчить про те, що автори часто розглядають моделювання як систему, діяльність, організаційну форму навчання, процес, а також сукупність методів, засобів і прийомів для досягнення освітніх цілей, охоплюючи її основні ознаки та структурні компоненти.

Надалі будемо послуговуватись визначеннями, наведеними Ю. Сурміним, а саме: «Модель – образ (у тому числі умовний або уявний – зображення, опис, схема, креслення, графік, план, карта тощо) або прообраз (зразок) якого-небудь об’єкта або системи об’єктів (оригіналу моделі), що використовується за певних умов як їх заміщення або представник» [423, с. 138], «Моделювання – метод дослідження об’єктів за допомогою відтворення їхніх характеристик на іншому об’єкті – моделі» [423, с. 141]. Доцільним буде також застосування визначення освітньої моделі, запропонованого С. Гончаренком, як «логічно послідовна система відповідних елементів, яка включає мету освіти, її зміст, проектування педагогічної технології і технології управління освітнім процесом, навчальних планів і програм» [172, с. 121].

Узагальнивши розглянуті підходи до визначення поняття педагогічного моделювання [124, 126, 127, 156, 158, 159, 172,196] розглядатимемо модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів як

складну і взаємопов'язану систему способів організації навчально-виховної діяльності викладача та здобувача освіти. Ця система ґрунтується на принципах алгоритмізації та чіткої послідовності дій, що дозволяє викладачу керувати освітнім процесом, орієнтуючись на конкретні результати, зокрема формування національно-патріотичної компетентності студентів [156, 159]. Така модель передбачає не лише інформаційне забезпечення студентів, але й залучення їх до активної пізнавальної та творчої діяльності, зокрема через проектну роботу, практичні завдання, дослідницьку діяльність, що відображають національні цінності. Ця модель спрямована на максимальну оптимізацію освітнього процесу, що передбачає раціональне використання часу та ресурсів, ефективну організацію навчальних завдань і застосування сучасних технологій для підвищення якості навчання. Важливим елементом є орієнтація на соціальні запити, що дозволяє формувати професійні компетентності майбутніх дизайнерів, які відповідають вимогам суспільства і ринку праці. Зокрема, модель враховує потребу в інтеграції національних і культурних аспектів у дизайн-проєкти, а також розвиток у здобувачів освіти навичок застосування національно-культурних кодів у своїй професійній діяльності.

У процесі педагогічного моделювання в процесі розробки та обґрунтування моделей слід враховувати, моделі завжди слабші (простіші) за прототипи; вони відображають лише найважливіші риси та взаємозв'язки в контексті цілей дослідження; моделі створюються для конкретної мети, що робить майже неможливим їх використання для вирішення інших завдань [198, 406]. Ми повністю притримуємось позиції С. Гончаренка [172, с. 120], згідно до якої ми будемо використовувати модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів виключно як допоміжний інструмент для отримання нових знань про професійну підготовку майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти, що є предметом цього дослідження.

Ураховуючи недоліки традиційної системи підготовки фахівців з дизайну, що були виявлені у нашому дослідженні (підрозділ 1.2.), нами було розроблено структурно-функціональну модель формування національно-патріотичної

компетентності майбутніх дизайнерів. Ця модель базується на фундаментальних дослідженнях у галузі компетентнісної та особистісно-зорієнтованої освіти, проведених такими науковцями, як В. Биков та В. Кремень [124, 127]; І. Зязюн [214]; С. Подмазіна [330]; О. Пєхота [325]; С. Сисоєва та Н. Батечко [405] та ін. Проєктована модель включає дослідження та впровадження педагогічних технологій, які охоплюють усі етапи освітнього процесу: від постановки цілей та проектування до оцінки ефективності цієї моделі.

Таким чином, на основі аналізу наукового доробку вчених, можемо перейти до обґрунтування та розробки структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, яка відповідає сучасним вимогам професійної підготовки в умовах вищої освіти та акумулюватиме доцільні форми, методи та засоби організації освітнього процесу.

З огляду на мету і завдання нашого дослідження, чільне місце в моделі відведено національно-патріотичній компетентності майбутніх дизайнерів та організаційно-педагогічним умовам, необхідним для її формування.

На основі аналізу сутності дефініції «національно-патріотична компетентність майбутніх дизайнерів» (підрозділ 1.1), та напрацювань вітчизняних науковців щодо професійної підготовки дизайнерів у закладах вищої освіти нами було визначено її компонентний склад, для чого було здійснено аналіз сучасних підходів до визначення компонентів провідними дослідниками у сфері дизайн-освіти.

Для досягнення мети дослідження в процесі педагогічного моделювання, базуючись на аналізі досліджень провідних науковців, які досліджували процеси дизайн-освіти (Є. Антонович [106], О. Баніт [114], М. Близнюк [133, 134], В. Косів [238], І. Продан [346], А. Руденченко [387], С. Чирчик [469], Г. Чемерис [460] та ін.), та враховуючи власний багаторічний педагогічний досвід було здійснено добір та обґрунтування доцільних методологічних підходів до формування національно-патріотичної компетентності, які

дозволяють комплексно впливати на свідомість, формування національної ідентичності та професійні навички студентів для подальшого комплексного застосування у професійній діяльності.

При розробці структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів нами було обрано у якості провідних підходів, що визначають спрямованість і результати педагогічного процесу, комплекс з історичного, культурологічного мультикультурного [116, 117, 231, 274] , міждисциплінарного [243, 269, 235], інтегративного [171, 249], системного [116, 348], акмеологічного, компетентнісного, особистісно-орієнтованого та індивідуалізованого [120, 154, 197, 329, 403] підходів. Такий комплекс підходів, що включає спрямованість на засвоєння культурних цінностей, національних традицій та багатокультурного досвіду, у синергії з загальнонауковими підходами, що зорієнтовані на систематизацію знань, розвиток професійної майстерності та особистісного потенціалу здобувачів освіти, дозволяють звести в єдине ціле різні компоненти освітнього процесу, забезпечуючи цілісне бачення підготовки дизайнера, який здатен не тільки творчо переосмислювати національні мотиви, але й активно застосовувати їх у сучасних дизайнерських рішеннях, відповідно до вимог сучасного ринку. Приділимо увагу кожному підходу окремо.

Історичний підхід є одним із основних у формуванні національно-патріотичної компетентності, що спрямований на глибоке розуміння студентами історичних процесів, подій та персоналій, які вплинули на формування національної ідентичності та сучасної свідомості, що сприяє їхньому усвідомленню і розумінню значення та її відтворення у візуальній культурі. Також організовуються екскурсії до історичних пам’яток і меморіалів, національних та краєзнавчих музеїв (Див дод. К.), що дозволяє студентам наочно ознайомитися з історичною спадщиною, сприяючи проведенню досліджень або створення проектів, які ілюструють важливі історичні події або періоди. Проведення дискусій та семінарів, на яких обговорюються значення історичних подій для формування національної ідентичності.

Культурологічний підхід акцентує увагу на вивченні, розвитку та збереженні культурних цінностей, традицій і звичаїв, які формують національну ідентичність, фокус на вивченні культури як основи для формування національно-патріотичної компетентності. Він дозволяє студентам глибше зрозуміти національні особливості, вивчаючи культуру через мистецьку літературу, мистецтво, музику та народні традиції. Організація та участь у культурних заходах, таких як фестивалі, виставки, екскурсії до художніх галерей та музеїв, до історичних та культурних пам'яток, є важливими елементами цього підходу (Див дод. К.). Такі заходи дають можливість студентам не лише ознайомитися з культурною спадщиною, але й усвідомити її значення для формування національної ідентичності. Аналіз національних символів, як-от прапор, герб і гімн, допомагає студентам глибше зрозуміти національні цінності та їх роль у сучасному суспільстві.

Поєднання історичного та культурологічного підходів у процесі підготовки дизайнерів дозволяє формувати у студентів глибоке розуміння національної ідентичності, сприяє розвитку патріотичних почуттів і усвідомленню культурної спадщини, що є невід'ємною частиною їх професійного зростання та сформованості національно-патріотичної компетентності, адже студенти мають змогу навчатись використовувати здобуті знання в дизайні, створюючи продукти, які відображають національні цінності та сприяють збереженню культурних традицій.

Невід'ємно, у синергії з історичним та культурним підходами, в межах нашого дослідження також було обрано й *мультикультурний підхід*, адже в умовах регіональних соціокультурних трансформацій, які відбулися за рахунок змішання і асиміляції різних етносів (татар, болгар, поляків, угорців, румун та ін.), наявний відбиток через вплив на формування еклектики національної та регіональної культури Україні. Мультикультурний підхід спрямований на врахування та інтеграцію звичаїв і цінностей культур українських етносів і допомагає студентам усвідомити національну ідентичність у контексті глобалізації та дозволяє включати в освітній процес теми, пов'язані з різними

культурними традиціями, звичаями та цінностями, що відображають розмаїття українського суспільства. Такий підхід допомагає студентам зрозуміти, як різні культури взаємодіяли та впливали на формування сучасної української ідентичності, і вчить використовувати ці елементи в дизайн-діяльності.

Міждисциплінарний підхід передбачає інтеграцію національно-патріотичних цінностей у різні дисципліни, що зміцнює зв'язки між ними і створює більш комплексне уявлення про національну ідентичність. У межах цього підходу студенти залучаються до міждисциплінарних проектів, де поєднуються знання з різних галузей, таких як історія, мистецтво, соціальні науки та технології. Наприклад, вони можуть працювати над проектами, які передбачають створення дизайнів на основі національних символів, культурних артефактів або історичних подій, залучаючи знання з історії, етнографії та художнього мистецтва. Проведення таких проектів допомагає студентам не лише зрозуміти національну ідентичність, але й розвивати креативне мислення, комунікативні навички та здатність працювати в команді.

Інтегративний підхід спрямований на об'єднання національно-патріотичної тематики з іншими навчальними дисциплінами для створення цілісного уявлення про культурну та історичну спадщину. У цьому підході елементи національно-патріотичного виховання включаються у такі дисципліни, як історія, мистецтво, література, що дозволяє створити єдину освітню платформу, на якій національні цінності розглядаються у різних контекстах. Наприклад, в курсі історії студенти можуть вивчати визначні події та постаті, які мали важливе значення для формування національної ідентичності, а на уроках літератури – аналізувати твори, що відображають патріотичні теми. Такий підхід сприяє глибшому розумінню національних цінностей, розвитку емоційного зв’язку з національною культурою і формуванню комплексного бачення національно-патріотичної компетентності.

Системний підхід передбачає застосування модульного принципу та використання системної методології, що включає моделювання і надає змогу

студентам розглядати досліджувані об'єкти, системно виявляти нові зв'язки, якості та відносини.

Акмеологічний підхід спрямований на досягнення високого рівня професіоналізму у сфері національно-патріотичного виховання та забезпечує подальше самовдосконалення і самореалізацію студентів у цій сфері. Цей підхід передбачає розвиток особистих і професійних якостей, які дозволяють студентам досягати вершин професійної майстерності у своїй діяльності, зокрема, у національно-патріотичному контексті. Наприклад, студентам можуть пропонуватися завдання, що стимулюють їх до пошуку ідей та інновацій у сфері патріотичного дизайну, створення власних проектів, які відображають їхню особисту національну ідентичність. Водночас, акмеологічний підхід мотивує студентів до постійного вдосконалення своїх знань і навичок, а також до активної участі у житті своєї громади та країни.

Компетентнісний підхід передбачає цілеспрямованість освітнього процесу, при якому компетенції задають вищий, узагальнений рівень умінь і навичок студентів, а зміст освіти визначається чотирикомпонентної моделлю її змісту (знання, вміння, досвід творчої діяльності і досвід ціннісного ставлення) та враховує орієнтованість усіх дисциплін на формування у студентів національно-патріотичних цінностей і компетентностей, необхідних для їхнього професійного зростання й самореалізації. Цей підхід є ключовим у досягненні освітніх результатів, визначених в освітніх програмах, і забезпечує формування у студентів комплексу знань, умінь і навичок, що нажають їм змогу активно і свідомо брати участь у житті суспільства. Наприклад, у межах навчання студенти можуть розвивати навички створення проектів, спрямованих на популяризацію національної культури, або виконувати завдання, які сприяють розумінню ролі патріотизму у професійному контексті. Компетентнісний підхід також включає оцінювання і розвиток особистих якостей студентів, що сприяє їхній подальшій самореалізації та професійному успіху.

Особистісно-орієнтований підхід враховує індивідуальні якості студентів, визнаючи їхній інтелектуальний і творчий потенціал; навчання, у якому студент

виступає активним і творчим суб'єктом навчальної діяльності, з урахуванням індивідуальних психологічних особливостей, здібностей, інтересів та потреб студентів. Цей підхід забезпечує підтримку студентів у виборі подальшого напряму професійної діяльності та досягненні запланованих результатів. Викладачі можуть створювати умови для самовираження студентів через виконання індивідуальних проектів, що відображають їхні погляди на національну ідентичність, або проводити заняття, де студенти мають змогу обговорювати свої ідеї та обмінюватися досвідом. Такий підхід сприяє розвитку творчих здібностей, критичного мислення і самостійності студентів, а також формує у них глибоке розуміння ідентичності через призму власних переконань і цінностей.

Індивідуалізований підхід орієнтований на задоволення індивідуальних потреб та інтересів студентів у процесі формування національно-патріотичної компетентності. Він передбачає розробку індивідуальних навчальних завдань, які відповідають особистим інтересам кожного студента. Наприклад, викладачі пропонують студентам виконувати завдання, пов'язані з темами, що їх особливо цікавлять, або розробляти власні проекти, що відображають їхній погляд на національні цінності. Такий підхід сприяє підвищенню мотивації до навчання, оскільки студенти мають змогу працювати над темами, що їм цікаві, і водночас розвивають свої професійні навички, створюючи продукти, що відповідають їхнім особистим переконанням і національним цінностям.

Реалізація комплексу дібраних *методологічних підходів* у процесі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів також відбувається із застосуванням основних *принципів навчання*, які спрямовують діяльність викладача та допомагають досягти поставлених цілей. Принципи навчання виступають як рекомендації для організації освітнього процесу, забезпечуючи послідовність у засвоєнні знань та формуванні професійних компетентностей. На основі аналізу наукових джерел [158, 159, 156, 172, 196] у нашому дослідженні виокремлено такі основні принципи підготовки дизайнерів: науковості, що забезпечує академічну обґрунтованість

навчальних матеріалів [167, 320]; проблемності, яка стимулює критичне мислення та креативність [226]; циклічності, що сприяє поступовому засвоєнню знань і навичок [381]; зв’язку теорії з практикою, що дозволяє застосовувати набуті знання в реальних дизайнерських проектах [261].

Принцип науковості передбачає обов'язкове оволодіння теоретичними знаннями щодо історичного розвитку українського мистецтва та дизайну, розуміння змістовності та образності прото- та архетипів образотворення, усвідомлення їх символізму і сакральності, а також методів їх застосування в дизайні. Цей принцип забезпечує баланс між теоретичними знаннями та практичними навичками, що є важливим для формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

Принцип проблемності сприяє розвитку критичного мислення у студентів, пропонуючи їм навчальний матеріал у вигляді проблемних ситуацій, що відображають реалії професійної діяльності дизайнера. Це дозволяє студентам здобувати нові знання і формувати навички шляхом вирішення конкретних проблем, зокрема при виконанні завдань, пов'язаних із створенням дизайну в етнонаціональному контексті.

Принцип зв'язку теорії з практикою орієнтований на формування у студентів умінь застосовувати теоретичні знання в реальних практичних ситуаціях. Це досягається через виконання завдань і проектів, що враховують реальні потреби професії, зокрема в умовах сучасного ринку праці та впливу національної ідентичності в процесі створення дизайн-продуктів.

Визначення наукових принципів стало основою для побудови ефективної моделі педагогічного процесу. Тому, на основі окреслених вище принципів здійснимо деталізацію та обґрунтування структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, що включає етапи, методи та засоби для інтеграції етнонаціональних елементів у навчання. Ми визначили ключові елементи формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, які охоплюють методологічні підходи та принципи професійної підготовки, а також описали

організаційно-педагогічні умови, які охоплюють інтеграцію змісту навчання з дібраними доцільними формами, методами та засобами навчання (підрозділ 2.2). Окрім того були окреслені критерії, їх показники та кореляція з рівнями сформованості досліджуваної компетентності (підрозділ 2.3), на основі чого була розроблена структурно-функціональна модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі їхньої професійної підготовки в закладах вищої освіти.

Структурно-функціональна модель відображається графічно у вигляді відповідних компонентів на рисунку 2.1.

У контексті дослідження зв’язку процесу формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів за допомогою педагогічного моделювання важливо підкреслити їх спільну гуманістичну філософську основу [99, 225, 343], єдиний методологічний підхід (індивідуальний, особистісно-орієнтований, компетентнісний [120, 154, 197, 329, 403]) та комплексні чинники розвитку, серед яких основними є соціальні й психогенні фактори. Основними, на наш погляд, чинниками формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів є соціогенні, оскільки навчання є творчим процесом, що залежить від психічних особливостей студента. Тому психогенні та соціогенні фактори є основою для розвитку цієї компетентності. Як зазначалося раніше, творчість є ключовою умовою для її успішного формування. Проте якісне виконання графічних елементів інтерфейсу програмного забезпечення чи комп’ютерних ігор вимагає наявності теоретичних знань у композиції, кольорознавстві, естетиці та розвитку просторової уяви, що відповідає технології розвивального навчання, спрямованого на розвиток творчих здібностей студентів. Важливо зазначити, що всі елементи структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності повинні розглядатися у взаємозв'язку, оскільки їх існування взаємно обумовлене. Тому факторами зовнішнього впливу на розроблену модель є вимоги ринку праці, стандарту вищої освіти, освітніх програм та потреби суспільства [444].

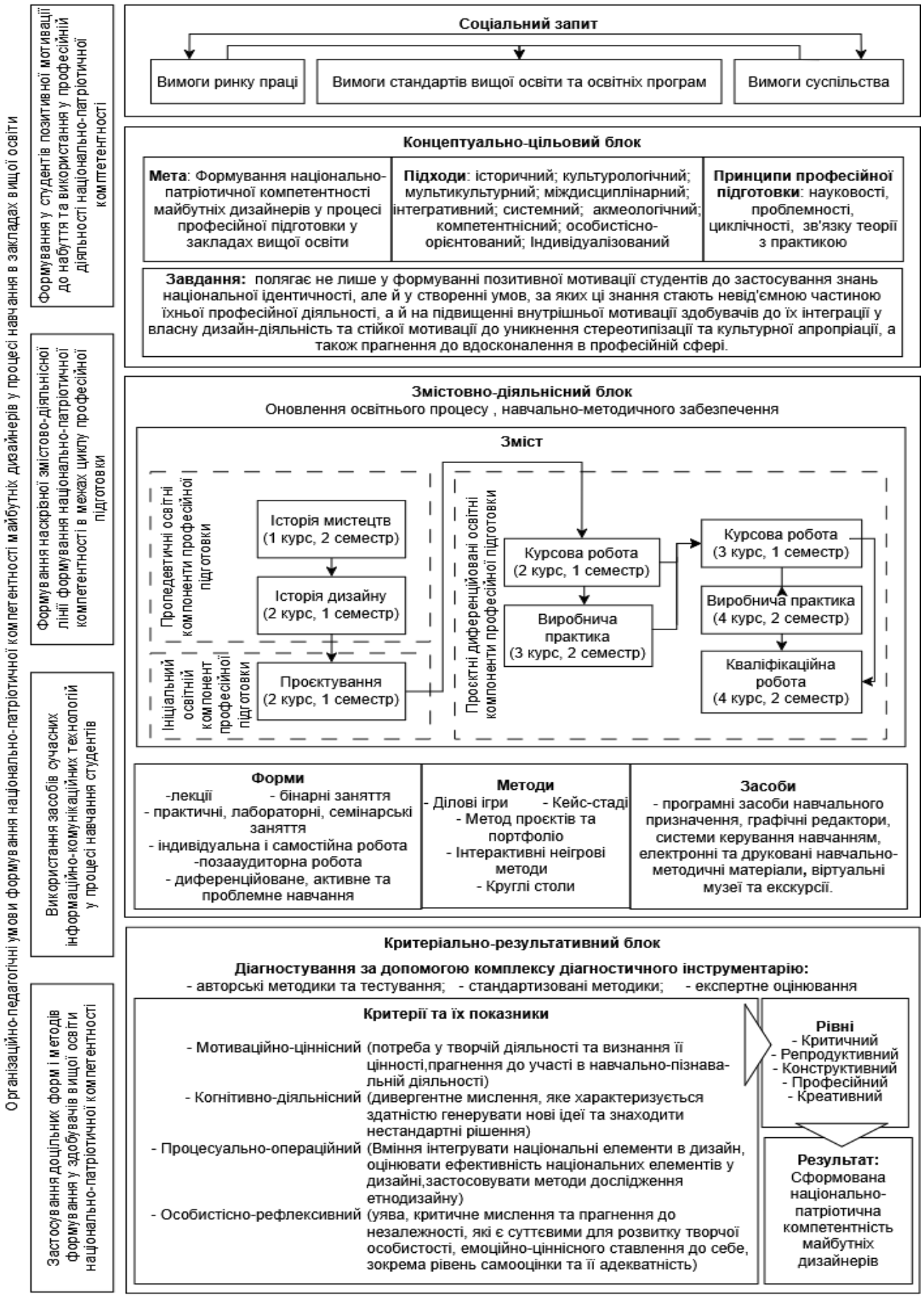

Рис. 2.1.Структурно-функціональна модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів

Вимоги стандарту вищої освіти та освітніх програм, які визначають необхідні компетентності, є критичними для формування професійної компетентності, в той час, як вимоги ринку праці та потреби суспільства визначають попит на фахівців, а також можливості їх кар'єрного росту та професійної самореалізації.

Для ефективного досягнення поставлених цілей дослідження ми детально розглянемо компонентний зміст спроектованої структурно-функціональної моделі, яка охоплюватиме всі аспекти освітнього процесу і забезпечуватиме інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками.

Організаційно-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності здобувачів вищої освіти передбачають комплексну і цілеспрямовану діяльність у межах професійної підготовки майбутніх дизайнерів, а саме: застосування доцільних форм і методів формування у здобувачів вищої освіти національно-патріотичної компетентності; використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання студентів; формування наскрізної змістово-діяльнісної лінії формування національно-патріотичної компетентності в межах циклу професійної підготовки; формування у студентів позитивної мотивації до набуття та використання у професійній діяльності національно-патріотичної компететентності. Детальніше зміст окреслених організаційно-педагогічних умов описано у підрозділі 2.2.

Концептуально-цільовий блок моделі відображає концептуальні основи і цільову спрямованість освітнього процесу. Він включає мету (формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти); завдання, яке полягає не лише у формуванні позитивної мотивації студентів до застосування знань національної ідентичності, але й у створенні умов, за яких ці знання стають невід'ємною частиною їхньої професійної діяльності, а й на підвищенні внутрішньої мотивації здобувачів до їх інтеграції у власну дизайн-діяльність і стійкої мотивації до уникнення стереотипізації та культурної апропріації, а

також прагнення до вдосконалення в професійній сфері; та методологічні підходи (історичний; культурологічний; мультикультурний; міждисциплінарний; інтегративний; системний; акмеологічний; компетентнісний; особистісно-орієнтований; індивідуалізований) і принципи професійної підготовки (зв'язку теорії з практикою, науковості, проблемності, циклічності).

Змістово-діяльнісний блок охоплює навчальний матеріал, спрямований на здобуття студентами знань і формування навичок, а також форми (лекції, практичні та лабораторні заняття, індивідуальна і самостійна робота, позааудиторна робота, бінарні заняття, диференційоване, активне та проблемне навчання), методи (інтерактивні неігрові методи, ділові ігри, метод проєктів, круглі столи, кейси) та засоби навчання (програмні засоби навчального призначення, графічні редактори, системи керування навчанням, електронні та друковані навчально-методичні матеріали, віртуальні музеї та екскурсії). Зміст моделі втілений в робочих програмах освітніх компонент «Історія мистецтв», яка вміщує 2 навчальних модулі (4 кредити ECTS: 120 годин, із яких 42 аудиторні й 78 годин самостійної роботи), «Історія дизайну», яка вміщує 2 навчальних модулі (6 кредитів ECTS: 180 годин, з яких 64 аудиторні й 116 годин самостійної роботи) та «Проєктування», яка вміщує 2 навчальних модулі (16 кредитів ECTS: 480 годин, з яких у 3 семестрі 4 кредити ECTS: 120 годин, 42 аудиторні й 78 годин самостійної роботи). Ці курси складаються з трьох основних частин.

Перша частина – теоретична, орієнтована на засвоєння студентами системи знань про поняття, сутність і складові національно-патріотичної компетентності майбутнього дизайнера, а також про напрями та шляхи її формування.

Друга частина – практична, була спрямована на закріплення і поглиблення теоретичних знань через розвиток практичних умінь і навичок у графічній діяльності, а також на вирішення професійних завдань, що виникають під час проектування.

Третя частина – самостійна робота студентів, яка забезпечувала самостійне застосування отриманих знань і розвиток індивідуальних здібностей у процесі проектування.

Для розширення й поглиблення знань студентів в освітній процес були інтегровані завдання творчого характеру, що стимулювали креативне мислення та розвиток інноваційних підходів. Важливим елементом освітнього процесу стали ділові ігри, які сприяли розвитку практичних навичок, необхідних для професійної діяльності дизайнерів. За допомогою ділових ігор студенти мали змогу відпрацьовувати реальні ситуації, що виникають у сфері дизайну, покращувати навички прийняття рішень та розвивати уміння працювати в команді.

У процесі реалізації структурно-функціональної моделі викладач виступає не тільки як керівник, але й як активний суб'єкт освітнього процесу, консультант, координатор, а також експерт, що здійснює постійну підтримку та зворотний зв'язок. Позиція педагога повинна бути динамічною, рефлексивною, відкритою для взаємодії, що дозволяє забезпечити простір для самостійності та творчості майбутніх дизайнерів.

Критеріально-результативний блок фокусується на результатах навчання, відображаючи рівень сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів. Він включає критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний, процесуально-операційний та особистісно-рефлексивний), їх показники та рівні сформованості (критичний, репродуктивний, конструктивний, професійний, креативний) компетентності та очікуваний результат (Детальніше про добір та зміст перелічених критеріїв наведено у підрозділі 2.3.). Установлено взаємозв’язки між блоками моделі, що дозволяє коригувати її у випадку змін.

У структурно-функціональній моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів встановлено взаємозв’язки між усіма блоками для забезпечення можливості коригування моделі у випадку змін компонентів.

Отже, за результатами аналізу наукових джерел з питань застосування методу моделювання в педагогічних дослідженнях, а також професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти, зокрема майбутніх дизайнерів, нами виділено компоненти національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, формування яких відбувається у процесі вивчення освітніх компонентів «Історія мистецтв», «Історія дизайну» та «Проєктування», методологічні підходи, які мають провідне значення для формування цієї компетентності, принципи професійної підготовки майбутніх дизайнерів, визначено критерії, показники й рівні сформованості цих компонентів.

Розроблено, обґрунтовано та візуалізовано структурно-функціональну модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі навчання, яка використовується як допоміжний засіб наукового пізнання для вивчення об’єкту нашого дослідження і складається з трьох взаємопов’язаних блоків (концептуально-цільового, змістово-діяльнісного та критеріально-результативного), чим забезпечено можливість коригування моделі на етапі дослідно-експериментальної роботи.

Таким чином, можемо зробити висновок, що питання формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів надзвичайно гостро стоїть перед сучасною дизайн-освітою. Важливість даного напряму у системі освіти на державному рівні засвідчує низку постанов.

Основним із підходів формування вищезгаданої компетентності, є системний та культурологічний. Надзвичайно важливо також формування відповідного педагого-психологічного середовища, що включає в себе впровадження методики формування національно-патріотичної компетентності, включення елементів етнодизайну до змісту навчальних програм, організацію сприятливого культурно-освітнього середовища, залучення та мотивування майбутніх дизайнерів до громадсько-активної діяльності та участі у соціально-культурних проектах.

2.2. Організаційно-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти

Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів є невід'ємною складовою їхньої професійної підготовки. Це зумовлено тим, що український дизайн має великий потенціал для відтворення унікальної національної ідентичності через використання місцевої культурної спадщини, традицій і символіки. Майбутні дизайнери, як амбасадори української культури, відіграють ключову роль у її популяризації не лише в Україні, а й за кордоном.

Протягом останніх десятиліть дослідженню сутності, специфіки та розвитку професійного мислення дизайнерів, зокрема проектного, візуального, системного, творчого та проектно-образного мислення, присвятили такі вчені, як В. Даниленко [184], Ю. Легенький [254], В. Прусак [349], В. Турчин [439, 440], П. Щербань [486] та ін. Водночас питання етнокультурної ідентичності українського дизайну та впровадження етноестетичного виховання у вищій школі є предметом дослідження як закордонних: Г Адамсон, Г. Рієлло, С. Тіслей (G. Adamson, G. Riello, S. Teasley) [2]; Дж.-Е. Бейлю (Beaulieu J.-É.) [6]; Дж. Метью (J. Mathieu) [65]; К. Фаллан та Г. Леєс-Маффей (K. Fallan, G. Lees-Maffei) [30], так і український науковців: Є. Антонович [106]; М. Близнюк [133, 134]; А. Громнюк та С. Мигаль [177]; В. Кардашов [224, 223]; В. Мусієнко, Р. Захарченко, В. Сидоренко та Д. Тхоржевський [283]; О. Кудря [244]; Н. Наталевич [288]; Л. Оршанський [302]; А. Руденченко [387]; О. Семенова [399]; М. Станкевич [417]; В. Тименко, В. Сидоренко та Л. Оршанський [433]; О. Хмельовський [446, 448, 449, 450]; Ц. Цжи [453]; І. Черкесова [466] та ін. Але і дотепер теоретичні та практичні та соціальні аспекти застосування форм і методів для комплексного формування

національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів залишаються недостатньо розробленими.

Вирішення цього завдання потребує реалізації комплексу спеціальних заходів. Їхнє впровадження можливе лише за створення й реалізацію відповідних організаційно-педагогічних умов, які є ключовими для досягнення бажаних результатів. У разі відсутності таких умов, реалізація цього процесу значно ускладнюється або стає неможливою, що суттєво знижує ефективність професійної підготовки дизайнерів.

Перш ніж обґрунтувати організаційно-педагогічні умови, впровадження яких сприятиме подоланню зазначених проблем, доцільно проаналізувати417 сутність цього явища, звертаючись до словників і праць науковців. Ураховуючи, що організаційно-методичний – це такий, що «стосується до організації і методики проведення чого-небудь» [152, с. 853], організаційно-педагогічні умови розглядаємо як єдність організаційних і методичних умов.

У «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» поняття «умови» визначено як: «Необхідна обставина, яка уможливлює здійснення, створення, утворення чого-небудь або сприяє чомусь. Обставини, особливості реальної дійсності, за яких відбувається або здійснюється що-небудь. Правила, які існують або встановлені в тій чи іншій галузі життя, діяльності, які забезпечують нормальну роботу чого-небудь» [152, с. 1506]. У педагогічному словнику це поняття стисло пояснюється як «обставина, при якій що-небудь відбувається» [408, с. 91].

Таким чином, умови можна трактувати і як обставини здійснення діяльності (у нашому випадку – освітньої, спрямованої на формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів), і як правила, необхідні для забезпечення її ефективності. Для обґрунтування таких умов слід спочатку оцінити поточну ситуацію, визначити наявні проблеми, а потім розробити нові правила, дотримання яких сприятиме їх подоланню.

Поняття «організація» у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» визначено як «комплекс заходів, зміст яких полягає в координації дій окремих елементів системи» [152, с. 853]. У «Філософському енциклопедичному словнику» його трактують як «форма усталеного взаємозв'язку елементів системи відповідно до законів її існування; процес або стан упорядкування, будова, тип функціювання системи тощо» [443, с. 453].

Визначення сутності організаційно-педагогічних умов також залежить від поняття «методика». Згідно з «Великим тлумачним словником сучасної української мови», методика – це «сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів доцільного проведення будь-якої роботи» [, с. 664].

Таким чином, усе вищенаведене можемо узагальнити, розуміючи *організаційно-педагогічні умови* як комплекс взаємопов'язаних внутрішніх і зовнішніх факторів, необхідних для досягнення мети освітньої діяльності. До внутрішніх факторів належать мотивація, рефлексія, особливості пізнавальних процесів студентів, а до зовнішніх – мета, зміст, форми, методи та засоби навчання. Ці аспекти забезпечують ефективне формування професійної компетентності здобувачів освіти.

Поняття «організація» у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» визначено як «комплекс заходів, зміст яких полягає в координації дій окремих елементів системи» [152, с. 853]. У «Філософському енциклопедичному словнику» це поняття трактується як «форма усталеного взаємозв'язку елементів системи відповідно до законів її існування; процес або стан упорядкування, будова, тип функціювання системи тощо» [443, с. 453]. У «Глосарії сучасної освіти» наведено таке визначення: «внутрішня впорядкованість, узгодженість, взаємодія більш-менш диференційованих і автономних частин цілого; сукупність процесів або дій, що ведуть до утворення і вдосконалення взаємозв'язку між частинами цілого» [, с. 323].

Важливим для визначення сутності організаційно-педагогічних умов є поняття «методика» і пов'язані з ним. У «Великому тлумачному словнику

сучасної української мови» зазначено, що методика – це «сукупність взаємозв'язаних способів та прийомів доцільного проведення будь-якої роботи» [152, с. 664]. У педагогічному словнику С. Гончаренка зазначено, що зміст методики навчального предмета охоплює встановлення пізнавального й виховного значення навчального предмета, визначення завдань і змісту його вивчення, розробку методів, методичних засобів і організаційних форм навчання, що відповідають його завданням і змісту [173, с. 206]. Методична система навчання розглядається як «упорядкована сукупність взаємозалежних і взаємообумовлених методів, форм і засобів планування, проведення, контролю, аналізу, корегування навчального процесу, спрямованих на підвищення ефективності навчання» [408, с. 50].

Сучасні дослідники використовують поняття «організаційно-педагогічні умови» для характеристики комплексу факторів, необхідних для досягнення певної мети освітньої діяльності, зокрема формування професійної компетентності майбутніх фахівців. До таких факторів здебільшого відносять мету, зміст, форми, методи та засоби навчання.

Наприклад, дослідниця С. Міщенко у дисертаційній роботі визначає організаційно-педагогічні умови розвитку професійної компетентності викладачів фундаментальних дисциплін у системі науково-методичної роботи коледжів машинобудівного профілю як сукупність взаємопов'язаних факторів, необхідних для здійснення системного впливу на особистість викладача з метою розвитку у процесі науково-методичної діяльності його професійних компетенцій, що входять до загальної професійної компетентності [281, с. 87].

Розглядаючи організаційно-педагогічні умови формування конкурентоспроможності вчителя, науковець Ю. Завалевський виділяє внутрішні (готовність до професійної та інноваційної діяльності, мотивація до самовдосконалення) і зовнішні (інноваційне науково-методичне середовище, оцінка професіоналізму вчителя учнями, батьками, колегами, адміністрацією, державою; управління процесом підвищення кваліфікації) умови [210, с. 19].

Близьким за значенням до організаційно-педагогічних умов є поняття «організаційно-методичні засади». Зокрема, О. Кан за результатами дефінитивного аналізу визначає їх як впорядковану систему, метою якої є формування особистості фахівця за допомогою змісту, форм та методів навчання. Дослідниця виділяє у їхньому складі такі аспекти: навчально-методичний (забезпечує належний рівень науково-методичного забезпечення), психолого-педагогічний (відбір змісту, методів і прийомів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей студентів), матеріально-технічний (забезпеченість закладу освіти обладнанням та допоміжними засобами), інформаційно-гносеологічний (насиченість навчальних матеріалів результатами сучасних досліджень, їхня відповідність науковій думці й ін.) [219, с. 110-111].

Узагальнюючи вищезазначене, *організаційно-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в закладах вищої освіти* розглядаються як комплекс взаємопов'язаних і впорядкованих внутрішніх (мотивація, здатність до рефлексії, особливості пізнавальних процесів студентів) і зовнішніх (мета, зміст, форми, методи та засоби навчання етнодизайну) факторів, завдяки впливу яких досягається ефективне формування у здобувачів вищої освіти досліджуваної компетентності у процесі їхнього навчання.

Виходячи з вищенаведеного, організаційно-педагогічні умови, на нашу думку, є одним із ключових аспектів загальних умов освітнього процесу в закладах вищої освіти. Вони визначають, наскільки ефективно та організовано здійснюється навчання, яке передбачає не тільки передачу знань, але й формування практичних навичок, здатність студентів до самостійної роботи, розвиток їхнього критичного мислення і творчого потенціалу. Організаційно-педагогічні умови включають в себе як організаційні, так і методичні аспекти, що забезпечують структурну й функціональну спроможність освітнього процесу, включають оптимізацію організації навчального процесу, застосування сучасних педагогічних технологій, впровадження інноваційних методик

навчання та інтерактивних форм роботи з учасниками навчання. Це дозволяє досягти високого рівня компетентності у студентів, сприяє розвитку їхніх соціальних і професійних навичок, а також стимулює їхнє бажання до постійного самовдосконалення та професійного зростання.

Сучасні наукові дослідження також спрямовані на визначення педагогічних і організаційно-педагогічних умов, необхідних для досягнення поставлених освітніх цілей. Вони охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних з удосконаленням освітнього процесу, серед яких особливу увагу приділяють вибору методичних і організаційних стратегій, які забезпечують ефективне навчання і професійну підготовку студентів. Наукові дослідження з підготовки дизайнерів та фахівців мистецького профілю також висвітлюють організаційно-педагогічні умови. Так, С. Давидова вважає, що окрім логічного та структурованого змісту навчання, методичного та матеріального забезпечення, необхідно визначити й створити певні педагогічні умови навчальної діяльності, за яких освітній процес стане у рази ефективнішим [181, с. 189-198], серед яких визначає за доцільні наступні: спрямованість освітнього процесу на формування у них стійкої внутрішньої професійно-орієнтованої мотивації до опанування професії; встановлення взаємозв’язку знань, вмінь, навичок та індивідуального досвіду зі змістом діяльності; розробка навчально-методичного забезпечення з метою формування професійної компетентності; використання в освітньому процесі активних форм, методів та інноваційних засобів навчання, і надання можливості моделювати ситуації, які є основою для формування професійної компетентності та здатності до рефлексії.

У своєму дослідженні Н. Дерев’янко зазначає, що формування проектно-образного мислення у майбутніх дизайнерів має відбуватися цілеспрямовано у межах професійного навчання відповідно до основних положень, які визначають особливості розвитку мислення у дорослих. Дослідниця акцентує увагу на тому, що успішне формування проектно-образного мислення у

майбутніх дизайнерів забезпечується реалізацією чотирьох педагогічних умов: орієнтація змісту навчання на розвиток проектно-образного мислення, активізація мисленнєвих механізмів через інноваційні методики, застосування групових проектувальних підходів і створення креативного освітнього середовища, що сприяє розвитку особистісних і професійних якостей [188, с. 80-133].

Наприклад Ху Юе в своєму дослідженні виділяє такі доцільні педагогічні умови, як інтеграційна спрямованість фахових дисциплін на залучення до дизайнерської діяльності; створення розвивального інформаційно-продуктивного середовища в процесі підготовки до дизайнерської діяльності; стимулювання творчої активності до використання продуктивних технологій у процесі дизайнерської діяльності [452, с. 146].

У контексті підготовки майбутніх спеціалістів, зокрема дизайнерів, важливо розглядати організаційно-педагогічні умови як умови для розвитку професійної компетентності. Це передбачає створення оптимальних умов для формування критичного, креативного мислення, підвищення рівня культури студентів, а також інтеграцію національно-орієнтованих компонентів у навчальний процес, що сприятиме кращому розумінню ними національної ідентичності та культури. Це дозволить студентам краще адаптуватися до викликів професійної діяльності в умовах глобалізації та євроінтеграційних процесів.

Для формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх бакалаврів дизайну необхідний комплексний підхід до вирішення поставлених завдань. Перш за все, важливо збагачувати професійну підготовку студентів шляхом включення в навчальні програми елементів етнодизайну, а також розробки спеціальних курсів і практичних занять, метою яких є формування національної ідентичності, свідомості та почуття патріотизму.

Не менш значущим є врахування культурних, історичних та традиційних чинників у позааудиторному виховному процесі. Важливо активно залучати

студентів-дизайнерів до участі в різноманітних заходах та акціях, які сприяють глибшому вивченню історії та культури України. Реалізація поставлених завдань стане можливою за умови застосування сучасних педагогічних інноваційних та інтерактивних технологій, підбору ефективних методів, прийомів, принципів і форм навчання.

На основі узагальнення матеріалів наукових досліджень, а також базуючись на аналізі поточного стану та особливостей процесу професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти, що було викладено у підрозділі 1.2. та з урахуванням даних опитування здобувачів освіти (Додаток Б.1 та Б.2), роботодавців (Додаток Б.3 та Б.5) та викладачів ЗВО (Додаток Б.4 та Б.6), результати якого висвітлено у підрозділі 3.1.1 було визначено чотири основні організаційно-педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

По-перше, формування позитивної мотивації студентів до використання національно-патріотичних аспектів у дизайні є критично важливим. Для реалізації цієї умови необхідно спрямувати спільну діяльність викладачів і студентів на стимулювання особистої зацікавленості в дослідженні національних культурних цінностей і їх інтеграції у майбутні проєкти. Це можна досягти шляхом постійного оновлення змісту навчальних дисциплін з урахуванням сучасних тенденцій у дизайні та технологіях, а також активного залучення студентів до проєктів, пов'язаних з національним контекстом. Створення «ситуації успіху» через своєчасне визнання досягнень студентів та їхнє занурення в професійні завдання, що відповідають реальним викликам ринку дизайну, сприятиме формуванню стійкої мотивації до впровадження національних елементів у свою роботу. Своєчасне реагування на навчальні проблеми й перемоги студентів, максимальне наближення змісту навчальних завдань до виробничої діяльності та залучення дизайнерів-практиків до обговорення актуальних аспектів етнонаціонального контексту під час розробки комерційних проєктів також є важливими.

Важливою умовою ефективного формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів є побудова наскрізної змістово-діяльнісної лінії у вивченні дисциплін професійного циклу є ключовим аспектом. Аналіз стандарту за спеціальністю 022 «Дизайн» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти показав, що студенти мають оволодіти обов'язковими компетентностями, які стосуються української та зарубіжної історії мистецтва і дизайну, а також розуміння українських етнокультурних традицій у стильових вирішеннях об’єктів дизайну. Пропедевтичними освітніми компонентами професійної підготовки для формування цієї лінії є «Історія мистецтв» та «Історія дизайну», що створюють базу для вивчення ініціального освітнього компоненту «Проєктування» та набуває розвитку у проєктних диференційованих освітніх компонентах, таких, як курсові роботи, виробничі практики та кваліфікаційна робота. Ці дисципліни надають студентам необхідні знання про світові та національні художні й дизайнерські традиції, що дозволяє формувати свій власний підхід до національної ідентичності в дизайні. Візуалізація наскрізної змістово-діяльнісної лінії у професійній підготовці майбутніх дизайнерів продемонстровано на рисунку 2.2

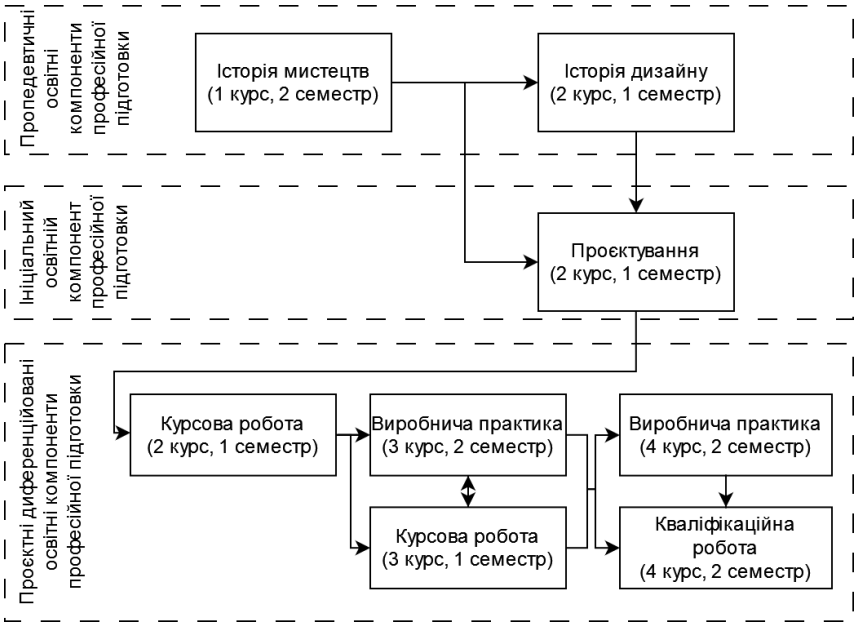

Рисунок 2.2 Наскрізна змістово-діяльнісна лінія формування національно-патріотичної компетентності у професійній підготовці майбутніх дизайнерів

Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів передбачає застосування в освітньому процесі комплексу форм, методів і засобів навчання. Згідно до класифікації організаційних форм, наведеною В. Ортинським, існують чотири групи, а саме навчальні заняття (лекція, семінар, лабораторне заняття, індивідуальне заняття, консультація й ін.); практична підготовка; самостійна робота; контрольні заходи [301, с. 197-198]. В. Салов також здійснює класифікацію форми реалізації освітньо-професійних програм підготовки фахівців у закладах вищої освіти за чотирма категоріями, які поділяються на навчальні заняття (лекції, семінари, лабораторні заняття, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації); індивідуальні завдання (реферати, розрахунково-графічні роботи, курсові проекти, дипломні проекти); практику (навчальна, виробнича, переддипломна) та контрольні заходи (поточний і семестровий контроль, державна атестація) [391, с. 99].

Ураховуючи особливості організації освітнього процесу в закладах вищої освіти, визначені Законом України «Про вищу освіту» [345], вважаємо доцільними формами для формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів навчальні заняття (лекції, лабораторні й індивідуальні заняття, консультації), самостійну роботу й контрольні заходи, специфіка застосування яких визначається метою і змістом професійної підготовки.

У процесі формування окресленої компетентності у професійній підготовці майбутніх дизайнерів вважаємо за необхідне під час роботи над лабораторними заняттями віддавати перевагу вправам щодо застосування знань в нових умовах на відміну від вправ з відтворення відомого з метою закріплення. Доцільним також є використання елементів дистанційного та змішаного навчання, завдяки чому жоден студент не залишається осторонь освітнього процесу, оскільки має доступ до необхідних матеріалів, засоби для організації своєї діяльності та можливість у випадку необхідності отримати допомогу від викладача або інших студентів (за умови доступу до мережі

Інтернет). Важливе значення в процесі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів належить їх самостійній роботі [335, с. 353]. Загальноприйнятим є трактування самостійної роботи як діяльності, яку студент виконує за завданнями і під контролем викладача, але без безпосередньої участі останнього [301, с. 249]. Самостійна робота, як зазначає А. Алексюк, є «чи не єдиним способом виховання самостійності у набутті знань» [100, с. 433], а отже й у здійсненні професійної діяльності.

Незважаючи на те, що провідна роль належить навчальним заняттям, у сучасній дизайн-освіті все більшу увагу приділяють самостійній роботі і практикам. Самостійна робота вимагає чіткого планування, керівництва й контролю з боку науково-педагогічних працівників, а також наполегливої, цілеспрямованої роботи студентів. На основі аналізу низки фундаментальних досліджень вітчизняних науковців [114, 181, 346, 387], у яких висвітлено теоретичні і практичні аспекти професійної підготовки майбутніх дизайнерів, у закладах вищої освіти, нами обрано низку доцільних методів.

Процес формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів можна також розглядати у контексті технології диференційованого навчання за інтересами, що передбачає концептуальне обґрунтування можливості виховання особистості, спрямованої на самоактуалізацію, здатної цінувати як духовні, так і матеріальні багатства, та сприяти збагаченню духовності суспільства в атмосфері високої естетичної культури. Застосування цієї технології дозволяє максимально розкрити потенціал особистості здобувача освіти.

У цьому контексті важливим є впровадження проблемного навчання, яке заохочує здобувачів освіти до активного пошуку рішень, аналізу складних ситуацій та розвитку критичного мислення. Проблемне навчання допомагає студентам глибше осмислювати національно-патріотичні теми, формуючи у них здатність до самостійної роботи з інформацією та прийняття обґрунтованих

рішень, що є важливим для створення дизайнів, що відображають культурну ідентичність.

Активне навчання сприяє залученню здобувачів освіти до процесу навчання через інтерактивні методи, такі як групові обговорення, практичні завдання, проекти, що також дозволяє розвивати їх комунікаційні, презентаційні та творчі здібності. Це створює умови для глибшого осмислення тем національної ідентичності та культури через безпосереднє застосування знань у практичних ситуаціях.

Ще одним важливим елементом є впровадження бінарних занять, що передбачають спільну роботу двох викладачів з різних дисциплін, наприклад, проєктування та історії мистецтв, або етнодизайну й соціології. Такий підхід дозволяє об’єднати різні погляди на проблеми національної ідентичності, забезпечує міждисциплінарний підхід до навчання та сприяє глибшому засвоєнню матеріалу. Бінарні заняття забезпечують інтеграцію знань з різних галузей, що є важливим для формування всебічно розвинутої та професійно компетентної особистості майбутнього дизайнера.

Серед усього різноманіття методів навчання ми вважаємо найбільш доцільним застосування у процесі наочні методи, які призначені для наочно-чуттєвого ознайомлення здобувачів з явищами, процесами, об'єктами в контексті формування національно-патріотичної компетентності [181, с. 124-126]. Під наочними методами навчання розуміються такі, у яких засвоєння навчального матеріалу перебуває у суттєвій залежності від застосовуваних у процесі навчання наочного посібника та технічних засобів. У сучасній вищій школі широко використовуються із цією метою екранні технічні засоби. Яскравим представником наочних методів навчання є метод ілюстрацій, який передбачає показ здобувачам ілюстративних матеріалів, картин, карт, замальовок на дошці,оригінал-макетів тощо.

Одним із найбільш перспективних напрямів є використання інтерактивних виставок і музеїв, особливо в доповненій та віртуальній

реальності, наприклад у своїх дослідження Г. Чемерис, Г. Брянцева та О. Брянцев пропонують використання в освітньому процесі віртуальні екскурсії, організовані провідними світовими музеями, таких як Лувр (Париж, Франція), Музей Соломона Гуггенхайма (Нью-Йорк, США), Національна галерея мистецтв (Вашингтон, США), Британський музей (Лондон, Великобританія), Національний музей природної історії (Вашингтон, США), Метрополітен-музей (Нью-Йорк, США), Національний палац-музей (Тайбей, Тайвань) та Музеї Ватикану (Рим, Італія) [456, 464]. Інтерактивні виставки та музеї в доповненій реальності дозволяють студентам не тільки спостерігати за експонатами, але й активно взаємодіяти з ними, занурюючись у культурний контекст, історію та символіку об'єктів. Це особливо важливо для дизайнерів, які повинні вміти не лише аналізувати елементи культурної спадщини, але й творчо адаптувати їх у сучасний дизайн. Завдяки інтерактивним технологіям студенти отримують можливість вивчати предмети на більш глибокому рівні, досліджуючи їхні деталі, історію та зв’язок із загальною культурною картиною. Інтерактивні виставки і музеї стають важливим елементом у освітньому процесі, адже вони дозволяють студентам поєднати теорію з практикою, забезпечують більшу доступність матеріалу та надають нові можливості для глибшого розуміння національної культури. Вони створюють умови для розвитку критичного мислення, креативності та інноваційності, що є основними характеристиками професійної підготовки майбутніх дизайнерів.

Наприклад, під час лекцій варто приділити особливу увагу мистецтвознавчому аналізу народного іконопису та козацького портрету, як ключових архетипів образотворення в процесі формування національно-патріотичної компетентності і обговоренню складних моментів та цікавих практик і розробок з залученням національних образів, використовуючи засоби візуалізації для полегшення розуміння студентами абстрактних концепцій парадигми, підвищення рівня їхньої уваги й активізації розумової діяльності [366]. Зокрема, на лабораторних заняттях важливим є впровадження

проектних технологій [15, 459], методу навчальних задач, інтерактивних (ігрових і неігрових) методів [300, с. 389] та методу портфоліо, що в комплексі сприятиме формуванню у здобувачів вищої освіти умінь аналізу наявних архетипів для образотворення та командної роботи. Під час виконання проектів діяльність пов'язана саме з виконанням індивідуальних або колективних проектів, що, своєю чергою, наближає умови освітнього середовища до реальних виробничих процесів підприємств галузі дизайну, тому сприяє не лише набуттю нових знань і формуванню фахових умінь, а й розвитку мотивації, рефлексивних і комунікаційних умінь тощо [346, с. 99].

Ураховуючи зазначене, для формування національно-патріотичної компетентності у процесі професійної підготовки майбутніх дизайнерів нами було визначено як доцільні такі організаційні форми: навчальні заняття, практики, самостійна робота, контрольні заходи, змішане навчання, елементи дистанційного навчання. Для набуття майбутніми дизайнерами необхідних умінь і навичок національно-патріотичної компетентності є важливим використання не репродуктивних методів навчання, суть яких полягає у повторенні (багаторазовому) способу діяльності за завданням викладач, коли діяльність вчителя полягає у розробці та повідомленні зразка, а діяльність учня – у виконанні дій за зразком, а проблемного, евристичного та пошукового методів, які полягають в тому, що викладач ставить перед здобувачами проблему і сам показує шлях її вирішення, розкриваючи суперечності, що виникають. Майбутні дизайнери при цьому стежать за логікою вирішення проблеми, отримуючи зразок наукового мислення та пізнання, зразок культури розгортання пізнавальних дій [114, с. 208-209].

Здійснюючи деталізацію інтеграції змісту професійної підготовки з обраними формами методами та засобами навчання окреслимо принципи організації кожного освітнього компоненту.

Вивчення дисципліни «Історія дизайну» відіграє ключову роль у формуванні національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів,

особливо у контексті використання етнічних, національних та самобутніх архетипічних образів в українському дизайні. На першому етапі підготовки особливо важливим є вивчення культурної спадщини, де студенти ознайомлюються з історією, традиціями та символікою, що складають основу національної ідентичності.

Особлива увага в освітньому процесі повинна приділятися глибинним архетипам, які є невід'ємною частиною національної культурної пам'яті, адже архетипи, які містять глибокий культурний зміст, стають важливими інструментами для формування ідентичності українського дизайну на світовій арені. Ці архетипи, закріплені у свідомості поколінь, передають моральні та духовні цінності народу, які можуть бути трансформовані у сучасні дизайнові рішення. Такі архетипи, як «Козак Мамай», образи козацьких героїв або іконографічні зображення Богородиці та святих покровителів, мають велике значення для формування національно-патріотичної свідомості майбутніх дизайнерів. Використання цих архетипів у дизайнерських рішеннях дозволяє створювати продукти, які не тільки відображають естетичні смаки сучасного суспільства, але й глибоко укорінені у національній культурі.

В українському дизайні архетипічні образи не лише відображають традиційні цінності та мистецькі практики, але й надають можливість сучасним дизайнерам досліджувати, адаптувати та інтегрувати їх у свої проекти. Від образів народних ремесел до символіки, пов’язаної з природою та культурною спадщиною, архетипи служать джерелом натхнення, яке може бути трансформоване у сучасні дизайн-об’єкти. Наприклад, використання традиційних орнаментів, кольорових гам, форм та мотивів може слугувати основою для створення продуктів, що представляють українську культуру.

Окрім того, у межах освітнього процесу студенти вивчають, як архетипи можуть впливати на сучасний дизайн, створюючи оригінальні та інноваційні рішення. Сучасні українські дизайнери активно використовують елементи національної культури, щоб створити унікальні продукти, які можуть

конкурувати на міжнародному ринку. Цей підхід сприяє формуванню майбутнього дизайнера як амбасадора української самобутньої ідентичності, адже вони здатні втілювати в своїх роботах національні цінності та культурні традиції, які сприймаються на світовій арені.

Використання архетипів у дизайні дозволяє студентам зрозуміти, що національна ідентичність може бути не лише частиною їхнього особистого бренду, але й важливим аспектом комерційного успіху. Коли майбутні дизайнери вміло комбінують традиційні елементи з сучасними технологіями та дизайном, вони створюють продукти, які не лише відповідають вимогам ринку, але й розповідають про українську культуру.

Таким чином, «Історія дизайну» не лише знайомить студентів із історичними аспектами розвитку дизайну, але й формує у них усвідомлення важливості етнічних, національних та самобутніх архетипічних образів, що становлять основу для створення унікального, конкурентоспроможного дизайну, здатного представити українську самобутність на закордонному ринку. Однак, слід зауважити, що ефективне використання етнічної образності у сучасному дизайні є неможливим без ґрунтовного дослідження національного образотворення, оскільки лише на основі глибокого розуміння культурних традицій і символіки можна створювати дизайн, що відображає справжню національну ідентичність і водночас відповідає вимогам сучасного ринку.

У процесі підготовки майбутніх дизайнерів важливим є використання архетипічних образів, які відображають українську самобутність та національну ідентичність. На заняттях з дисципліни «Історія дизайну» акцент робиться на вивченні етнічних національних символів, які формують глибоке усвідомлення культури та традицій українського народу. Архетипи, як універсальні образи, відіграють ключову роль у сприйнятті національної ідентичності та допомагають молодим дизайнерам зрозуміти важливість історичного та культурного контексту в їхній творчій діяльності.

Вивчення архетипів у процесі підготовки майбутніх дизайнерів у межах дисципліни «Історія мистецтв» є надзвичайно важливим етапом для формування їхньої національно-патріотичної компетентності. Зокрема, під час вивчення українського мистецтва, архетипи виступають ключовими образами, які дозволяють не лише зрозуміти історико-культурні аспекти розвитку національної ідентичності, але й надають глибокого змісту творчій діяльності студентів.

Одним із важливих аспектів викладання курсу «Історія мистецтв» є використання архетипів, що відображають духовні та культурні символи українського народу. Образи козака, Матері-Богородиці, народних героїв, а також елементи народних орнаментів, фольклору, що тісно пов’язані з традиційними цінностями, формують у студентів глибоке розуміння основ національного мистецтва. Вивчаючи такі елементи, здобувачі освіти аналізують їх як фундаментальні символи, що формують естетичний і духовний образ українського народу.

У контексті українського мистецтва студенти досліджують вплив архетипів на іконографічні зображення, монументальне мистецтво, народні декоративні та прикладні ремесла. Вивчення таких архетипових образів, як «Козак Мамай» або святий Юрій, що символізує боротьбу за правду і захист рідної землі, дозволяє студентам розвивати власне національне мислення і застосовувати його у сучасному дизайні.

Особлива увага приділяється осмисленню іконографічних традицій, де архетипи відіграють центральну роль. Вони втілюють у собі духовні та моральні цінності, які протягом століть підтримували національну ідентичність українського народу. Студенти досліджують зв'язок між архетипами та їхнім відображенням у творах мистецтва різних епох, від давньоруських ікон до модерних інтерпретацій народних мотивів у XX столітті.

Використання досліджень архетипів у викладанні українського мистецтва сприяє не лише розвитку в студентів естетичного смаку, але й формуванню

їхньої здатності інтегрувати ці образи в сучасний дизайн. Архетипові образи, які символізують боротьбу, захист, духовність та гармонію, стають основою для створення нових графічних і просторових рішень, що відображають культурну самобутність українського народу.

Таким чином, вивчення архетипів у межах дисципліни «Історія мистецтв» сприяє не лише глибшому розумінню історико-культурних процесів, але й формуванню у майбутніх дизайнерів здатності створювати дизайн-об'єкти, що несуть у собі національний зміст та підтримують культурну спадщину України.

З іншого боку, інтеграція етнодизайну в освітній процес здебільшого має прикладний характер. Вона спрямована на вивчення окремих технік і стилів, притаманних національній культурі, але не завжди включає глибоке осмислення їх ідеологічного та символічного змісту. Етнодизайн орієнтується на технічне використання етнічних мотивів, орнаментів, символів у дизайні сучасних предметів і графічних рішень, але не охоплює весь спектр культурних, історичних та громадянських аспектів, які притаманні формуванню національно-патріотичної компетентності. Цей підхід, як правило, реалізується через поодинокі навчальні дисципліни або теми, що не завжди дозволяють студентам глибоко зануритися у контекст етнічної спадщини та зрозуміти її вплив на сучасний світ.

Для формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процес професійної підготовки активно інтегруються нестандартні форми організації освітньої діяльності, такі як відвідування музеїв, виставок, творчих студій та майстер-класів провідних фахівців мистецької галузі. Ці заходи сприяють розширенню культурного світогляду здобувачів вищої освіти, стимулюють їхню зацікавленість у вивченні та застосуванні національної культурної спадщини у професійній діяльності та сприяють розвитку їхньої культурної ідентичності. Участь студентів у таких заходах забезпечує умови для глибшого усвідомлення значущості національно-патріотичної компетентності через залучення до світової та української культурної спадщини. Наприклад,

відвідування виставок графічного мистецтва, де представлені твори відомих митців, таких як Василь Кандинський, Жоан Міро та Пабло Пікассо, дає змогу майбутнім дизайнерам ознайомитися з авангардними напрямами та символічними елементами, які можуть бути адаптовані до їхніх власних творчих проектів. Цей досвід дозволяє студентам усвідомити цінність національної культури та її внесок у формування світового мистецького контексту (Додаток К.).

Залучення до майстер-класів з традиційних українських ремесел, таких як ліплення з солоного тіста чи петриківський розпис, не лише допомагає студентам оволодіти технічними навичками, але й забезпечує формування цілісного уявлення про роль етнокультурних елементів у сучасному дизайні. Досвід спостереження за роботою майстрів і самостійне виконання завдань сприяють не лише розвитку технічної майстерності, але й формуванню шанобливого ставлення до народної творчості (Додаток К.).

Упровадження подібних форм навчання сприяє розвитку міждисциплінарних навичок у здобувачів освіти. Вивчаючи історію, мистецтво і ремесла, студенти здобувають здатність інтегрувати культурні коди і символи у власні проекти, тим самим збагачуючи візуальний ряд українського дизайну. Така міждисциплінарна підготовка формує здатність до синтезу знань з різних галузей та забезпечує комплексний підхід до національно-патріотичного виховання, що є необхідним для підготовки конкурентоспроможних фахівців у сучасних умовах глобалізації культурних практик.

Досвід використання ділових ігор у процесі професійної підготовки майбутніх дизайнерів для формування національно-патріотичної компетентності демонструє ефективність інтерактивних методів навчання, що поєднують теоретичні знання з практичними навичками. Ігри не лише сприяють розвитку креативного мислення, а й поглиблюють розуміння національної культури, що є необхідною складовою для формування патріотичної свідомості майбутніх дизайнерів.

Одна з таких ігор, «Креативний музей» (Додаток Г.9), об'єднує мистецтвознавство, історію та дизайн, дозволяючи студентам створювати інтерактивні виставки, зосереджені на українській культурі. Для розробки експозицій учасники повинні використовувати знання з історії України, етнографії, культурології та сучасних технологій дизайну. Зокрема, створення залу, присвяченого козацтву, вимагає від студентів глибокого розуміння історичних подій, символіки козацької доби та застосування інноваційних підходів у створенні цифрових експозицій. Така гра допомагає з'єднати різні дисципліни, підкреслюючи зв'язок між історією, культурологією та дизайном, а також дає змогу створювати дизайн, який відображає національну ідентичність. «Дизайн-квест: Українські символи в сучасному дизайні» (Додаток Г.10) розвиває навички міжкультурної комунікації та адаптивного дизайну, зосереджуючись на інтеграції українських символів у сучасний дизайн. Завдання квесту, такі як розгадування ребусів, кросвордів і сканвордів на знання культурної спадщини, сприяють розвитку творчого підходу до використання етнічних мотивів. Студенти вчаться створювати дизайн-об'єкти, які не лише відображають українські традиції, а й відповідають вимогам сучасних міжнародних стандартів, що робить їх конкурентоспроможними на глобальному ринку.

Ігри-суди, як-от «Шароварщина у сучасному дизайні» (Додаток Г.3) або «Вплив брокарських мотивів на українське народне мистецтво» (Додаток Г.2), стимулюють студентів до критичного осмислення елементів національної культури в дизайні. Дебати на ці теми дозволяють учасникам аналізувати стереотипи та відрізняти автентичність від штучних уявлень про українську культуру. Такі ігри не тільки сприяють розвитку комунікаційних навичок, але й надають змогу студентам враховувати етичні, культурні та дизайнерські аспекти у своїх проєктах, що робить їх більш глибокими і змістовними.

Іншим прикладом є «Мистецький аукціон» (Додаток Г.4), який поєднує культурологічні, комунікаційні та бізнес-підходи. Студенти вивчають ринок

мистецтва й культуру, навчаються презентувати свої дизайнерські проєкти, оцінювати їх культурну та ринкову цінність. Це сприяє розвитку навичок інтеграції українських традиційних елементів у сучасні дизайнерські рішення, враховуючи різні цільові аудиторії та культурні контексти.

Також, у межах «Козацької квест-гри» на тему «Хортиця – колиска козацтва» (Додаток Г.10), студенти створюють концепції музеїв або туристичних маршрутів, пов'язаних із козацькою темою. Цей проєкт дозволяє поєднати знання з історії, етнографії, природознавства та дизайну, що сприяє розвитку дослідницьких і проєктних навичок, а також командної роботи.

Інтеграція таких ділових ігор у освітній процес допомагає студентам розвивати міждисциплінарний підхід, поєднуючи історію, культурологію, етнографію, комунікаційні технології та сучасний дизайн. Вони вчаться створювати оригінальні дизайнерські продукти, які не лише відповідають сучасним вимогам, а й є носіями національної ідентичності. Завдяки таким іграм студенти отримують практичні навички, що дозволяють інтегрувати національні елементи в сучасний контекст, роблячи їх конкурентоспроможними на міжнародному ринку.

Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів під час вивчення освітнього компоненту «Проєктування» є ключовим етапом у їхній професійній підготовці. Цей курс надає студентам можливість не лише розвивати технічні та творчі навички, але й усвідомлювати свою роль у збереженні й популяризації національної культури. Також важливим є те, що ініціальний освітній компонент професійної підготовки «Проєктування» закладає основи практичного застосування знань у реальних проєктах. Інші дисципліни можуть передбачати використання отриманих знань та навичок для розробки об’єктів дизайну або узагальнення відомостей про етнонаціональний аспект у дизайні. Для вирішення завдань, що постають у процесі досягнення цієї мети, серед різноманітних форм і методів навчання акцент робиться на використанні сучасних діяльнісних ігрових і неігрових

інтерактивних методів, таких як ділові ігри, проєкти, круглі столи та кейс-метод (Результати виконання проєктних рішень майбутніми дизайнерами наведено у додатку Ж., перелік та опис проєктних завдань наведено у додатку Е.) [155, 461].

У процесі навчання студенти ознайомлюються з основами проектування, які включають етапи від генерування ідей до реалізації проекту. Під час цього процесу важливо інтегрувати національні елементи, які відображають українську культуру, традиції та історію. Наприклад, студенти можуть працювати над проектами, що включають використання традиційних орнаментів, мотивів або символів, які мають глибоке значення для національної ідентичності.

Процес проектування включає дослідження історичних та культурних аспектів, які допомагають студентам зрозуміти важливість національних елементів у сучасному дизайні. Наприклад, вивчення народних ремесел, фольклору та історії мистецтва сприяє розвитку критичного мислення і креативності, що є необхідним для створення інноваційних рішень.

Крім того, у межах курсу «Проєктування» акцентується увага на етичній відповідальності, яка передбачає вміння свідомо використовувати національні символи й елементи, уникати культурної апропріації та забезпечувати відповідність дизайну естетичним і моральним нормам національного контексту. Це важливо для формування у студентів почуття відповідальності за свою роботу та її вплив на національну культуру.

Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що для ефективного включення елементів етнодизайну в процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів доцільно розподілити навчальну роботу на три основні модулі: теоретичний, практичний і модуль самостійної роботи. Теоретичний модуль передбачає участь студентів у семінарах, лекціях, конференціях, тематичних дискусіях, круглих столах тощо, а також вивчення української культури, мистецтва, історії та традицій, зокрема через інтерактивні методи навчання, такі

як проведення ділових ігор. Використання сучасних методів навчання і технологій є важливим для підвищення ефективності навчання. Свою ефективність продемонструвало застосування інтерактивних форм, таких як проєктно-орієнтоване та проблемно-орієнтоване навчання, а також ігрові методи, які активізують процес засвоєння знань і розвиток креативних навичок. Ці методи сприяють активній участі студентів у освітньому процесі та дають змогу практично використовувати набуті знання. Здобувачі вищої освіти також вчаться працювати в командах, що сприяє розвитку комунікаційних навичок і здатності до колективного вирішення дизайнерських завдань. Співпраця з однокурсниками та викладачами допомагає їм усвідомити значущість національної ідентичності в дизайнерських рішеннях. Практичний модуль надає студентам можливість освоїти нові художні прийоми, способи композиції, колірні рішення та типи узагальнення. Зокрема важливим є залучення до освітнього процесу фахівців із практичним досвідом для взаємодії студентів із професіоналами у сфері дизайну, хто працює над проєктами, що базуються на національних та культурних особливостях, дозволяє отримати реальні уявлення про ринкові тенденції та вимоги до дизайну (Додаток К.). Модуль самостійної роботи має створити умови для дослідницької та творчої діяльності, сприяючи розвитку індивідуального творчого стилю.

Запропоновані підходи до формування національно-патріотичної компетентності ґрунтуються на актуальних викликах сучасного життя та закономірностях розвитку творчої особистості. Таким чином, формування національно-патріотичної компетентності в майбутніх дизайнерів є важливою складовою їхньої підготовки, яка сприятиме розвитку українського дизайну як частини світової культурної спадщини. За результатами проведеного дослідження сформульовано рекомендації зі створення організаційно-педагогічних умов для формування національно-патріотичної компетентності. Особливу увагу необхідно приділити розвитку мотиваційної сфери студентів, оскільки стійка мотивація до інтеграції національно-патріотичних цінностей є

ключовим фактором успішного засвоєння знань. Крім того, важливо забезпечити єдину наскрізну змістово-діяльнісну лінію вивчення національно-патріотичних аспектів. Освітній процес має бути збагачений різноманітними формами і методами навчання, які стимулюватимуть активну участь студентів. Запропоновані організаційно-педагогічні умови сприятимуть формуванню комплексної національно-патріотичної компетентності, яка дозволить інтегрувати національні цінності в професійну діяльність. Завдяки інтеграції національно-патріотичних елементів у процес проектування, майбутні дизайнери формують компетентність, що дозволяє їм стати амбасадорами української культури на міжнародному рівні. Вони здатні створювати дизайн-проекти, які не лише відповідають сучасним вимогам, але й відображають глибокі традиції та цінності українського народу.

Таким чином, з огляду на теоретичні і практичні аспекти формування національно-патріотичної компетентності в процесі професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти було здійснено обґрунтування доцільних організаційних форм (семінарів, лекцій, тематичних дискусій, круглих столів тощо). Акцентовано увагу на важливості самостійної роботи майбутнього дизайнера. Для набуття майбутніми дизайнерами необхідних умінь і навичок національно-патріотичної компетентності є важливим використання не проблемного, евристичного та пошукового методів. Зроблено висновок про доцільність використання наочних методів навчання. Було проаналізовано можливість застосування для формування зазначеної компетентності таких сучасних методів навчання, як метод проектів, та наведено особливості їх використання у процесі вивчення освітніх компонентів освітньої програми «Графічний дизайн». Зазначені аспекти в системі конкретизують вимоги до організації процесу формування національно-патріотичної компетентності майбутнього дизайнера, як складової його професійної компетентності. Завдяки запропонованому комплексу доцільних форм, методів та засобів формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі

професійної підготовки набуває властивостей індивідуалізації, адаптивності, та доступності, що в системі є ефективним ресурсом підготовки майбутніх дизайнерів.

2.3. Розроблення критеріально-діагностувального апарату формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти

Формування критеріально-діагностувального апарату національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів передбачає систематичний та обґрунтований підхід до визначення чітких критеріїв, показників та їх рівнів. У розробленні критеріально-діагностувального апарату формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів важливо поєднати педагогічні, культурні та мистецькі підходи. Це дозволяє не лише оцінити рівень компетентності, але й створити комплексну методику для виховання свідомих фахівців, які здатні зберігати і популяризувати національні цінності через дизайн, забезпечує ефективність освітнього процесу та професійної підготовки, зосередженої на патріотичних та культурних цінностях. Система оцінювання базується на принципах об’єктивності, систематичності та комплексності, що дозволяє глибоко і всебічно оцінити рівень підготовки студентів. Важливим аспектом є також мотиваційна функція оцінювання, яка стимулює не тільки розвиток технічних навичок, але й формування громадянської відповідальності та культурної ідентичності. Застосування цього підходу сприяє не лише підвищенню професійної компетентності, але й розвитку національної свідомості майбутніх дизайнерів, що є важливим для їх подальшого професійного та особистісного зростання. Такий апарат також дозволяє забезпечити єдність теоретичних знань із практичними навичками, що відображається у здатності студентів створювати конкурентоспроможні дизайнерські проєкти, які втілюють національні цінності й ідентичність.

У науково-педагогічній літературі значна увага приділялася дослідженню різних аспектів діагностики рівня професійних знань, умінь і навичок здобувачів освіти. Це питання залишається актуальним у контексті забезпечення якісної підготовки фахівців, оскільки ефективна діагностика сприяє визначенню рівня сформованості компетенцій та виявленню прогалин у знаннях, що дозволяє коригувати освітній процес і підвищувати його ефективність.

Наукові підходи до вибору методів оцінювання були ґрунтовно висвітлені у працях багатьох дослідників. Наприклад, І. Аннєнкова, Н. Кузнєцова, Л. Раскола [104] розкривають концептуальні засади педагогічної діагностики та пропонують інструменти для оцінювання освітніх результатів у контексті сучасних вимог до педагогічного процесу. У дослідженні О. Біляковської, І. Мищишиної, С. Цюри [132] було розглянуто дидактичні аспекти організації оцінювання, наголошуючи на важливості врахування специфіки професійної підготовки здобувачів освіти, та зроблено акцент на інтеграції теоретичних і практичних знань у процесі оцінювання. С. Гончаренка [172] у своїй праці розглядає методологічні аспекти педагогічних досліджень, зокрема формулювання мети, завдань, гіпотез, вибір методів і засобів збору та аналізу даних. Автор акцентує увагу на етапах наукового пошуку, діагностиці результативності навчального процесу та принципах об’єктивності й наукової обґрунтованості. Праця також містить рекомендації для організації експериментальної роботи та інтерпретації результатів, наголошуючи на важливості академічної доброчесності Т. Канівець [221] досліджувала механізми педагогічного оцінювання, підкреслюючи важливість суб’єктивності викладача та необхідність застосування об’єктивних методик. І. Карташова та В. Прохоренков [227] пропонують методологічні засади розробки тестів, що відповідають вимогам системності, надійності та валідності.

Сучасні інноваційні підходи до оцінювання відображені у працях М. Євтух, Е. Лузік, Л. Дибкова [203], де особлива увага приділена використанню інтерактивних методів та технологій для оцінювання. У роботах І. Оксенюк [299] висвітлено аспекти комп’ютерного тестування як ефективного

інструменту діагностики. У дослідженні М. Дереновські (M. Derenowski) [26] аналізуються сучасні інструменти педагогічного вимірювання, які застосовуються у європейських закладах освіти. Автор підкреслює їхню значущість для вдосконалення якості підготовки студентів та їхньої готовності до професійної діяльності. О. Реброва [371] у своїй праці зосереджується на методології та методах дослідження педагогіки мистецтва. Автор аналізує підходи до визначення наукової проблематики, методів збору та аналізу даних у контексті мистецької освіти, пропонує інструменти для моніторингу освітнього процесу. Посібник включає рекомендації щодо розробки дослідницьких програм, організації педагогічного експерименту та оцінки результатів, що сприяє підвищенню ефективності наукових досліджень у сфері мистецької педагогіки.

Для визначення доцільного та науково обґрунтовуваного переліку критеріїв, показників та рівнів досліджуваної компетентності нами було здійснено аналіз наявних підходів до деталізацій критеріїв, показників та рівнів, що виокремлюють для діагностування сформованості компетентностей у дизайн освіті сучасними науковцями. А. Максимова [268] у своєму дослідженні, що було присвячене розвитку проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків у професійній підготовці, визначила чотири критерії для оцінювання рівня розвитку проектної культури здобувачів освіти: мотиваційно-ціннісний, що охоплює ставлення до професії, мотивацію професійних досягнень і інтерес до проектної культури; когнітивно-процесуальний, який включає володіння професійними знаннями, методикою проектування, навичками самопізнання та усвідомлення навчання як процесу розвитку проектної культури; суб’єктно-діяльнісний, що характеризується здатністю до самоосвіти і саморозвитку, плануванням професійної діяльності та професійною ідентифікацією; рефлексивно-оцінний, який відображає здатність до аналізу і самоаналізу професійних якостей, а також рефлексію особистісних досягнень у професійному та культурному розвитку. С. Кучер [247], наприклад, розроблені критерії та показники: мотиваційно-оцінний – потреба та цілеспрямованість до

успіху в різних видах творчості, пізнавальний інтерес до професійної діяльності, мотиви навчальної діяльності; когнітивний – рівень знань, розвиток мислення (предметне, символічне, знакове, образне, креативність), уміння знаходити потрібну інформацію для вирішення завдання; діяльнісно-творчий – рівень самостійності, художньо-творчі уміння, що включають просторову уяву, просторове узагальнення, креативність, конструкторсько-технологічні уміння, усвідомлена включеність у різні види творчості, вільна інтерпретація і генерування нових ідей; рефлексивний – здатність до оцінювання та самооцінювання, задоволеність творчим саморозвитком, відчуття психологічного комфорту в процесі творчого саморозвитку, цінність професійної самореалізації, здатність до самоуправління та самокорекції, соціальна ідентичність себе як успішної творчої особистості.

У дисертаційному дослідженні, що було присвячене теоретичним і методичним основам підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар’єри, С. Алексєєва [103] виділила такі критерії та показники: мотиваційно-емоційний, що включає кар'єрну орієнтацію, зацікавленість у питаннях кар'єрного розвитку, особистий інтерес і позитивне ставлення до професійної кар'єри (емоційно-чуттєва сфера), а також мотивацію досягнення професійного успіху; когнітивно-розвивальний компонент, який охоплює соціальні, психологічні, управлінські та професійні знання, спрямовані на успішний кар'єрний розвиток і професійну реалізацію; технологічно-діяльнісний, що включає практичні, проєктні, аналітичні та прогностичні уміння й навички, необхідні для виконання завдань, орієнтованих на ефективний розвиток професійної кар'єри; особистісно-вольовий, який охоплює професійно важливі якості (креативно-творчі, вольові, комунікаційні, лідерські та організаційні), що сприяють кар'єрній самореалізації особистості, усвідомленню необхідності кар'єрного розвитку з урахуванням особистісних цінностей і цілей, а також здатність до рефлексії, професійного вдосконалення та саморозвитку. О. Баніт [114] у своєму дослідженні розглядає розвиток професійної майстерності викладачів графічного дизайну у вищих навчальних

закладах мистецького профілю, та визначає важливі критерії для оцінки як педагогічної, так і дизайнерської майстерності викладачів, серед яких виокремлює ціннісно-мотиваційний (включає гуманістичну спрямованість, моральні цінності та мотивацію до виконання педагогічної діяльності); компетентнісно-кваліфікаційний (акцентує на знаннях у галузі психолого-педагогічних та проектно-художніх знань, а також на здатності застосовувати сучасні технології у професійній діяльності); рефлексивно-операційний (стосується здатності викладачів до самооцінки та вдосконалення своєї діяльності) та комунікативно-діяльнісний (визначає здатність до співпраці, організації ефективних педагогічних взаємодій і формування індивідуального стилю викладання) критерії. Щодо дизайнерської майстерності, дослідження акцентує на таких критеріях, як художньо-естетичний, образно-композиційний, інформаційно-технологічний та проектно-діяльнісний. Це знання та навички, що стосуються художнього проектування і творчої діяльності викладачів, які є важливими для розвитку майстерності в сфері графічного дизайну.

Отже, комплексний підхід до оцінки професійної майстерності дизайнерів і викладачів, що включає мотиваційні, когнітивні, діяльнісні та рефлексивні критерії, є основою для ефективного розвитку проектної культури та професіоналізму в сфері графічного дизайну. Вибір критеріїв і відповідних показників залежить від специфіки компетентності, що є об’єктом дослідження, через що вони можуть значно відрізнятися у різних роботах. Зокрема, вказується на мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивний критерії, які охоплюють як теоретичні знання, так і практичні навички. Кількість критеріїв у різних роботах варіюється від трьох до п’яти, залежно від специфіки досліджуваної компетентності. Наприклад, часто використовуються критерії мотиваційний, когнітивний та діяльнісний, або ж рефлексивний і технологічний критерії, які взаємодіють для комплексної оцінки розвитку професійної майстерності майбутніх дизайнерів (С. Алексєєва [103], О. Баніт [114], С. Кучер [247], А. Максимова [268]). А. Руденченко [387] акцентує увагу на мотиваційно-особистісних, креативно-інноваційних,

реалізаційно-діяльнісних і рефлексивних аспектах розвитку професіоналів у дизайні інтер'єрів. С. Чирчик [470] та І. Продан [346] зосереджуються на когнітивних, діяльнісно-орієнтованих і рефлексивних критеріях, підкреслюючи важливість практичних знань, творчості та здатності до самооцінки. Таким чином, більшість науковців пропонує використовувати для оцінювання рівня сформованості компетентності три-чотири критерії, які охоплюють теоретичні знання, практичні вміння та мотиваційно-рефлексивну сферу. Зазвичай кількість критеріїв варіюється від двох до п'яти: наприклад, мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, операційний, креативний (Г. Мешко та О. Васкевич [277]). Найчастіше використовуються три критерії – мотиваційний, операційно-технологічний і регулятивний (Т. Мала [270]), або мотиваційний, когнітивний та операційно-практичний.

Таким чином, за результатами здійсненого аналізу досліджень провідних науковців зазначимо, що переважна більшість дослідників виділяє у структурі компетентності з більшою або меншою деталізацією компоненти, пов'язані з мотивацією, пізнавальними процесами, навчальною діяльністю та особистими характеристиками здобувачів вищої освіти.

З огляду на роботи вчених та визначені в підрозділі 1.1 аспекти національно-патріотичної компетентності, ми вважаємо, що для нашого дослідження найбільш значущими є критерії та їх компоненти, що відображають мотивацію студентів до вивчення та застосування національно-патріотичних знань, їх пізнавальні процеси та набуті знання, уміння і здатність до професійної діяльності, а також здатність оцінювати суб'єктів, процеси і результати цієї діяльності.

- *Мотиваційно-ціннісний критерій*, який включає мотиви та цінності, які спонукають студентів до активного вивчення національно-патріотичної компетентності. Це передбачає зацікавленість у поглибленому освоєнні аспектів національно-патріотичних цінностей (історії, культурної спадщини, традицій, символіки тощо) і їх практичному застосуванні в професійній діяльності, а також готовність до самостійного підвищення кваліфікації в галузі національно-

патріотичного дизайну. Характеризує прагнення до творчої діяльності, самовираження через творчі та креативні підходи до розробки продукту, вибір найбільш успішних стратегій поведінки та специфічних прийомів розумової діяльності для вирішення творчих завдань, націленість на результат, здатність до безперервного навчання та особистісного розвитку, гнучка зміна способів навчальної, професійної та соціальної діяльності.

- *Когнітивно-діяльнісний критерій*, який охоплює розвиток абстрактного та логічного мислення; оволодіння техніками форми, абстрагування, деконструкції та композиції; розуміння основних принципів національного та етнічного дизайну; та конкретних методів застосування в різних дизайн-проектах. Це включає знання основних понять і практичних аспектів національно-патріотичного дизайну. Характеризує ступінь залученості у творчий процес, тобто інтенсивність емоційного відгуку на вирішення проблеми із застосуванням творчих та оригінальних навичок, що відображається у продукті, підкреслюючи його оригінальність, унікальність, виразність, експресію та пропрацьованість.

- *Процесуально-операційний критерій*, який включає сформованість умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності в сфері національно-патріотичного дизайну. Це передбачає використання знань з методології та технології національно-патріотичного дизайну при створенні дизайнерських об’єктів, декомпозицію і композицію елементів дизайну, визначення елементів культурної спадщини і їх інтеграцію в проекти, а також реалізацію дизайнерських рішень з урахуванням національних мотивів. Розкриває уяву, просторове мислення, критичне мислення, схильність діяти максимально незалежно (особисті стратегії), творче й нестандартне мислення, здатність генерувати якомога більше ідей та образів.

- *Особистісно-рефлексивний критерій*, який охоплює здатність до саморозуміння, аналізу та оцінювання себе як фахівця в сфері національно-патріотичного дизайну. Це включає оцінку своїх дій в актуальних ситуаціях, минулому та майбутньому, а також усвідомлення власної ролі як члена команди

дизайнерів. Розкриває здатність до самоаналізу, саморефлексії, дослідження своїх сильних і слабких сторін, прагнення до саморозвитку, пізнання світу та його перетворень, об'єктивної критики своїх і чужих творчих досягнень, визначає розвиток внутрішньої позиції особистості як творця.

Зазначені критерії та їх компоненти у сукупності та взаємозв'язку формують національно-патріотичну компетентність майбутніх дизайнерів, тоді як сформованість кожного критерію є засвідчує загальний рівень сформованості компетентності. Для з'ясування ефективності реалізації організаційно-педагогічних умов необхідно деталізувати показники та рівні сформованості виокремлених критеріїв компетентності.

Використання комплексу з мотиваційно-ціннісного, когнітивно-діяльнісного, процесуально-операційного та особистісно-рефлексивного критеріїв забезпечує, насамперед, об’єктивність контролю, який полягає у науково-обґрунтованому змісті показників сформованості національно-патріотичної компетентності майбутнього дизайнера та її застосуванню у майбутній професійній діяльності; у дружньому ставленні педагога до всіх студентів; у точних, адекватно встановлених критеріях оцінювання знань і умінь.

Визначений комплекс критеріїв забезпечує систематичний контроль, який вимагає регулярного і всебічного підходу до проведення діагностики. У цьому контексті важливо, щоб різні форми, методи та засоби контролю, перевірки та оцінювання були інтегровані в єдину систему [104, 132]. Це передбачає, що всі етапи оцінювання повинні бути тісно пов'язані між собою, а також узгоджені з визначеними цілями навчання, для того, аби кожен аспект контролю доповнював інший, що дозволяє досягти більш точних і надійних результатів. Окрім того, встановлений комплекс критеріїв сприяє створенню наочності в освітньому процесі, що не лише забезпечує прозорість в оцінюванні студентів, але й дозволяє всім учасникам процесу чітко усвідомлювати, за якими критеріями проводиться оцінка, сприяє підвищенню довіри до навчального процесу, стимулює студентів до більш активної участі та забезпечує не тільки

об’єктивність, але й зворотний зв'язок, що є важливим для подальшого вдосконалення навчального процесу [172].

Для вирішення цієї проблеми необхідно розробити чіткі критерії оцінки сформованості компонентів національно-патріотичної компетентності, які дозволять оцінити їх рівні під час навчання дизайну з урахуванням етнонаціональної складової. Проблема діагностування й оцінювання навчальних досягнень студентів висвітлена в працях багатьох учених-дослідників, які обґрунтовують наукові підходи до розробки системи критеріїв та показників для оцінювання якості педагогічного процесу. Аналіз наукових джерел [104, 132, 172, 203, 221, 227] з проблеми перевірки та оцінювання знань показує одностайність учених щодо трактування цієї теми, а також визначення умов перевірки ефективності професійної підготовки за допомогою застосування комплексу критеріїв оцінювання.

Для укладання переліку рівнів сформованості компонентів національно-патріотичної компетентності у процесі навчання майбутніх дизайнерів та їх визначення було проведено комплексний аналіз дисертаційних досліджень вітчизняних науковців, які досліджували теоретичні основи дизайн-освіти, висвітлювали проблематику викладання етнодизайну, а також практичні методи інтеграції національних цінностей у освітній процес. Зокрема, розглядалися дослідження, що акцентують увагу на специфіці педагогічних технологій, які сприяють розвитку патріотичних почуттів у студентів, а також на методах оцінювання ефективності цих технологій у контексті сучасної освіти. Аналіз засвідчив, що у представлених дослідженнях використовувались різні аспекти педагогічного, психологічного та культурологічного підходів.

Кількість рівнів сформованості кожного критерію становить 3 або 4, проте існує неоднозначність у їх трактуванні. Досліджуючи структуру дизайн-технологічної компетентності, С. Кучер [247] зазначає, що динаміка дизайн-технологічної компетентності майбутніх учителів технологій визначається за чотирма рівнями: високим (творчим), середнім (продуктивним), достатнім (репродуктивним) та низьким (адаптивним). У дисертаційному дослідженні, що

було присвячене теоретичним і методичним основам підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри, С. Алексєєва [103] визначає такі рівні готовності, як початковий (недостатній); адаптивний (достатній); високий (креативний). І. Продан [346] та С. Чирчик [469] виділяють рівні від початкового, на якому здобувачі мають лише теоретичні уявлення, до високого, що включає глибокі практичні навички і здатність до саморефлексії та професійного самовдосконалення. Таким чином, більшість дослідників виділяють низький, середній та високий рівні сформованості компетентності, водночас деякі дослідники додають інші рівні, такі як мінімальний, недостатній, нижче допустимого, допустимий, оптимальний, достатній; високий або достатній замість середнього, низький (А. Руденченко [387]), репродуктивний, репродуктивно-творчий, творчо-індивідуальний (Т. Мала [270]), творчий (Р. Горбатюк[174]).

Отже, на основі аналізу наукових досліджень і робіт провідних учених у галузі професійної підготовки майбутніх дизайнерів, що стали основою для подальшого розкриття цієї теми в межах нашого дослідження, можна здійснити градацію рівнів формування національно-патріотичної компетентності. Нами було взято за базову шкалу ECTS, адже саме вона широко використовується у національний системі освіти для узгодженості бального оцінювання між закладами освіти, забезпечуючи конвертованість внутрішніх оцінок закладів, та яка є загальновживаною для оцінки якості студентських досягнень. Ця шкала визначає п'ять рівнів позитивних оцінок (A, B, C, D і E) та два рівні негативних оцінок (FX та F) для оцінювання навчальних досягнень студентів. У нашому дослідженні рівні FX та F не використовуються з кількох причин. По-перше, наш фокус на позитивному підході до розвитку студентів передбачає оцінювання, яке заохочує прогрес і мотивацію, а не підкреслює суттєві недоліки. По-друге, включення рівнів FX та F може негативно вплинути на мотивацію студентів і їхню самооцінку, навіть, якщо результати є частково задовільними. Наша мета полягає в підтримці та поступовому вдосконаленні компетентності через чітку ієрархію рівнів. Таким чином, було вирішено

виокремити п'ять рівнів сформованості компонентів національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів:

- Креативний (Рівень А, відмінно) засвідчує сформованість національно-патріотичної компетентності на рівні досвідченого дизайнера та демонстрація того, що вони можуть розпочати свою професійну діяльність як менеджери середньої ланки без додаткового навчання. Студент демонструє високий рівень знань і розуміння національно-патріотичних цінностей. Його роботи відзначаються високим ступенем інтеграції національної ідентичності у дизайнерські проекти. Студент здатний креативно і ефективно використовувати національні мотиви в своїх роботах, що відображає глибоке розуміння культурної спадщини та її значення. Його проекти є інноваційними і мають значний культурний вплив. Усвідомлюється потреба у професійних знаннях, студенти повністю розуміють застосування набутих графічних навичок у своїй майбутній професійній діяльності та усвідомлюють їхню природу і важливість. Усвідомлюється потреба в особистісному та професійному саморозвитку. Студент оволодіває основами графічного моделювання та прототипування, вміє застосовувати набуті знання для вирішення професійних виробничих ситуацій та є комунікабельним у груповій роботі. Аналізує результати діяльності. Навчальна інформація засвоюється, осмислюється та систематизується вже після першої вправи. Графічна продукція є якісною, без помилок і неточностей. Графічна діяльність має творчий та дослідницький характер. Студенти здатні самостійно знаходити шляхи вирішення модифікованих комплексних завдань. Позитивне ставлення до професії виражається у мовній та навчальній діяльності.

- Професійний (Рівень В, добре) засвідчує сформованість національно-патріотичної компетентності на рівні молодшого дизайнера та демонстрація здатності розпочати професійну діяльність і працювати самостійно без додаткового навчання. Студент має добре розвинуті знання національно-патріотичних цінностей і може успішно застосовувати їх у своїх дизайнерських проектах. Його роботи відрізняються якісним використанням національних

мотивів, хоча можуть бути не такими оригінальними або глибокими, як на рівні А. Студент продемонстрував стабільну здатність інтегрувати культурні елементи у свої проекти. Необхідність здобуття знань щодо національної автентичної культури визнається, але установки на використання цих знань у професійній діяльності майбутніх дизайнерів ще не повністю сформовані. Освітні знання засвоюються після отримання базової інформації про національні символи та культурні архетипи, але не завжди систематизуються на глибшому рівні. У процесі виконання творчих завдань, пов'язаних із національною тематикою, допускаються незначні помилки та недоліки в застосуванні національних мотивів. Діяльність студентів є творчо генеративною (евристичною), їхні рішення базуються на національних архетипах, але вони намагаються трансформувати відомі символи для сучасного дизайну. Самостійність у виконанні завдань помітна, хоча звертання за допомогою до викладачів або одногрупників зустрічається рідко. Позитивне ставлення до своєї професії виражається у використанні національних мотивів, але студенти не проявляють достатньої активності у просуванні цих тем у професійному середовищі.

- Конструктивний (Рівень С, добре) засвідчує сформованість національно-патріотичної компетентності на рівні дизайнера-виконавця та засвідчення навичок студентів до початку професійної діяльності та виконання самостійної роботи через додаткове стажування на підприємствах. Студент володіє базовими знаннями національно-патріотичних цінностей і здатний використовувати їх у своїх роботах, але їхня реалізація може бути поверхневою або недостатньо продуманою. Роботи студента відповідають основним вимогам, проте їм бракує глибини та оригінальності. Студент показує розуміння теми, але його проекти не завжди чітко відображають національні мотиви. Необхідність здобуття знань щодо національних традицій та культури визнається, проте установки на використання цих знань у професійній дизайнерській діяльності ще не повністю сформовані. Освітні компоненти, що стосуються національної ідентичності та патріотизму, засвоюються після отримання базових знань.

Студенти усвідомлюють значення національно-патріотичних елементів у дизайні, але не завжди систематизують ці знання. У процесі виконання творчих завдань, пов’язаних з національною тематикою, допускаються незначні помилки та недоліки в застосуванні патріотичних символів. Дизайнерська діяльність студентів є генеративною (творчою), і під час проєктування вони базуються на розроблених алгоритмах, що включають використання відомих національних мотивів, але прагнуть їх інтерпретувати або трансформувати для сучасних проєктів. У їхній роботі спостерігається самостійність, студенти рідко звертаються за допомогою до викладачів чи одногрупників. Позитивне ставлення до власної професії та національної культури проявляється через їхню роботу, але активність у просуванні цих тем у освітньому середовищі ще недостатньо висока.

- Репродуктивний (Рівень D, задовільно) засвідчує сформованість національно-патріотичної компетентності на рівні дизайнера-початківця та підтвердження компетентності для початку професійної діяльності в якості дизайнера-початківця лише шляхом безпосереднього навчання та додаткового навчання на підприємстві. Студент має основні знання про національно-патріотичні цінності, але їх застосування у роботах є обмеженим і нерегулярним. Його проекти можуть відображати лише часткове розуміння теми і мають недоліки в інтеграції культурних елементів. Результати роботи студента є прийнятними, але не перевищують мінімальних вимог. Недостатньо знань для ефективного застосування національно-патріотичної тематики в дизайні на практиці. Студенти володіють базовими засобами та технологіями графічного дизайну, здатні застосовувати їх для вирішення професійних завдань, однак рівень використання національних мотивів ще не є систематизованим. Студенти готові самостійно виконувати професійні завдання, що передбачають алгоритмічний підхід, тобто вони здатні відтворювати отримані знання з пам'яті та використовувати їх у роботі. Здобуті знання засвоюються після повторного опрацювання. Національно-культурні архетипи усвідомлені, але в процесі їх застосування допускаються помилки та

неточності, які, проте, не мають вирішального впливу на результат. Самостійність при виконанні завдань проявляється, але студенти все ж потребують періодичної підтримки з боку викладача чи одногрупників. Позитивне ставлення до національно-патріотичної тематики виражене, проте активність у впровадженні цих тем у освітньому процесі залишається середньою.

- Критичний (Рівень Е, задовільно) засвідчує надзвичайно низьку сформованість національно-патріотичної компетентності та недостатність навичок у студента для того, аби застосовувати її в професійній діяльності дизайнера. Студент демонструє обмежене розуміння національно-патріотичних цінностей і використовує їх у своїх проектах на найнижчому рівні. Роботи студента відповідають лише базовим вимогам і часто потребують значного удосконалення. Відсутність глибокого розуміння теми і слабка інтеграція національних мотивів у роботи свідчать про недостатній рівень сформованості компетентності. У студента відсутня цілісна уява про застосування графічних навичок у професійній діяльності, а рівень професійних знань є мінімальним. Це призводить до труднощів при засвоєнні нового навчального матеріалу, оскільки графічні знання мають поверхневий характер і не є усвідомленими. У результаті виникають складнощі в практичному застосуванні отриманих знань. Особистісні та професійно важливі якості студента виявляються розрізненими, і відсутня потреба в саморозвитку. Процес виконання графічних завдань супроводжується значною кількістю принципових помилок та неточностей, а якість виконання завдань залишає бажати кращого. Студенти можуть розв'язувати графічні завдання лише на основі розпізнавання раніше вивчених відомостей, а їхня самостійність у виконанні завдань є відсутньою. Вони потребують постійної допомоги з боку викладача або одногрупників, а також демонструють байдуже ставлення до майбутньої професії.

Таким чином, без формування вказаних вище компонентів національно-патріотичної компетентності, майбутній дизайнер не зможе досягти такого рівня цієї компетентності, який забезпечить його конкурентоспроможність та

компетентність у створення об’єктів дизайну з національним колоритом. Відповідно, ці цілі та завдання повинні бути визначені під час розробки організаційно-педагогічних засад у структурно-функціональній моделі і їх слід враховувати викладачам, тоді як студенти повинні прагнути їх досягти.

Рефлексія фахового розвитку студента може проявлятися в його спілкуванні з викладачем, як у письмовій, так і в усній формах. Наприклад, під час написання резюме або особистого діалогу студент має можливість оцінити свої досягнення у вивченні графічних дисциплін. У разі виявлення недоліків, він повинен бути здатним проаналізувати їх причини та знайти шляхи для їх усунення. Таким чином, з урахуванням усього викладеного вище, користуючись розробленими критеріями та показниками, можна здійснити якісну оцінку рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

Відповідно до сучасного підходу, для кожного критерію та рівня визначається набір показників, за якими оцінюється ступінь виконання критерію. Показники сформованості національних і загальнодержавних компонентів кваліфікації майбутніх дизайнерів на кожному визначеному рівні визначаються на основі аналізу компетентностей та результатів навчання, які є вимогами освітньо-професійних програм підготовки на бакалаврському рівні вищої освіти. Кожен критерій оцінювання рівня сформованості компонентів національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів характеризується власними показниками. Показники поділяються на якісні, що вказують на наявність або відсутність певної ознаки, та кількісні, що вказують на ступінь вираженості цієї ознаки. У відповідності до визначень [152, с. 1024] розглядатимемо показник як узагальнені характеристики властивостей об'єкта або процесу. Таким чином, показник – це конкретний і типовий прояв однієї з важливих характеристик (з усієї сукупності). На основі таких показників можна визначити наявність певної якості та зробити висновки про ступінь її розвитку. Показники повинні розкривати сутність відповідної якості, щоб досягти своєї мети.

Ураховуючи вимоги до професійної підготовки студентів-дизайнерів, нами окреслено інтегровані показники критеріїв сформованості компонентів національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів:

Показники мотиваційно-ціннісного критерію охоплюють потребу у творчій діяльності та визнання її цінності, а також прагнення до участі в навчально-пізнавальній діяльності. Позитивне ставлення до навчання, творча та пізнавальна самостійність, а також освоєння способів творчої діяльності є також важливими показниками для розвитку мотиваційної складової. Якість виконуваних дій, прагнення до досягнення мети та отримання конкретних результатів своєї діяльності підкреслює серйозний підхід студента до навчання. Навички співпраці та здатність оптимізувати свою поведінку, включаючи організацію творчого процесу і гнучкий вибір стратегії поведінки, дозволяють ефективно адаптуватися до змін. Окрім того, здатність до продукування непересічних рішень вказує на високий рівень інноваційності, що є важливим для майбутньої професійної діяльності.

Деталізуємо рівні сформованості мотиваційно-ціннісного критерію за визначеними показниками:

1. Креативний рівень. Студент демонструє стійку мотивацію до впровадження візуальної складової, що містить національно-патріотичні цінності та автентичні українські аспекти. Він розуміє значення національно-патріотичних знань і вмінь для побудови кар'єри та професійної самореалізації. Готовий вивчати нові підходи та технології, виконувати складні завдання, розв'язувати проблемні ситуації та брати участь у розробці великих проектів, що відображають національну ідентичність. Студент відчуває задоволення від роботи над складними професійними задачами та усвідомлює необхідність постійного самовдосконалення в цьому напрямі.

2. Професійний рівень. Студент має мотивацію до впровадження візуальної складової, що містить національно-патріотичні цінності та автентичні українські аспекти у своїй діяльності. Він розуміє їх значення для

професійної діяльності та готовий вивчати нові підходи, брати участь у розробці проектів, що відображають національну ідентичність. Відчуває задоволення від успішного вирішення професійних задач і усвідомлює необхідність постійного самовдосконалення в цій сфері.

3. Конструктивний рівень. Студент проявляє зацікавленість у впровадженні візуальної складової, що містить національно-патріотичні цінності та автентичні українські аспекти. Цікавиться поглибленим вивченням окремих підходів і технік. Розуміє важливість національно-патріотичних знань для побудови кар'єри та професійної самореалізації. Готовий докладати зусилля для подолання труднощів у цьому процесі.

4. Репродуктивний рівень. Студент має слабку мотивацію до впровадження візуальної складової, що містить національно-патріотичні цінності у своїй діяльності. Іноді проявляє ситуативний інтерес до розгляду окремих аспектів національно-патріотичних питань і участі в навчальних проектах, але не готовий систематично працювати над їх формуванням. Уникає складних завдань і не проявляє готовності наполегливо працювати для подолання труднощів.

5. Критичний рівень. Студент демонструє дуже слабку мотивацію до впровадження візуальної складової, що містить національно-патріотичні цінності, і не усвідомлює їх необхідність для подальшої професійної діяльності. Уникає складних завдань і не готовий працювати над подоланням наявних перешкод.

Систематизовані та деталізовані дані щодо відповідності показників мотиваційно-ціннісного критерію за обраними рівням наведено у додатку Г.1.

Показники когнітивно-діяльнісного критерію включають такі елементи, як дивергентне мислення, яке характеризується здатністю генерувати нові ідеї та знаходити нестандартні рішення. Легкість у використанні асоціацій проявляється через асоціативну та експресивну швидкість, що свідчить про гнучкість мислення. Важливими є також особливості темпераменту, такі як

пластичність, варіативність, емоційна стійкість, схильність до напруженої діяльності та соціальна енергійність, оскільки вони впливають на здатність адаптуватися до нових умов. Емпатія, як здатність розуміти та співпереживати емоції інших, є важливим показником, що відображає соціальну чутливість студента та його готовність до співпраці в колективі.

Деталізуємо рівні сформованості когнітивно-діяльнісного критерію за визначеними показниками:

1. Креативний рівень. Студент має ґрунтовні знання та розуміння національно-патріотичних цінностей. Володіє здатністю самостійно здобувати нові знання, застосовувати наявні знання для формулювання нових висновків. Досить добре виконує критичний аналіз інформації та порівняльний аналіз різних підходів до розвитку національної ідентичності у дизайні, демонструючи високий рівень творчого мислення.

2. Професійний рівень. Студент знає та розуміє національно-патріотичні концепції і способи їх втілення у дизайні. Вміє встановлювати логічні зв’язки у навчальному матеріалі та робити на їх основі обґрунтовані висновки. Проявляє здатність самостійно вивчати нові підходи та технології, прагнучи до вдосконалення своїх знань.

3. Конструктивний рівень. Студент усвідомлює основні національно-патріотичні концепції та засоби їх реалізації у дизайні. Вміє встановлювати логічні зв’язки в навчальному матеріалі, а також самостійно досліджувати окремі аспекти теми. Має достатній обсяг знань для виконання завдань середньої складності.

4. Репродуктивний рівень. Студент володіє знаннями та розумінням окремих аспектів історії українського мистецтва та дизайну. Його загальна обізнаність з основними концепціями етнодизайну обмежена, а фрагментарні знання стосуються лише окремих аспектів образності архетипічних образів у дизайн-діяльності. Знання засвоюються здебільшого через повторення.

5. Критичний рівень. Студент має лише фрагментарні знання з історії українського мистецтва та дизайну. Його загальна обізнаність з основними концепціями етнодизайну є недостатньою, і він не володіє належними знаннями щодо образності архетипічних образів у дизайн-діяльності. Виникають труднощі в осмисленні та застосуванні отриманих знань на практиці.

Систематизовані та деталізовані дані щодо відповідності показників когнітивно-діяльнісного критерію за обраними рівням наведено у додатку Г.2.

Показники особистісно-рефлексивного критерію включають уяву, критичне мислення та прагнення до незалежності, які є суттєвими для розвитку творчої особистості, емоційно-ціннісного ставлення до себе, зокрема рівень самооцінки та її адекватність. Відсутність страху висловлювати власну думку та надситуативна активність (ініціативність, здатність виходити за межі заданого) також свідчать про високий рівень особистісного розвитку. Внутрішня позиція особистості як творця, що проявляється в зацікавленості у вирішенні проблемно-пошукових завдань та прагненні до індивідуалізації творчої діяльності, формує основу для успішної реалізації креативного потенціалу студента. Прагнення до самоосвіти та саморозвитку, а також вміння об’єктивно оцінити свій і чужий творчий продукт є ключовими для розвитку аналітичних і рефлексивних навичок. Ці аспекти допомагають студентам не лише усвідомити свої досягнення та недоліки, але й визначити шляхи для подальшого розвитку та вдосконалення в професійній діяльності.

Деталізуємо рівні сформованості особистісно-рефлексивного критерію за визначеними показниками:

1. Креативний рівень. Студент демонструє здатність до глибокого аналізу та адекватної самооцінки своїх національно-патріотичних знань і цінностей, оцінює попередні досягнення та прогнозує можливості для подальшого розвитку. Він правильно оцінює свою роль у команді, свої стосунки з іншими учасниками групи та свій внесок у загальний результат діяльності, усвідомлюючи свою відповідальність за цей результат. Також студент здатний

класифікувати завдання за типами та самостійно обирати необхідні підходи та техніки стилізації етно-національних мотивів і архетипічних українських образів у сучасних дизайн-продуктах. Він володіє вмінням реалізувати концепції національно-патріотичного виховання у дизайнерській діяльності та впевнено використовує кілька дизайнерських технік і підходів, виконуючи складні проекти, що відображають національну ідентичність.

2. Професійний рівень. Студент в основному вірно оцінює свій поточний рівень національно-патріотичної свідомості та попередні досягнення, прагнучи прогнозувати можливості для розвитку. Він здатен вірно оцінити свою роль у команді та усвідомлює відповідальність за спільний результат. Студент також вміє реалізовувати сучасні концепції етнодизайну при створенні авторських дизайнерських рішень, поєднуючи різні ідеї, і бере участь у виконанні складних проектів на етапах розробки та тестування. Він володіє технікою стилізації етнічних мотивів і архетипічних українських образів у своїй діяльності.

3. Конструктивний рівень. Студент усвідомлює необхідність адекватної самооцінки своїх національно-патріотичних досягнень і внеску в загальний результат. Він здатний аналізувати поточний рівень свого національно-патріотичного розвитку та виявляти проблеми, що потребують уваги. Студент демонструє вміння реалізувати окремі концепції етнодизайну при створенні об'єктів дизайну, здатний виконувати композиції середнього рівня складності, використовувати готові шаблони та елементи, та володіє обмеженим обсягом відповідних дизайнерських технік.

4. Репродуктивний рівень. Студент відчуває труднощі під час аналізу отриманих результатів і свого внеску в командну діяльність. Він не завжди коректно оцінює свій рівень національно-патріотичних знань та взаємини з іншими членами команди, що ускладнює прогнозування подальшого розвитку в цій сфері. Студент уміє виконувати прості дизайнерські завдання,

імплементуючи тривіальні етно-національні мотиви, здебільшого за зразком, має фрагментарні вміння використовувати готові шаблони та елементи.

5. Критичний рівень. Студент стикається зі значними труднощами під час аналізу отриманих результатів і свого внеску в командну діяльність. Він не в змозі вірно визначити свій поточний рівень національно-патріотичної свідомості та оцінити свою роль як члена команди. Прогнозування подальшого розвитку у цій сфері є для нього проблематичним. Студент виконує найпростіші завдання, використовуючи тривіальні підходи етнодизайну та кліше лише за зразком, не демонструючи здатності до самостійного розв'язання задач.

Систематизовані та деталізовані дані щодо відповідності показників особистісно-рефлексивного критерію за обраними рівням наведено у додатку Г.3.

Показники процесуально-операційного критерію включають Вміння інтегрувати національні елементи в дизайн, аналіз і оцінка ефективності застосування національних елементів у дизайні, здатність адаптувати культурні мотиви до різних контекстів та цільових аудиторій, використання методів дослідження національних традицій у дизайнерській практиці.

Деталізуємо рівні сформованості процесуально-операційного критерію за визначеними показниками:

1. Креативний рівень (А, відмінно). Студенти виявляють високий рівень творчості та інноваційності у використанні національних елементів у своїх проєктах. Вони ефективно інтегрують національні мотиви, кольори, орнаменти та символи, поєднуючи їх із сучасними елементами дизайну. Креативний підхід дозволяє їм створювати оригінальні, глибоко продумані проєкти, що відповідають національним традиціям і культурним аспектам. Їхнє володіння технологіями етнодизайну є на високому рівні, і вони здатні адаптувати культурні мотиви до різних контекстів і цільових аудиторій. Вони також демонструють високу здатність до самостійного аналізу ефективності застосування національних елементів.

2. Професійний рівень (B, добре). Студенти володіють достатніми знаннями та навичками в області етнодизайну та технологій, що дозволяє їм ефективно застосовувати національні елементи у своїх проєктах. Їхні роботи відповідають основним вимогам до національних мотивів, хоча вони інтерпретують їх менш глибоко або оригінально, ніж на креативному рівні. Вони добре адаптують культурні мотиви до різних контекстів, але можуть мати обмеження в глибині застосування. Оцінка ефективності національних елементів здійснюється на достатньо хорошому рівні, проте інколи відсутній новаторський підхід.

3. Конструктивний рівень (C, добре). Демонструють відповідність основним вимогам використання національних елементів у своїх проєктах. Вони здатні використовувати матеріали та технології етнодизайну, однак рівень їх реалізації часто обмежений або поверхневий. Використання національних кольорів, орнаментів та символів є практичним, але без глибокої інтерпретації або оригінальності. Знання та застосування національних мотивів можуть бути обмеженими або не дуже інноваційними, хоча вони відповідають основним вимогам професії. Оцінка ефективності застосування національних елементів також не є глибокою, але дозволяє отримати результат.

4. Репродуктивний рівень (D, задовільно). Здобувачі застосовують національні елементи лише в обмеженій кількості та в основному без глибокої інтерпретації. Використання національних символів та кольорів часто є поверхневим, із значними помилками або некоректними інтерпретаціями. Знання методів дослідження національних традицій на цьому рівні є базовими, і їхнє застосування обмежене. Оцінка ефективності національних елементів є поверхневою, без глибокого аналізу, що обмежує можливість створення вишуканих та інноваційних проєктів.

5. Критичний рівень (E, задовільно). Здобувачі мають мінімальні знання та навички щодо застосування національних елементів у дизайні. Вони рідко використовують національні кольори, орнаменти та символи, і це часто

відбувається з численними помилками. Технології етнодизайну та методи дослідження традицій застосовуються дуже обмежено або взагалі не використовуються. Оцінка ефективності застосування національних елементів майже відсутня, а виконані проєкти часто мають суттєві недоліки.

Систематизовані та деталізовані дані щодо відповідності показників процесуально-операційного критерію за обраними рівням наведено у додатку Г.4.

Наступним кроком є добір оптимальних методик діагностики для визначення рівня сформованості кожного компонента національно-патріотичної компетентності. Необхідність діагностичності цілей навчання при розробці моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів зумовлює диференціацію в оцінюванні рівня сформованості компонентів визначеної компетентності. Визначені методики діагностики стають своєрідним доповненням методів навчання, що дозволяє студентам краще усвідомлювати свої досягнення і недоліки та коригувати свою діяльність, а викладачам – спрямовувати діяльність студентів у потрібне русло. Особливим видом оцінювання результатів навчання є комплексний тест. Домінування цього виду тестування в оцінюванні рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів пов'язано з гармонійним поєднанням загальних і спеціалізованих технічних навичок, а також специфікою професійної діяльності, що вимагає творчого підходу до виконання професійних завдань.

Таким чином, розроблена система критеріїв, показників та рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності надає можливість, орієнтуючись на індивідуальний підхід, формувати у здобувачів необхідний рівень сформованості національно-патріотичної компетентності як однієї з професійних компетентностей, а також проводити об'єктивну комплексну оцінку рівня її сформованості у майбутнього дизайнера. Як узагальнення вищенаведеного, зазначимо, що формування національно-патріотичної

компетентності майбутніх дизайнерів передбачає розвиток діяльнісних компетенцій, що розширюють їхні практичні можливості та забезпечують здатність вирішувати професійні завдання на високому рівні. Підвищення ефективності цього процесу безпосередньо залежить від створення необхідного механізму, що відповідає меті, завданням і змісту компетентнісно орієнтованої підготовки. Механізмом, що відповідає новому підходу до професійної освіти, може бути педагогічне моделювання, теоретико-методологічні основи розробки якого включають характеристики технологічності, кореляцію освітнього процесу з педагогічними принципами розвивального, індивідуалізованого та диференційованого навчання, а також реалізацію структурно-функціональної моделі, яка забезпечує цілісність і комплексність підготовки (діагностування розвитку особистісно-професійних якостей студента, забезпечення дослідницького характеру професійного становлення майбутнього фахівця, застосування описаних вище критеріїв оцінювання).

Висновки до другого розділу

Для досягнення цілей дослідження у розділі на підставі аналізу наукових джерел представляються результати розробки структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, яка виступає як алгоритм дій для вдосконалення цього процесу та охоплює всі ключові аспекти освітнього процесу та передбачає інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками. Структурно-функціональна модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів є сукупністю ефективних форм, методів та засобів професійної підготовки, принципів і правил їх застосування, а також послідовних дій, спрямованих на досягнення цілей професійної підготовки, результатом чого є сформованість національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів

в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти. В основі моделі — комплекс організаційно-педагогічних умов, серед яких: застосування доцільних форм і методів формування у здобувачів вищої освіти національно-патріотичної компетентності, використання засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у процесі навчання студентів, формування наскрізної змістово-діяльнісної лінії формування національно-патріотичної компетентності в межах циклу професійної підготовки та формування у студентів позитивної мотивації до набуття та використання у професійній діяльності національно-патріотичної комптетентності. Концептуально-цільовий блок розробленої моделі визначає мету, завдання, методологічні підходи й принципи підготовки, що формують у студентів здатність до усвідомленого застосування національних прото- та архетипів образотворення у дизайні й протидії культурній апропріації. Змістово-діяльнісний блок реалізується через освітні компоненти «Історія мистецтв», «Історія дизайну» і «Проєктування», в межах яких поєднуються теоретичні знання, практичні заняття й самостійна творча діяльність із використанням ділових ігор, інтерактивних методів і цифрових засобів. Критеріально-результативний блок моделі включає систему критеріїв, показників і рівнів сформованості компетентності, що дозволяє проводити моніторинг результатів і гнучко адаптувати модель. Встановлені зв’язки між усіма блоками забезпечують цілісність та адаптивність моделі, а її реалізація сприяє формуванню конкурентоспроможного дизайнера з глибоким національним самовизначенням, здатного до творчої діяльності в умовах глобального культурного контексту.

У результаті дослідження змісту національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів подано доцільні форми (лекції, практичні та лабораторні заняття, індивідуальна і самостійна робота, позааудиторна робота, бінарні заняття, диференційоване, диференційоване, активне та проблемне навчання), методи (інтерактивні неігрові методи, ділові ігри, метод проєктів, круглі столи, кейси) та засоби (програмні засоби навчального призначення, графічні редактори, системи керування навчанням, електронні та

друковані навчально-методичні матеріали, віртуальні музеї та екскурсії) її формування.

Визначено критерії, показники й рівні сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Для виявлення рівнів сформованості компонентів національно-патріотичної компетентності майбутнього дизайнера нами було визначено мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний, процесуально-операційний та особистісно-рефлексивний критерії та їх показники. Використання цих критеріїв у професійному навчанні майбутніх дизайнерів дасть змогу підвищити ефективність навчального процесу та результатів професійної діяльності.

Для диференціювання ступеня сформованості компетентності нами було визначено п’ять рівні сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів: критичний, репродуктивний, конструктивний, професійний та креативний.

Розроблено систему критеріїв, показників, рівнів для якісного моніторингу рівня сформованості національно-патріотичної компетентності дозволить, орієнтуючись на індивідуальний підхід, формувати в студентів необхідний рівень сформованості національно-патріотичної компетентності, як однієї з професійних компетентностей, проводити об'єктивну комплексну оцінку рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутнього дизайнера.

Визначення рівнів, а також вибір критеріїв і показників, що дозволяють оцінити ступінь сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, забезпечило їх застосування в освітньому процесі і створило умови для переходу до кількісної оцінки цієї компетентності. Для цього було розроблено відповідний діагностичний інструментарій.

Основні положення, розглянуті в цьому розділі, висвітлено у публікаціях: [78, 150, 155, 354, 359, 360, 361, 365, 368, 369, 370, 462].

РОЗДІЛ ІІІ
ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У розділі висвітлено етапи та методику дослідно-експериментальної перевірки ефективності організаційно-педагогічних засад, що містить розроблена структурно-функціональна модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, описано організацію і методику проведення констатувального, формувального і контрольного етапів, наведено аналіз й інтерпретацію одержаних результатів.

3.1. Організація, методика та етапи проведення дослідно-експериментальної перевірки ефективності розробленої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти

Науковці визначають експериментальні дослідження в освітній діяльності як комплексний метод дослідження, що дає змогу науково, об'єктивно та доказово перевірити правильність висунутої на початку дослідження гіпотези. Організація процесу дає можливість побачити зв'язки між досліджуваними явищами, не порушуючи їх цілісності. На відміну від спонтанних форм пізнання навколишнього світу, дослідження ґрунтується на науковому методі. Його застосування вимагає розуміння і визначення мети дослідження,

дослідницького інструментарію (методології, підходів, методів і методик) та спрямованості дослідження на відтворюваність результатів. Як правило, більшість досліджень мають як теоретичний, так і емпіричний характер [172].

На етапі підготовки педагогічного експериментального дослідження було здійснено добір літератури з математичної статистики, основ використання непараметричних методів математичної статистики у педагогічних дослідженнях та методології експерименту для створення підґрунтя для проведення якісного дослідження з теми дослідження. Це дало змогу створити надійну наукову базу для проведення якісного дослідження, виявити основні підходи до аналізу даних, підготовки до експерименту, методів оцінки та інтерпретації результатів та принципів використання статистичних методів для перевірки гіпотез, що допомагають забезпечити об'єктивність і надійність висновків. Зокрема, наш інтерес був зосереджений на роботах українських науковців, таких як В. Берека та П. Воловик [118]; А. Грітченко [176], Ю. Сурмін [423]; та колектив авторів Д. Чернілевський, М. Томчук, О. Дубасенюк, О. Антонова, В. Захарченко, О. Вознюк, Н. Сіранчук [467]. Ці автори зробили значний внесок у розробку методів оцінки освітніх процесів, акцентуючи увагу на достовірності та об'єктивності результатів, що є особливо важливим для забезпечення надійності педагогічних експериментів.

Закордонні науковці, такі як Дж. Гласс та Дж. Стенлі (G. Glass, J. Stanley) [42] та ін., також стали основою для розширення розуміння підходів до аналізу даних і методології проведення експериментальних досліджень. Їхні праці надали корисні інструменти для оцінки значимості та точності результатів експерименту, а також рекомендації щодо використання параметричних і непараметричних методів у педагогічних дослідженнях. Зокрема, вони висвітлюють аспекти аналізу варіацій, кореляцій, критеріїв оцінки гіпотез, що сприяють вибору оптимальних статистичних методів для досліджень у сфері освіти.

Такий добір літератури дозволив визначити основні підходи до аналізу даних, що включають підготовку експериментальних вибірок, методи оцінки їх валідності, інтерпретацію результатів, а також принципи застосування статистичних методів для перевірки гіпотез. Зокрема, підхід до перевірки гіпотез із застосуванням статистичних критеріїв, таких як критерії Ст'юдента і Колмогорова-Смирнова, що дозволило об'єктивно оцінити рівень значимості змін, що провадяться у процесі навчання майбутніх дизайнерів. Це допомагає забезпечити об'єктивність, надійність та наукову обґрунтованість отриманих результатів.

3.1.1. Констатувальний етап дослідження та аналіз одержаних результатів

На початку проведення дослідження для виявлення поточного стану та актуалізації важливості формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів нами було здійснено опитування (Додаток Б.1). Проведене опитування охопило 158 респондентів закладів вищої освіти України, у яких здійснюється підготовка здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» і виявило такі результати (візуалізація діаграм за результатами опитування подана у додатку Б.2). На питання «Чи вважаєте Ви, що майбутній дизайнер має володіти знаннями про національну культуру для успішної професійної діяльності?» 60% респондентів відповіли ствердно (95 осіб), 19% (30 осіб) зазначили, що це не є важливим, і 16% (25 осіб) не змогли визначитися. Щодо основних компонентів національно-патріотичної компетентності дизайнера, 38% (60 осіб) вважають знання історії мистецтва та дизайну України найважливішим, 22% (35 респондентів) виділили вміння інтегрувати національні елементи у дизайн, 18% (28 осіб) підкреслили важливість толерантності до різних культур, а 22% (35 осіб) вважають усі ці компоненти рівноцінно важливими. При оцінці навичок, важливих для

формування проєктів із національними мотивами, 35% респондентів (55 осіб) назвали знання етнічних орнаментів та символів найважливішим, 19% (30 осіб) наголосили на важливості комунікації з представниками інших культур, 25% (40 осіб) відзначили креативність та адаптивність у процесі проєктування, а 21% (33 особи) важко було дати відповідь. Стосовно питання про те, чи може знання української культури та етнодизайну стати конкурентною перевагою на міжнародному ринку, 44% респондентів (70 осіб) погодилися, 32% (50 осіб) заперечили це твердження, а 24% (38 осіб) вагалися з відповіддю. Респонденти вважають, що знання культурної спадщини сприяє створенню унікальних проєктів (35% або 55 осіб), допомагає розвивати власну дизайнерську ідентичність (25% або 40 осіб), підвищує рівень професіоналізму та відповідальності (22% або 35 осіб), тоді як 18% (28 осіб) не змогли визначитися. Щодо значення знань про національну культуру в проєктуванні, 37% респондентів (58 осіб) вважають, що національні елементи є ключовими для інтеграції етнічних мотивів, 28% (45 осіб) вважають їх другорядними, а ще 28% (45 осіб) вважають, що унікальні проєкти можна створювати й без глибоких знань національної культури, лише 7% (10 осіб) вагалися. На питання, чи вивчали респонденти дисципліни, де формувалася національно-патріотична компетентність у дизайні, 28% (45 осіб) відповіли ствердно, 38% (60 осіб) заперечили, а 34% (53 особи) не змогли дати відповідь. Оцінюючи свою спроможність інтегрувати національні елементи в дизайн за 10-бальною шкалою, 6% (10 осіб) оцінили її на найнижчому рівні, 25% (40 осіб) – на середньому, 32% (50 осіб) обрали високі оцінки, а 37% (58 осіб) визнали свою спроможність максимально високою.

Ці результати свідчать про середній рівень усвідомлення важливості національно-патріотичної компетентності серед студентів-дизайнерів, проте вказують на необхідність подальшого посилення уваги до інтеграції національних елементів у професійну підготовку майбутніх дизайнерів.

У межах нашого дослідження для обґрунтування організаційно-педагогічних умов було необхідно уточнити проблеми, які існують у процесі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів під час їх професійної підготовки. Для цього було проведено опитування стейкхолдерів: представників роботодавців, викладачів і студентів закладів вищої освіти (додаток Б.3). Результати опитування представників підприємств показали, що більшість респондентів вважає рівень підготовки випускників недостатнім щодо врахування принципів етнодизайну у їхній професійній діяльності. На запитання анкети «Оцініть рівень підготовки дизайнерів – випускників університетів у використанні етнонаціональних аспектів у дизайні за 5-бальною шкалою: від 1 (незадовільний) до 5 (професійний)» відповіли 19 з 22 опитаних. Оцінювання стосувалося трьох показників: I – уміння створювати дизайн-об’єкти з рисами національної ідентичності; II – уміння використовувати концепції етнодизайну у професійній діяльності; III – знання основних концепцій етнодизайну. Результати були представлені в додатку Б.5. На думку роботодавців, дизайнери загалом готові до створення об’єктів дизайну, які будуть відображати національну ідентичність, але лише в обмеженому обсязі та під безпосереднім керівництвом досвідчених спеціалістів або за зразками. Професійний і високий рівень підготовленості випускників за першим («уміння створювати об’єкти дизайну з рисами національної ідентичності») і другим («уміння використовувати концепції етнодизайну у професійній діяльності») показниками зазначили менше третини опитаних (26,31% за першим і 21,05% за другим показниками). За третім показником «знання й розуміння основних концепцій етнодизайну» ситуація була дещо кращою: 36,85% опитаних вказали на професійний і високий рівень, однак це може свідчити лише про теоретичні знання та використання стереотипних підходів.

Опитування викладачів закладів вищої освіти, у яких здійснюється підготовка здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за

спеціальністю 022 «Дизайн» (додаток Б.4) проводилося з використанням авторської анкети, що складалася з двох блоків: 1) оцінка використання методів і засобів навчання в освітньому процесі; 2) оцінка ступеня виявлення певних проблем. Результати опитування (додаток Б.6) показали, що найчастіше викладачі використовують метод вирішення навчальних задач (90% опитаних) та проектний підхід (35% опитаних) для інтеграції етномистецької складової. Водночас 60% респондентів не застосовують інтерактивні методи навчання, а 25% використовують їх час від часу. Ситуація схожа з кейс-методом (55% не використовують, 25% – іноді) та діловими іграми (65% не використовують, 20% – іноді). Щодо засобів навчання, то викладачі найчастіше використовують дистанційні курси власної розробки або на платформі Moodle (80% опитаних) та засоби візуалізації (50% опитаних). Інші засоби застосовуються рідко. На основі цих даних можна зробити висновок про необхідність розширення арсеналу методів і засобів навчання для формування національно-патріотичної компетентності. Особливу увагу слід приділити посиленню взаємодії між учасниками освітнього процесу за допомогою інтерактивних методів. Відповіді викладачів на питання другого блоку анкети дозволили виявити основні проблеми у навчанні майбутніх дизайнерів в контексті інтеграції національної ідентичності у дизайн-об’єкти. Серед них: недостатнє розуміння студентами важливості національного контексту в сучасному дизайні; обмежена кількість практичних завдань з етнокультурною тематикою; низький рівень мотивації студентів до вивчення національних мистецьких традицій; обмежений доступ до матеріалів з історії мистецтв і дизайну, пов’язаних з українською культурою; брак практичних навичок інтеграції національної тематики у дизайн-об’єкти. Найменшу значущість, на думку респондентів, мають такі проблеми, як складність вивчення історії мистецтв і дизайну; низький рівень зацікавленості студентів у теоретичних аспектах культури; недостатній рівень технічного забезпечення для роботи з українськими етнодизайнерськими матеріалами. Подальші опитування викладачів дозволили виділити найбільш сприятливі

умови для ефективного формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

Таким чином, здійснене передпроєктне дослідження поточного стану сформованості національно-патріотичної компетентності дало змогу вибудувати програму експериментального дослідження, яке реалізувалася впродовж 2021-2023 років для моделювання та подальшого визначення ефективності структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Педагогічне експериментальне дослідження ефективності запропонованої моделі проводилось на базі кафедр, що здійснюють підготовку за спеціальністю 022 «Дизайн» наступних закладів вищої освіти: Запорізького національного університету, Харківської державної академії дизайну і мистецтв, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, Класичного приватного університету та Відокремленого структурного підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університет культури і мистецтв». Здійснення експериментального дослідження на базі цих закладів вищої освіти забезпечило широку географію експериментальної бази, охопивши Запорізьку, Харківську, Луганську, Сумську та Миколаївську області, а також різноманітні форми власності закладів вищої освіти (державні та приватні), що сприяло зовнішній валідності проведеного експерименту, тобто отримані висновки можуть бути узагальнені на різні групи здобувачів освіти.

У межах констатувального етапу педагогічного експерименту, що здійснювався протягом 2021-2022 навчального року, було визначено низку ключових завдань, зокрема: вивчення сучасного стану сформованості національно-патріотичної компетентності серед здобувачів освіти; визначення компонентів національно-патріотичної компетентності, важливих для майбутніх дизайнерів; з'ясування організаційно-педагогічних умов, що сприяють формуванню національно-патріотичної компетентності; а також визначення

критеріїв, показників і рівнів для оцінювання ефективності структурно-функціональної моделі. Важливим аспектом також стало планування етапів експериментального дослідження, визначення кількості та способів відбору учасників, а також проведення експериментальної перевірки і оцінки ефективності розробленої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Для накопичення фактичного матеріалу про зміни рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності здобувачів освіти було реалізовано перехід від якісного педагогічного спостереження до глибокого кількісного аналізу, заснованого на тестуванні, із застосуванням методів математичної статистики.

Оскільки експериментальне дослідження охоплювало взаємопов’язану сукупність методів та процедур збору, обробки, інтерпретації та аналізу даних, реалізації формувального педагогічного впливу, встановлення надійності та валідності отриманих висновків, а також застосування результатів у педагогічній практиці, було здійснено ретельний добір та поєднання методів для формування методики дослідження. Методикою збору кількісних статистичних даних було обрано анкетування та тестування, зокрема автоматизовані види, що дозволило охопити великі масиви здобувачів освіти, спростивши обробку даних.

Добір діагностичного інструментарію відбувся відповідно до завдань дослідження та методологічної основи. Під час визначення доцільних методик ураховано вікові особливості здобувачів освіти, що дало змогу обрати вже існуючі методики без необхідності їх адаптації та переробки. Поєднання кількох методик у групи дозволило перевірити їх валідність.

Для визначення рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів було обрано методики, досліджувані явища яких корелювали з показниками окремих критеріїв національно-патріотичної компетентності, описаними раніше.

У таблиці 3.1. подано комплекс діагностичних інструментів, які використовувались для оцінки рівня сформованості критеріїв національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

Таблиця 3.1.

Діагностичний інструментарій для визначення рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів

Методика	Опис методик
Мотиваційно-ціннісний критерій	
Методика «Шкала академічної мотивації» (Academic Motivation Scale, AMS-C 28) [75] (Автори: Vallerand et al.) Додаток 1	Методика «Шкала академічної мотивації» (Academic Motivation Scale, AMS) розроблена для оцінки рівня та типів мотивації в академічному контексті. Вона виявляє внутрішню мотивацію, зовнішню мотивацію та амотивацію (відсутність мотивації) у навчальній діяльності. (У дослідженні використовується авторська модифікація питань).
Методика «Мотиваційні впливи на вибір професійної діяльності» [327, С. 22-24] (Автори: Д. Барбуто та Р. Сколок) Додаток Е.2	Опитувальник визначає внутрішню, зовнішню і інтегративну мотивацію на вибір професії. (У дослідженні використовується авторська модифікація питань).
Когнітивно-діяльнісний критерій	
Аналіз успішності студентів з дисциплін предметної підготовки (авторська розробка) (Додатки Д.2)	Здійснюється поточний, модульний та заключний контроль (приклад питань наведено у додатку Д.2) теоретичних знань студентів з дисциплін «Історія мистецтв»
Аналіз успішності студентів з дисциплін предметної підготовки (авторська розробка) (Додатки Д.3)	Здійснюється поточний, модульний та заключний контроль (приклад питань наведено у додатку Д.3) теоретичних знань студентів з дисциплін «Історія дизайну»

Таблиця 3.1. (Продовження)

Діагностичний інструментарій для визначення рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів

Методика для діагностики рівня знань, вмінь та навичок студентів з образотворчих дисциплін, загальнохудожньої обізнаності (Автор: Л. Базильчук) [112] (Додатки Е.3)	Методика призначена для діагностики з метою вимірювання рівня знань, вмінь та навичок студентів у галузі образотворчих дисциплін. Вона охоплює різні аспекти загальної культурної обізнаності, поліхудожнього сприйняття, конгнітивно-технологічних навичок, образотворчого мистецтва, художньо-естетичного сприйняття та колористичних знань. (У дослідженні використовується авторська модифікація питань).
Процесуально-операційний критерій	
Аналіз успішності студентів з дисциплін предметної підготовки (авторська розробка) (Додатки Г.1, Д.1, Е.)	Здійснюється поточний (приклад методичних розробок лабораторних робіт у додатку Г.1), модульний та заключний контроль (екзаменаційне завдання наведено у додатку Д.1, приклад опису проєктів наведено у додатку Е.) знань студентів з дисциплін «Проєктування»
Педагогічне спостереження (Додаток Е.5)	Педагогічне спостереження надає змогу дослідити трансформацію та динаміку якісних показників сформованості національно-патріотичної компетентності для доведення дієвості спроектованої педагогічної тенології формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Визначення рівня сформованості операційно-діяльнісного компоненту відбувалось шляхом експертної оцінки студентських проєктів. Максимальна кількість балів100 балів.
Особистісно-рефлексивний критерій	
Методика вивчення динаміки здібностей (Автори: О. Музика, Н. Портницька) [282, с. 187-190] (Додатки Е.4)	Методика вивчення динаміки здібностей використовується для визначення структури рефлексії здібностей, соціальної та професійно-мотиваційної рефлексії. Методика вивчення динаміки здібностей призначена для психологічного супроводу програм розвитку здібностей та обдарованості.

Представлені методики дібрано з урахуванням їхнього спрямування дослідження структурних компонент компетентності, зокрема, патріотичні цінності, культурну обізнаність, критичне мислення та здатність до інтеграції національних мотивів у дизайн. Кожен інструмент був обраний з огляду на його валідність у визначенні конкретних критеріїв, що дозволило всебічно оцінити рівень сформованості компетентності майбутніх фахівців, а також отримати надійну й об’єктивну інформацію про результативність педагогічного впливу.

Оскільки для підтвердження ефективності запропонованої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів було зібрано не лише кількісні, але й якісні виміри за результатами педагогічного спостереження, здійснено опис якісних показників на початку експерименту та зміни, що спостерігалися за результатами формувального етапу експерименту. У якості завдань педагогічного спостереження нами було обрано проведення розвідки та збір первинної інформації для уточнення гіпотези і методики дослідження; отримання відомостей про освітній процес майбутніх дизайнерів до внесення в нього змін та перевірка ефективності спроектованої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

Виходячи з того факту, що педагогічне спостереження для перевірки ефективності спроектованої моделі носило науковий зміст, дотримувались цілеспрямованості комплексності, систематичності та аналітичного характеру. З огляду на кількість спостережуваних суб'єктів, тип педагогічного спостереження був суцільним. Зважаючи на те, що у якості джерела отримання інформації про спостережувані явища виступали також зовнішні експерти з закладів вищої освіти, на базі яких здійснювалась апробація спроектованої структурно-функціональної моделі, педагогічне спостереження було змішаним (інформація щодо спостережуваних явищ надходила від прямого та непрямого спостережень). Ознаки, що підлягали аналізу у процесі педагогічного спостереження, наведені у додатку Е.5.

У процесі організації педагогічного спостереження було дотримано наступні вимоги: спостереження проводилося за попередньо визначеним планом; кількість досліджуваних ознак була мінімальною і чітко визначеною; дані, одержані шляхом різних спостережень, порівнювалися; повторення процесу спостереження як у контрольній, так і у експериментальній групах здійснювалося через однакові проміжки часу.

Для проведення експерименту були проаналізовані дані за результатами проведення методик і результати досліджень за деякими проблемами навчального процесу у вищій школі [131].

В експериментальних дослідженнях, де забезпечується репрезентативність і однорідність вибірки, необхідно проаналізувати генеральну сукупність, щоб визначити необхідну і достатню кількість учасників. Генеральною сукупністю є це сукупність подібних об'єктів, суб'єктів і систем, що вивчаються. Тому проаналізуємо генеральну сукупність для нашого дослідження. Припускаючи, що кількість учасників дослідження досить велика, використовуватимемо методи, розроблені з теорії статистики для вирішення подібних завдань, що ґрунтуються на випадковому відборі відносно невеликої підмножини з усієї сукупності досліджуваних і називається вибірковою сукупністю або просто вибіркою з генеральної сукупності. Вибірка повинна бути репрезентативною, тобто відображати всі основні характеристики генеральної сукупності. Вибіркова сукупність (вибірка) – це частина досліджуваної генеральної сукупності, яка має ті самі статистичні характеристики, що й генеральна сукупність в цілому. Для визначення вибіркової сукупності використовується наступна формула 3.1. [252, с. 361-363]:

$$n = \frac{\frac{t_{n,\alpha}^2 \sigma^2}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \cdot \left(\frac{t_{n,\alpha}^2 \sigma^2}{d^2} - 1 \right)}, \qquad [3.1.]$$

де N – об'єм генеральної сукупності (згідно даних з річних звітів за галуззю знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальністю 022 «Дизайн» у 2020 -

2021 роках вступу загальна кількість майбутніх дизайнерів склала приблизно 23050 осіб : 2020 рік – 11404 осіб [375, с. 30]; 2021 рік – 11646 осіб [376, с. 21]); для числа ступенів n і рівня значимості α (оскільки n точно не відоме, то для n → ∞ та α = 0,95 обирають табличне значення $t_{n,\ \alpha} = 1{,}96$); d – абсолютна гранично припустима похибка у визначенні значення (d = 0,5); σ – стандартне відхилення (σ = 2).

Достатня кількість учасників дослідження для забезпечення надійності експерименту обраховано за формулою 3.1. і становить 61 осіб:

$$n = \frac{\frac{1{,}96^2 \cdot 2^2}{0{,}5^2}}{1 + \frac{1}{23050} \cdot \left(\frac{1{,}96^2 \cdot 2^2}{0{,}5^2} - 1 \right)} \approx 61 \ ,$$

Таким чином, кількість здобувачів в експериментальній та контрольній групах має бути не менше 61 , щоб забезпечити репрезентативність вибірки з генеральною сукупністю приблизно 23050 осіб. Це пов'язано з тим, що чим більший розмір вибірки, тим краще студенти представляють генеральну сукупність. В нашому випадку вибірка складає 360 студентів денного та заочного форм здобуття освіти, а саме: 87 студентів Запорізького національного університету, 48 студентів Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, 53 студенти Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, 56 студентів Харківської державної академії дизайну і мистецтв, 51 студентів Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії Запорізької обласної ради, 26 студент Класичного приватного університету та 39 студентів Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв. Розподіл на контрольну групу, обсягом у 168 осіб та експериментальну групу, обсягом у 192 особи дозволяє отримати статистично вірогідні результати педагогічного дослідження.

Під час розподілу студентів на контрольну та експериментальну групи для забезпечення рівноймовірності відбору використовувався ймовірнісний

безповторний метод. Для цього було застосовано систематичний (механічний) метод, який передбачає визначення кроку для вибірки. Усі студенти, що брали участь у дослідженні, були зведені в загальний список і впорядковані за алфавітом, що забезпечило коректність формування контрольної та експериментальної груп. Крок вибірки визначався шляхом поділу загальної кількості студентів на передбачувану кількість у вибірковій сукупності, і в нашому випадку дорівнював двом. Перший елемент відбору обирався за допомогою генератора випадкових чисел. Якщо число було більше або дорівнювало одиниці, воно ставало першим елементом, якщо менше одиниці, до нього додавали крок вибірки для визначення першого елемента. Оскільки використовувався систематичний метод, вибірка вважалася систематичною. Крім того, до експерименту залучили дев'ять експертів із науковим ступенем і досвідом науково-педагогічної роботи не менше п'яти років підготовки здобувачів за спеціальністю 022 «Дизайн».

Констатувальний етап педагогічного експерименту (2021-2022 роки) здійснювався з метою теоретичного аналізу проблеми формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів, а також для визначення її критеріїв і рівнів. На основі створеної теоретичної та емпіричної бази було сформульовано проблему, тему, мету, завдання, об'єкт, предмет і гіпотезу дослідження; обґрунтовано методологічне забезпечення та методи дослідження; виявлено актуальність формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів; розроблена структурно-функціональна модель з дібраними формами, методами та засобами; а також визначено критерії, показники та рівні сформованості національно-патріотичної компетентності

Середній початковий рівень підготовки здобувачів освіти контрольної та експериментальної груп на констатувальному етапі педагогічного експерименту представлено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Розрахунок початкового рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у контрольній та експериментальній групах на констатувальному етапі педагогічного експерименту

Рівень	***Оцінка***	***Контрольна група***		***Експериментальна група***	
	Бали	***Осіб***	***%***	***Осіб***	***%***
Критичний	«1»	46	27.49%	53	27.60%
Репродуктивний	«2»	30	17.98%	47	24.48%
Конструктивний	«3»	39	23.33%	44	22.92%
Професійний	«4»	37	21.69%	33	17.19%
Креативний	«5»	16	9.51%	15	7.81%
Всього		***168***	***72.51%***	***192***	***72.40%***
Середній бал		***2,68***		***2,53***	

Дані проведеного початкового рівня підготовки студентів засвідчили, що студенти контрольної та експериментальної груп перебували приблизно у рівнозначних позиціях: на критичному рівні – 27% студентів контрольної групи і 28% студентів експериментальної групи; на репродуктивному рівні – 18% і 24% студентів відповідно; на конструктивному рівні – відповідно 23% та 23% ; на професійному рівні – 22% студентів контрольної групи і 17% студентів експериментальної групи; на креативному рівні кількість студентів контрольної та експериментальної груп – 10% та 8% відповідно.

Згідно з t-критерієм Ст'юдента, характеристики експериментальної та контрольної груп збігаються на рівні значущості 0,05 [382, с. 255-256]. Як наслідок, на основі отриманих даних, можна зробити висновок, що групи є гомогенними (однорідними).

За результатами аналізу статистичних даних, зведених у таблиці 3.2 робимо висновок, що середній рівень підготовки в контрольній і експеримен-

тальній групах відрізняється несуттєво, різниця складає -0.15 бала. Більшість студентів в контрольній групі має критичний рівень (27% та в експериментальній групі – 28% .

Таким чином, рівень знань у здобувачів освіти обох груп виявився практично ідентичним. У зв'язку з цим можна висунути дві гіпотези:

- нульову гіпотезу (H_0), згідно з якою різниця у рівнях підготовки здобувачів освіти є незначною, а отже, розподіл оцінок належить до однієї генеральної сукупності, що підтверджує коректність обсягу вибірки;

- альтернативну гіпотезу (H_1), згідно з якою різниця у рівнях підготовки контрольної та експериментальної груп здобувачів освіти є суттєвою, що може бути пов'язано з невеликим обсягом вибірки.

Нульову гіпотезу можна спростувати на користь альтернативної, якщо за результатами статистичного аналізу ймовірність випадкового виникнення виявленої різниці не перевищує 0,05 або 5%. Якщо рівень достовірності не досягається, відкидати нульову гіпотезу неможливо.

Отже, важливо довести, що розподіл оцінок на початковому тестуванні для визначення рівня підготовки здобувачів освіти в контрольній та експериментальній групах є вибірками з однієї генеральної сукупності, що підтверджує достовірність нульової гіпотези.

Обрахуємо значення t–критерію Ст’юдента за формулою 3.2: [382, с. 255]

$$t = \frac{|X_1 - X_2|}{\sqrt{\frac{S_1^2}{N_1} + \frac{S_2^2}{N_2}}}, \qquad [3.2]$$

де X_1 і X_2 – середнє значення першої і другої вибірок; S_1 і S_2 – дисперсія (середнє квадратичне відхилення) відповідно для першої і другої вибірок; N_1 і N_2 – кількість оцінок в першій і другій вибірках.

Визначимо дисперсію за формулою 3.3 [382, с. 255]:

$$S^2=\frac{\sum_{i=1}^{n}(X_1-X_2)^2}{N-1}\ , \qquad [3.3]$$

де $(x_1–x_2)^2$ – квадрат відхилень окремих значень ознак від середньої арифметичної; N – кількість ознак.

Дисперсія- це показник ступеня відхилення кривої розподілу успішності здобувачів вищої освіти від середнього арифметичного цих значень. Розрахунок дисперсії для початкового рівня підготовки майбутніх дизайнерів представлено в таблиці. 3.3:

Таблиця 3.3

Розрахунок дисперсії рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів

Групи	**Рівень**	**Середня**	**К-ть студ.**	**Середнє арифметичне** $x_2=\frac{\sum_{i=1}^{n}(x)}{N}$	**Відхилення від середнього арифметичного** x_1-x_2	**Квадрат відхилень** $(x_1-x_2)^2$	**Добуток кількості оцінок на квадрат відхилення** $n_i(x_1-x_2)^2$	**Дисперсія** $S^2=\frac{\sum_{i=1}^{n}(X_1-X_2)^2}{N-1}$
Контрольна	Критичний	«1»	46	$\frac{451}{168}=2,68$	-1,68	2,81	130,16	$\frac{405,37}{167,25}=2,42$
	Репродуктивний	«2»	30		2,00	4,00	121,00	
	Конструктивний	«3»	39		0,32	0,10	4,08	
	Професійний	«4»	37		1,32	1,75	63,83	
	Креативний	«5»	16		2,32	5,39	86,30	
Експериментальна	Критичний	«1»	53	$\frac{486}{192}=2,53$	-1,53	2,34	124,27	$\frac{484,55}{191,00}=2,54$
	Репродуктивний	«2»	47		2,00	4,00	188,00	
	Конструктивний	«3»	44		0,47	0,22	9,67	
	Професійний	«4»	33		1,47	2,16	71,19	
	Креативний	«5»	15		2,47	6,09	91,42	

Після визначення значень дисперсії розраховуються значення t-критерію за наведеною нижче формулою 3.2:

$$t = \frac{|2,68 - 2,55|}{\sqrt{\frac{2,42}{168} + \frac{2,52}{192}}} = 0,78$$

Далі, визначивши розрахункове значення t-критерію Ст'юдента, порівняємо його з табличним значенням. Значення в таблиці t-критеріїв більші за розрахункові ($t_{табл.} = 1,984 > t_{розр.} = 0.88$), що свідчить про те, що нульова гіпотеза не відхиляється і обидві вибірки належать до однієї генеральної сукупності, тобто є однорідними на рівні довірчої ймовірності 0,05.

Таким чином, за результатами розрахунків можна зробити висновок, що контрольна та експериментальна групи є однорідними та умовно рівними, тобто гомогенними.

На констатувальному етапі дослідження обидві групи — експериментальна і контрольна — демонстрували посередню динаміку за кожним з критеріїв сформованості національно-патріотичної компетентності. Наведемо дослідження якісних статистичних даних, щодо виявлених показників по кожному критерію.

Досліджуючи якісні дані за показниками мотиваційно-ціннісного критерію, засвідчимо, що здобувачі освіти виявляли лише базовий інтерес до національно-патріотичної тематики. Обговорення таких питань відбувалося на формальному рівні, без прояву значної активності чи ініціативи з боку студентів. Участь у культурних та патріотичних заходах була обмеженою і рідкісною, без особливої зацікавленості у популяризації національних традицій чи культурної спадщини. Мотивація до професійної діяльності, пов'язаної з національно-патріотичними цінностями, була недостатньо розвиненою.

Якісні дані за когнітивно-діяльнісним критерій також свідчили посередній рівень знань і розуміння національно-патріотичної тематики.

Студенти показували загальні знання про національні символи та традиції, однак ці знання були фрагментарними, і здобувачі не завжди могли застосувати їх у контексті професійної діяльності дизайнера.

У контрольній та експериментальній групах не спостерігалося глибокого осмислення ролі дизайну у збереженні національної ідентичності, а робота з національно-патріотичними мотивами у проектуванні була мінімальною.

Досліджуючи якісні дані за показниками процесуально-операційного критерію було виявлено, що здобувачі освіти з обох груп мали обмежені навички та досвід у використанні національних елементів у своїй творчій діяльності. Використання української символіки чи народних мотивів у дизайні зустрічалося епізодично і не було систематичним. Студенти не проявляли достатньої ініціативи у втіленні патріотичних проектів або участі у волонтерських програмах, що пов'язано з низькою зацікавленістю в тематиці національної культури.

Прояв показників за особистісно-рефлексивним критерієм показав середній рівень самосвідомості та рефлексії у здобувачів освіти. Вони рідко аналізували власні досягнення, не демонстрували значного бажання до самовдосконалення чи критичного аналізу своєї діяльності. Відсутність систематичної рефлексії свідчила про недостатню увагу до особистісного розвитку в контексті професійної підготовки.

Кількісні результати діагностування рівня сформованості національно-патріотичної компетентності та відповідних їй критеріїв в контрольній та експериментальній групах на констатувальному етапі педагогічного експерименту було систематизовано в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Сформованість національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп на констатувальному етапі

Рівень сформованості		**Критичний**	**Репродуктивний**	**Конструктивний**	**Професійний**	**Креативний**	**Критичний**	**Репродуктивний**	**Конструктивний**	**Професійний**	**Креативний**
Критерій		*Мотиваційно-ціннісний*					*Процесуально-операційний*				
Контрольна група	N	31	22	35	63	17	49	39	31	35	14
	%	21%	16%	26%	46%	12%	32%	33%	26%	29%	12%
Експеримен-тальна група	N	29	38	48	55	22	67	49	36	27	13
	%	17%	23%	29%	34%	13%	37%	39%	29%	22%	10%
Критерій		*Когнітивно-діяльнісний*					*Особистісно-рефлексивний*				
Контрольна група	N	51	26	53	21	17	54	36	40	25	13
	%	34%	22%	45%	18%	15%	35%	32%	35%	22%	11%
Експеримен-тальна група	N	58	47	46	28	13	59	52	46	24	11
	%	32%	35%	34%	21%	10%	33%	39%	35%	18%	8%

Отже, результати констатувального етапу педагогічного експерименту підтвердили, що рівень сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів в обох групах виявився недостатнім. Це стало підґрунтям для необхідності обґрунтування та впровадження комплексу педагогічних заходів, систематизованих у розробленій структурно-функціональній моделі (підрозділ 2.1). Подальше її застосування в освітньому процесі експериментальної групи було спрямоване на перевірку ефективності запропонованих педагогічних заходів і вдосконалення професійної підготовки здобувачів освіти.

3.1.2. Формувальний етап дослідження та аналіз одержаних результатів

Наступний етап дослідження включав апробацію розробленої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної

компетентності майбутніх дизайнерів. На формувальному етапі, який тривав у 2022-2023 навчальному році, було впроваджено організаційно-педагогічні умови розробленої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності в освітній процес експериментальних груп на базі закладів вищої освіти, що входили в експериментальне дослідження. Цей етап передбачав упровадження розробленої моделі та проведення контрольного зрізу для оцінки її ефективності. Метою цього етапу була перевірка ефективності визначених організаційно-педагогічних умов формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів за допомогою розробленої структурно-функціональної моделі. На формувальному етапі вирішувалися такі завдання: формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів через упровадження визначених організаційно-педагогічних умов в експериментальній групі; визначення рівня сформованості цієї компетентності в обох групах на основі окреслених критеріїв і рівнів (мотиваційно-ціннісного, когнітивно-діяльнісного, процесуально-операційного та особистісно-рефлексивного).

Навчання здобувачів освіти контрольної групи здійснювалося за традиційною методикою, тоді як експериментальна група навчалася за розробленою структурно-функціональною моделлю, яка включала впровадження конкретних організаційно-педагогічних умов для формування національно-патріотичної компетентності.

Результати формувального етапу експерименту дозволили провести порівняльний аналіз рівня навчальних досягнень між контрольними й експериментальними групами. Педагогічне спостереження під час формувального етапу дозволило оцінити динаміку змін у якості сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів (Додаток Е.5). Необхідно відзначити динаміку трансформації, що демонстрували студенти експериментальної групи порівняно з представниками контрольної групи.

У процесі проведення педагогічного експерименту у здобувачів освіти експериментальної групи спостерігалися позитивні якісні зрушення за

визначеними критеріями, що свідчило про ефективність впровадженої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності. Досліджуючи зрушення якісних показників можна по кожному критерію можна констатувати наступне.

За показниками мотиваційно-ціннісного критерію зафіксовано зростання інтересу здобувачів до національно-патріотичної тематики, що проявилося у підвищенні їхньої активності під час обговорення відповідних питань на заняттях. Учасники експерименту продемонстрували більшу готовність до участі в заходах, спрямованих на популяризацію української культури та традицій, а також активніше долучалися до проектів, що мали на меті зміцнення національної ідентичності. У здобувачів експериментальної групи відзначався значне зростання мотивації до професійної діяльності, що пов'язано з усвідомленням важливості національно-патріотичних цінностей. Вони почали активно долучатися до проектів, які відображають культурну ідентичність і національні традиції. Позитивні зрушення в мотивації проявилися в їхній готовності до творчої самореалізації, підвищеній активності у спільних проектах, що сприяють збереженню національної ідентичності.

Прояв показників за когнітивно-діяльнісним критерієм продемонстрував позитивні зрушення у здобувачів, які почали глибше осмислювати поняття національно-патріотичної компетентності та її значення в контексті їх професійної діяльності. Зросла їхня здатність аналізувати та оцінювати соціокультурні явища, пов'язані з національною ідентичністю, що підтверджувалося результатами тестування й усних опитувань. Яскравого вияву у експериментальній групі набули знання щодо застосування національної символіки, етнодизайну та інтерпретації культурних мотивів у дизайнерських рішеннях, тоді як у контрольній групі зазначена ознака не була виявлена. Здобувачі експериментальної групи продемонстрували глибше розуміння концепцій, пов'язаних з національною культурою та ідентичністю. Вони виявили здатність досліджувати та аналізувати національні традиції в контексті сучасного дизайну. Це забезпечило формування усвідомлення своєї ролі як

дизайнерів у збереженні й популяризації національних цінностей через графічні рішення та проектування.

Прояв показників за процесуально-операційним критерієм також показав позитивні зміни: студенти експериментальної групи почали активніше використовувати різноманітні методи та інструменти для реалізації національно-патріотичних проектів. Вони проявили ініціативу в організації культурних заходів, розробці тематичних презентацій та участі у волонтерських програмах, що сприяло формуванню активної громадянської позиції. Позитивні зрушення у здатності здобувачів застосовувати національно-патріотичні принципи під час проектування виявилися у розробці творчих рішень, що акцентують увагу на місцевих традиціях і культурних елементах. Вони почали використовувати в своїй практиці елементи української символіки, народних мотивів та історичних аспектів, що підкреслюють національну ідентичність.

За особистісно-рефлексивним критерієм учасники експериментальної групи почали більш усвідомлено підходити до освітнього процесу. Вони виявили здатність до самостійної рефлексії щодо своїх досягнень і недоліків, що свідчило про зростання їхньої самосвідомості як майбутніх фахівців. Здобувачі освіти стали відкритими до зворотного зв'язку, активніше обговорювали свої результати з викладачами та одногрупниками. Вияви рефлексії та критичного самоаналізу в експериментальній групі набули більш виразного характеру: від переважно стихійного до системного, з регулярним застосуванням у щоденній роботі. Сформувалося вміння використовувати емпатію у проектній діяльності, що виявлялося у прогнозуванні мотивів користувачів програмного засобу та ґрунтовнішому осмисленні їх поведінки і потреб. Аналізуючи зрушення щодо орієнтації на практичну діяльність та мотивацію майбутніх дизайнерів, спостерігалися позитивні зміни: від безініціативності до рішучості та готовності до застосування знань, вмінь і особистісних якостей для успішного використання у професійній діяльності; від фрагментарного, уривчастого та несистематизованого відношення до застосування графічних здібностей до ефективного та систематизованого

використання. Зрушення у прояві мотивації щодо удосконалення власної графічної підготовки переважали у експериментальній групі порівняно зі зрушеннями у контрольній групі.

Кількісні результати діагностування рівня сформованості національно-патріотичної компетентності та відповідних їй критеріїв в контрольній та експериментальній групах на формувальному етапі педагогічного експерименту було систематизовано в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Сформованість національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі експерименту

Рівень сформованості		**Критичний**	**Репродуктивний**	**Конструктивний**	**Професійний**	**Креативний**	**Критичний**	**Репродуктивний**	**Конструктивний**	**Професійний**	**Креативний**
Критерій		*Мотиваційно-ціннісний*					*Процесуально-операційний*				
Контрольна група	N	23	31	41	58	15	36	33	33	47	19
	%	15%	21%	28%	40%	10%	24%	25%	25%	36%	14%
Експериментальна група	N	10	17	48	72	45	13	26	52	72	29
	%	7%	9%	26%	40%	32%	8%	15%	29%	40%	16%
Критерій		*Когнітивно-діяльнісний*					*Особистісно-рефлексивний*				
Контрольна група	N	33	29	51	35	20	44	27	46	35	16
	%	22%	21%	38%	26%	15%	29%	22%	37%	28%	13%
Експериментальна група	N	21	22	55	65	29	9	24	37	79	43
	%	13%	13%	32%	38%	17%	6%	13%	20%	43%	23%

Таким чином, результати формувального етапу педагогічного експерименту засвідчили підвищення рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів експериментальної групи, на відміну від контрольної групи, в якій не було здійснено змін в організації освітнього процесу. Для перевірки достовірності одержаних результатів та гіпотези щодо ефективності впровадження організаційно-педагогічних заходів, визначених структурно-функціональною моделлю нами було здійснено інтерпретацію результатів із використанням методів математичної статистики та

візуалізації статистичних даних на контрольному етапі експериментального дослідження.

3.2. Інтерпретація результатів дослідно-експериментальної перевірки ефективності розробленої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів

Контрольний етап (2024 рік) мав на меті підтвердити гіпотезу дослідження на основі емпіричних даних, використовуючи методи математичної статистики. На цьому етапі здійснювався аналіз та узагальнення результатів формувального етапу експерименту. Проводилось порівняння рівнів національно-патріотичної компетентності у здобувачів освіти експериментальної та контрольної груп після формувального етапу, а також визначалася достовірність отриманих даних за допомогою критерію Колмогорова-Смирнова.

Для перевірки гіпотези про те, що рівень формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів (зокрема мотиваційно-ціннісного, когнітивно-діяльнісного, процесуально-операційного та особистісно-рефлексивного критеріїв) можна підвищити за умов застосування спроектованої структурно-функціональної моделі, було проведено експериментальне дослідження. Для обробки даних і встановлення кількісних залежностей між досліджуваними явищами щодо підтвердження динаміки впровадження організаційно-педагогічні умов на основі розробленої структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, що зумовили виявлені позитивні зміни. Ці методи допомагають оцінити результати експерименту, підвищують достовірність отриманих результатів і дають підстави для теоретичних узагальнень [292, с. 75].

Статистичній обробці за методом Колмогорова-Смирнова підлягали кількісні показники рівня сформованості національно-патріотичної компетентності за кожним критерієм. Для цього за кожним критерієм розрахуємо λ експериментальне за формулою 3.4:

$$\lambda = d_{(max)} \sum \sqrt{\frac{x_i \cdot y_i}{N_1 + N_2}} \quad , \qquad [3.4]$$

де $d_{(max)}$ - максимальне значення серед $|F_{емп}X_i - F_{емп}Y_i|$;

Аналіз та обрахунки розпочнемо з статистичних даних, отриманих за *мотиваційно-ціннісним критерієм* сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Для цього була висунута основна гіпотеза H_0: Впровадження запланованих педагогічних заходів у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів не призведе до підвищення рівня мотиваційно-ціннісного критерію сформованості національно-патріотичної компетентності. Та альтернативна H_1: Впровадження запланованих педагогічних заходів у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів призведе до підвищення рівня сформованості мотиваційно-ціннісного критерію сформованості національно-патріотичної компетентності. Систематизовані обрахунки наведено у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Розрахунок рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі педагогічного експерименту за *мотиваційно-ціннісним* критерієм методом Колмогорова-Смирнова

Рівень сформованості критерію	Кількісні показники		Емпіричні частоти		Різність	$\sqrt{\frac{x_i \cdot y_i}{N_1 + N_2}}$	λ
	X_i	Y_i	$F_{емп}X_i$	$F_{емп}Y_i$	$\lvert F_{емп}X_i - F_{емп}Y_i \rvert$		
Критичний	23	10	0,14	0,05	0,08	1,96	1,49
Репродуктивний	31	17	0,18	0,09	0,10	1,21	
Конструктивний	41	48	0,24	0,25	0,01	2,34	
Професійний	58	72	0,35	0,38	0,03	3,41	
Креативний	15	45	0,09	0,23	0,15	1,37	
Сума	168	192	1,00	1,00	0,15	10,28	

Розрахуємо λ експериментальне за формулою 3.4:

$$\lambda_{експ}=0{,}1451\cdot\sqrt{\frac{23\cdot10}{168+192}}+\sqrt{\frac{31\cdot17}{168+192}}+\sqrt{\frac{41\cdot48}{168+192}}+\sqrt{\frac{58\cdot72}{168+192}}+\sqrt{\frac{15\cdot45}{168+192}}=1{,}4917$$

λ експериментальне порівнюємо з λ критичним згідно таблиці при 5%. Оскільки $\lambda_{експ} = 1.4917$, а $\lambda_{кр}=1{,}36$, тому $\lambda_{експ}>\lambda_{кр}$. Зобразимо вісь значимості для отриманих показників (Рис. 3.2.):

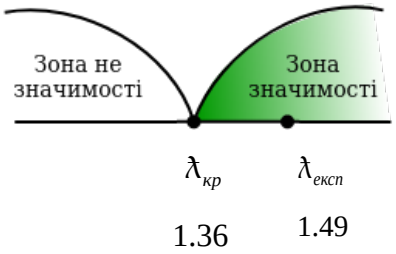

Рис. 3.2. Вісь значимості $\lambda_{емп}$ за мотиваційно-ціннісним критерієм

Оскільки $\lambda_{експ}$ більша за $\lambda_{кр}$, то альтернативна гіпотеза про вплив факторів приймається, а нульова гіпотеза відхиляється на цьому рівні значущості.

Порівняльний аналіз сформованості національно-патріотичної компетентності за мотиваційно-ціннісним критерієм свідчить, що в експериментальній групі кількість здобувачів з креативним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності за мотиваційно-ціннісним критерієм критерієм в експериментальній групі зріс на 18.88% тоді як цей показник у контрольній групі зменшився на 2.06%. Показники за професійним рівнем у експериментальній групі змінився на 5.82%, тоді як у контрольній групі зменшився на 5.99%. На репродуктивному та конструктивному рівні кількість студентів в експериментальній групі зменшилась на 13.97% та 3.07% відповідно, а в контрольній групі навпаки збільшились на 5.32% та 2.73% відповідно. Критичний рівень сформованості національно-патріотичної компетентності у експериментальній групі зменшився на 10.26%, тоді як в контрольній на -5.50%.

Результати педагогічного експериментального дослідження з формування національно-патріотичної компетентності здобувачів контрольної та експериментальної груп за мотиваційно-ціннісним критерієм представлено у вигляді діаграми (Рис. 3.3.):

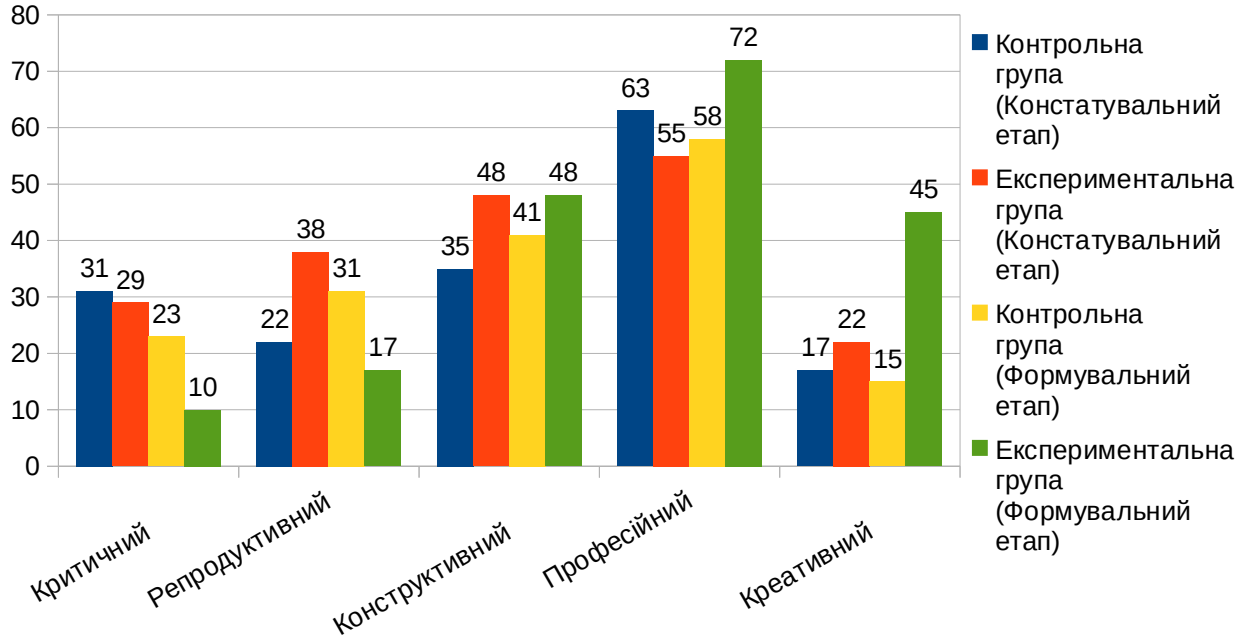

Рис. 3.3. Результати педагогічного експерименту щодо сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп за мотиваційно-ціннісним критерієм

Подальшій обробці були підтверджені показники рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі їхньої професійної підготовки за к*огнітивно-діяльнісним критерієм.* Результати статистичної обробки наведено у таблиці 3.7.

Була висунута основна гіпотеза H_0: Впровадження запланованих педагогічних заходів у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів не призведе до підвищення рівня особистісно-креативного критерію сформованості національно-патріотичної компетентності. Та альтернативна H_1: Впровадження запланованих педагогічних заходів у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів призведе до підвищення рівня сформованості

особистісно-креативного критерію сформованості національно-патріотичної компетентності.

Таблиця 3.7

Розрахунок рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі педагогічного експерименту за *когнітивно-діяльнісним* критерієм методом Колмогорова-Смирнова

Рівень сформованості критерію	Кількісні показники		Емпіричні частоти		Різність	$\sqrt{\frac{x_i \cdot y_i}{N_1+N_2}}$	λ
	X_i	Y_i	$F_{емп}X_i$	$F_{емп}Y_i$	$\lvert F_{емп}X_i - F_{емп}Y_i \rvert$		
Критичний	33	21	0,20	0,11	0,09	3,76	1,52
Репродуктивний	29	22	0,17	0,11	0,06	1,33	
Конструктивний	51	55	0,30	0,29	0,02	2,79	
Професійний	35	65	0,21	0,34	0,13	2,51	
Креативний	20	29	0,12	0,15	0,03	1,27	
Сума	168	192	1,00	1,00	0,13	11,67	

Розрахуємо λ експериментальне за формулою 3.4:

$$\lambda_{експ} = 0{,}1302 \cdot \sqrt{\frac{33 \cdot 21}{168+192}} + \sqrt{\frac{29 \cdot 22}{168+192}} + \sqrt{\frac{51 \cdot 55}{168+192}} + \sqrt{\frac{35 \cdot 65}{168+192}} + \sqrt{\frac{20 \cdot 29}{168+192}} = 1{,}5191$$

λ експериментальне порівнюємо з λ критичним згідно таблиці при 5%. Обраховане $\lambda_{експ} = 1.5191$, а $\lambda_{кр} = 1.36$, тому. $\lambda_{експ} > \lambda_{кр}$ Зобразимо отримані результати на вісь значимості (Рис. 3.4.).

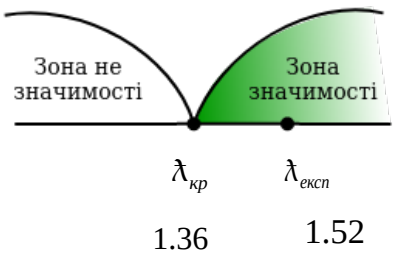

Рис. 3.4. Вісь значимості $\lambda_{експ}$ за когнітивно-діяльнісним критерієм

Оскільки $\lambda_{експ}$ більша за $\lambda_{кр}$, то альтернативна гіпотеза про вплив факторів приймається, а нульова гіпотеза відхиляється на цьому рівні значущості.

Порівняльний аналіз сформованості національно-патріотичної компетентності за когнітивно-діяльнісним критерієм свідчить, що в експериментальній групі кількість здобувачів з креативним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності засвідчило зростання на 7.26% тоді як у контрольній групі цей показник не змінився. Кількість студентів з професійним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності збільшилась в експериментальній групі на 17.12%, а в контрольній лише на 7.98%. Кількість студентів з конструктивним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності знизилась в експериментальній групі на 2.16%, а в контрольній зменшився на 7.52%. Кількість студентів з репродуктивним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності знизилась в експериментальній групі на 22.21%, тоді як в контрольній групі цей показник зменшився лише на 0.74%. Критичний рівень сформованості національно-патріотичної компетентності у експериментальній групі зменшився на 19.52%, тоді як в контрольній на 11.48%.

Результати педагогічного експериментального дослідження з формування національно-патріотичної компетентності здобувачів контрольної та експериментальної груп за когнітивно-діяльнісним критерієм представлено у вигляді діаграми (Рис. 3.5):

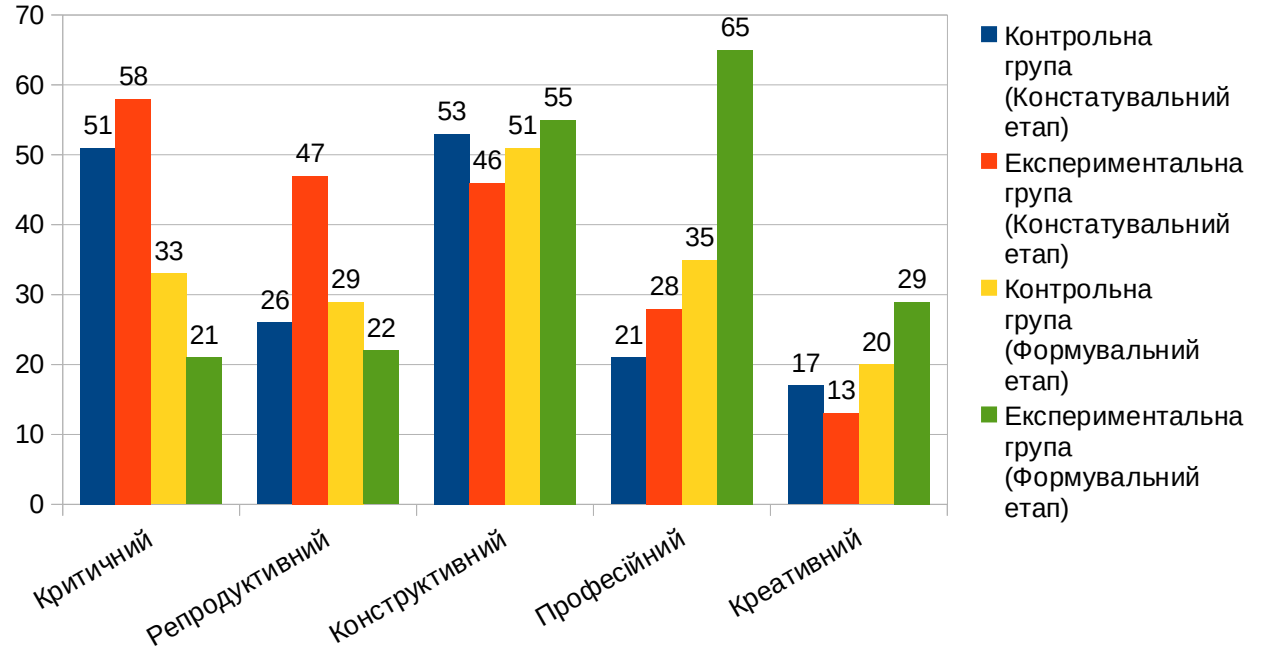

Рис. 3.5. Результати педагогічного експерименту щодо сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп за когнітивно-діяльнісним критерієм

Подальшій обробці підлягали показники рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі їх професійної підготовки за п*роцесуально-операційним критерієм.*

Була висунута основна гіпотеза H_0: Впровадження запланованих педагогічних заходів у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів не призведе до підвищення рівня *процесуально-операційного* критерію сформованості національно-патріотичної компетентності. Та альтернативна H_1: Впровадження запланованих педагогічних заходів у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів призведе до підвищення рівня сформованості *процесуально-операційного* критерію сформованості національно-патріотичної компетентності.

Таблиця 3.8

Розрахунок рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп на формувальному етапі педагогічного експерименту за *процесуально-операційним* критерієм методом Колмогорова-Смирнова

Рівень сформованості критерію	Кількісні показники		Емпіричні частоти		Різність	$\sqrt{\frac{x_i \cdot y_i}{N_1+N_2}}$	λ
	X_i	Y_i	$F_{емп}X_i$	$F_{емп}Y_i$	$\lvert F_{емп}X_i - F_{емп}Y_i \rvert$		
Критичний	36	13	0,21	0,07	0,15	3,12	1,63
Репродуктивний	33	26	0,20	0,14	0,06	1,54	
Конструктивний	33	52	0,20	0,27	0,07	2,18	
Професійний	47	72	0,28	0,38	0,10	3,07	
Креативний	19	29	0,11	0,15	0,04	1,24	
Сума	168	192	1,00	1,00	0,15	11,15	

Розрахуємо λ експериментальне за формулою 3.4:

$$\lambda_{експ} = 0{,}1466 \cdot \sqrt{\frac{36 \cdot 13}{168+192}} + \sqrt{\frac{33 \cdot 26}{168+192}} + \sqrt{\frac{33 \cdot 52}{168+192}} + \sqrt{\frac{47 \cdot 72}{168+192}} + \sqrt{\frac{19 \cdot 29}{168+192}} = 1{,}6347$$

λ експериментальне порівнюємо з λ критичним згідно таблиці при 5%. За обрахунками нами було одержано значення $\lambda_{експ} = 1.6347$, а $\lambda_{кр} = 1{,}36$, тому. З $\lambda_{експ} > \lambda_{кр}$ образимо одержані результати на вісь значимості (Рис. 3.6.).

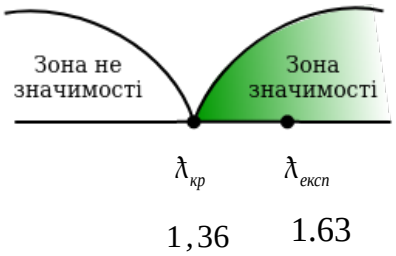

Рис. 3.6. Вісь значимості $\lambda_{експ}$ за процесуально-операційним критерієм

Оскільки $\lambda_{експ}$ більша за $\lambda_{кр}$, то альтернативна гіпотеза про вплив факторів приймається, а нульова гіпотеза відхиляється на цьому рівні значущості.

Порівняльний аналіз сформованості національно-патріотичної компетентності за процесуально-операційним критерієм свідчить, що в експериментальній групі кількість здобувачів креативним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності зросла на 5.80% тоді як у контро-

льній групі цей показник зріс лише на 2.63% . Кількість студентів з професійним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності збільшилась в експериментальній групі на 18.62% , а в контрольній цей показник змінився на 6.19% . Кількість студентів з конструктивним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності в експериментальній групі не змінилась (знизилась всього на 0.25%), а в контрольній цей показник зріс на 1.05% . Кількість студентів з репродуктивним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності змінилась в експериментальній групі на 1.34% , а в контрольній цей показник знизився на 7.77% . Критичний рівень сформованості у експериментальній групі зазнав найбільших змін, а саме зменшився на 29.45% , тоді як в контрольній лише на 7.66% .

Результати педагогічного експериментального дослідження з формування національно-патріотичної компетентності здобувачів контрольної та експериментальної груп за процесуально-операційним критерієм представлено у вигляді діаграми (Рис. 3.7.):

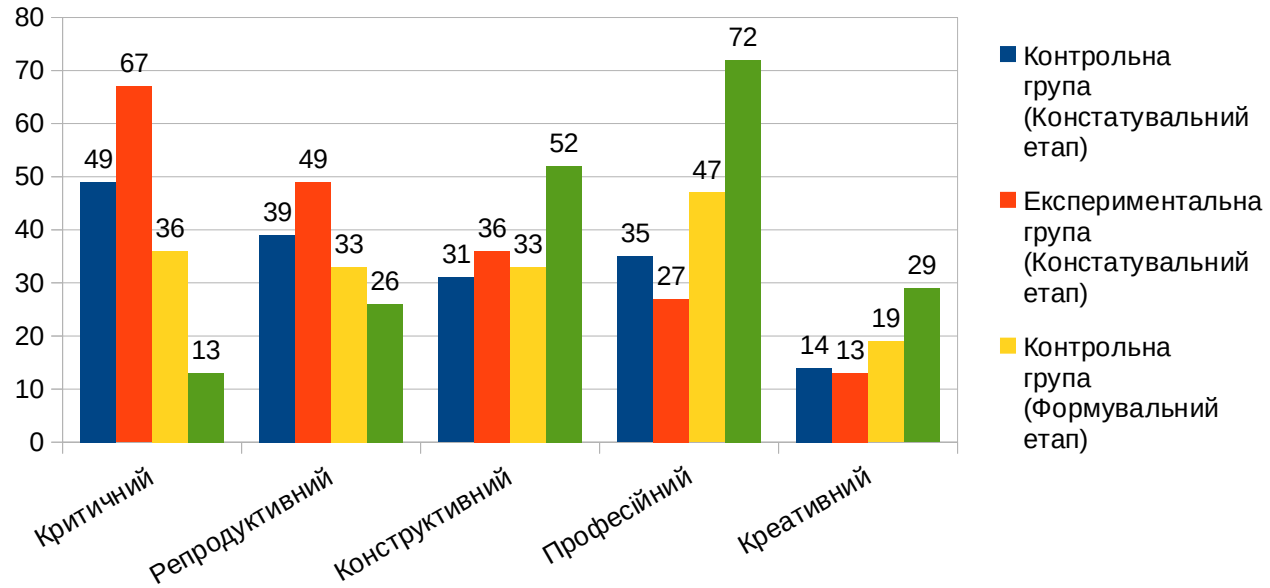

Рис. 3.7. Результати педагогічного експерименту щодо сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп за процесуально-операційним критерієм

Наступній обробці підлягали показники рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів за *особистісно-рефлексивним критерієм.*

Отримані за допомогою методик означених методик дані було систематизовано, приведено до єдиної шкали та підлягли подальшій обробці методами математичної статистики. Результати обрахунків наведено у таблиці 3.9.

Була висунута основна гіпотеза H_0: Впровадження запланованих педагогічних заходів у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів не призведе до підвищення рівня о*собистісно-рефлексивного* критерію сформованості національно-патріотичної компетентності. Та альтернативна H_1: Впровадження запланованих педагогічних заходів у процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів призведе до підвищення рівня сформованості о*собистісно-рефлексивного* критерію сформованості національно-патріотичної компетентності.

Таблиця 3.9

Розрахунок рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп на констатувальному етапі педагогічного експерименту за *особистісно-рефлексивним* критерієм методом Колмогорова-Смирнова

Рівень сформованості критерія	**Кількісні показники**		**Емпіричні частоти**		**Різність**	$\sqrt{\frac{x_i \cdot y_i}{N_1+N_2}}$	λ
	X_i	Y_i	$F_{емп}X_i$	$F_{емп}Y_i$	$\lvert F_{емп}X_i - F_{емп}Y_i \rvert$		
Критичний	44	9	0,26	0,05	0,22	2,59	2,21
Репродуктивний	27	24	0,16	0,13	0,04	1,34	
Конструктивний	46	37	0,27	0,19	0,08	2,17	
Професійний	35	79	0,21	0,41	0,20	2,77	
Креативний	16	43	0,10	0,22	0,13	1,38	
Сума	168	192	1,00	1,00	0,22	10,26	

Розрахуємо λ експериментальне за формулою 3.4:

$$\lambda_{експ} = 0{,}2150 \cdot \sqrt{\frac{44 \cdot 9}{168+192}} + \sqrt{\frac{27 \cdot 24}{168+192}} + \sqrt{\frac{46 \cdot 37}{168+192}} + \sqrt{\frac{35 \cdot 79}{168+192}} + \sqrt{\frac{16 \cdot 43}{168+192}} = 2{,}2063$$

λ експериментальне порівнюємо з λ критичним згідно таблиці при 5%: отримано $\lambda_{експ} = 2.2063$, а $\lambda_{кр}=1,36$, тому $\lambda_{експ}>\lambda_{кр}$. Зобразимо вісь значимості для отриманих результатів (Рис. 3.8.):

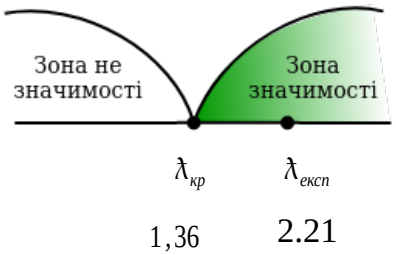

Рис. 3.8. Вісь значимості $\lambda_{експ}$ за особистісно-рефлексивним критерієм

Оскільки б $\lambda_{експ}$ ільша за $\lambda_{кр}$, то альтернативна гіпотеза про вплив факторів приймається, а нульова гіпотеза відхиляється на цьому рівні значущості.

Порівняльний аналіз сформованості національно-патріотичної компетентності за особистісно-рефлексивним критерієм свідчить, що в експериментальній групі кількість здобувачів з креативним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності зросла на 15.23% тоді як у контрольній групі цей показник змінився на 1.50%. Кількість студентів з професійним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності збільшилась в експериментальній групі на 25.12%, а в контрольній цей показник збільшився лише на 6.30%. Кількість студентів з конструктивним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності знизилась в експериментальній групі на 14.37%, а в контрольній цей показник збільшився на 2.01%. Кількість студентів з репродуктивним рівнем сформованості національно-патріотичної компетентності знизилась в експериментальній групі на 25.98%, тоді як в контрольній групі цей показник знизився лише на 9.80%. Критичний показник у експериментальній групі зазнав найбільш вагомих змін, а саме зниження на 26.56%, тоді як в контрольній групі лише на 5.89%.

Результати педагогічного експериментального дослідження з формування національно-патріотичної компетентності здобувачів контрольної та

експериментальної груп за особистісно-рефлексивним критерієм представлено у вигляді діаграми (Рис. 3.9.):

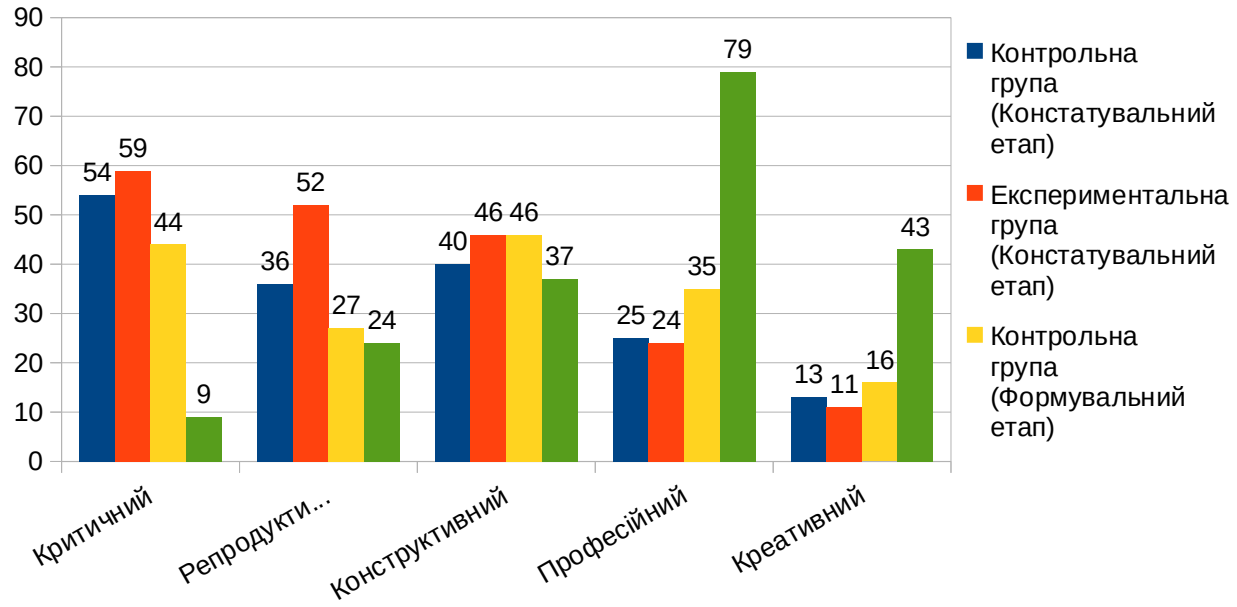

Рис. 3.9. Результати педагогічного експерименту щодо сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної груп за особистісно-рефлексивним критерієм

Оскільки емпіричне значення цього критерію є строго більшим за критичне значення за всіма визначеними нами критеріями, можемо стверджувати, що достовірність відмінностей у характеристиках експериментальної та контрольної груп за статистичним критерієм Колмогорова-Смірнова становить 95%.

Порівняльний аналіз динаміки результатів сформованості національно-патріотичної компетентності в учнів у констатувальному та формувальному роках педагогічного експерименту контрольної та експериментальної груп за визначеними критеріями представлено у зведеній таблиці 3.10, яка відображає динаміку результатів змін.

Таблиця 3.10

Результати експериментальної перевірки динаміки сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів за визначеними критеріями

Рівень сформованості			Критичний	Репродуктивний	Конструктивний	Професійний	Креативний	Критичний	Репродуктивний	Конструктивний	Професійний	Креативний
Критерій			*Мотиваційно-ціннісний*					*Процесуально-операційний*				
Контрольна група	**Констатувальний етап**	N	31	22	35	63	17	49	39	31	35	14
		%	21%	16%	26%	46%	12%	32%	33%	26%	29%	12%
	Формувальний етап	N	23	31	41	58	15	36	33	33	47	19
		%	15%	21%	28%	40%	10%	24%	25%	25%	36%	14%
	Динаміка	%	-5%	5%	3%	-6%	-2%	-8%	-8%	-1%	6%	3%
Експериментальна група	**Констатувальний етап**	N	29	38	48	55	22	67	49	36	27	13
		%	17%	23%	29%	34%	13%	37%	13%	29%	22%	10%
	Формувальний етап	N	10	17	48	72	45	13	26	52	72	29
		%	7%	9%	26%	40%	32%	8%	15%	29%	40%	16%
	Динаміка	%	-10%	-14%	-3%	6%	19%	-29%	1%	0%	19%	6%
Критерій			*Когнітивно-діяльнісний*					*Особистісно-рефлексивний*				
Контрольна група	**Констатувальний етап**	N	51	26	53	21	17	54	36	40	25	13
		%	34%	22%	45%	18%	15%	35%	32%	35%	22%	11%
	Формувальний етап	N	33	29	51	35	20	44	27	46	35	16
		%	22%	21%	38%	26%	15%	29%	22%	37%	28%	13%
	Динаміка	%	-11%	-1%	-8%	8%	0%	-6%	-10%	2%	6%	1%
Експериментальна група	**Констатувальний етап**	N	58	47	46	28	13	59	52	46	24	11
		%	32%	35%	34%	21%	10%	33%	39%	35%	18%	8%
	Формувальний етап	N	21	22	55	65	29	9	24	37	79	43
		%	13%	13%	32%	38%	17%	6%	13%	20%	43%	23%
	Динаміка	%	-20%	-22%	-2%	17%	7%	-27%	-26%	-14%	25%	15%

Результати, які було нами отримано за допомогою обрахунків статистичного показника методом Колмогрова-Смірнова дає достатньо доказів для відхилення нульової гіпотези. Достовірність різниці між характеристиками експериментальної та контрольної груп після проведення експерименту становить 95%. Іншими словами, можна зробити висновок, що реалізація запропонованого освітнього впливу на формування національно-патріотичної

компетентності майбутніх дизайнерів призведе до статистично значущих відмінностей у результатах на рівні 95% за критерієм Колмогорова-Смірнова. Іншими словами, аналіз результатів дослідження свідчить про те, що відбулися позитивні зміни у формуванні національно-патріотичної компетентності у студентів експериментальної групи.

З динаміки, що була відстежена, можна стверджувати, що реалізація організаційно-педагогічних умов сприяла підвищенню рівня сформованості національно-патріотичної компетентності учасників експерименту. Таким чином, під час аналізу результатів експериментального дослідження було зроблено висновок, що застосування удосконалених методик, спрямованих на формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, зокрема критеріїв емоційного інтелекту, креативності та творчості, рефлексії, самомотивації, активності, досліджень та аналізу, дозволяє підвищити рівень розвитку пізнавальної активності студентів, таким чином достовірність висунутої гіпотези підтвердилася.

В експериментальній групі, де здійснювалося управління процесом формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів засобами педагогічного моделювання, відзначено зростання показників сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів за рахунок реалізації педагогічних заходів, запланованих у структурно-функціональній моделі, а саме значуще підвищення креативного рівня більше ніж на 10%, показники професійного рівня – збільшилися більше ніж на 16%, показники конструктивного рівня знизились на 4%, тоді як показники репродуктивного та критичного рівнів показували динаміку значного зменшення майже на п’яту частину кожний.

Порівняльні дані рівнів сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів контрольної та експериментальної групи представлені графіком (Рис. 3.10.).

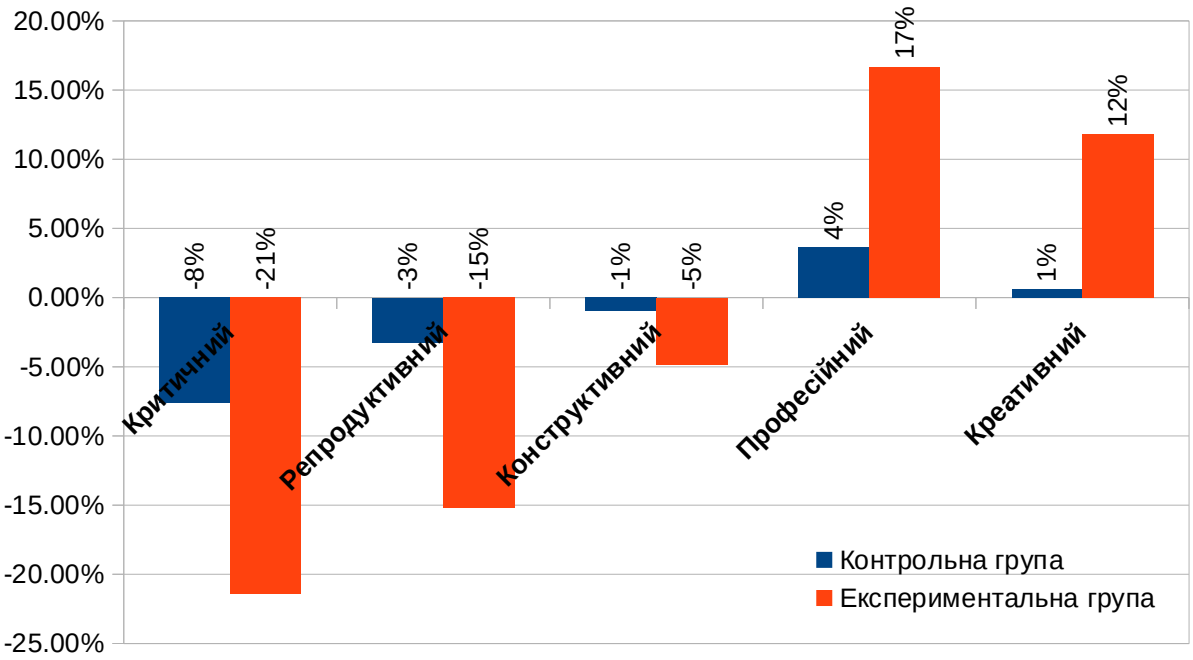

Рис. 3.10. Візуалізація динаміки щодо сформованості національно-патріотичної компетентності у студентів контрольної та експериментальної груп (сума критеріїв у відсотках)

Отже, результати експериментального дослідження слугують основою для впровадження розробленої структурно-функціональної моделі у систему вищої освіти з метою управління процесом формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

Висновки до третього розділу

Для здійснення експериментальної роботи (впродовж 2021-2023 рр.) було обрано студентів Запорізького національного університету, Харківської державної академії дизайну і мистецтв, Класичного приватного університету, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Хортицької національної академії Запорізької обласної ради та Миколаївського філіалу Київського національного університету культури і мистецтв, які навчаються на бакалавраті денної форми навчання за спеціальністю 022 «Дизайн».

Під час констатувального етапу педагогічного експерименту були сформульовані проблема, мета, завдання, об’єкт, предмет, гіпотеза дослідження; розроблені критерії, показники і рівні сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів та визначено початковий рівень їх національно-патріотичної компетентності. Для цього використовувалися методи: порівняльний аналіз, аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, анкетування, тестування, методи математичної статистики.

На формувальному етапі експерименту здійснювалося впровадження в практику професійної підготовки майбутніх дизайнерів структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності у закладах вищої освіти з використанням таких методів дослідження: проміжні зрізи, анкетування, тестування.

На контрольному етапі здійснювалося виявлення підсумкового рівня ефективності структурно-функціональної моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів; порівняльний аналіз результатів дослідження для підтвердження або спростування висунутої гіпотези; статистична обробка отриманих результатів для визначення ступеня достовірності даних експерименту; оцінка ефективності дослідно-експериментального дослідження. Методи, які використовувалися: кінцевий зріз знань, анкетування, тестування, якісний аналіз результатів контролю, кількісний аналіз результатів контролю, методи математичної статистики.

Аналіз результатів вимірювання, виконаний методом описової статистики за кожним із критеріїв, показав позитивні зміни в експериментальній групі. Статистична значущість різниці між показниками контрольної та експериментальної груп визначалася за допомогою статистичного критерію Колмогорова-Смирнова. Результати аналізу експериментальних даних підтвердили статистично значущу різницю (на рівні значимості 0,05) показників критеріїв сформованості національно-патріотичної компетентності контрольної та експериментальної груп.

У рамках педагогічного експериментального дослідження акцентувалася увага не тільки на підвищенні технічного рівня розробки проєктів з інтеграцією етнонаціональних мотивів, а й на підвищенні внутрішньої мотивації здобувачів до їх інтеграції у власну дизайн-діяльність та стійкої мотивації до уникнення стереотипізації та культурної апропріації, а також прагнення до вдосконалення в професійній сфері.

Зростання показників сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів за всіма критеріями є результатом системної реалізації комплексу педагогічних заходів, інтегрованих у професійну підготовку.

За мотиваційно-ціннісним критерієм позитивна динаміка обумовлена впровадженням у навчальний процес практик ціннісно орієнтованої освіти, зокрема тематичних дискусій, проєктів національного спрямування, вивчення наративів культурної ідентичності, включенню модулів, присвячених візуальній історії України, семіотиці національного образу, народним ремеслам та аналізу культурних кодів у сучасному дизайні у межах дисциплін «Історія мистецтв» та «Історія дизайну», а також створенням ситуацій морального вибору й міжособистісного діалогу під час провадження ділових ігор.

За когнітивно-діяльнісним критерієм ефективність підвищено завдяки оновленню змісту фахових дисциплін, а саме «Історія мистецтв», «Історія дизайну» та «Проєктування», які, на засадах міждисциплінарності, утворюють наскрізну змістово-діяльнісну лінію з інтеграцією у навчальні і виробничі практики, курсові і кваліфікаційну роботи.

Процесуально-операційний критерій покращено через упровадження практико-орієнтованих завдань — зокрема, авторських творчих проєктів, спрямованих на інтерпретацію українських мотивів у дизайні, виконання завдань із включенням регіональних візуальних елементів, а також інтеграцію ділових ігор і майстер-класів із залученням носіїв традиційних технік.

За особистісно-рефлексивним критерієм зростання рівня пояснюється впровадженням рефлексивних практик (рефлексія та саморефлексія під час проведення ділових ігор, проєктні щоденники, портфоліо), обговоренням питань культурної апропріації, етики дизайну та ідентичності.

Усі заходи реалізовувалися у взаємозв'язку, поетапно, відповідно до авторської структурно-функціональної моделі, що забезпечило поступове формування цілісної національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

Таким чином, експериментальним шляхом доведено ефективність запропонованих педагогічних заходів, що обґрунтовані у розробленій структурно-функціональній моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти. Це відображається у збільшенні кількості студентів, рівень сформованості національно-патріотичної компетентності яких характеризується як креативний та професійний та значного зниженню кількості студентів рівень сформованості яких демонструвався на критичному та репродуктивному.

Отже, було підтверджено гіпотезу дослідження та доведено ефективність формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів за умови застосування для організації освітнього процесі визначених структурно-функціональною моделлю організаційно-педагогічних заходів. Одержані результати експериментальної роботи дають підстави стверджувати, що мета дослідження досягнута, а завдання виконані.

Основні положення, розглянуті в цьому розділі, висвітлено у публікаціях: [77, 150, 155, 368, 369, 370, 461].

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні розглянуто теоретичні аспекти та визначено шляхи вирішення проблеми формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. Проведений аналіз наукових джерел, нормативних документів та електронних ресурсів виявив актуальність формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів. Дослідження підкреслює важливість узгодження термінології, зокрема визначення понять «компетентність», «національно-патріотична компетентність», «національно-патріотична компетентність майбутнього дизайнера», синонімічних «патріотична компетентність», «громадянська компетентність» та інших, а також термінів, що стосуються підготовки спеціалістів у галузі дизайну.

Узагальнення сучасного стану формування національно-патріотичної компетентності, спираючись на досвід закордонних навчальних закладів, зокрема таких, як Школа дизайну Парсонс, Університет Співдружності Вірджинії, Політехнічний університет Мілана, Королівський коледж мистецтв, Університет Іллінойсу в Урбана-Шампейн та інших університетів підтвердив важливість інтеграції етнодизайну та національної культури, що сприяє формуванню у студентів розуміння культурних традицій, етичного підходу та практичних навичок. Порівняння міжнародного досвіду з українським дозволило адаптувати найкращі практики для формування національно-патріотичної компетентності в Україні, гармонійно поєднуючи національні традиції з сучасними тенденціями у дизайні.

Визначено структуру цієї компетентності, яка складається з кількох ключових компонентів: мотиваційно-ціннісного, до якого входять патріотизм, ціннісне ставлення до культури, емпатія, культурна чутливість та етична відповідальність; особистісно-рефлексивного, що включає саморефлексію, креативність, критичне мислення, інноваційність, адаптивність і комунікаційні навички; когнітивно-діяльнісного, який охоплює знання культурної спадщини

та дослідницькі навички; а також процесуально-операційного, що передбачає інтеграцію національних елементів у дизайн, культурну обізнаність, крос-культурний обмін і технологічні навички проєктування.

На основі дослідження, були запропоновані ефективні форми, методи та засоби формування національно-патріотичної компетентності, включаючи різноманітні види діяльності, методи навчання в співробітництві, а також сучасні технології. Ці елементи є основою для інтеграції національно-патріотичних цінностей у процес навчання майбутніх дизайнерів, забезпечуючи їх готовність до професійної самореалізації в контексті сучасного суспільства.

Для виявлення рівнів сформованості компонентів національно-патріотичної компетентності майбутнього бакалавра дизайнера нами було визначено мотиваційно-ціннісний, когнітивно-діяльнісний, процесуально-операційний та особистісно-рефлексивний критерії та їх показники. Використання цих критеріїв у професійному навчанні майбутніх дизайнерів дасть змогу підвищити ефективність навчального процесу та результатів професійної діяльності.

Для диференціювання ступеня сформованості компетентності нами було визначено чотири рівні сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів критичний, репродуктивний, конструктивний, професійний та креативний рівні.

Кожен критерій діагностується окремо, а результати їх узагальнення дозволяють визначити рівень сформованості національно-патріотичної компетентності. Система критеріїв, показників і рівнів разом із засобами діагностики забезпечує можливість моніторингу рівня національно-патріотичної компетентності. Це підходить як для індивідуальної оцінки, так і для об'єктивного визначення сформованості цієї компетентності у майбутніх дизайнерів.

Визначення рівнів, критеріїв і показників, які забезпечують оцінку національно-патріотичної компетентності, дозволяє їх ефективне використання

в освітньому процесі. Це також створює передумови для переходу до кількісних характеристик, що допоможуть визначити ступінь сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів. Для цього було підібрано відповідний діагностичний інструментарій, що дозволяє здійснювати комплексне оцінювання цієї компетентності та сприяє розвитку практико-орієнтованих навичок у студентів.

З метою формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічні засади, що було визначено розробленою структурно-функціональною моделлю формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, яку спроектовано як алгоритм дій щодо розвитку цього феномену. Зміст компонентів розробленої моделі включає концептуально-цільовий, змістовно-діяльнісний, критеріально-результативний блок, а також блоки соціального запиту, педагогічних умов та результату. У результаті реалізації розробленої нами структурно-функціональної моделі майбутні дизайнери отримають комплексні знання та навички, які дозволять їм ефективно інтегрувати національні мотиви в сучасний дизайн, враховувати культурні особливості та традиції у своїй майбутній професійній діяльності. Визначено доцільні напрями реалізації методичних пропозицій щодо формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів.

Експериментальне дослідження здійснювалось у чотири етапи. До експерименту було залучено 360 студентів спеціальності 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» з семи закладів вищої освіти впродовж 2021–2023 н. рр. До складу контрольної групи увійшло 168 студентів, до експериментальної – 192 студента.

На констатувальному етапі педагогічного експериментального дослідження було сформульовано проблему, мету, завдання, об'єкт і гіпотезу дослідження; дібрано методологічне забезпечення та методи дослідження;

визначено значущість формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів; розроблено структурно-функціональну модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів; визначено та сформульовано зміст, форми, методи і засоби формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, розроблено критеріально-оціночний апарат дослідження сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. З цією метою використано методи порівняльного аналізу, аналізу психолого-педагогічної та методичної літератури, анкетування, тестування та математичної статистики. Результати констатувального етапу педагогічного експерименту засвідчили, що обидві групи мають недостатній рівень сформованості національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів.

На формувальному етапі педагогічного експериментального дослідження в практику професійної підготовки майбутніх дизайнерів було впроваджено організаційно-педагогічні засади, визначені структурно-функціональною маоделлю формування національно-патріотичної компетентності з використанням таких методів дослідження, як проміжні зрізи, тести та анкетування.

На контрольному етапі було визначено рівень підсумкової валідності розроблених у структурно-функціональній моделі організаційно-педагогічних засад формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, для підтвердження гіпотези шляхом порівняльного аналізу результатів дослідження, визначено ступінь достовірності експериментальних даних шляхом статистичної обробки результатів та оцінено обґрунтованість експериментального дослідження. Використані методи: підсумкове тестування знань, анкетування, тестування, якісний аналіз результатів контролю, кількісний аналіз результатів контролю, методи математичної статистики. При визначенні валідності визначалися всі вищезазначені критерії. Вірогідність результатів формувального етапу педагогічного експерименту було перевірено за

допомогою статистичного метода Колмогорова-Смирнова. На основі проведених розрахунків визначено та доведено експериментальним шляхом ефективність застосування організаційно-педагогічних заходів, що були визначені у структурно-функціональній моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, що відображено у збільшенні студентів, показники сформованості національно-патріотичної компетентності яких за продуктивним та креативним рівнями продемонстрували динаміку росту.

Експериментальна перевірка ефективності застосування запропонованих організаційно-педагогічних заходів для формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів здійснювалася шляхом виявлення показників з позитивною динамікою в експериментальній групі за визначеними критеріями, показниками та рівнями сформованості національно-патріотичної компетентності. Порівняння, кількісний та якісний аналіз статистичних даних, отриманих у ході педагогічного експериментального дослідження, дозволили стверджувати, що організаційно-педагогічних заходів, що були визначені у структурно-функціональній моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів спричиняють якісні зміни в показниках критеріїв сформованості національно-патріотичної компетентності в контрольній та експериментальній групах.

Проведене дисертаційне дослідження не вичерпує повною мірою всіх проблем, пов’язаних із підвищенням рівня сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів та дає змогу окреслити можливі шляхи подальших наукових пошуків, зокрема, перспективність пошуку шляхів оновлення структури і змісту освітньо-професійних програм з урахуванням сучасного стану запитів ринку праці та з урахуванням світового досвіду підготовки майбутніх дизайнерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aalto University. URL : https://www.aalto.fi (дата звернення: 30.01.2022 р.)
2. Adamson G., Riello G., Teasley S. Global Design History. 1st ed. Routledge, 2011. 240 p. DOI : 10.4324/9780203831977
3. Artisan Market. URL : https://www.artisanmarket.ca (дата звернення: 30.01.2022 р.)
4. Australian Design Biennale. URL : https://www.adb.com.au (дата звернення: 30.01.2022 р.)
5. Bauhaus-Universität Weimar. URL : https://www.uni-weimar.de (дата звернення: 30.01.2022 р.)
6. Beaulieu J.-É. L’ethnodesign: un dialogue entre l’artisanat et le design contemporain. Mémoire de maîtrise en ethnologie et patrimoine : Thèses et mémoires. Faculté des lettres et sciences humaines, Université Laval, Québec, 2012. 121 p. URL : http://hdl.handle.net/20.500.11794/23445
7. Beckett D., Hager P. Making Judgments as the Basis for Workplace Learning: Towards an Epistemology of Practice. *International Journal of Lifelong Education*. 2000. № 19. Pp. 300–311.
8. Biennale de Lyon. URL : https://www.biennaledelyon.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
9. Bloom B. S., Masia B. B., Krathwohl D. R. Taxonomy of Educational Objectives. Handbook II: The Affective Domain. New York : McKay, 1964. 196 p.
10. Boreham N. A. Theory of Collective Competence: Challenging the Neo-Liberal Individualisation of Performance at Work. *British Journal of Educational Studies*. 2004. № 52. Pp. 5–17.
11. Breslin P. National harmonisation: designers’ duties of care in the Australian building and construction industry. *Journal of Occupational Health and Safety, Australia and New Zealand*. 2009. Vol. 25, No. 6. Pp. 495–504. DOI : 10.3316/ielapa.201001251.
12. Bruner J. S. *The Process of Education*. New York: Random House, 1960. 97 p.

13. Carrol J. B. A model of school learning. *Teachers College Record*. 1963. May. Pp. 723–730.
14. Carroll J. B. The Carroll model: A 25-year retrospective and prospective view. *Educational Researcher*. 1989. Vol. 18, No. 1. Pp. 26–31.
15. Chemerys H., Ponomarenko O., Kardashov V., Briantsev O. STEAM project based learning for future designers. *AIP Conference Proceedings,* 2022 2453, Art. no. 030026. DOI : 10.10635.0094432
16. Chemerys H., Ponomarenko O. Opportunities and prospects for personalizing the user interface of the educational platform in accordance with the personality psychotypes. *Advances in Computational Design*. 2022. Vol. 7. № 2. Pp. 139-151. DOI :10.12989/acd.2022.7.2.139
17. Chemerys H. Reasoning the necessity of study basis of computer design by future bachelors in computer sciences. *European Journal of Humanities and Social Sciences. Scientific journal.* No 5. Vienna: Premier Publishing s.r.o., 2019. Pp. 52–55
18. China Academy of Art (CAA). URL : http://www.caa.edu.cn (дата звернення: 30.01.2022 р.)
19. Chydenius T. Culture in Service Design: How Service Designers, Professional Literature and Service Users View the Role of National, Regional and Ethnic Cultures in Services: Dissertation. Jyväskylä : University of Jyväskylä, 2020. 250 p. URL : https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/68247.
20. Complutense University of Madrid. URL : https://www.ucm.es (дата звернення: 30.01.2022 р.)
21. Crafts Scotland. URL : https://www.crafts-scotland.org (дата звернення: 30.01.2022 р.)
22. Crete Festival. URL : https://www.cretefestival.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
23. Dastkar. URL : https://www.dastkar.org (дата звернення: 30.01.2022 р.)
24. de Andrade Rodrigues D. C. *The Role of National Identity in the Consumer's Buying Process of National Designers: A Case Study in the Irish Fashion*

Industry: Dissertation. Dublin: National College of Ireland, 2020. 83 p. URL : https://norma.ncirl.ie/4694.

25. *Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations. DeSeCo*. URL : https://www.deseco.ch. (дата звернення: 12.04.2024 р.)
26. Derenowski M. Wykorzystanie narzędzi pomiaru dydaktycznego jako przejaw nowatorstwa pedagogicznego w wybranych pracach dyplomowych. *Rocznik Pedagogiczny*. 2021. № 44. Pp. 175–189.
27. Douglas Studio. URL : https://www.douglasstudio.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
28. ENSAD National School of Decorative Arts. URL : https://www.ensad.fr (дата звернення: 30.01.2022 р.)
29. Faiola A. Cross-Cultural Cognition and Online Information Design: Identifying Cognitive Styles among Web Designers of Diverse National Origin: Dissertation. Purdue University: ProQuest Dissertations Publishing, 2005. № 3191458. 159 p. URL : https://www.proquest.com/openview/84f871e088467494de6cb8ddc06ef9cb.
30. Fallan K., Lees-Maffei G. Designing Worlds: National Design Histories in an Age of Globalization. Vol. 24. Berghahn Books, New York; Oxford, 2016. 296 p.
31. Feria de Abril. URL : https://www.feriadeabril.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
32. Ferrero-Regis T., Lindgren T. Branding «Created in China»: The Rise of Chinese Fashion Designers. *Fashion Practice*. 2012. Vol. 4, No. 1. Pp. 71–94. DOI : 10.2752/175693812X13239580431342.
33. Festa Cultura. URL : https://www.festacultura.it (дата звернення: 30.01.2022 р.)
34. Festival Art Popular. URL : https://www.festivalartpopular.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)

35. Festival do Mundo. URL : https://festivaldomundo.pt (дата звернення: 30.01.2022 р.)
36. Folk Art Competition. URL : https://folkartcompetition.com.ua (дата звернення: 30.01.2022 р.)
37. Folk Art Fest. URL : https://www.folkartfest.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
38. Folk Art Festival. URL : https://folkartfestival.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
39. Folk Design Fair. URL : https://www.folkdesignfair.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
40. Fowler H. W. *A Dictionary of Modern English Usage*. Oxford University Press, 1965. 725 p.
41. Geidai. URL : https://www.geidai.ac.jp (дата звернення: 30.01.2022 р.)
42. Glass G. V., Stanley J. C. Statistical Methods in Education and Psychology. Prentice-Hall, 1970. 608 p.
43. Glassdoor. URL : https://www.glassdoor.co.uk (дата звернення: 12.04.2024 р.)
44. Grace G. R. Teachers, Ideology and Control. Vol. 223. Routledge, 2011. 278 p.
45. Güzeloğlu C. National-Domestic Business Expectancies towards the Employment of Graphic Designers : Finding Jobs in Turkey, Analysis on Professional Job Advertisements through Websites. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*. 2017. No. 16. Ulusal İşletmecilik Kongresi. Pp. 619–632. DOI : 10.18092/ulikidince.337342
46. Hamblin D. The Teacher and Counselling. Oxford: Blackwell, 1974. 358 p.
47. Handwerksmesse. URL : https://www.handwerksmesse.de (дата звернення: 30.01.2022 р.)
48. Helsinki Design Biennale. URL : https://www.helsinkidesignbiennale.fi (дата звернення: 30.01.2022 р.)
49. Himka J.-P. Episodes in the Historiography of the Ukrainian Icon. *Journal of Ukrainian Studies*. 2004. Vol. 29, Nos. 1–2. Pp. 149–168.
50. Himka J.-P. Last Judgment Iconography in the Carpathians. Toronto: University of Toronto Press, 2009. 301 p.

51. Hinds P., Lyon J. Innovation and Culture: Exploring the Work of Designers Across the Globe. *Design Thinking. Understanding Innovation* / Meinel, C., Leifer, L., Plattner, H. (eds). Springer, Berlin, Heidelberg. 2010. Pp 101–110 DOI : 10.1007/978-3-642-13757-0_6
52. Indeed. URL : https://www.indeed.com (дата звернення: 12.04.2024 р.)
53. Japan Biennale. URL : https://www.japanbiennale.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
54. Japan Design. URL : https://www.japan-design.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
55. Job Bank. URL : https://www.jobbank.gc.ca (дата звернення: 12.04.2024 р.)
56. Konstfack. URL : https://www.konstfack.se (дата звернення: 30.01.2022 р.)
57. Kardashov V., Chemerys H., Kardashov M. Ethnocultural Trends in the Development of Design Education in Ukraine European Integration Process. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022. Т. 1. С. 117-122. DOI : 10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.22
58. Kopeikin M., Gresyk I., Rashevska A. Educational potential of ethnodesign in the formation of professional competencies of future designers. *Design, Visual Art & Creativity: Modern Trends and Technologies*: Proceedings of III rd International Scientific and Practical Conference (12th of December 2024) Zaporizhzhia : Zaporizhzhia National University, 2024. Vol. 2 Pp. 30-33. DOI : 10.5281/zenodo.14577347
59. Li J., Surma-aho A., Chang-Arana Á. M., Hölttä-Otto K. Understanding Customers Across National Cultures: The Influence of National Cultural Differences on Designers' Empathic Accuracy. *Journal of Engineering Design*. 2021. Vol. 32, No. 10. Pp. 538–558. DOI : 10.1080/09544828.2021.1928022.
60. LinkedIn. URL : https://www.linkedin.com (дата звернення: 12.04.2024 р.)
61. Łódź Biennale. URL : https://www.lodzbiennale.pl (дата звернення: 30.01.2022 р.)

62. MAAF. URL : http://maaf.ca (дата звернення: 30.01.2022 р.)
63. Makers Market. URL : https://www.makersmarket.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
64. Martin T. The Affirmative Action Empire. Nations and Nationalism in the Soviet Union, 1923–1939. Ithaca, New York, London: Cornell University Press, 2001. 496 p.
65. Mathieu J. À propos d'un design de proximité l'ethnodesign. *Les Cahiers des dix*. 2017. No. 71. Pp. 177–202. DOI : 10.7202/1045199ar.
66. Munkler H. Der kompetente Burger. Politische Beteiligung und Burgerengagement in Deutschland. *Moglichkeiten und Grenzen*. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 1997. Pp. 153–172.
67. National Autonomous University of Mexico. URL : https://www.unam.mx (дата звернення: 30.01.2022 р.)
68. National Institute of Design. URL : https://www.nid.edu (дата звернення: 30.01.2022 р.)
69. No Fluff Jobs. URL : https://nofluffjobs.com (дата звернення: 12.04.2024 р.)
70. Norris N. The Trouble with Competence. *Cambridge Journal of Education*. 1991. No. 3. Pp. 331–341.
71. Ontario College of Art & Design. URL : https://www.ocadu.ca (дата звернення: 30.01.2022 р.)
72. Parsons Academics. URL : https://www.newschool.edu/parsons/academics (дата звернення: 30.01.2022 р.)
73. Parsons School of Design. URL : https://www.newschool.edu/parsons (дата звернення: 30.01.2022 р.)
74. Politecnico di Milano. URL : https://www.polimi.it (дата звернення: 30.01.2022 р.)
75. Psychology Roots. Academic motivation scale. URL : https://psychologyroots.com/academic-motivation-scale-ams-c-28 (дата звернення: 12.04.2024 р.)
76. Quality Education and Competencies for Life. Quality Education for All 283 Young People: 47th International Conference on Education of UNESCO, Geneva, 8–11 September *2004*. Pp. 105–110.

77. Rashevska A. Diagnostics of the Development of National-Patriotic Competence of Future Designers. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management).* 2024. №5 (65). Pp. 24-31 DOI : 10.51647/kelm.2024.5.5
78. Rashevska A. Theoretical and Methodological Basis for the Formation of National-Patriotic Competence of Future Designers. *Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр.* Київ : ГО "Інноваційні обрії України", 2024. № 9. С. 354-369 DOI : 10.31110/2710-3730/2024-9
79. Royal College of Art. URL : https://www.rca.ac.uk (дата звернення: 30.01.2022 р.)
80. Seek. URL : https://www.seek.com.au (дата звернення: 12.04.2024 р.)
81. Smith G., Allan Whitfield T. W. The Professional Status of Designers: A National Survey of How Designers Are Perceived. *The Design Journal*. 2005. Vol. 8, No. 1. Pp. 52–60. DOI : 10.2752146069205789338351
82. StepStone. URL : https://www.stepstone.de (дата звернення: 12.04.2024 р.)
83. Sun C., Ha Ji. Fashion Designers and National Identity: A Comparative Empirical Analysis of Chinese and Korean Fashion Designers. *Asian Culture and History*. 2019. Vol. 11, No. 2. Pp. 183–194. DOI : 10.5539/ach.v11n2p75.
84. Sweden Design Festival. URL : https://www.swedendesignfest.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
85. Swedish Craft Festivals. URL : https://www.craftsfestivalsweden.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
86. Tematatini. URL : https://tematatini.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
87. Top Universities. Top art and design schools. URL : https://www.topuniversities.com/university-rankings/articles/university-subject-rankings/top-art-design-schools-2022 (дата звернення: 26.08.2022 р.)
88. Traditional Crafts Festival. URL : https://www.traditionalcraftsfestival.com (дата звернення: 30.01.2022 р.)
89. Tuning Educational Structures in Europe. URL : https://www.ehea.info/media.ehea.info/file/Tuning_project893/TuningEducational-Structures-Europe-executive-summary_575893.pdf. (дата звернення: 16.04.2023 р.)

90. Universities. Crafts and design degrees. URL : https://www.universities.com/programs/crafts-craft-design-folk-art-and-artisanry-degrees (дата звернення: 30.01.2022 р.)
91. University of Illinois. URL : https://illinois.edu (дата звернення: 30.01.2022 р.)
92. University of Melbourne. URL : https://www.unimelb.edu.au (дата звернення: 30.01.2022 р.)
93. University of São Paulo. URL : https://www5.usp.br (дата звернення: 30.01.2022 р.)
94. University of Washington. Design. URL : https://art.washington.edu/design (дата звернення: 30.01.2022 р.)
95. Virginia Commonwealth University. URL : https://www.vcu.edu (дата звернення: 30.01.2022 р.)
96. Wang Zh. Spirituality as a Component of Social Competence of Visual Communication Designers. *Spiritual and Intellectual Upbringing and Teaching of Youth in the XXI Century*. 2022. Vol. 4. Pp. 50–53.
97. Worcester J. Pronunciation and Explanatory Dictionary with Pronunciation Dictionaries of Classical and Biblical Proper Names. Chauncey Goodrich, 1931. 400 p.
98. Work.ua. URL : https://www.work.ua (дата звернення: 12.04.2024 р.)
99. Адоньєва Ю. А. *Формування метакогнітивних умінь у майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки* : автореф. дис.… к. пед. наук : 13.00.04 / ЗНУ. Запоріжжя, 2017. 276 с.
100. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підруч. для студ., асп. та мол. викл. ЗВО. Київ: Либідь, 1998. 560 с.
101. Алєксєєва С. В. Організація дослідницької діяльності учнів з дизайну у професійних навчальних закладах художнього профілю : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ, 2010. 259 с.
102. Алєксєєва С. В. Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар’єри: теорія і практика : монографія. Київ: Міленіум, 2018. 484 с.

103. Алєксєєва С. В. Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх дизайнерів у коледжах художнього профілю до розвитку професійної кар'єри : дис. … д-ра пед. наук : 13.00.04 / Інститут професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України. Київ, 2020. 674 с.

104. Аннєнкова І. П., Кузнєцова Н. В., Раскола Л. А. Основи педагогічних вимірювань : навч.-метод. посіб. Одеса : ОНУ ім. І. І. Мечникова, 2021. 210 с.

105. Антонович Є. А. Дослідження синтезу дизайну й технологій у системі неперервної дизайн-освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Мистецтвознавство*. Тернопіль, 2011. № 2. С. 205-213.

106. Антонович Є. А. Естетичне виховання підлітків засобами народного образотворчого мистецтва : автореф. дис. ... канд. пед. н. 13.00.01 / Прикарпатський ун-т ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 1997. 24 с.

107. Антонович Є. А. Теоретико-методологічні засади дизайну. *Скрижалі. Декоративне мистецтво і дизайн: наук.-мист. студії.* Київ-Чернівці: ВД Родовід, 2009. С. 199-204.

108. Апанович О. М. *Розповіді про запорозьких козаків*. Київ, 1991. 72 с.

109. Артемьєва І. С. Поняття та сутність професійної етики дизайнера. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2022. № 99. С. 37–44.

110. Бабак С. В. Компетенція та компетентність як ключові поняття педагогіки. Роль педагога у формуванні фахових компетенцій студентів вищих навчальних закладів. *Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти*. 2016. № 1. С. 59–68.

111. Базилевич Н. Г. Проблеми патріотичного виховання молодших школярів в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.01 / Київ. держ. пед. ін-т ім. О. М. Горького. Київ, 1982. 16 с.

112. Базильчук Л. В. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до організації позакласної роботи у загальноосвітніх школах : дис. … канд. пед. наук : 13. 00 04 / Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2010. 202 с

113. Баніт О. В. Етнографічний компонент у підготовці майбутніх дизайнерів Мистецького інституту художнього моделювання і дизайну. *Theoretical and methodological foundations for lifelong arts education* : Педагогічні науки, № 1 (1). Чернівці : Зелена Буковина, 2008. С. 104-106.

114. Баніт О. В. *Розвиток професійної майстерності викладачів графічного дизайну у вищих навчальних закладах мистецького профілю* : дис. … канд. пед. Наук : 13.00.04 / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. Київ, 2013. 250 с.

115. Батрун І. В. Національно-патріотичне виховання: поняття й сутність. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69. Т. 1. С. 8–13.

116. Березюк О. С. Системний підхід до формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців в сучасному освітньому просторі. *Професійна педагогічна освіта: системні дослідження* : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 193–209.

117. Березюк О. Формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців в сучасному освітньому просторі. *Формування загальнокультурної компетенції майбутніх фахівців : збірник наукових праць.* Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. С. 10–20.

118. Берека В. Є., Воловик П. М. Теорія імовірностей і математична статистика в педагогіці : монографія. Хмельницький: ХГПА. 2010. 250 с.

119. Бех І. Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. *Вища освіта України*. Київ : Вид-во Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2009. № 3. С. 21-24

120. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. Київ: ІЗМН, 1998. 204 с.

121. Бех І. Патріотизм: сучасні ознаки та орієнтири виховання. *Рідна школа : щоміс. наук.- пед. журн.* Київ, 2015. № 1–2. С. 3–6.

122. Бех І. Патріотичне і громадянське виховання: пункт зіткнення та лінія розмежування. *Рідна школа : щоміс. наук.- пед. журн.* Київ, 2016. № 8-9. С. 8-10.

123. Бик А. С. Виховання громадянськості старшокласників в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського: автореф. дис. … канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / НДІ педагогіки УРСР. Київ, 1985. 24 с.
124. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія. Київ: Атіка, 2008. 684 с.
125. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища педагогічних систем відкритої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки.* 2008. Вип. 77. Ч. 1. С. 3–12.
126. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади створення і розвитку сучасних засобів та е-технологій навчання. *Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002 : зб. наук. праць до 10-річчя АПН України.* 2002. Ч. 2. С. 182–199.
127. Биков В. Ю., Кремень В. Г. Категорії простір і середовище: особливості модельного подання та освітнього застосування. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія.* 2013. № 3. С. 3–16.
128. Бирка М. Ф. Розвиток професійної компетентності викладача інформаційних технологій професійно-технічного навчального закладу : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / Ун-т менедж. освіти НАПН України. Київ, 2010. 19 с.
129. Білецький П. Народні картини «Козаки-Мамаї». *Родовід*. 1997, Ч.2 (16). С. 28-35.
130. Білецький П. Українське мистецтво другої половини XVII-XVIII століть. Київ: Мистецтво, 1981. 158 с.
131. Білик В. В. Компетенції і компетентності як нові освітні конструкти. *Педагогічний дискурс : зб. наук. пр.* Хмельницький: ХГПА, 2010. Вип. 7. С. 41–46.
132. Біляковська О. О., Мищишин І. Я., Цюра С. Б. Дидактика вищої школи : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. 360 с.

133. Близнюк М. М. Дослідно-експериментальна перевірка ефективності методичної системи навчання етнодизайну майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва на основі інформаційних технологій. *Фізико-математична освіта.* 2018. № 15. С. 146-152.
134. Близнюк М. М. Методична система навчання етнодизайну на основі використання інформаційних технологій: майбутньому художнику декоративно-прикладного мистецтва. *Мистецька освіта: методологія, теорія, практика: зб. наук. пр.* Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2019. № 1. С. 247-255.
135. Бойко С. М., Самойленко Г. Е. Роль експериментів всеукраїнського рівня в процесі виховання свідомого громадянина-патріота України. *Ольвійський форум 2020: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі : XIV Міжнар. наук. конф.* (м. Миколаїв, 4 червня 2020 р.). Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2020. С. 101–105.
136. Бойко С. Українознавчі пріоритети освітнього процесу в контексті національно-патріотичного виховання молоді. *Україна й українство в етнокультурних процесах: концептуальні узагальнення : колективна монографія.* Київ: НДІУ, 2018. С. 246–253. URL : http://ndiu.org.ua/imagesbookukraina-j-u.pdf
137. Бондаренко Г., Полек Т. Проблеми радянськості в сучасному науковому дискурсі. *Народна творчість та етнологія*, Вип. 5. 2016. С. 102-108.
138. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: метод. рек. Київ: Фенікс, 2022. 64 с.
139. Борисов В. В., Борисова С. В., Вихор В. Г., Лупінович С. М. Вагомість етнічних стереотипів у мовній свідомості студентів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : зб. наук. пр. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 31. С. 27–34.

140. Борисов В. В. Вплив традицій на формування культури сучасного графічного дизайнера. *Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.–практ. конф.*, Черкаси, 23 квітня 2021 р. / Упоряд. Л. І. Полудень, Ф. А. Гонца. Черкаси : Видавець Третяков О. М., 2021. С. 23–26.
141. Борисов В. В., Борисов Г. В. Портфоліо як форма презентації індивідуального стилю графічного дизайнера. *Філософські, культурологічні та педагогічні проблеми підготовки майбутніх дизайнерів :* монографія / наук. Ред. О.П. Костюк. Держ. Закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2024. 212 с.
142. Борисов В. В. Теоретико-методологічні засади формування національної самосвідомості учнівської та студентської молоді : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2006. 40 с.
143. Борисов В. В. Шрифтова композиція як майданчик для графічних експериментів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 37, том 12. 2021. С. 21-26 DOI : 10.24919/2308-4863/37-1-4
144. Борисов Г. В. Особливості індивідуального стилю діяльності майбутніх графічних дизайнерів. *Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу: проблеми, рішення, перспективи : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Запоріжжя, 26-27 жовтня 2023 р.). Запоріжжя: Вид-во Хортицької національної академії, 2023. С. 30-32.
145. Брик Р. С. Формування професійної компетентності майбутніх працівників сфери туризму в професійно-технічних навчальних закладах засобами інформаційних технологій : автореф. дис.… канд. пед. наук : 13.00.04. / Київ. нац. авіац. ун-т. Київ, 2011. 20 с.
146. Бровченко А. Дизайн-освіта в контексті сучасних реалій. *Молодь і ринок*. 2023. № 6. С. 47-51.

147. Бровченко А. І., Руденченко А. А. Етнодизайн у системі неперервної дизайн-освіти України. *Молодь і ринок*. 2023. №8 (26). С. 10-14.
148. Бровченко А. І. Формування фахової компетентності з основ етнодизайну у майбутніх учителів трудового навчання : автореф. дис. .... канд. пед. наук 13.00.02 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2011. 24 с.
149. Брюханова Г. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців із дизайну друкованої продукції в Україні (60-ті роки XX початок XXI ст.) : дис. ... канд. пед. наук 13.00.04. / Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2016. 261 с.
150. Брянцев О. А., Чемерис Г. Ю., Рашевська А. А. Проектування : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 54 с.
151. Васкевич О., Петрова І., Рижий М. Підготовка графічних дизайнерів до професійної діяльності засобами етнодизайну. *Наука і техніка сьогодні.* 2024. № 8 (36). С. 541–554
152. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
153. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2002. 1440 с.
154. Велитченко Л. К. Методологічна сутність категорії підходу в науковому дослідженні. *Психологія та педагогіка.* 2009. № 2. С. 72-79.
155. Виноградова А. С., Гресик І. С., Рашевська А. А. Дизайн-проєктування: Методичні рекомендації до виконання курсових робіт для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2019. 40 с.
156. Вітвицька С. С., Бойчук І. Д., Герасимчук О. Л., Запорожцева Ю. С., Ковальчук О. А., Казмерчук А. В., Колесник Н. Є., Корнійчук Ю. Г.,

Кубрак С. В., Мірошніченко О. А., Сікора Я. Б., Танська В. В., Усата О. Ю. *Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів*. Монографія / За ред. Вітвицька С. С. Житомир: Вид. О. О. Євенок 2019. 304 с.

157. Власенко О. В. Зміст та структура громадянської компетентності випускника закладу середньої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 62, Т. 1. С. 94-98.
158. Вознюк О. В. Нова парадигма моделювання та розвитку історико-педагогічного процесу : монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 550 с.
159. Волкова Н. П., Тарнопольський О. Б. Моделювання професійної діяльності у викладанні навчальних дисциплін у вишах : монографія. Дніпропетровськ: Університет імені Альфреда Нобеля, 2013. 228 с.
160. Гаврилюк А. М. Національно-патріотична складова професійних компетентностей студентів туризмознавчих спеціальностей. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. праць. Київ, 2016. Вип. 20 (1). С 99-112.
161. Гаврищак Г. Р. Компетентність та ключові компетенції викладача ВНЗ. *Професійні компетенції та компетентності вчителя : матеріали регіонального наук.-практ. семінару*. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2006. С. 31-33.
162. Гамалія К., Безугла А. Контемпоральність образу дерева життя в рушниках Полтавщини XIX-XX ст. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну.* 2024. 7(1). С. 151-163.
163. Гдакович М. С. Формування національно-патріотичних цінностей – одна із першочергових засад лінгводидактичного процесу в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. *Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів та фахівців із права :* матеріали X Міжвузівської науково-практичної інтернет-конференції. (Київ, 30 квітня 2020 року) 2020. С. 33-35

164. Геренко С. С. Штучний інтелект у графічному дизайні: виклики та перспективи : дис. ... д-ра філос. : 022 / Київський національний університет культури і мистецтв. Київ, 2024. 238 с.
165. Гловацький С. В. Мистецький словник-довідник для вчителів предметів художньо-естетичного циклу (За новими програмами). Черкаси, 2017. 44 с.
166. Гнатишин І. Ключові фактори становлення професійної майстерності фахівця. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2018. № 8. С. 203-207.
167. Гнєдишев В. М. *Програма організації науково-дослідної діяльності учнів.* Харків : Вид. група «Основа», 2005. 208 с.
168. Голик Б. Г. Роль етнодизайну в процесі професійної компетентності майбутніх викладачів. *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції.* Кн. 2: зб. наук. праць. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. С. 85-88
169. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України.* 2008. № 3. С. 23-30.
170. Головань М. С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2011. № 8. С. 224-233.
171. Голубова Г. В. Інтегративний підхід до роботи з педагогічно обдарованими студентами в освітньо-виховному просторі вищого навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / ДЗ "Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського". Одеса, 2014. 300 с.
172. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
173. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / гол. ред. С. Головко. Київ : Либідь, 1997. 373 с.
174. Горбатюк Р. М. Система професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп’ютерного профілю : монографія. 2009. 308 с.
175. Гриньова В. М., Паньок Т. В. Етнодизайн та модерна траєкторія професійної підготовки майбутнього вчителя мистецьких дисциплін в

умовах діджиталізації суспільства. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр*. Клас. приват. ун-т. Запоріжжя : Гельветика, 2021. Вип. 74, Т. 2. С. 146–150.

176. Грітченко А. Г. Математична статистика : навч. метод. пос. для самостійного вивчення курсу за кредитно-модельною системою навчання. Умань : СПД Жовтий О. О., 2016. 116 с.
177. Громнюк А. І., Мигаль С. П. Використання етнічних мотивів у дизайні сучасних інтер'єрів підприємств харчування. *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції. Кн. 3: зб. наук. праць* / редкол.: гол. ред. М. І. Степаненко, упоряд. і наук. ред. Є. А. Антонович, В. П. Титаренко та ін. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2019. С. 127-131.
178. Грушевський М. С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. Редкол.: П.С. Сохань (голова) та ін. Київ: Наук. думка, 1991. (Пам’ятки іст. думки України). Т. 1. 1994. 736 с. Репринтне видання.
179. Гура О. Психолого-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект : монографія. Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2006. 332 с.
180. Давидова С. В., Дерев’янко Н. В. Етнодизайн у фаховій підготовці майбутніх дизайнерів одягу. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2022. Т. 1. №. 41. С. 129-134. DOI : 10.26661/2786-5622-2022-1-19
181. Давидова С. Формування професійної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва засобами творчої проєктної діяльності : дис. … д-ра філос. : 011 / МДПУ ім. Б. Хмельницького. Мелітополь, 2020. 396 с
182. Даниленко В. Я. Дизайн України у світовому контексті художньопроєктної культури : монографія. Харьків: ХДАДМ, Колорит, 2005. 244 с.
183. Даниленко В. Я. Становлення дизайн-освіти в Україні. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв.* Харків: ХДАДМ, 2002. Вип. 4. С. 27-39.
184. Даниленко В. Я. Дизайн. Харків: ХДАДМ, 2003. 320 с.

185. Данкеєва О. Є. Компетентнісний підхід як чинник формування професійної компетентності майбутніх землевпорядників у вищому навчальному закладі. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2011. № 2. С. 22-30.

186. Дем’янчук О. П. Теорія і практика громадянської освіти: світовий досвід. *Наукові записки НаУКМа. Політичні науки.* 2001. Т. 19. С. 64–69

187. Демків Г. В. Регулятивні чинники розвитку творчої активності майбутніх дизайнерів : дис.… д-ра. філос. : 053 / Західноукраїнський НУ, ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2021. 197 с.

188. Дерев'янко Н. В. Педагогічні умови формування проектно-образного мислення майбутніх дизайнерів у вищому навчальному закладі : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / Класичний приватний ун-т. Запоріжжя, 2010. 20 с.

189. Децюк Т. М. Формування професійної компетентності майбутніх соціальних працівників у позааудиторній роботі в умовах вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Нац. пед. ун-т ім. О. Довженка. Глухів, 2015. 20 с.

190. Дизайнер: все про професію від навичок до зарплати. Work.ua. https://www.work.ua/career-guide/designer. (дата звернення: 12.04.2024 р.)

191. Дідовець Ю. Розвиток технології етнодизайну в європейській художньо-промисловій освіті та виробництві. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* Київ : НАКККІМ, 2020. Т. 1. №. 24. С. 61-67

192. Долеско С. В., Козачок Є. С., Юрченко М. В. Символ як стереотипне явище сучасної української культури. *Український мистецтвознавчий дискурс.* 2023. № 6. С. 22-31

193. Дольнікова Л. В., Наконечна М. В. Теоретико-методологічний аналіз понять «компетенція», «компетентність» і «професійна компетентність». *Науковий часопис.* 2018. № 65. С. 35-41

194. Драган М. Українська декоративна різьба XVI—XVIII століть. Київ : Наукова думка, 1970. 204 с.

195. Драган М. Українські дерев’яні церкви. Генеза і розвій форм : в двох частинах. Київ : Вид-во. Савчук О., 2014. 450 с.
196. Дубасенюк О. А. Теорія і практика професійної виховної діяльності педагога: монографія. Житомир : ЖДПУ, 2005. 368 с.
197. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: особистісно орієнтований підхід. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2012, 436 с.
198. Дудник І. М. Вступ до загальної теорії систем. 2010. 129 с. URL : https://duikt.edu.ua/uploads/l_1142_42884991.pdf
199. Дудник Н. А. Професійна компетентність керівника сучасного закладу дошкільної освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2002. № 82. С. 41-45.
200. Дяченко А. Комплексний підхід до професійної підготовки бакалаврів із національного дизайну у ВНЗ. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 36. С. 57-62.
201. Дяченко А. Концепції етнодизайну при підготовці майбутніх дизайнерів у мистецьких закладах вищої освіти. *Вінок митців і мисткинь*. 2021. № 198. С. 110-114.
202. Дяченко А. Підготовка фахівців із національного дизайну в зарубіжних закладах вищої освіти. *Наукові статті*. 2020. № 2. С. 5-15.
203. Євтух М. Б., Лузік Е. В., Дибкова Л. М. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень : монографія. Київ : КНЕУ, 2010. 248 с.
204. Єрмолаєва В., Нікішенко Ю. Явище "шароварщини": пошук дефініції. *Мaґістеріум*. 2017. Вип. 68. Культурологія. С. 27-31.
205. Жолтовський П. М. Іконопис. Історія українського мистецтва. У 6-ти томах. Т. 3. Київ: Голов. ред. УРЕ, 1968. 439 с.
206. Жолтовський П. М. Монументальний живопис на Україні XVII-XVIII ст. : монографія / відпов. ред. Я.П. Запаско; АН УРСР, Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. Київ : Наукова думка, 1988. 155 с.
207. Жолтовський П. М. Український живопис XVII-XVIII століть : монографія. Київ : Наукова думка, 1978. 328 с.

208. Жолтовський П. М. Художнє життя на Україні у XVI-XVIII ст. Київ : Наукова думка, 1983. 178 с.
209. Жорова І. Я. Формування професійних здібностей майбутніх кваліфікованих робітників сфери обслуговування в професійнотехнічних навчальних закладах: автореф. дис.… канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. Вінниця, 2007. 20 с.
210. Завалевський Ю. І. Організаційно-методичні умови формування конкурентоспроможності вчителя в процесі інноваційної діяльності. *Освіта та розвиток обдарованої особистості.* 2015. № 11 (42). С. 19-24.
211. Залозецький В. Малярство Закарпатської України (XIV–XIX ст.) Стара Україна. Львів, 1925. С. 7–10.
212. Зінченко С. В. Підготовка майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах до викладацької діяльності : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. Київ, 2009. 337 с.
213. Зязюн І. А. Культурна парадигма в практиці гуманітаризації і гуманізації сучасної освіти. *Культурна політика в Україні у контексті світових трансформаційних процесів : матеріали міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 12–13 груд. 2000 р.). Київ, 2001. С. 40–43.
214. Зязюн І. А. Сучасні дидактичні моделі і логіка учіння. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць*. Київ: НАУ, 2000. С. 4–7.
215. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2005. № 25. С. 13-18.
216. Івашковський В. Виховні засади розвитку особистості патріота України. *Рідна школа.* 2005. №4. С. 36-38.
217. Історія української культури. Том 2 (Українська культура XIII – першої половини XVII століть). 1.5. Культура побуту. URL : http://litopys.org.ua/istkult2/ikult206.htm

218. Історія української культури. Том 2 (Українська культура XIII – першої половини XVII століть). 1.9. Світогляд. Традиційні знання. URL : http://litopys.org.ua/istkult2/ikult210.htm (дата звернення: 19.06.2023 р.)
219. Кан О. Ю. Дефінітивний аналіз організаційно-методичних засад підготовки майбутніх філологів у вищих навчальних закладах України. *Науковий вісник НУБіП України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*. 2017. № 277. С. 105-113.
220. Канашко О. Громадянсько-патріотичне виховання та соціалізація особистості. *Рідна школа.* 2014. № 6. С. 34-37.
221. Канівець Т. М. Основи педагогічного оцінювання : навч.-метод. посіб. Ніжин : Вид. П. П. Лисенко М. М., 2012. 102 с.
222. Капітан Л., Товтин Я. Дослідження ролі вивчення історії у розвитку критичного мислення учнів та методів його підтримки в освітньому процесі. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 1 (29). С. 705–714.
223. Кардашов В. М., Чемерис Г. Ю. Етнокультурна спадщина півдня України–актуальна тематика дослідно-експериментальної роботи та дипломних проектів майбутніх дизайнерів. *Гуцульщина–XXI сторіччя: проблеми та перспективи збереження гірської природи та етнічної культури в гуцульському регіоні українських карпат в умовах глобалізації :* мат. наук.-пр. конф. XXV Міжнар. гуцульського фестив. Яремче, 2018. С. 43-47
224. Кардашов В. М. Професіоналізм художника-педагога—найголовніша умова нормального художньо-творчого розвитку особистості учня. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. Частина II. Випуск 6. С. 19-25.
225. Кардашов В. М. Художньо-творчий розвиток особистості : теоретичний та методичний виміри : монографія. Мелітополь, 2011. 257 с.
226. Карпушина М. Теоретичні основи технології проблемного навчання студентів у закладах вищої освіти. *Педагогічний дискурс.* 2018. Вип. 24. С. 50-56. DOI : 10.31475/ped.dys.2018.24.07
227. Карташова І. І., Прохоренков В. М. Тестування в системі моніторингу якості знань студентів: навч.-метод. посіб. Херсон : ХДУ, 2013. 116 с.

228. Кияновська Л. Пострадянські і нові симулякри в системі української музичної культури і музикознавства. *Українська музика.* 2020. *Вип.* 2, № 36. С. 7-17.
229. Кіндрат В. К. Проблема патріотичного виховання підлітків у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.01 / Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 1998. 18 с.
230. Клепко С. Ф. Громадянська освіта: необхідні утопії. *Наукові записки НаУКМа*. Політичні науки. 2002. Т. 20. С. 61–65.
231. Ковальчук Л. Культурологічний підхід у дослідженні освітнього простору в контексті процесів глобалізації та інтеграції. *Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. праць.* 2009. Вип. 469. С. 61–70.
232. Козак Н. Б. Образ людини в мистецтві Київської Русі : автореф. дис. ... канд. Мистецтвознавства : 17.00.05 / Львівська академія мистецтв. Львів, 2000. 19 с.
233. Козир А. В. Компетентність як необхідний компонент професійної майстерності викладачів мистецьких дисциплін. *Національний мовнокультурний простір України в контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів*: зб. матер. всеукр. наук.-практ. конф. Київ: ДАКККіМ, 2009. С. 148–150
234. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. *Бібліотека з освітньої політики*: колективна монографія / Під заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2004. 112 с.
235. Коновальчук І. І. Міждисциплінарний підхід у дослідженні проблем педагогічної інноватики. *Interdyscyplinarnosc pedagogiki i jej subdyscypliny* / Pod redakcja Zofii Szaroy, Franciczka Szloska / польсько-український форум. 2013. С.261-269.
236. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності. *Шляхи освіти*. 2000. № 3. С. 7-13.
237. Корницька Л. А. Педагогічні засади використання етнодизайну у професійній підготовці інженерів-педагогів швейного профілю : дис. …

канд. пед. наук: 13.00.04 / НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ, 2010. 285 с.

238. Косів В. М. Національні моделі і глобалізація графічного дизайну другої половини ХХ ст : дис.… к. мистецтвознавства : 05.01.03 / Харківська держ. академія дизайну й мистецтв. Харків, 2003. 217 с.
239. Костюк О. П. Дизайн мислення як інноваційний метод формування креативних навичок майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2023. Вип. 94. С. 81-85.
240. Костюк О. Реалізація принципів полікультурності в процесі формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 70, том 1, *Педагогіка*. С. 345-351. DOI : 10.24919/2308-4863/70-1-53
241. Кравченко М. С. Підготовка майбутніх фахівців з дизайну до управління проєктами у професійній діяльності : дис. … д-ра філософії : 015 / Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені М. Бойчука. Київ, 2024. 272 с.
242. Кралюк П. Симулякри українства. *Радіо Свобода*, 27.03.2012 URL : https://www.radiosvoboda.org/a/24528167.html (дата звернення : 22.06.2020)
243. Красовська О. О. Міждисциплінарний підхід до професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2015. Вип. 9. С. 24-31.
244. Кудря О. Формування в студентів знань з етнодизайну в процесі опанування навчальної дисципліни: Технологічний практикум. *Наукові записки БДПУ*. Серія: Педагогічні науки. 2020. № 3. С. 291-299.
245. Купчик Р. М., Прусак Ю. В. Інформаційні технології у підготовці майбутніх дизайнерів у контексті сучасних освітніх тенденцій. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. № 66. С. 82-85.

246. Кучай О. В. Компетенція і компетентність відображення цілісності та інтеграційної суті результату освіти. *Рідна школа*. 2009. № 11. С. 44-48.
247. Кучер С. Л. Критерії, показники та рівні дизайн-технологічної компетентності майбутніх учителів технологій. *Інформаційні технології та інноваційні методики навчання в освіті дорослих*. 2017. №. 49. С. 122-125.
248. Кучерук А. В. Національно-патріотичне виховання учнівської молоді в контексті національних та європейських цінностей. *Реалізація гуманістичних ідей В. Сухомлинського в умовах Нової української школи: зб. наук. пр.* [редкол.: В. Є. Берека (голова) та ін.]. Хмельницький, 2018. С. 123–126.
249. Лавніков О. А., Лесик А. С. Інтегративний підхід у системі вищої освіти: поняття і особливості. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «педагогіка і психологія». Педагогічні науки.* 2020. № 1 (19). С. 195-199. DOI : 10.32342/2522-4115-2020-1-19-23
250. Лазуріна Н. П. Патріотизм та національна ідея як ціннісні складові громадянської компетентності особистості. *Вісник Житомирського державного університету. Філософські науки.* Житомир : ЖДУ, 2013. Вип. 6 (72). С. 32-35.
251. Лалак Н. В. Методика формування професійної компетентності майбутнього вчителя в процесі навчання історії : автореф. дис.… канд. пед. наук : 13.00.02 / Інститут педагогіки НАПН України, Київ. 2009. 20 с.
252. Лапач С. Н. Статистика в науке и бизнесе. Київ : Морион, 2002. 640 с.
253. Легенький Ю. Г. Дизайн: культурологія та естетика. Київ: КДУТД, 2000. 272 с.
254. Легенький Ю. Г. Естетика (досвід апофатичної дескрипції). Київ: КНУЮМ, 2007. 600 с.
255. Лейко С. В. Поняття «компетенція» та «компетентність»: теоретичний аналіз. *Педагогічний процес: теорія і практика.* 2013. Вип. 4. С. 128-135

256. Лейко С. В., Кознецова Т. Ю. Теоретичний аналіз понять «компетенція» і «компетентність». *Modern engineering and innovative technologies.* 2022. № 24. С. 128-135.

257. Лемешко Л. Формування художньо-творчої компетентності техніків-конструкторів одягу як проблема професійної педагогіки. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка.* 2018. № 16. С. 100-104.

258. Лещенко М., Авшенюк Н. Філософсько-педагогічні засади розвитку транснаціональної вищої освіти. *Порівняльна професійна педагогіка.* 2015. № 5 (3). С. 92–98.

259. Логвиненко Т. О., Гордієнко Н. В. Словник із соціальної педагогіки. Дрогобич : Посвіт, 2011. 312 с.

260. Логвін Г. Н. Давня книжкова мініатюра XI XVIII століть. Київ: Дніпро, 1974. 204 с.

261. Лозинська Л. І. Методологічні засади професійно-технічної підготовки дизайнерів одягу. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* 33 (2012): 148-152.

262. Луговий В. І. Компетентності та компетенції: поняттєво-термінологічний дискурс. *Вища освіта України.* 2009. № 3. С. 8-14

263. Луговий В. І., Слюсаренко О. М. Застосування системного підходу до визначення компетентностей як основи кваліфікацій. *Вища освіта України: теорет. та наук.-практ. часоп.* 2010. № 1. С. 151-159

264. Лук’янова Л. Б. Концепція розвитку освіти дорослих в Україні. Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2011. 24 с.

265. Магдич Т. Аналіз сутності поняття «громадянська компетентність» у системі психолого-педагогічних і лінгводидактичних категорій. *Науковий журнал «Інноваційна педагогіка»*. Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 28. С. 77–81.

266. Макаров А. Лицарі Барокко Запорожці. До історії козацької культури. Київ : Мистецтво, 1993. 394 с.

267. Макаров А. Світло українського барокко. Київ: Мистецтво, 1994. 288 с.
268. Максимова А. Б. Розвиток проектної культури майбутніх дизайнерів-графіків у професійній підготовці : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. Київ, 2019. 385 с.
269. Макух Д. Міждисциплінарний підхід як інноваційна стратегія сучасної вищої школи. *Молодий вчений.* 2023. № 6 (118). С. 51-55.
270. Мала Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з книжкового дизайну у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2008. 292 с.
271. Маматова А. С. “Українськість” як сутнісна характеристика української етнічності. *Проблеми політ. психології та її роль у становленні громадянина Української держави: Зб. наук. пр.* / Ін-т соц. та політ. психології АПН України. Київ : Міленіум, 2008. Вип. 8. С. 355-365
272. Марущак О. М. Поняття компетентності в педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка.* 2016. № 11. С. 97-108.
273. Мацюк О. О. Формування професійної компетентності майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Хмельниц. нац. ун-т. Хмельницький, 2011. 20 с.
274. Машкова І. М. Методологічні орієнтири проблеми розвитку українознавчої освіти в двомовних і рідних школах сучасної Канади. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки.* 2016. Вип. 140. С. 381–385.
275. Меленишин Н. Б., Зінська А. В. Проблема впливу брокару і шароварщини на українську вишиванку. *The 15 th International scientific and practical conference “Modern directions of scientific research development”* (August 10-12, 2022). BoScience Publisher, Chicago, USA. 2022. Pp. 264-271
276. Мелещенко Т. В. Стереотипи як інструмент конструювання негативних образів та явищ в історії. *Родові таємниці Сіверянського краю*. Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2020. Вип. 8. С. 31-37

277. Мешко А. М., Васкевич О. Є. Використання проектних технологій при підготовці викладачів дизайну. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені МП Драгоманова*. Серія 5. Педагог науки : реалії та перспективи. Київ, 2022. Вип. 87. С. 63-67. DOI : 10.31392/NPU-nc.series5.2022.87.13
278. Мешко А. Методологічні Засади Підготовки Майбутніх Дизайнерів До Застосування Проектних Технологій У Професійній Діяльності. *Наука і техніка сьогодні.* 2024. №. 2 (30). С. 597–608.
279. Міляєва Л. Переддень бароко. *Мистецтвознавство України: Збірник наукових праць.* Вип. 7. Київ, 2000. С. 245-263.
280. Міністерство освіти і науки України. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Наказ Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2022 року № 527. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text (дата звернення: 30.05.2023 р.)
281. Міщенко С. Г. Розвиток професійної компетентності викладачів фундаментальних дисциплін у системі науково-методичної роботи коледжів машинобудівного профілю : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2017. 314 с.
282. Музика О. Л. Рефлексія та ціннісна підтримка розвитку здібностей: підходи до побудови методики дослідження. *Творчий потенціал особистості: проблеми розвитку та реалізації*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 15 лютого 2005 р.). Редактори: О. Б. Терезина, П. Ю. Лепський. Київ, 2005. С. 187-190.
283. Мусієнко В. Д., Захарченко Р. О., Сидоренко В. К., Тхоржевський Д. О. Прилучення учнів до національної культури у процесі трудового навчання : метод. посіб. Київ : УДПУ ім. М. П. Драгоманова, 1996. 122 с.
284. Наказ МОН України від 06.06.2022 р. № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та

визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 {Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 586 від 23.06.2022}» URL : https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/62a/042/1e2/62a0421e24258666156501.pdf (дата звернення: 30.05.2023 р.)

285. Наказ МОН України від 16.06.2015 р. № 641 «Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді». URL : https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/661/689/f5c/661689f5c3303237029945.pdf (дата звернення: 30.05.2023 р.)
286. Наливайко Д. Козацька християнська республіка (Запорозька Січ у західноєвропейських літературних пам'ятках). Київ : Дніпро, 1992. 496 с.
287. Народна ікона на склі: Альбом. Львів: Інститут колекціонерства український мистецьких пам’яток при НТШ, 2008. 368 с.
288. Наталевич Н. П. Формування професійної компетентності майбутніх культурологів у процесі вивчення історикокультурологічних та 253 педагогічних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2014. 20 с.
289. Наумкіна О. С. Етнічний культурний взірець в дизайнерських практиках сучасної України. *Культура народів Причерномор`я.* 2014. № 266. С. 148-152.
290. Національна рамка кваліфікацій Україна. Європейський фонд освіти, 2021. 24 с.

    URL : https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/2021–11/ukraine_ua.pdf. (дата звернення: 30.05.2023 р.)
291. Ничкало Н. Г. Стандарти професійної освіти: сучасні підходи. *Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика*: монографія. Хмельницький: ТУП, 2002. С. 14-33.
292. Ничкало Н. Г. Медіальна педагогіка в системі педагогічних наук. *Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи : зб. наук. пр. третьої Міжнар. наук.-пр. конф.* Львів : ЛДУ

БЖД, 2017. С. 302–309 URL : https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/711294/1/94.pdf

293. Овсійчук В. А. Українське малярство X–XVIII століть. Проблеми кольору. Львів : Інститут народознавства НАН України, 1996. 479 с.
294. Овсійчук В. А. Українське мистецтво другої половини XVI – першої половини XVII ст. Київ: Наук. думка, 1985. 173 с.
295. Овсійчук В., Крвавич Д. Оповідь про ікону. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2000. 190 с.
296. Овчаренко А. В. Архетипи візуального контенту соціальних медіа (на прикладі рекламних відеороликів). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.* 2024. № 2. С. 77–82
297. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики. Київ : К.І.С, 2004. 112 с.
298. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. *Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики*. Київ: К.І.С., 2003. С. 13-14
299. Оксенюк І. І. Організація діагностики та контролю знань засобами комп’ютерного тестування. *Педагогічний пошук*. 2022. № 1 (113). С. 31–35.
300. Омельченко А. В., Рашевська А. А. Особливості створення ілюстративного матеріалу при проведенні ділової гри з інструментів пропаганди для школярів м. Запоріжжя та Запорізької області. *Пропаганда vs контрпропаганда у медіапросторі: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Запоріжжя, 12 лютого 2018 р.). Запоріжжя: Інтер-М, 2018. С. 386-395.
301. Ортинський В. Л. *Педагогіка вищої школи :* навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
302. Оршанський Л. Етнодизайн як інноваційний художньо-естетичний компонент технологічної освіти. *Молодь і ринок.* Дрогобич: Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка. 2011. № 1. С. 38-41. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2011_1_10.

303. Оршанський Л. Сучасні вимоги й особливості професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент.* 2020. № 15. С. 43-56.
304. Освітня програма 022 Дизайн 01 «Графічний дизайн». Запорізький національний університет. 2021. URL : https://www.znu.edu.ua/opp/bak/spp/opp_design_21.pdf (дата звернення: 30.09.2022 р.)
305. Освітня програма 022 Дизайн 01 «Графічний дизайн». Київський університет ім. Бориса Грінченка. 2018. URL : https://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vstupnykam/imbak2018/op_bak_dz.pdf. (дата звернення: 30.01.2022 р.)
306. Освітня програма 022 Дизайн 01 «Графічний дизайн». Львівська Національна Академія Мистецтв. 2022. URL : https://lnam.edu.ua/uk/graphic/about.html. (дата звернення: 30.09.2022 р.)
307. Освітня програма 022 Дизайн 01 «Графічний дизайн». Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. 2021. URL : https://nakkkim.edu.ua/images/Instytuty/Instytut_dyzayn/u_hrafich_dyz_22_OP_Hrafichnyi_dyzain_22.pdf. (дата звернення: 30.09.2022 р.)
308. Освітня програма 022 Дизайн 01 «Графічний дизайн». Харківська державна академія дизайну і мистецтв. URL : https://www.ksada.org/gd-vstup.html. (дата звернення: 30.09.2022 р.)
309. Освітня програма 022 Дизайн 01 «Графічний дизайн». Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. 2021. URL : http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96tn%D1%96_programi/Osvitni_programu_bakalavr/2022_rik/graf_dyzain.pdf (дата звернення: 30.09.2022 р.)
310. Остапенко Г., Остапенко М. Історія Хортиці. Краєзнавчо-туристична карта острова Хортиця. Запоріжжя : Градостроитель, 2002. 26 с.
311. Отич О. М. Мистецтво у професійному розвитку особистості. *Концептуальні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів.* 2015. С. 571-583.

312. Откович В. Закарпатська народна ікона XVII–XVIII ст. *Вісник ЛНАМ. Спецвипуск ІІ. Ерделівські читання.* 2000. С. 118-125.
313. Откович В. П. Народна течія в українському живопису XVII–XVIII ст. Київ : Наук. думка, 1990. 224 с.
314. Откович В. П. Народний живопис Гуцульщини. *Гуцульщина: історико-етнографічне дослідження.* Київ : Наукова думка, 1987. С. 431-436.
315. Отрошко Т. В. Система оцінювання технічної компетентності майбутніх учителів інформатики в процесі навчання комп'ютерних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Українська інженерно-педагогічна академія. Харків, 2010. 21 с.
316. Пановський Е. Іконографія та іконологія. Пер. з англ. О. Кошового. *Мистецтвознавство.* Львів : СКІМ, Інститут народознавства НАН України, 1999. С. 223-254.
317. Паньок Т. В. Слобожанська ікона XVII – початку XIX століття. Харків: ФО-П «Іванова», 2008. 280 с.
318. Паньок Т. В. Стильова еволюція в іконописі Слобожанщини XVII – початку XIX століття : автореф. дис... канд. мистецтвознавства : 17.00.05. / Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Харків, 2005. 20 с.
319. Пасько О. М. Методика навчання пошукового макетування майбутніх фахівців із дизайну : дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука. Київ, 2021. 277 с.
320. Петренко Л. М. Принцип науковості у відборі змісту навчального матеріалу з матеріалознавства. *Професійне навчання на виробництві: збірник наукових праць.* 2009. № 3. С. 61-73.
321. Петренко С., Петренко Л. Формування професійної компетентності майбутніх учителів математики: теоретичний аспект. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2018. № 81. С. 208-215.
322. Петрова І. Сучасні наукові підходи до професійної підготовки майбутніх графічних дизайнерів. *Перспективи та інновації науки.* 2024. № 2. С. 394 - 405.

323. Петрук Л. П. Виховання школярів засобами народної педагогіки у творчій спадщині В. О. Сухомлинського: автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 1994. 24 с.
324. Петухова Т. А., Тюрікова О. М., Заварза І. О. Навчальні вправи, спрямовані на досягнення нетривіальних проєктних рішень майбутніх дизайнерів. *Управляння якістю підготовки фахівців : мат. Міжнар. наук.-метод. конф.* Одеса : ОДАБА, 2024. С. 72-74
325. Пєхота О. М. Особистісно орієнтована освіта і технології. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія*. За ред. І. А. Зязюна. Київ: Науковий світ, 2000. 312 с.
326. Письменкова Т. О., Зіборов К. А. Комунікативний дизайн як інструмент формування soft skills. *Сучасні інноваційні технології підготовки інженерних кадрів для гірничої промисловості та транспорту : зб. наук. пр. міжнар. конф.* Дніпро : НГУ, 2020. № 1. С. 395–401
327. Пляка Л. В., Огарь С. В. Психодіагностичний комплекс з вивчення особистості студента : практ. посібник. Харків : НФаУ, 2016. 124 с. URL : https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/2016-Психодіагностичний-комплекс.pdf
328. Побірченко О. Сучасні методологічні підходи до підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін у вищому навчальному закладі. *Проблеми підготовки сучасного вчителя.* 2012. № 6 (2). С. 291–198.
329. Подмазін С. І. Особистісно орієнтована освіта (соціально-філософський аналіз) : дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара. Дніпропетровськ, 2006. 446 с.
330. Подмазін С. І. Особистісно-орієнтована освіта: сутність і зміст. *Культурологічний вісник*. 2006. Вип. 16. С. 123–128.
331. Поляков А. О. Педагогічні умови мотивації професійного зростання студентів педагогічних університетів у процесі неперервної освіти : автореф. дис... канд. проф. Освіти : 13.00.04 / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2008. 20 с.

332. Пометун О. І. Формування громадянської компетентності: погляд з позиції сучасної педагогічної науки. *Вісник програм шкільних обмінів.* 2005. № 23. С. 18–20.

333. Пономаренко О. В. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх магістрів психології до професійної діяльності в умовах неформальної освіти : дис... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2020. 561 с.

334. Попова Л. М. Деякі аспекти українського народного іконопису XIX ст. *Народна творчість та етнографія.* 1989. № 2. С. 44-47.

335. Порохнавець О. М. Дидактичні основи формування національно-патріотичної компетентності майбутніх учителів початкової школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. №. 5. С. 350-355.

336. Порохнавець О. М. Наукова інтерпретація сутності поняття «національно-патріотична компетентність» в психолого-педагогічній літературі. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки.* Вип. 67. Херсон: ХДУ, 2015. С. 119–124.

337. Порядіна З. П. Вплив дезінформації під час воєнного стану на культурно-просвітницьку діяльність в Україні. *Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки: VI Міжнародна студентська наукова конференція, 22 травня 2024 р.* Кременчук, 2024. С. 114–116.

338. Постанова Верховної Ради від 23.02.2017 № 1908-VIII «Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні на тему: “Ціннісні орієнтації сучасної української молоді”». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1908-19#Text. (дата звернення: 30.05.2023 р.)

339. Постанова Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 р. № 932 «Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки». URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-п#Text. (дата звернення: 30.05.2023 р.)

340. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серп. 2024 р. № 1021. «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» Київ, 2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2024-%D0%BF#Text (дата звернення: 12.06.2025).
341. Прищенко С. В. Національний стиль і псевдонаціоналізація у рекламі: соціокультурний аспект. *Наукові дослідження. Теорія і практика : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції.* Вроцлав, 2012. С. 45–52
342. Прищенко С. В. Теорія та методологія дизайну: навч. посіб. / За ред. Є. А. Антоновича. Київ: Альтерпрес, 2010. 208 с.
343. Прищенко С. В. Еволюція рекламної графіки як складової художньо-проектної культури : дис. ... д-ра мистецтвознавства : 26.00.01 / Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2019. 456 с.
344. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556–VII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/go/1556-18. (дата звернення: 30.05.2023 р.)
345. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145–VIII. URL : https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19. (дата звернення: 30.05.2023 р.)
346. Продан І. В. Формування професійної культури майбутніх дизайнерів одягу в процесі самостійної роботи у вищих навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / ЛНУ ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2013. 292 с.
347. Прохорчук П. Дефініція професійно-етична культура графічного дизайнера. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2018. Вип. 50. С. 191-195.
348. Прошкін В. В. Педагогічна система як предмет наукового дослідження. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика.* 2015. № 4 (45). С. 7–12.
349 Прусак В. Ф. Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України : дис. ... канд. пед. наук :

13.00.04 / Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2006. 300 с.

350. Пуцко В. Волинські рецепції візантійської іконографічної схеми. *Волинська ікона: Питання історії вивчення, дослідження та реставрації.* Луцьк, 1997. С. 41–46.
351. Пуцко В. Чи існував давньоруський примітив? *Українська народна творчість у поняттях міжнародної термінології.* Київ: музей І. Гончара, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України, 1996. С. 177–184.
352. Пушонков О. Досвід образотворення та ідентичність у викликах трансмедійності. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії.* 2022. Вип. 44. С. 105–115.
353. Пушонкова О. А. Культуротворчий потенціал архаїзації візуальності: образотворення, режими бачення, практики. *Культура і сучасність: альманах.* 2022. № 1. С. 62–69.
354. Рашевська А. А. Аналіз сучасних підходів до визначення дефініції «національно-патріотична компетентність майбутнього дизайнера», *Педагогічні науки: теорія та практика.* Запоріжжя: ЗНУ, 2022. № 2 (42). С. 91-97
355. Рашевська А. А. Виховний потенціал етнодизайну в процесі підготовки майбутніх дизайнерів. *Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів : матеріали І Всеукраїнського науково-методичного семінару* / Головні редактори: Г. В. Локарєва, Ю. В. Гончаренко. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. С. 58-60
356. Рашевська А. А. Джеймс Гілрей фундатор англійської сатиричної карикатури. *Пропаганда vs контрпропаганда у медіапросторі: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Запоріжжя: Інтер-М, 2018. С. 200-210.

357. Рашевська А. А. Козацька тема в художніх творах з колекції Дніпропетровського історичного музею ім. Д. І. Яворницького. *«Педагогічні аспекти підготовки викладачів з візуального мистецтва та дизайну: сучасність і перспективи» та «Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття». Збірник матеріалів Міжнародних науково-методичних конференцій професорсько- викладацького складу і молодих учених в рамках IX Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2017»,* м. Харків, 9-12 жовтня 2017 року За загал. ред. Даниленка В. Я. Харків : ХДАДМ, 2017. С. 299-302.

358. Рашевська А. А. Народна ікона та її роль в українському мистецтві. *Дизайнерська освіта України у світовому контексті. Міжнародна студентська науково-практична конференція*. Харків : ХДАДМ, 2013. С 82-83.

359. Рашевська А. А. Національно-патріотична компетентність як важлива складова сучасної мистецької освіти. *X Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво в реаліях сучасної освіти»*. Полтава : Полтавський національний педагогічний університет, 2023. С. 179-182.

360. Рашевська А. А. Особливості формування національно-патріотичної компетентності в системі підготовки майбутніх дизайнерів. *Міжнародна наукова конференція «Культурологія, мистецтвознавство та музикознавство в системі сучасної освіти країн європейського союзу».* Вроцлавек : Cuiavian University in Wroclawek, 2022. С. 38-40.

361. Рашевська А. А. Роль дисципліни «Рисунок» у формуванні професійних компетентностей майбутніх бакалаврів дизайну. *Міжнародна наукова конференція «Взаємодія культури, науки і мистецтва в питаннях розвитку моральності сучасного європейського суспільства»* (м. Рига, Латвійська Республіка, 28-29 грудня 2021 р.) Рига: Балтійська міжнародна академія, 2022. С. 130 - 131.

362. Рашевська А. А. Роль ікон та православних святих у релігійному світосприйнятті запорізьких козаків. *Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття», присвячена 95-річчю заснування вищої художньої школи Харкова*. Збірник статей. 13 жовтня 2016 р, ХДАДМ. Харків, 2016. С. 126-128.

363. Рашевська А. А. Українська народна ікона козацької доби в контексті розвитку духовності в сучасній художній освіті. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали III Міжнародного Конгресу*. Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 369-370.

364. Рашевська А. А. Українська народна ікона–запорізьких та дніпровських музейних колекцій в колекції національного заповідника «Хортиця» в м. Запоріжжі. *Сучасне мистецтво: практика та наукові пошуки : Міжнародна студентська науково-практична конференція*. Харків: ХДАДМ, 2015. С 188-191.

365. Рашевська А. А. Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в контексті реформування дизайн-освіти. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології : матеріали I міжнародної науково-практичної конференції.* Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2022. Т. 2. С. 43-45.

366. Рашевська А. А. Формування професійних компетентностей під час аналізу козацького портрету XVII–XVIII ст. у студентів спеціальності «Дизайн» на заняттях з живопису. *Вісник ЗНУ, Педагогічні науки*. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. №1 (32). С. 92-94

367. Рашевська А. А. Художні особливості народної ікони в колекції національного заповідника «Хортиця» в м. Запоріжжі. *Всеукраїнська наукова конференція професорсько-викладацького складу і студентів*

ХДАДМ за підсумками роботи 20142015 навчального року. Збірник статей. Харків, 2015. С. 28-29.

368. Рашевська А. А., Чемерис Г. Ю. Аналіз досвіду формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 53. С. 277-283 DOI : 10.249192308-486353-2-41
369. Рашевська А. Дидактичні основи національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції* (12 грудня 2023 р.) Запоріжжя: ЗНУ, 2023. Т. 2 С. 73-75. DOI : 10.5281zenodo.10360480
370. Рашевська А. Педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів. *Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів: матеріали VI науково-методичного семінару* голов. ред. : Г. В. Локарєва, Ю. В. Гончаренко. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. С. 48-50
371. Реброва О. Є. Методологія і методи досліджень педагогіки мистецтва. Навчальний посібник. Видання 3-е, перероблене, доповнене. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2023. 155 с.
372. Рекомендації 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 р. URL : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_975. (дата звернення: 30.05.2023 р.)
373. Ремех Т. Сутність і структура громадянської компетентності учня нової української школи. *Український педагогічний журнал.* 2018. Вип. 2. С. 34–40.

374. Рибалко Л. С. Формування громадянина і патріота в акмеологічному середовищі вищого педагогічного навчального закладу. *Проблеми освіти*, 2015. С. 287.

375. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти / За заг. ред. С. Квіта та О. Єременко. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2021. 364 с. URL : https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/Річний-звіт-2020.pdf (дата звернення: 30.05.2023 р.)

376. Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2021 рік / За заг. ред. С. Квіта. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2022. 232 с. URL : https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/Звіт-2021.pdf (дата звернення: 30.05.2023 р.)

377. Рішення Комітету Верховної Ради України «Про затвердження Рекомендацій слухань у Комітеті ВРУ з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму від 22 грудня 2015 року на тему: «Формування патріотизму та національної свідомості дітей та молоді в сучасних умовах». URL : http://www.poltavaculture.gov.ua/images/documentation/proekts/201600007.pdf (дата звернення: 30.05.2023 р.)

378. Рішення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти від 21 червня 2022 р. про історико-культурну складову освітнього процесу. 2022. Національне агентство забезпечення якості освіти (НАЗЯВО). URL : https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/Рішення-Національного-агентства-про-історико-культурну-складову-освітнього-процесу.pdf. (дата звернення: 30.05.2023 р.)

379. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2020 р. № 1233-р «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми національно-патріотичного виховання на період до 2025 року». URL : https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-shvalennya-koncepciyi-derzhavn-a1233r. (дата звернення: 30.05.2023 р.)

380. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р «Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні».

URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-p#Text. (дата звернення: 30.05.2023 р.)

381. Романишина Л. М., Гушулей Й. М. Взаємозв'язок між освітніми технологіями на сучасному етапі розвитку освіти. *Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України*. Хмельницький, 2006. № 37. Ч. ІІ. С. 132–134.
382. Руденко В. М. Математична статистика : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 304 с. URL : http://elib.chdtu.edu.ua/e-books/4214.
383. Руденченко А. А. Використання етнодизайну для проектування навчально-виховного середовища у вищих мистецьких навчальних закладах *Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття : матер. II Міжнарод. наук.-практ. конф*. 2016. С. 656-667
384. Руденченко А. А. Виявлення здібностей до художнього проектування в етнічному стилі у майбутніх фахівців дизайну. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка.* 2023. №175 (19). С. 19-26
385. Руденченко А. А. Етнодизайн як міждисциплінарний феномен створення творчого освітнього простору. *Проблеми підготовки сучасного вчителя.* 2014. № 3 (10). С. 140-146.
386. Руденченко А. А. Ментальні засади національно-культурної своєрідності в дизайні. *Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст : зб. наук.пр*. 2014. Кн. 1. С. 409-412.
387. Руденченко А. А. Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну студентів у вищих мистецьких навчальних закладах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 44 с.
388. Руденченко А. А. Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну студентів у вищих мистецьких навчальних закладах: дис. ... д. пед. наук. 13.00.02. Київ, Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. 427 с.
389. Руденька Т. М. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей засобами арт-педагогіки : дис.…

канд. пед. наук : 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка. Житомир, 2017. 237 с.

390. Саблук О. Ієрархія понять «компетентність» та «професійна компетентність» у сучасних дослідженнях. *Balkan Scientific Review.* 2019. № 3, Т. 3. С. 56–59.
391. Салов В. О. Основи педагогіки вищої школи : навч. посібник. Дніпропетровськ : Національний гірничий ун-т, 2003. 170 с.
392. Саприкіна Л. Формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів з використанням інноваційних технологій. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну.* 2019. № 2(2). С. 229–236. DOI : 10.318662617-7951.2.2.2019.189732.
393. Свенціцька В. Іван Руткович і становлення реалізму в українському малярстві. Київ : Наук. думка, 1966. 174 с.
394. Свєнціцька В. І. Живопис XVI-XVII ст. В. І. Свєнціцька. *Історія українського мистецтва*. В 6 т. Київ: Голов. ред. УРЕ, 1967. Т. 2. С. 208–274.
395. Свєнціцька В. І. Український живопис XVI-XVIII ст. у контексті візантійських мистецьких традицій та західноєвропейського барокко. *Українське барокко та європейський контекст.* Київ : Наук. думка, 1991. С. 90–95.
396. Свєнціцька В. Осяйні барви «Червоних образів» Гуцульщини. *Дзвін.* 1990. № 12. С. 56–60.
397. Свєнціцька В. Проблема тла у староукраїнській іконі. *Наші дні.* Львів, 1943. С. 10–11.
398. Свєнціцька В., Откович В. Українське народне малярство XVII-XIX ст.: світ очима народних митців. Київ, 1991. 240 с.
399. Семенова О. В. Аксіологічні засади етнодизайну у формуванні творчої компетентності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. *Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст : матеріали II Міжнародного конгресу.* Полтава, 2013. С. 387–393 URL : https://dspace.udpu.edu.ua/handle/6789/1872

400. Сє Ю., Маркович М., Мацишина З. Аналіз педагогічних підходів, які сприяють розвитку творчості у майбутніх митців та дизайнерів. *Вісник науки та освіти.* 2023. № 11(17). С. 56–62

401. Сидор О. Барокко в українському живопису. *Українське барокко та європейський контекст*. Київ: Наук. думка, 1991. С. 173–182.

402. Сисоєва С. О. Особистісно орієнтовані технології: метод проектів. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2002. № 1. С. 73–80.

403. Сисоєва С. О. Особистісно орієнтовані технології: сутність, специфіка, вимоги до проектування. *Професійна освіта: педагогіка і психологія.* Київ, 2003. С. 159-160.

404. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість : монографія. Київ : Каравела, 1998. 208 с.

405. Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку. Київ, 2011. 64 с.

406. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.

407. Сисоєва С. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті. Київ : ВІПОЛ, 2001. 502 с.

408. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. О. Є. Антонова. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2014. 100 с.

409. Словник української мови online. URL : https://sum20ua.com. (дата звернення: 30.05.2023 р.)

410. Снігур Л. А. Психологія становлення громадянськості особистості. Одеса : Вид.-во М. П. Черкасов, 2004. 331 с.

411. Сокол З. С., Сухорукова Н. С. До проблеми творчості в дизайні. *The 11th International Scientific and Practical Conference "Modern Research in World Science"*. SPC "Sci-conf.com.ua". Львів, Україна, 2023. С. 21–27

412. Сокол І. В. Формування професійної компетентності майбутніх судноводіїв у процесі вивчення фахових дисциплін : автореф. дис.… к. пед. наук : 13.00.04 / Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2011. 20 с.

413. Солдатенко Д. А. Сучасні тенденції в розробці фірмового стилю та рекламних повідомлень із використанням етнічних форм. *Технології та дизайн.* 2014. № 2 (11). С. 48–58

414. Сотська Г., Шмельова Т. *Словник мистецьких термінів*. Херсон : Видавництво «Стар», 2016. 52 с.

415. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн». Затверджений та введений в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.12.2018 р. № 1391. URL : https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/022-Dyzayn-bakalavr.28.07.pdf (дата звернення: 30.05.2023 р.)

416. Станкевич М. Є. Естетична концепція народного мистецтва. *Мистецтвознавство*. 2006 № 2. С. 9–24.

417. Станкевич М. Протодизайн, концепції і морфологія дизайну. *Нариси з історії українського дизайну XX століття*: збірник статей. Київ: Фенікс, 2012. С. 122-131.

418. Стасенко В. Христос і Богородиця у дереворізах кириличних книг Галичини XVII століття. Київ, 2003. 334 с.

419. Степаненко І. Ю. Виховання патріотизму й національної свідомості учнів шляхом використання елементів інноваційних технологій. *Програма виховної роботи класного керівника. Вивчаємо укр. мову та літ. Позакласна робота.* 2014. № 3. С. 2–6.

420. Степовик Д. В. Історія української ікони X–XX століть. Київ : Либідь, 1996. 440 с.

421. Стрельцова С. В. Символізм художньої мови та принципи образотворення в артбуках Олега Денисенка. *Культура і сучасність: альманах.* 2023. № 1. С. 144–149

422. Сулаєва Н. В. Неформальна мистецька освіта майбутніх учителів у художньо-творчих колективах : дис. … д-ра пед. наук : 13.00.04 /

Полтавський держ. педагогічний ун-т ім. В. Г. Короленка. Київ, 2014. 591 с.

423. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого : підручник для науковця. Київ: Навчально-методичний центр «Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. 302 с.
424. Сухомлинська О. В. Громадянське виховання і сучасна освіта: від здобутого до нових акцентів і наголосів. *Педагогіка і психологія*. *Вісник НАПН України.* 2015. № 2. С. 5-14.
425. Сухомлинська О. Ідеї громадянськості і школа України. *Шлях освіти.* 1999. № 4. С. 20–25.
426. Сухомлинська О. Патріотизм як цінність: погляд на історію і сьогодення. *Шлях освіти*. 2010. № 2. С. 10–14.
427. Сухомлинська О., Боршевський М., Чорна К., Тараненко І., Рябов С. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української держави. *Дошкільне виховання.* 2003. № 2. С. 3–8.
428. Сухомлинський В. О. Виховання громадянина. Вибр. твори: в 5-ти. Київ : Рад. школа, 1997. Том 3. Серце віддаю дітям; Народження громадянина; Листи до сина. 670 с.
429. Сущенко Л. О. Науково-педагогічний супровід професійного зростання освітян: теорія і практика: монографія. Запоріжжя : КПУ, 2011. 148 с.
430. Сущенко Л. О. Організація науково-дослідної роботи майбутніх педагогів: теорія і практика: монографія. Запоріжжя : КПУ, 2012. 360 с.
431. Сущенко Т. І. Педагогічний процес у позашкільних закладах : дис... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Запорізький ін-т удосконалення вчителів. Запоріжжя, 1993. 332 с.
432. Татіївський П. Особливості становлення та перспективи розвитку дизайну в Україні: дис. … канд. техн. Наук : 05.01.03 / Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Рильського. Київ, 2002. 170 с.
433. Тименко В. П., Сидоренко В. К., Оршанський Л. В. Професійна дизайн-освіта: теорія і практика художньої обробки деревини. Київ : Педагогічна думка, 2007. 288 с.

434. Томашевський В. В. Світоглядні засади формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. *Сталий розвиток промисловості та суспільства: матеріали Міжнар. наук.-техн. Конф.* Кривий Ріг, 2013. Т. 2. С. 104–107

435. Томашевський В. В. Формування естетичної культури майбутніх дизайнерів. Теоретичний аспект. *Концепція сучасної мистецько-дизайнерської освіти в Україні в умовах євроінтеграції: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції в рамках VIII Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2015»*. Харків, 2015. С. 126–128

436. Тригуб О. Л. Формування готовності майбутніх дизайнерів одягу до самоосвіти на засадах міждисциплінарного підходу в мистецьких закладах вищої освіти : дис. ... д-ра філософії : 015 / КНУТД. Київ, 2024. 290 с.

437. Тріска О. О. Народна ікона на склі другої половини XVIII-XIX століття: Європейський контекст : автореф. дис…канд. Мистецтвознавства 17.00.06 / Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2009. 16 с.

438. Трошкін О. В. Педагогічні умови розвитку ініціативності майбутніх дизайнерів у процесі навчально-творчої діяльності : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / Луганський нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2004. 227 с.

439. Турчин В. В. Проблеми активізації проектно-образного мислення дизайнерів у процесі навчального проектування. *Вісник Харківської держ. Академії дизайну та мистецтв*. 2005. № 3. С. 130-140.

440. Турчин В. В., Бондаренко І. В. Науково-дослідна робота студентів у вищій школі дизайнерського спрямування. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. 2007. № 7. С. 130-140.

441. Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання» від 18 травня 2019 року № 286/2019. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019. (дата звернення: 30.05.2023 р.)

442. Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді. URL : https://patriotua.org. (дата звернення: 30.05.2023 р.)
443. Філософський енциклопедичний словник. Голов. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
444. Фурса О. О. Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні (друга половина XX–початок XXI століття) : автореф. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир, 2014. 40 с.
445. Фурса О. О. Організаційно-педагогічні засади навчально-виховного процесу у мистецькому коледжі : дис. … канд. пед. наук: 13.00.04. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. Київ, 2014. 489
446. Хмельовський О. Теорія образотворення / ред. В. Штинько. Луцьк: Луцький державний технічний університет, 2000. 507 с.
447. Хмельовський О. Теорія образотворення. Кн. 2-3: Образологіка системи бог і Бог. Луцьк : Видавнича мистецька агенція "Терен", 2002. 352 с.
448. Хмельовський О. Теорія образотворення. Кн. 4-1: Тризуб. Таємне вчення українців. Луцьк : Видавнича мистецька агенція "Терен", 2004. 285 с.
449. Хмельовський О. Теорія образотворення. Кн. 4-2: Буквар закону (основи семіології). Луцьк : Видавнича мистецька агенція "Терен", 2006. 110 с.
450. Хмельовський О. Теорія образотворення. Кн. 5: Композиція. Луцьк : Волинська мистецька агенція "Терен", 2005. 408 с.
451. Хомик С., Денисенко В. Компетентнісний підхід у професійній діяльності фахівців сфери дизайну. *Collection of scientific papers «SCIENTIA»*. 2024. Antwerp, Belgium. Pp. 149-152.
452. Ху Юе. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до дизайнерської діяльності засобами продуктивних технологій : дис. ... д-ра філос. : 015 / Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Одеса, 2022. 164 с.
453. Цжи Ц. Етномистецька компетентність особистості: зміст і структура феномену. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти.* 2017. № 22. С. 91-96.

454. Цзю Д. Професійна підготовка майбутніх фахівців з графічного дизайну у закладах вищої освіти КНР : дис. ... д-ра. філос. : 015 / Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 252 с.

455. Чадюк О. Проблеми та виклики у соціогуманітарному розвитку особистості. *Інноваційна професійна освіта. Професійна освіта: соціогуманітарні виклики воєнного часу та повоєнного відновлення*: матеріали круглого столу Інноваційна професійна освіта. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024. Вип. 5(18). С. 10–12.

456. Чемерис Г., Брянцева Г., Брянцев О. Шляхи вдосконалення дизайн-освіти у контексті стратегії цифрової трансформації освіти і науки України. *Фізико-математична освіта.* 2021. Том 32. № 6. С. 49-56. DOI : 10.311102413-1571-2021-032-6-008

457. Чемерис Г. Ю. Етнічний та національний аспект у цифровій ілюстрації в освітній практиці майбутніх дизайнерів. *Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів*: зб. мат. V наук.-метод. сем. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2021. С. 15-17.

458. Чемерис Г. Ю. Поняття графічної компетентності майбутнього бакалавра з комп’ютерних наук у вітчизняних та іноземних дослідженнях. *Молодь і ринок*. ДДПУ імені Івана Франка, 2018. №5 (160) С. 129–133 DOI : 10.24919/2308-4634.2018.133923

459. Чемерис Г. Ю. Проектний метод як засіб реалізації STEAM-освіти у підготовці майбутніх дизайнерів. *Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти*: зб. мат. VI Всеукр. наук.-практ. конф. Полтава: ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2022. С. 139-146.

460. Чемерис Г. Ю. Формування графічної компетентності майбутніх бакалаврів з комп’ютерних наук: дис. … д-ра філософ. : 015 / Мелітопольський державний педагогічний університет імені Б. Хмельницького. Мелітополь, 2020. 320 с.

461. Чемерис Г. Ю., Гресик І. С., Рашевська А. А., Потапенко М. В. Методичні рекомендації до проходження виробничої практики для здобувачів ступеня вищої освіти спеціальності «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн». Запоріжжя: ЗНУ, 2024. 54 с.
462. Чемерис Г. Ю., Рашевська А. А. Добір доцільних форм та методів та формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр*. Запоріжжя: КПУ, 2022. Вип. 221-225 DOI : 10.328401992-5786.2022.83.391
463. Чемерис Г., Брянцев О. Добір програмного забезпечення для формування цифрового освітнього середовища майбутніх дизайнерів в умовах змішаного навчання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. Запоріжжя: КПУ, 2021. Вип. 78 С. 261-265. DOI : 10.32840/1992-5786.2021.78.4
464. Чемерис Г., Брянцева Г., Брянцев О. Шляхи вдосконалення дизайн-освіти у контексті стратегії цифрової трансформації освіти і науки України. *Фізико-математична освіта*, 2021. Том 32. № 6. С. 49-56. DOI : 10.311102413-1571-2021-032-6-008
465. Чемерис Г. Ю. Основи комп'ютерного дизайну як чинник модернізації змісту професійної освіти майбутніх бакалаврів з комп'ютерних наук. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*. Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького. № 20 (2018). С. 279–284
466. Черкесова І. Етнодизайн на Миколаївщині (освітянські аспекти). *Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід*: Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції. Полтава: Полтавський літератор, 2012. Ч. І. С. 143-148.
467. Чернілевський Д. В., Томчук М. І., Дубасенюк О. А., Антонова О. Є., Захарченко В. І., Вознюк О. В., Сіранчук Н. З. Методологія наукової

діяльності: навч. посіб. за ред. Д. В. Чернілевського. Вінниця: Вид-во АМСКП, 2012. 364 с.

468. Чирва О. Етноскладова дизайн освіти. *Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід*: Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції. Полтава: Полтавський літератор, 2012. Ч. І. С. 174-179.
469. Чирчик С. В. Перспективи впровадження компетентнісного підходу в дизайн-освіті. *Мистецтво і дизайн: традиції, пошук, перспективи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Мистецький інститут художнього моделювання та дизайну ім. С. Далі, 2011. С. 97-102.
470. Чирчик С. В. Теоретичні й методичні основи формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів із дизайну інтер’єру : дис.… д-ра пед. наук / Житомирський державний університет ім. І. Франка. Житомир, 2017. 774 с.
471. Чорний А. Результати порівняльного аналізу поглядів вітчизняних і зарубіжних учених на поняття «професійна компетентність». *Психологічні науки.* 2019. № 4, Т. 15. С. 240-255.
472. Шаров В. Дизайн-мислення: концепція та ключові етапи. *Development Service Industry Management.* 2024. № 2. С. 259-264.
473. Шахрай В. М. Громадянська компетентність особистості як проблема сучасного суспільства. *Український соціум.* 2008. № 2. С. 123-135.
474. Швець О. А. Творчий розвиток фахівця з дизайну на засадах компетентнісного підходу у процесі підвищення кваліфікації : дис. … канд. пед. наук : 13.00.04 / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2012. 246 с.
475. Шевців З. М. Виховання в учнів бережливого ставлення до природи у педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 1994. 24 с.
476. Шевченко А. І. Методика навчання художнього проєктування майбутніх фахівців із дизайну : дис.… канд. пед. наук : 13.00.02 / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 351 с.

477. Шелякіна А. В. Художнє сприймання: проблеми дослідження в американській естетичній та педагогічній думці. *Гуманітарний часопис*. 2006. № 2. С. 31-40.

478. Шестопалюк О. В. Сучасні підходи до формування громадянської компетентності майбутніх фахівців. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія. 2013. №40 С. 138-143.

479. Шкарупа Г. М. Модель розвитку художньо-конструктивної компетентності майбутніх дизайнерів у мистецьких коледжах. *Věda a perspektivy*, 2023. № 9. С. 169-181.

480. Школяр Н. В. Термінологічна компетентність як складова підготовки майбутніх графічних дизайнерів. *Педагогічні науки.* 2017. Т. 2. С. 203-207.

481. Шпак О. Термінологічний дискурс проблеми підготовки майбутніх бакалаврів графічного дизайну до застосування каліграфії у професійній діяльності. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2023. №. 27. С. 134–147.

482. Шпак О. Українська народна гравюра XVII–XIX ст. (історія, іконографія, засади декоративності) : дис... канд. мистецтвознавства : НАН України, Інститут народознавства. Львів, 1997. 168 с.

483. Шугайло Г. В. Диференційований підхід до навчання комп’ютерних технологій майбутніх учителів інформатики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Мелітопольський держ. педагогічний ун-т. Мелітополь, 2003. 235 с.

484. Шуліка В. В. Неовізантійський стиль та слобожанський іконостас кінця XIX–початку XX століття. *Українське мистецтвознавство*: матеріали, дослідження, рецензії. Збірник наукових праць. Київ: ІМФЕ НАН, 2011. Вип. 11. С. 104-108.

485. Шуліка В. В. Церковний живопис Слобожанщини середини XIX–початку XX століття: іконографія, стилістика, техніко-технологічні особливості : дисд… канд. мистецтвознав. : 17.00.05 / Харківська державна академія дизайну і мистецтв. Харків, 2009. 217 с.

486. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: навч. посіб. Київ: Вища школа, 2004. 207 с.
487. Яворик Ю. В. Система застосування графічних комп’ютерних програм у підготовці майбутніх фахівців з дизайну : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. Київ, 2008. 20 с.
488. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків. Київ: Наукова думка, 1990. Т. 1. 592 с.

ДОДАТКИ

Додаток А.
Аналітика сучасного стану

Таблиця А.1.

Дисципліни, тематика курсів та результати навчання у закордонних закладах вищої освіти

Країна	Університет/ Заклад	Дисципліни	Тематика курсів/дисциплін	Результати навчання
США	**Parsons School of Design [73]**	«Design and Cultural Histories», «Crafting Traditions: Folk Art and Craft»	Історія дизайну в контексті культурної спадщини, традиційні ремесла	Розуміння культурного контексту у дизайні, навички використання традицій
	Virginia Commonwealth University (VCU) [95]	«History of Craft and Folk Art», «Traditional Materials and Techniques in Design»	Історія народного мистецтва, матеріали й техніки традиційних ремесел	Оволодіння техніками традиційних ремесел, інтеграція культурних елементів
	University of Illinois Urbana-Champaign (UIUC) [91]	«Crafts/Craft Design», «Folk Art and Artisanry»	Народні ремесла та їх застосування в дизайні	Застосування народних технік в сучасному дизайні
Італія	**Politecnico di Milano [74]**	«Design and Cultural Heritage», «Italian Folk Art in Design»	Італійська культурна спадщина у дизайні, народне мистецтво	Інтеграція національної спадщини в сучасний дизайн
Китай	**China Academy of Art [18]**	«Traditional Crafts and Design», «Folk Art Creation»	Традиційні ремесла і дизайн	Оволодіння традиційними китайськими техніками і їх використання у сучасних проєктах
Німеччина	**Bauhaus-Universität Weimar [5]**	«Cultural Heritage in Design», «Designing with Tradition»	Збереження культурної спадщини через дизайн	Використання традицій в сучасному креативному процесі
Фінляндія	**Aalto University [1]**	«Nordic Design and Folk Traditions», «Designing with Cultural Motifs»	Північні традиції в дизайні, етномотиви	Оволодіння традиційними північними мотивами для інтеграції у дизайн
Індія	**National Institute of Design (NID) [68]**	«Crafts and Culture», «Ethno-Cultural Design»	Індійська культура та народні ремесла	Навички етнокультурного дизайну та ремесел

Країна	Університет/ Заклад	Дисципліни	Тематика курсів/дисциплін	Результати навчання
Мексика	**Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM) [67]**	«Mexican Folk Art and Design», «Cultural Heritage and Contemporary Design»	Мексиканське народне мистецтво, сучасний дизайн у контексті культури	Оволодіння мексиканськими техніками народного мистецтва
Велика Британія	**Royal College of Art (RCA) [79]**	«Cultural Heritage in Contemporary Design», «Traditions in Design and National Narratives»	Спадщина та сучасний дизайн	Розуміння національних наративів у дизайні, творчість на основі спадщини
Японія	**Tokyo University of the Arts [41]**	«Japanese Traditional Crafts», «Folk Design and Cultural Heritage»	Традиційні японські ремесла, культурна спадщина	Оволодіння традиційними техніками Японії та їх інтеграція у сучасний дизайн
Іспанія	**Universidad Complutense de Madrid (UCM) [20]**	«Cultural Heritage in Contemporary Design», «Ethnographic Design Studies»	Культурна спадщина в сучасному дизайні, етнографічні дослідження	Використання етнічних мотивів і спадщини у креативних проєктах
Канада	**OCAD University [71]**	«Indigenous Visual Culture», «Designing with Indigenous Traditions»	Візуальна культура корінних народів, використання їхніх традицій	Оволодіння навичками дизайну з фокусом на традиції корінних народів
Австралія	**University of Melbourne [92]**	«Australian Indigenous Art and Design», «Cultural Heritage and Design»	Мистецтво корінних народів Австралії, спадщина та дизайн	Розуміння мистецтва корінних народів, інтеграція національних елементів
Бразилія	**Universidade de São Paulo (USP) [93]**	«Brazilian Folk Art in Design», «Designing with Cultural Roots»	Бразильське народне мистецтво та культура	Оволодіння традиціями народного мистецтва Бразилії для сучасних дизайнів
Франція	**École Nationale Supérieure des Arts Décoratifs [28]**	«Cultural Heritage in Art and Design», «Folk Motifs in Modern Design»	Народні мотиви та сучасний дизайн	Інтеграція культурних мотивів Франції у дизайн
Швеція	**Konstfack University of Arts, Crafts and Design [56]**	«Nordic Folk Art and Design», «Cultural Sustainability in Design»	Північне народне мистецтво, культурна стійкість	Використання народного мистецтва для сучасних стійких дизайнів

Таблиця А.2.

Освітні програми та освітні компоненти закладів вищої освіти України

Освітній компонент	Вид компоненту	Курс	Обсяг кредитів / годин	Компетентності та програмні результати навчання		
				ЗК	СК	ПРН
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв Освітня програма 022 Дизайн 01 «Графічний дизайн» [307]						
Історія мистецтв і дизайну	обов'язковий	3 курс 5,6 семестр	5 / 150	7, 9	5	13,14, 15
Проєктування (основи)	обов'язковий	1 курс 1,2 семестр	9 / 270	7, 9	5	13,14, 15
Проєктування	обов'язковий	2,3,4 курси 3,4,5,6,7,8 семестр	24 / 720	7, 9	5	13,14, 15
Живопис	обов'язковий	1,2,3 курси 2,3,4,5,6 семестри	19 / 570	7, 9	5	13,14, 15
Кваліфікаційна робота бакалавра	обов'язковий	4 курс 8 семестр	3 / 90	7, 9	5	13,14, 15
Львівська Національна Академія Мистецтв Освітня програма 022 Дизайн 01 «Графічний дизайн» [306]						
Історія культури	обов'язковий	1 курс 2 семестр	3 / 90	7, 9	5	13,14, 15
Історія мистецтва	обов'язковий	1 курс 1,2 семестр	6 / 180	7, 9	5	13,14, 15
Історія дизайну	обов'язковий	2 курс 3 семестр	4 / 120	7, 9	5	13,14, 15
Проектування	обов'язковий	1,2,3 курси 1,2,3,4,5,6 семестр	30 / 900	7, 9	5	13,14, 15
Основи дизайну	обов'язковий	1 курс 2 семестр	6 / 180	7, 9	5	13,14, 15
Індивідуальний проект	обов'язковий	4 курс	15 / 450	7, 9	5	13,14, 15

Київський університет ім. Бориса Грінченка Освітня програма 022 Дизайн 01 «Графічний дизайн» [305]						
Орнаментика та етнодизайн	обов'язковий	1 курс 1 семестр	5 / 150	7	5	
Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди Освітня програма 022 Дизайн 02 «Дизайн одягу» [309]						
Історія мистецтва	обов'язковий	1, 2 курси 2, 3 семестр	4 / 120	7, 9	5	13
Історія костюму та орнамент в одязі	обов'язковий	1 курс 2 семестр	4 / 120	7, 9	5	13
Історія дизайну. Курсова робота	обов'язковий	2 курс 4 семестр	5 / 150	7, 9	5	13
Запорізький національний університет Освітня програма 022 Дизайн 01 «Графічний дизайн» [304]						
Історія мистецтв	обов'язковий	1 курс 2 семестр	4 / 120	7, 9, 12	5	
Історія дизайну	обов'язковий	2 курс 3 семестр	4 / 120	7, 9, 12	5	
Живопис	обов'язковий	1, 2, 3 курси 1, 2, 3, 4, 5, 6 семестр	21/630	7, 9, 12	5	13, 14, 15, 23
Проєктування	обов'язковий	2,3 курси 3,4,5, 6 семестр	16/480	7, 9, 12	5	13, 14, 15, 23
Курсова робота з дисципліни «Проєктування»	обов'язковий	2,3 курси 3,5 семестр	2/60	7, 9, 12	5	13, 14, 15, 23
Навчальна практика (пленерна, проєктна)	обов'язковий	2 курс 4 семестр	6/180	7, 9, 12	5	13, 14, 15, 23
Виробнича практика	обов'язковий	3 курс 6 семестр	6/180	7, 9, 12	5	13, 14, 15, 23
Кваліфікаційна робота бакалавра	обов'язковий	4 курс 8 семестр	6 / 180	7, 9, 12	5	13, 14, 15, 23

Таблиця А.3.

Українські та закордонні етномистецькі культурні заходи у сфері дизайну

Країна	**Посилання на джерело**	**Формат участі**	**Основний фокус заходу та особливості**
Україна	National Folk Art Competition [36]	Конкурс, виставки, участь майстрів з усієї країни.	Виявлення та підтримка народних майстрів
Україна	Ukrainian Folk Art Festival [38]	Презентація робіт народних майстрів, конкурси.	Виставка народного мистецтва, включаючи традиційний дизайн
Польща	Бієнале в Лодзі [61]	Виставки, семінари, обговорення про роль народного мистецтва.	Сучасні інтерпретації традиційного мистецтва
Греція	Фестиваль в Криті [22]	Концерти, виставки ремесел, демонстрації традиційних танців.	Збереження критської культурної спадщини
Італія	Festa della Cultura [33]	Тематичні заходи, майстер-класи, презентації проектів.	Поширення знань про італійське культурне спадщину
Бразилія	Festival de Arte Popular [34]	Виставки, перфоманси, ярмарки ремесел.	Відзначення бразильського народного мистецтва та традицій
Японія	Japan Design Biennale [53]	Виставки сучасних дизайнерів, обговорення традиційних ремесел.	Інновації в дизайні, що спираються на традиційні японські елементи
Німеччина	Handwerksmesse München [47]	Ярмарок, демонстрації, воркшопи.	Відродження та популяризація традиційних ремесел
Шотландія	Scottish Traditional Crafts [21]	Демонстрації, конкурси, майстер-класи.	Збереження шотландських традиційних ремесел
Канада	Manitoba Aboriginal Arts Festival [62]	Виставки, перфоманси, ярмарок ремесел.	Відзначення культурної спадщини корінних народів
Індія	Фестиваль народ-ного мистецтва Dastkar [23]	Майстер-класи, ярмарки, виставки.	Підтримка та популяризація індійського народного мистецтва
Фінляндія	Helsinki Design Biennale [48]	Виставки, воркшопи, панельні дискусії.	Інновації в дизайні, зокрема, з акцентом на локальні традиції
Португалія	Festival do Mundo [35]	Виступи фольклорних ансамблів, майстер-класи.	Популяризація португальської народної музики і танців
Нова Зеландія	Te Matatini [86]	Конкурси хору haka, виставки традиційного мистецтва.	Збереження та святкування маорійської культури
Іспанія	Feria de Abril [31]	Паради, конкурси фламенко, ярмарки.	Відзначення андалузької культури, традиційних танців і одягу
Франція	La Biennale de Lyon [8]	Виставки, панельні дискусії, культурні обміни.	Інновації в сучасному мистецтві, зокрема, з акцентом на локальні традиції
Мексика	Mexican Folk Art Festival [37]	Ярмарки, виставки, музичні та танцювальні програми.	Відзначення та популяризація мексиканської культурної

Країна	Посилання на джерело	Формат участі	Основний фокус заходу та особливості
			спадщини
Швеція	Swedish Crafts Festival [85]	Демонстрації, воркшопи, конкурси.	Збереження шведських традиційних ремесел
Італія	Design Week Milan [27]	Дослідження сучасних трендів, участь дизайнерів з усього світу.	Інновації в дизайні, включаючи елементи національної культури
Німеччина	Folk Design Fair [39]	Ярмарки, майстер-класи, обговорення.	Підтримка народного дизайну та ремесел
Канада	Artisan Market [3]	Участь місцевих ремісників, обмін досвідом.	Просування ремесел і етнодизайну
Польща	Traditional Crafts Festival [88]	Конкурси, демонстрації, освітні програми.	Виставка традиційних ремесел, включаючи дизайн
Японія	Cultural Heritage Design [54]	Виставки, освітні програми, обговорення культурних аспектів.	Дослідження традиційного японського дизайну
Австралія	Art & Design Biennale [4]	Інсталяції, виставки, участь міжнародних митців.	Сучасний дизайн та традиції
США	The Makers' Market [63]	Ярмарок, майстер-класи, презентації.	Підтримка місцевих виробників та етно-дизайну
Швеція	Sweden Design Festival [84]	Платформа для обміну ідеями, участь дизайнерів різних напрямків.	Сучасний дизайн та традиції, фокус уваги на сталий розвиток

Таблиця А.4.

Динаміка заробітних плат та медіана по Україні

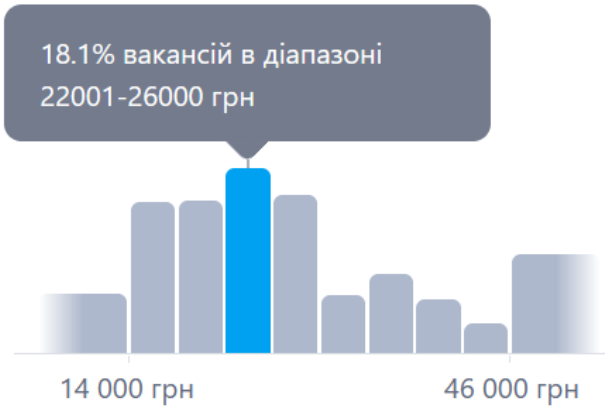

Вся Україна

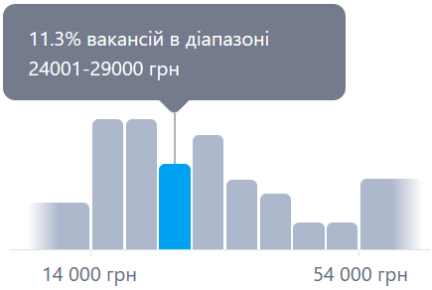

Дистанційно

Київ

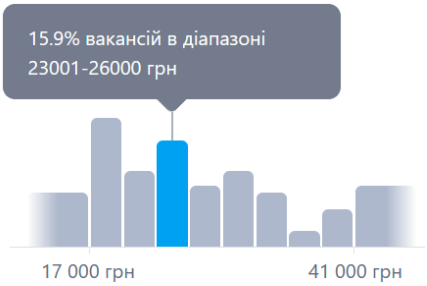

Львів

Луцьк

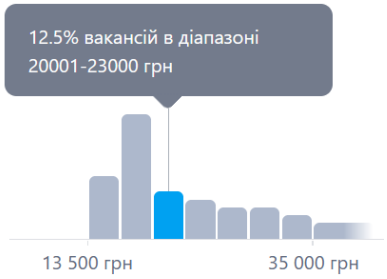

Дніпро

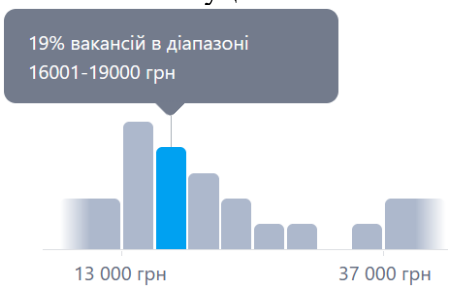

Тернопіль

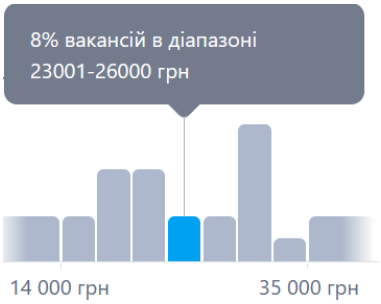

Вінниця

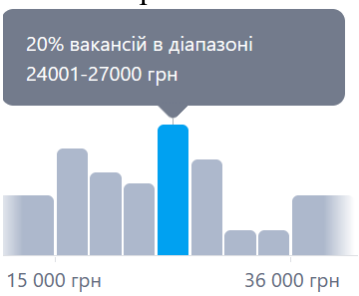

Одеса

Таблиця А.5.

Динаміка заробітних плат та вимоги до дизайнера закордоном та в Україні

Країна	Попит на графічних дизайнерів	Вимоги до освіти	Досвід роботи	Ключові навички	Культурний аспект	Середня заробітна плата (USD)	Джерела
Україна	Зростаючий попит, особливо в умовах діджиталізації.	Вища освіта в дизайні або суміжних спеціальностях.	1-3 роки	Adobe Photoshop, Illustrator, InDesign, основи анімації	Розуміння українських традицій і символіки	4,800 - 9,600	Work.ua [98]
США	Зростання попиту через рекламу та брендинг.	Бакалавр у графічному дизайні.	2-5 років	Adobe Creative Suite, UI/UX-дизайн	Знання культурного різноманіття	50,000 - 70,000	Indeed [52]
Великобританія	Високий попит у креативних агентствах.	Вища освіта в дизайні.	1-3 роки	Графічні програми, комунікаційні навички	Розуміння потреб різних етнічних груп	30,000 - 50,000	Glass-door [43]
Польща	Активний ринок з високим попитом на дизайнерів.	Диплом у галузі дизайну.	1-3 роки	Adobe Creative Suite, візуальна комунікація	Знання національних символів і традицій	1,200 - 2,000	No Fluff Jobs [69]
Німеччина	Зростаючий попит на UI/UX дизайнерів.	Вища освіта у графічному дизайні.	Мінімум 3 роки	Adobe Creative Suite, управління проектами	Інтеграція міжнародних і національних культурних елементів	40,000 - 60,000	Step Stone [82]
Канада	Високий попит у креативних індустріях.	Вища освіта в дизайні.	2-4 роки	Брендинг, візуальна комунікація	Розуміння мультикультурності	40,000 - 70,000	Job Bank [55]
Австралія	Зростання попиту на дизайнерів через цифрову трансформацію.	Вища освіта в графічному дизайні.	3-5 років	Програмне забезпечення для дизайну, навички роботи в команді	Повага до аборигенних культур та традицій	55,000 - 75,000	Seek [80]
Нідерланди	Активний ринок для креативних професіоналів.	Бакалавр у галузі дизайну.	2-4 роки	UI/UX, графічні програми, комунікаційні навички	Інтеграція різних культур у дизайн	50,000 - 80,000	Linked In [60]

Примітки: Вказана середня річна заробітна плата для графічних дизайнерів в кожній країні може варіюватися залежно від рівня досвіду, регіону та специфіки роботи.

Додаток Б.
Анкети опитувань

Додаток Б.1

Анкета для визначення актуальності формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів

З метою визначення необхідності формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів просимо Вас взяти участь у дослідженні, відповівши на запитання анкети. Обраний Вами варіант відповіді підкресліть. Дякуємо за Вашу участь!

1. Чи вважаєте Ви, що майбутній дизайнер має володіти знаннями про національну культуру для успішної професійної діяльності?

а) так
б) ні
в) важко відповісти

2. Що, на Вашу думку, є основними компонентами національно-патріотичної компетентності дизайнера?

а) знання історії мистецтва та дизайну України
б) вміння інтегрувати національні елементи у дизайн
в) толерантність до різних культур
г) всі варіанти

3. Яка з навичок, на Вашу думку, є найбільш важливою для дизайнера, який прагне формувати проєкти з національними мотивами?

а) знання етнічних орнаментів та символів
б) вміння комунікувати з представниками інших культур
в) креативність і адаптивність у процесі проєктування
г) важко відповісти

4. Чи вважаєте Ви, що знання української культури та етнодизайну можуть стати конкурентною перевагою дизайнера на міжнародному ринку?

а) так
б) ні
в) важко відповісти

5. Чому, на Вашу думку, майбутньому дизайнеру важливо знати культурну спадщину своєї країни?

а) сприяє створенню унікальних проєктів
б) допомагає розвивати власну дизайнерську ідентичність
в) підвищує рівень професіоналізму та відповідальності
г) важко відповісти

6. Яким, на Вашу думку, є значення знань про національну культуру у проєктуванні?

а) знання національних елементів є головним чинником для інтеграції етнічних мотивів
б) національні аспекти відіграють другорядну роль у загальному процесі дизайну
в) можна створювати унікальні проєкти без глибоких знань національної культури
г) важко відповісти

7. Чи вивчали Ви дисципліни, в яких формувалася національно-патріотична компетентність у дизайні? Якщо так, назвіть ці дисципліни:

а) так
б) ні
в) важко відповісти

8. Оцініть Вашу спроможність інтегрувати національні елементи в дизайн за 10-бальною шкалою (обведіть кружечком цифру, що відповідає Вашому рівню):

9. (найнижчий) 1__2__3__4__5__6__7__8__9__10 (найвищий)

Додаток Б.2

Результати визначення актуальності формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів серед здобувачів

1. Чи вважаєте Ви, що майбутній дизайнер має володіти знаннями про національну культуру для успішної професійної діяльності?
а) так
б) ні
в) важко відповісти

а	б	в
95	38	25

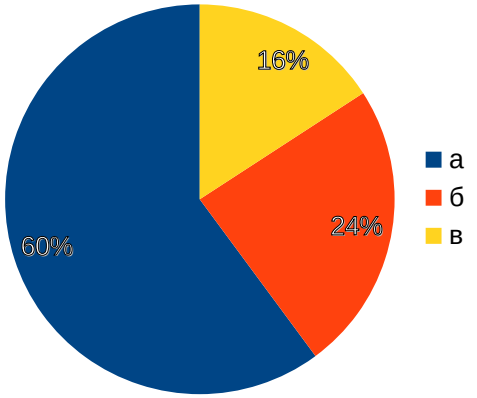

2. Що, на Вашу думку, є основними компонентами національно-патріотичної компетентності дизайнера?
а) всі варіанти
б) вміння інтегрувати національні елементи у дизайн
в) толерантність до різних культур
г) знання історії мистецтва та дизайну України

а	б	в	г
60	35	28	35

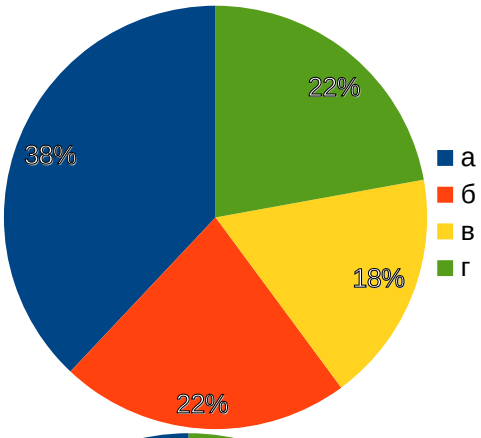

3. Яка з навичок, на Вашу думку, є найбільш важливою для дизайнера, який прагне формувати проєкти з національними мотивами?
а) знання етнічних орнаментів та символів
б) вміння комунікувати з представниками інших культур
в) креативність і адаптивність у процесі проєктування
г) важко відповісти

а	б	в	г
55	30	40	33

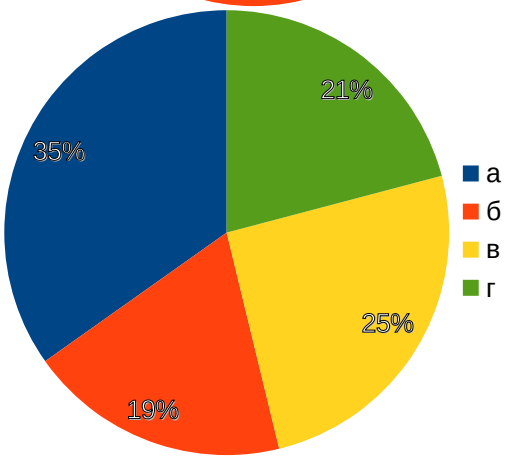

4. Чи вважаєте Ви, що знання української культури та етнодизайну можуть стати конкурентною перевагою дизайнера на міжнародному ринку?
а) так
б) ні
в) важко відповісти

а	б	в
70	50	38

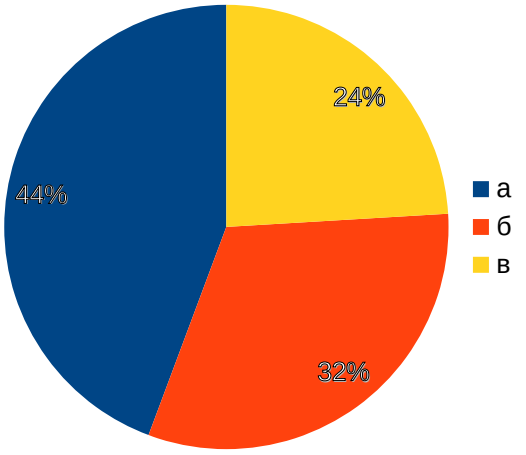

5. Чому, на Вашу думку, майбутньому дизайнеру важливо знати культурну спадщину своєї країни?
а) сприяє створенню унікальних проєктів
б) допомагає розвивати власну дизайнерську ідентичність
в) підвищує рівень професіоналізму та відповідальності
г) важко відповісти

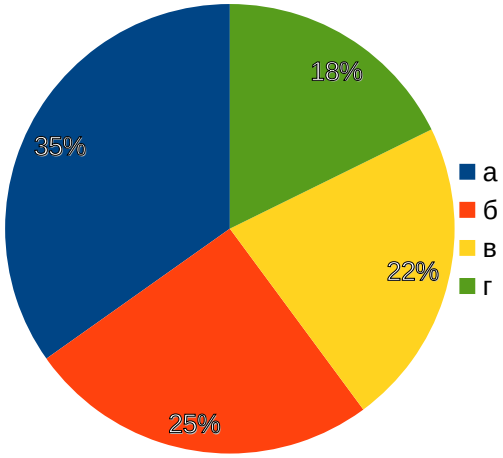

а	б	в	г
55	40	35	28

6. Яким, на Вашу думку, є значення знань про національну культуру у проєктуванні?
а) знання національних елементів є головним чинником для інтеграції етнічних мотивів
б) національні аспекти відіграють другорядну роль у загальному процесі дизайну
в) можна створювати унікальні проєкти без глибоких знань національної культури
г) важко відповісти

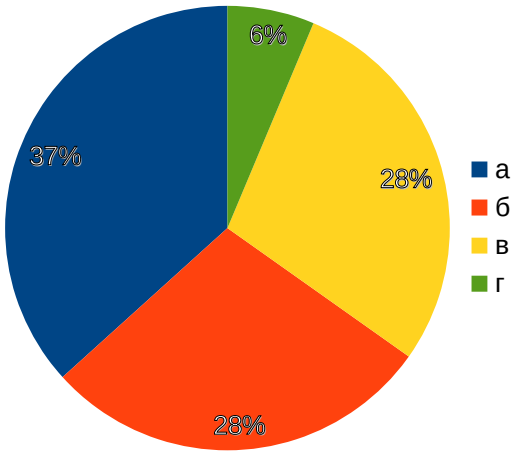

а	б	в	г
58	45	45	10

7. Чи вивчали Ви дисципліни, в яких формувалася національно-патріотична компетентність у дизайні? Якщо так, назвіть ці дисципліни:
а) так
б) ні
в) важко відповісти

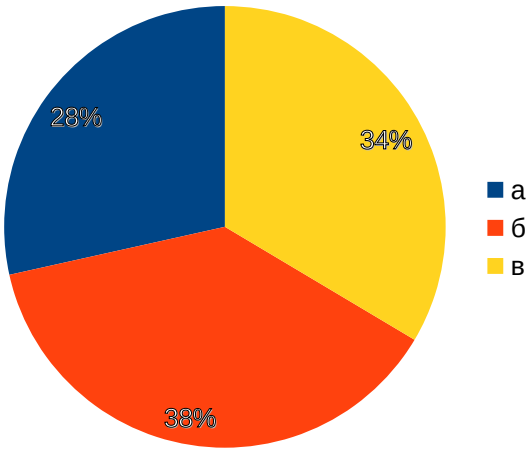

а	б	в
45	60	53

8. Оцініть Вашу спроможність інтегрувати національні елементи в дизайн за 10-бальною шкалою (обведіть кружечком цифру, що відповідає Вашому рівню):
9.
(найнижчий) 1__2__3__4__5__6__7__8__9__10 (найвищий)

Додаток Б.3

Опитувальник для роботодавців щодо підготовки дизайнерів з урахуванням етнодизайну

Шановні респонденти!

Дякуємо за вашу участь у цьому опитуванні, яке має на меті виявлення рівня підготовленості випускників закладів вищої освіти у сфері дизайну, зокрема щодо врахування принципів етнодизайну. Ваші відповіді допоможуть покращити процес професійної підготовки майбутніх дизайнерів.

1. Загальна інформація:

1.1. Назва вашої компанії: _____

1.2. Ваша посада: _____

1.3. Сфера діяльності компанії: _____

2. Оцінка рівня підготовленості випускників:

Будь ласка, оцініть рівень підготовки випускників закладів вищої освіти (дизайнерів) за 5-бальною шкалою (1 – незадовільний, 5 – професійний):

2.1. Уміння створювати об’єкти дизайну з рисами національної ідентичності:

- 1 - 2 - 3 - 4 - 5

2.2. Уміння використовувати концепції етнодизайну у професійній діяльності:

- 1 - 2 - 3 - 4 - 5

2.3. Знання й розуміння основних концепцій етнодизайну:

- 1 - 2 - 3 - 4 - 5

3. Додаткові питання:

3.1. Які, на вашу думку, основні проблеми, з якими стикаються дизайнери у своїй роботі щодо інтеграції етнодизайну? (Виберіть всі застосовні варіанти)

- Низький рівень знань про національні культурні традиції
- Відсутність практичних навичок
- Обмежений доступ до ресурсів з етнодизайну
- Недостатня мотивація до вивчення національних аспектів дизайну
- Інше (вкажіть): _____

3.2. Як ви оцінюєте готовність дизайнерів до створення об’єктів дизайну, що відображають національну ідентичність?

- Висока
- Середня
- Низька

3.3. Які методи підготовки дизайнерів, на вашу думку, були б найбільш ефективними для покращення їх компетентності в сфері етнодизайну?

- Інтерактивні методи навчання
- Проектний підхід
- Кейс-метод
- Ділові ігри
- Інше (вкажіть): _____

4. Додаткові коментарі:

_____

Дякуємо за вашу участь!

Додаток Б.4

Опитувальник для викладачів щодо інтеграції етнодизайну у навчальний процес

Шановні респонденти!

Дякуємо за вашу участь у цьому опитуванні, яке має на меті оцінку використання методів і засобів навчання у процесі формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів. Ваші відповіді допоможуть покращити освітній процес.

1. Загальна інформація:

1.1. Назва вашого закладу освіти: _____

1.2. Ваша посада: _____

1.3. Стаж роботи у сфері дизайну: _____

2. Оцінка використання методів навчання:

Будь ласка, оцініть використання методів навчання у вашій практиці за 5-бальною шкалою (1 – ніколи, 5 – завжди):

2.1. Метод розв’язання навчальних задач:

- 1 - 2 - 3 - 4 - 5

2.2. Проектний підхід:

- 1 - 2 - 3 - 4 - 5

2.3. Інтерактивні методи навчання:

- 1 - 2 - 3 - 4 - 5

2.4. Кейс-метод:

- 1 - 2 - 3 - 4 - 5

2.5. Ділові ігри:

- 1 - 2 - 3 - 4 - 5

3. Оцінка використання засобів навчання:

3.1. Які засоби навчання ви використовуєте у своїй практиці? (Виберіть всі застосовні варіанти)

- Дистанційні курси (власної розробки або на платформі Moodle)
- Візуалізаційні засоби
- Традиційні підручники та матеріали
- Інші (вкажіть): _____

4. Проблеми у навчанні майбутніх дизайнерів:

4.1. Які проблеми ви вважаєте найважливішими у процесі навчання студентів щодо інтеграції національної ідентичності у дизайн-об’єкти? (Виберіть всі застосовні варіанти)

- Низький рівень розуміння студентами важливості національного контексту
- Обмежена кількість практичних завдань на етнокультурну тематику
- Низька мотивація студентів до вивчення національних мистецьких традицій
- Обмежений доступ до ресурсів з історії мистецтв і дизайну
- Недостатня підготовка у практичних навичках інтеграції національної тематики
- Інше (вкажіть): _____

4.2. Які зміни, на вашу думку, можуть покращити підготовку студентів у контексті етнодизайну?

_____

5. Додаткові коментарі:

_____

Дякуємо за вашу участь!

Додаток Б.5

Результати визначення актуальності формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів за результатами опитування представників підприємств-роботодавців

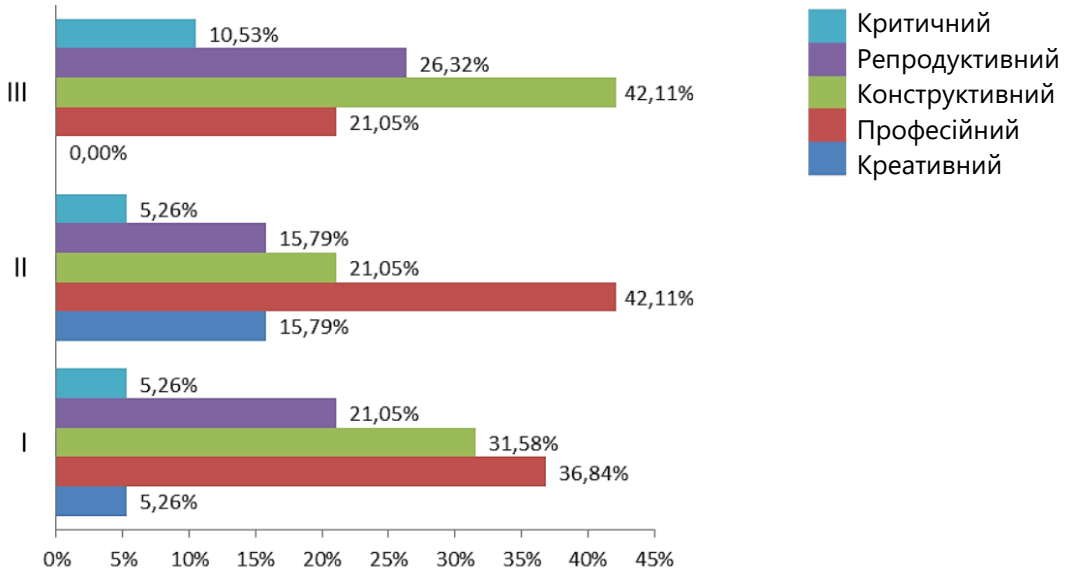

Додаток Б.6

Результати визначення актуальності формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів за результатами опитування викладачів

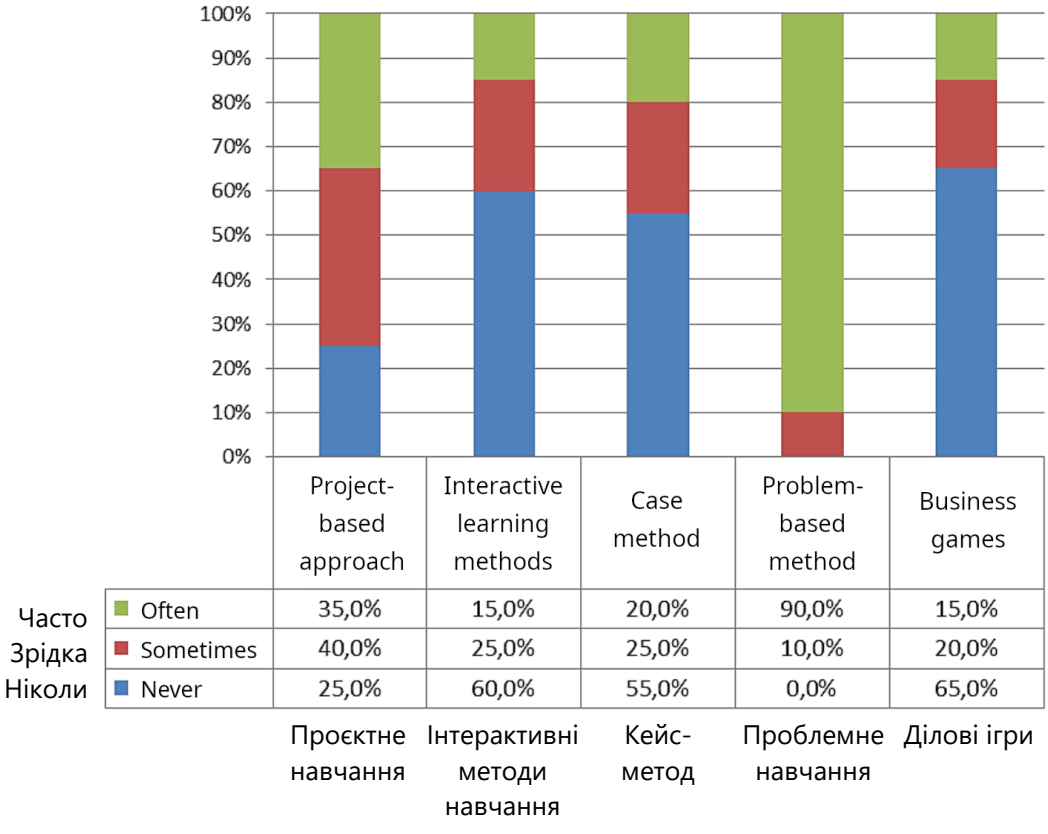

		Project-based approach	Interactive learning methods	Case method	Problem-based method	Business games
Часто	Often	35,0%	15,0%	20,0%	90,0%	15,0%
Зрідка	Sometimes	40,0%	25,0%	25,0%	10,0%	20,0%
Ніколи	Never	25,0%	60,0%	55,0%	0,0%	65,0%
		Проєктне навчання	Інтерактивні методи навчання	Кейс-метод	Проблемне навчання	Ділові ігри

Додаток Г.
Кореляція показників критеріїв національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів до рівнів їх сформованості

Додаток Г.1

Кореляція показників мотиваційно-ціннісного критерію до рівнів їх сформованості

Показники	Креативний рівень	Професійний рівень	Конструктивний рівень	Репродуктивний рівень	Критичний рівень
Мотивація	Стійка мотивація	Проявляє зацікавленість	Слабка мотивація	Дуже слабка мотивація	Відсутність усвідомлення її необхідності
Розуміння значення	Розуміє важливість національно-патріотичних знань для кар'єри та професійної самореалізації	Розуміє важливість національно-патріотичних знань для професійної діяльності	Усвідомлює значення національно-патріотичних знань в цілому	Іноді проявляє ситуативний інтерес до національно-патріотичних питань, але без глибокого усвідомлення	Відсутнє усвідомлення важливості національно-патріотичних знань для професійної діяльності
Готовність до навчання	Готовий вивчати нові підходи, виконувати складні завдання та брати участь у розробці великих проектів	Готовий вивчати нові підходи та брати участь у розробці проектів	Готовий докладати зусилля для подолання труднощів у навчанні	Не готовий систематично працювати над формуванням знань і навичок	Уникає складних завдань і не готовий працювати над подоланням перешкод
Задоволення від роботи	Відчуває задоволення від роботи над складними професійними задачами; усвідомлює необхідність постійного самовдосконалення	Відчуває задоволення від успішного вирішення професійних задач; усвідомлює необхідність самовдосконалення	Може відчувати задоволення від участі у навчальних проектах, але не завжди це проявляється	Може проявляти інтерес, але задоволення від роботи немає; уникає зусиль	Відсутність задоволення від роботи та негативне ставлення до діяльності

Додаток Г.2

Кореляція показників когнітивно-діяльнісного критерію до рівнів їх сформованості

Показники	Креативний рівень	Професійний рівень	Конструктивний рівень	Репродуктивний рівень	Критичний рівень
Дивергентне мислення	Здатність генерувати нові ідеї та знаходити нестандартні рішення	Використання нестандартних рішень у практиці	Здатність до творчого мислення в окремих аспектах	Обмежене використання стандартних рішень	Відсутність нестандартних рішень
Легкість у використанні асоціацій	Висока асоціативна та експресивна швидкість, гнучкість мислення	Використання асоціацій для аналізу інформації	Середня швидкість асоціацій, іноді стикається з труднощами	Залежність від зовнішніх прикладів та зразків	Низька швидкість асоціацій, утруднення в їх використанні
Особливості темпераменту	Висока пластичність, варіативність, емоційна стійкість, соціальна енергійність	Середній рівень темпераменту, стійкість до навантажень	Виявлення певної гнучкості, але нестабільність в умовах стресу	Слабка адаптивність до нових умов, труднощі з емоційною стійкістю	Відсутність стабільності в емоційних реакціях, важкість в адаптації
Емпатія	Висока здатність розуміти та співпереживати емоції інших, активна співпраця	Здатність до співпраці в колективі, розуміння емоцій інших	Середня чутливість до емоцій інших, обмежене бажання співпрацювати	Низька здатність до емпатії, рідко проявляє активність у групі	Відсутність чутливості до емоцій інших, неготовність до співпраці

Додаток Г.3

Кореляція показників особистісно-рефлексивного критерію до рівнів їх сформованості

Показники	Креативний рівень	Професійний рівень	Конструктивний рівень	Репродуктивний рівень	Критичний рівень
Уява	Висока здатність класифікувати завдання, обирати підходи та техніки стилізації	Здатність використовувати уяву для реалізації авторських рішень	Середня здатність використовувати уяву у конкретних завданнях	Обмежене використання уяви для виконання простих завдань	Дуже низька уява, складності в генеруванні нових ідей
Критичне мислення	Здатність до критичного аналізу інформації та формулювання нових висновків	Уміння робити обґрунтовані висновки на основі навчального матеріалу	Досить непогана здатність до аналізу, але потребує розвитку	Обмежене критичне мислення, часті помилки в аналізі	Невміння аналізувати інформацію, фрагментарне розуміння
Прагнення до незалежності	Відсутність страху висловлювати власну думку, ініціативність у діяльності	Прагнення до самостійного виконання завдань та участі в проектах	Середній рівень прагнення, з можливими коливаннями	Низький рівень прагнення, часті звернення за допомогою	Відсутність прагнення до незалежності, залежність від інших
Надситуативна активність	Висока ініціативність, здатність виходити за межі заданого	Середня активність, бажання брати участь у складних проектах	Обмежена активність, рідко виявляється ініціатива	Низька ініціативність, часто чекає вказівок	Відсутність активності, байдужість до діяльності
Внутрішня позиція особистості	Висока зацікавленість у вирішенні проблемно-пошукових завдань, тенденція до індивідуалізації	Здатність виявляти інтерес до нових підходів, але потребує підкріплення	Уміння працювати з готовими рішеннями, але обмежений обсяг	Залежність від зразків, низька мотивація до самостійного рішення	Відсутність активної позиції, невміння працювати над собою
Аналіз і самооцінка	Демонструє здатність до глибокого аналізу національно-патріотичних знань і цінностей; вірно оцінює попередні досягнення та	В основному вірно оцінює свій рівень національно-патріотичної свідомості та досягнення; прагне прогнозувати можливості розвитку в	Усвідомлює необхідність адекватної самооцінки своїх національно-патріотичних досягнень; може аналізувати свій розвиток	Відчуває труднощі в аналізі результатів і свого внеску в командну діяльність; не завжди коректно оцінює свій рівень знань	Стикається зі значними труднощами в аналізі результатів; не може визначити свій рівень національно-патріотичної свідомості та

Показники	Креативний рівень	Професійний рівень	Конструктивний рівень	Репродуктивний рівень	Критичний рівень
	прогнозує можливості розвитку	цій сфері	та виявляти проблеми		оцінити роль у команді
Усвідомлення ролі у команді	Правильно оцінює свою роль у команді; усвідомлює відповідальність за загальний результат діяльності; прогнозує труднощі та моделює способи їх подолання	Вірно оцінює свою роль у команді та усвідомлює відповідальність за спільний результат	Усвідомлює свій внесок у загальний результат, але може не повністю усвідомлювати відповідальність	Не завжди вірно оцінює взаємини з іншими учасниками команди; виникають труднощі у визначенні власного внеску	Не може оцінити свою роль у команді; не визначає відповідальність за результат
Прогнозування розвитку	Передбачає труднощі у формуванні національно-патріотичної свідомості; моделює варіанти їх подолання	Прагне прогнозувати подальші можливості розвитку в сфері національно-патріотичної свідомості	Може визначити подальші шляхи розвитку, але без чіткої моделі	Ускладнює прогнозування свого подальшого розвитку через нестачу самооцінки	Прогнозування подальшого розвитку є проблематичним; труднощі в усвідомленні власного прогресу

Додаток Г.4

Кореляція показників процесуально-операційного критерію до рівнів їх сформованості

Критерії	Креативний рівень	Професійний рівень	Конструктивний рівень	Репродуктивний рівень	Критичний рівень
Інтеграція національних елементів у дизайн	Високий рівень інтеграції національних мотивів у проекти; творчий підхід до національної ідентичності	Якісне використання національних мотивів, хоча не так глибоко	Відповідність основним вимогам, але поверхневе застосування	Обмежене використання національних елементів, інтерпретація поверхнева	Мінімальне використання національних елементів, слабка інтеграція
Володіння технологіями етнодизайну	Високий рівень володіння технологіями, застосування інноваційних методів	Добре розвинуті знання та застосування технологій етнодизайну	Базові знання, але реалізація на поверхневому рівні	Знання обмежені, технології застосовуються неконкретно	Обмежене розуміння технологій, використання з помилками
Знання та застосування матеріалів і технологій	Поглиблене розуміння традиційних та сучасних матеріалів і технологій	Застосування матеріалів з помірною глибиною	Поверхневі знання і застосування матеріалів	Базові знання, використання матеріалів без системності	Мінімальні знання та застосування матеріалів
Використання національних кольорів, орнаментів, символів	Креативне застосування національних кольорів і символів, високий рівень автентичності	Добре застосовуються національні символи, але не завжди оригінально	Використання символів без оригінальності, але відповідає вимогам	Використання символів є обмеженим, помилки при їх застосуванні	Мінімальне застосування національних символів, помилки
Креативність у поєднанні національних та сучасних елементів	Високий рівень креативності, інноваційне поєднання національного з сучасним	Стабільна креативність, але інтерпретація менш глибока	Модернізація національних мотивів для сучасних проєктів, але без глибини	Мінімальна креативність, обмежене поєднання національних і сучасних елементів	Відсутність креативності в поєднанні елементів
Адаптація культурних мотивів до різних контекстів	Висока адаптація національних мотивів для різних цільових аудиторій	Добре адаптовані мотиви, хоча адаптація може бути обмеженою	Адаптація мотивів поверхнева, але впроваджуються в контекст	Адаптація не завжди коректна, часто помилки	Слабка адаптація до цільових аудиторій, помилки в контекстуалізації
Аналіз і оцінка ефективності національних	Здатність самостійно аналізувати ефективність	Уміння оцінювати ефективність застосування	Систематизація знань не досягається, оцінка на етапі	Оцінка обмежена базовими знаннями, без	Відсутність навичок оцінки ефективності,

Критерії	Креативний рівень	Професійний рівень	Конструктивний рівень	Репродуктивний рівень	Критичний рівень
елементів	застосування національних елементів, виводити нові підходи	національних елементів, але на базовому рівні	поверхневої оцінки	глибокого аналізу	поверхнева оцінка
Використання методів дослідження національних традицій	Висока здатність використовувати методи дослідження національних традицій у роботі	Дослідження національних традицій добре застосовуються, але можуть бути не завжди глибокими	Знання методів дослідження поверхневе, застосування обмежене	Базові методи дослідження, помилки у використанні	Мінімальне розуміння методів дослідження, обмежене застосування

Додаток Е.
Діагностичний інструментарій для оцінки сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів

Додаток Е.1
Методика «Шкала академічної мотивації» (Academic Motivation Scale, AMS-C 28)
Автори: Vallerand et al.
(у авторській модифікації Рашевської А. А.)

Мета: Методика «Шкала академічної мотивації» (Academic Motivation Scale, AMS) розроблена для оцінки рівня та типів мотивації в академічному контексті. Вона виявляє внутрішню мотивацію, зовнішню мотивацію та амотивацію (відсутність мотивації) у навчальній діяльності.

Типи мотивації:

1. **Внутрішня мотивація** – людина навчається, тому що це приносить їй задоволення, інтерес і саморозвиток.

2. **Зовнішня мотивація** – навчання як засіб для досягнення зовнішніх цілей, таких як соціальне схвалення, матеріальні винагороди, уникнення покарань.

3. **Амотивованість** – відсутність мотивації до навчання, коли людина не бачить сенсу в своїх діях або відчуває свою неспроможність.

Процедура проведення тестування:

1. **Підготовка:**

a) Тест складається з 28 тверджень.

b) Кожне твердження описує різні причини, чому люди можуть брати участь у навчальному процесі.

c) Учасники оцінюють, наскільки кожне твердження стосується їх особисто.

2. **Інструкція для учасників:** Вам буде запропоновано серію тверджень, які описують можливі причини, чому люди навчаються. Ваша задача — оцінити кожне твердження, використовуючи шкалу від 1 до 7, де:

a) **1** – це «Зовсім не підходить до мене»,

b) **7** – це «Цілком підходить до мене».

Відповідайте щиро, адже не існує правильних або неправильних відповідей.

3. **Час проведення тестування**: На проходження тесту потрібно приблизно 10-15 хвилин.

Шкала оцінювання:

Твердження згруповані у 7 субшкал, які відповідають різним типам мотивації:

1. **Внутрішня мотивація до знань** – інтерес до навчання заради отримання нових знань.

2. **Внутрішня мотивація до досягнень** – навчання для досягнення нових цілей або самовдосконалення.

3. **Внутрішня мотивація до стимуляції** – навчання заради позитивних емоцій, викликаних самим процесом.

4. **Зовнішня мотивація до регулювання з боку інших** – навчання заради уникнення негативних наслідків (покарання, критики).

5. **Зовнішня мотивація до ідентифікації** – навчання як спосіб досягнення конкретної зовнішньої мети (отримання диплома, кар'єрний ріст).

6. **Інтроєктована зовнішня мотивація** – навчання для підтримки самооцінки або уникнення почуття провини.

7. **Амотивованість** – відсутність мотивації або відчуття безглуздості навчання.

Обробка результатів:

1) **Оцінка балів за субшкали**:

a. Для кожної субшкали підраховується середній бал на основі відповідних тверджень.

b. Середній бал для кожної субшкали визначає рівень певного типу мотивації у респондента.

2) **Інтерпретація**:

a. **Високі показники** по шкалах внутрішньої мотивації свідчать про високу зацікавленість у навчанні заради самого процесу або знань.

b. **Високі показники** зовнішньої мотивації свідчать про прагнення досягти зовнішніх результатів (матеріальних, соціальних).

c. **Високий рівень амотивованості** вказує на відсутність мотивації, незадоволення навчанням, сумніви в його корисності.

Приклад розрахунку:

1) Якщо учасник оцінив твердження на субшкалі внутрішньої мотивації на 6, 7, 5 і 6 балів, то середній бал цієї субшкали буде: (6+7+5+6)/4==6.

2) Аналогічно підраховуються середні бали для інших субшкал.

Текст опитувальника (у авторській адаптації Рашевської А. А.).

1. **Внутрішня мотивація до знань** (інтерес до навчання заради отримання нових знань):
   - Що вас найбільше зацікавлює у вивченні української культурної спадщини та її застосуванні в дизайні?
   - Як часто ви відчуваєте захоплення від дізнавання нових фактів про національні стилі та традиції в дизайні?
   - Чи відчуваєте ви радість від поглиблення знань про етнодизайн та його національно-патріотичні аспекти?
   - Як часто ви шукаєте додаткову інформацію про національні мотиви в дизайні поза межами навчальної програми?
2. **Внутрішня мотивація до досягнень** (навчання для досягнення нових цілей або самовдосконалення):
   - Наскільки важливо для вас досягати нових результатів у використанні національних елементів в дизайні?
   - Чи мотивує вас бажання вдосконалювати свої навички в інтеграції культурних аспектів у дизайнерські проєкти?
   - Як часто ви ставите перед собою мету створити унікальний дизайн, заснований на українських традиціях?
   - Чи надихає вас створення дизайн-проєктів, що відображають національні традиції, з метою самовдосконалення?
3. **Внутрішня мотивація до стимуляції** (навчання заради позитивних емоцій, викликаних самим процесом):

- Чи отримуєте ви задоволення від процесу творчої роботи з національними мотивами у своїх проєктах?
- Як часто відчуваєте натхнення під час роботи з етнічними українськими елементами в дизайні?
- Чи приносить вам радість можливість використовувати національні символи у ваших творчих роботах?
- Чи відчуваєте ви емоційний підйом під час роботи над дизайн-проєктами, що включають національні та етнічні елементи?

4. **Зовнішня мотивація до регулювання з боку інших** (навчання заради уникнення негативних наслідків):

- Чи боїтеся ви отримати негативну оцінку, якщо не зможете ефективно включити національні елементи в дизайн-проєкти?
- Наскільки вас мотивує уникнення критики з боку викладачів чи колег під час роботи з патріотичними темами?
- Чи вважаєте ви, що необхідно дотримуватися національних стандартів, щоб уникнути зауважень?
- Чи часто вас мотивує національно-патріотична тематика в проєктах через очікування суспільства або викладачів?

5. **Зовнішня мотивація до ідентифікації** (навчання як спосіб досягнення конкретної зовнішньої мети):

- Наскільки вас мотивує можливість покращити свої шанси на кар'єрний ріст завдяки знанням про українську культурну спадщину в дизайні?
- Чи бачите ви навчання національно-патріотичної тематики як засіб отримати диплом і визнання в професійних колах?
- Чи прагнете ви включати національні мотиви в проєкти для того, щоб відповідати вимогам ринку?
- Чи бачите ви навчання національно-патріотичних аспектів як важливу складову вашого майбутнього кар’єрного успіху?

6. **Інтроєктована зовнішня мотивація** (навчання для підтримки самооцінки або уникнення почуття провини):

- Чи відчуваєте ви себе погано, якщо не досягаєте успіху у використанні національних мотивів у своїх проєктах?
- Наскільки вас турбує думка про те, що недостатнє знання української культурної спадщини може вплинути на вашу професійну репутацію?
- Чи мотивує вас страх, що невміння працювати з національно-патріотичною тематикою знизить вашу самооцінку?
- Наскільки вас мотивує бажання підтримувати позитивний імідж серед колег, використовуючи національні елементи в дизайні?

7. **Амотивованість** (відсутність мотивації або відчуття безглуздості навчання):

- Чи вважаєте ви, що знання про національні аспекти дизайну не принесуть вам користі у професійній діяльності?
- Як часто ви відчуваєте, що включення патріотичних тем у навчання є непотрібним або нецікавим для вас?
- Чи відчуваєте ви відсутність мотивації працювати з національно-патріотичними темами в дизайні?
- Чи відчуваєте ви, що включення національних елементів у дизайн не має значення для вашого професійного розвитку?

* у автрській інтерпретації використовується шкала від 1 до 5:
1 – це «Зовсім не підходить до мене»,
5 – це «Цілком підходить до мене».

Додаток Е.2

Методика «Мотиваційні впливи на вибір професійної діяльності»
Автори: Д.Барбуто та Р. Сколком, переклад О. Сидоренко
(у авторській адаптації Рашевської А. А.)

Опитувальник визначає внутрішню, зовнішню і інтегративну мотивацію на вибір професії.

Інструкція

Уважно проаналізуйте запропонований перелік тверджень і запишіть своє ставлення до кожного з них, переведене у бальну систему за означеною схемою у наведеному нижче бланку.

Текст опитувальника (у авторській адаптації Рашевської А. А.)

1. Мені цікаво працювати над створенням унікальних дизайнів, незалежно від тематики.
2. Мої зусилля в проєкті залежить від рівня вимог до дизайнерської концепції.
3. Важливо, щоб мій дизайн отримав схвалення моїх колег або викладачів.
4. Я дотримуюсь власних стандартів, коли обираю стилі та техніки для проєктування.
5. Я не працював би над проєктом, якщо б він суперечив моїм особистим естетичним принципам.
6. Якщо дизайн-проєкт не викликає у мене особистого інтересу, я можу втратити мотивацію працювати над ним.
7. Кожен дизайнерський проєкт повинен бути належно оцінений і винагороджений за зусилля.
8. Я часто приймаю рішення щодо дизайну, враховуючи реакції та побажання замовника або колег.
9. Мені важливо працювати над проєктами, що дозволяють використовувати мої технічні навички та творчий потенціал.
10. Для мене важливо вірити в ідею проєкту, щоб працювати над ним з ентузіазмом.
11. Я відкладаю роботу над дизайном, якщо знаходжу щось інше, що мене більше зацікавлює.
12. Я готовий докладати більше зусиль у проєкт, якщо знаю, що це оцінять фінансово або професійно.
13. Я віддаю перевагу завданням, які приносять визнання серед професіоналів дизайну.
14. Я дотримуюся власних стандартів якості та естетики у створенні графічних продуктів.
15. Якщо проєкт не відповідає моїм творчим цінностям, я не можу працювати з повною самовіддачею.
16. Обираючи між двома проєктами, я звертаю увагу на той, який здається більш цікавим у професійному плані.
17. Я працюю над дизайном, враховуючи не лише творчі аспекти, але й комерційні вимоги.
18. Мені подобається працювати над проєктами, які пропонують реальні виклики для мого розвитку як дизайнера.
19. Я мотивований вчитися і вдосконалювати свої дизайнерські навички для досягнення довгострокових цілей.
20. Мені важливо, щоб мої проєкти відображали індивідуальний підхід і мали вплив на культурний або естетичний контекст.
21. Я намагаюся працювати в таких середовищах, де мої творчі ідеї можуть бути повністю реалізовані.
22. Найкраща частина роботи для мене — це день, коли завершений проєкт отримує позитивні відгуки.

23. Я намагаюсь працювати в команді, де можна обмінюватися ідеями та отримувати підтримку колег.
24. Мені подобається працювати над завданнями, які дозволяють досягти відчуття професійного досягнення.
25. Для того, щоб бути максимально ефективним, я шукаю проєкти, що відповідають моїм власним цінностям та естетичним поглядам.
26. Якщо мені пропонують два проєкти, я обираю той, де я зможу найкраще проявити свої творчі здібності.
27. Мені важливо знати, що моя праця приносить користь замовникам і суспільству.
28. Я завжди працюю над дизайном з максимальними зусиллями, якщо знаю, що мою роботу оцінять професіонали галузі.
29. Я шукаю проєкти, в яких можу використати свої унікальні дизайнерські навички для досягнення успіху.
30. Якщо я поділяю естетичні та творчі цілі проєкту, я готовий працювати над ним з повною самовіддачею.

Бланк для відповідей

Позначте актуальність для вас кожного твердження за такою шкалою:
-2 — вкрай неправильно;
-1 — неправильно;
0 — коли як;
+1 — правильно;
+2 — дуже правильно.

Підрахуйте суму чисел у кожному з п'яти стовпчиків з урахуванням знаків «+» та «-».

1		2		3		4		5	
6		7		8		9		10	
11		12		13		14		15	
16		17		18		19		20	
21		22		23		24		25	
26		27		28		29		30	
Сума I		Сума II		Сума III		Сума IV.		Сума V.	

Обробка результатів

Сума I. Внутрішня мотивація. Спрямованість на процес: бажання отримати задоволення та насолоду від процесу діяльності.
Сума II. Зовнішня мотивація. Матеріальна винагорода: бажання відчутної зовнішньої винагороди: заробітна плата, премії тощо.
Сума III. Зовнішня мотивація. Схвалення іншими: бажання прийняття й підтвердження своїх рис, компетентності й цінностей з боку інших індивідумів або референтної групи.
Сума IV. Внутрішня мотивація. Самовдосконалення, самореалізація: бажання відповідати власним стандартам рис, компетентності й цінностей.
Сума V. Інтегративна мотивація. Узгодженість завдань із завданнями: бажання досягати мети, що відповідає інтерналізованим цінностям.

Додаток Е.3

Методика для діагностики рівня знань, вмінь та навичок студентів з образотворчих дисциплін, загальнохудожньої обізнаності (Л. Базильчук, модифікація А. Рашевської)

П.І.Б.

_____

Назва закладу вищої освіти

_____

Назва спеціальності

_____

Призначення тесту: діагностика з метою вимірювання рівня знань, вмінь та навичок студентів з історії українського мистецтва, обізнаності у загальнокультурному, поліхудожньому, конгнітивно-технологічному, образотворчому, художньо-естетичному, колористичному сенсі.

Опис тесту. Методика створена на основі опитувальника Л. Базильчука та авторських розробок А. Рашевської; студенту пропонується 20 питань з історії українського мистецтва (І блок) та 10 ілюстрованих завдань (ІІ блок), що входять до підготовки майбутніх бакалаврів дизайну для виявлення рівня засвоєного матеріалу.

Інструкція. Кожну відповідь (І блок) тестового завдання позначте у відповідній клітинці таблиці (наведеної нижче), поставивши позначку «х» навпроти відповіді, яка, на Вашу думку, є правильною. Горизонтальна нумерація в таблиці позначає номери тестових завдань, вертикальна – номери відповідей.

Питання з ілюстраціями (ІІ блок) – необхідно з’єднати лінією відповідну картину з прізвищем автора, що її написав.

	1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**
1																				
2																				
3																				
4																				

Блок І

1. Козак Мамай - це

1) Один з борців за волю України;
2) Популярний в козацькі часи образ в живописі;
3) Картина Тараса Шевченка;
4) Літературний персонаж.

2. Представниками образотворчого мистецтва є:

1) Т. Шевченко;
2) М. Лисенко;
3) М. Потоцький;
4) О. Линів.

3. Хто серед цих митців має звання “українського Мікеланджело”?

1) Л. Позен;
2) Г. Кузневич;
3) І. Пінзель;
4) А. Попель.

4. Представник архітектурного українського бароко:

1) Й. Кондзелевич;
2) С. Ковнір;
3) І. Величковський;
4) Ф. Прокопович.

5. Назва вирізаного на гладкій поверхні малюнку і його відбитку:

1) гравюра; 2) парсуна; 3) фреска 4) енкаустика

6. Відомий представник українського архітектурного модерну:

1) А. Меленський;
2) В. Ярославський;
3) В. Беретті;
4) Д. Дяченко.

7. Художник, якого було включено до рейтингу «100 геніїв сучасності»:

1) П. Бевза;
2) І. Марчук;
3) В. Єрко;
4) Т. Яблонська.

8. Скіфський мистецький стиль, якому властиве поєднання рослинного орнаменту, зоо- та антропоморфних елементів, називається:

1) Інкрустаційний; 2) Коринфський; 3) Звіриний; 4) Рельєфний скіфський.

9. Зображення із різнокольорових камінців:

1) фреска; 2) мозаїка; 3) графіті; 4) інкрустація.

10. Першодрукарем в Україні був:

1) І. Федоров;
2) Ф. Скорина;
3) Й. Гутенберг;
4) П. Могила.

11. Українська замкова архітектура – це:

1) система житлових приміщень; 2) оборонний комплекс; 3) поєднання резиденції власника та храму; 4) резиденція власника і комплекс допоміжних приміщень.

12. Як перекладається термін «бароко»:

1) красивий; 2) давній; 3) дивний; 4) яскравий.

13. Назвіть ознаки стилю бароко:

1) експресивність (чуттєвість);
2) раціональність та вираженість;
3) тяжіння до гармонії;
4).симетрія та стримані кольори

14. Як часто називають українське бароко?

1) Шляхетське, так як було мистецтвом для вищого суспільно-політичного стану;
2) Духовне, так як всі витвори мистецтва були релігійної тематики;
3) Гетьманське, оскільки завдяки фінансуванню гетьманів була можлива його реалізація;
4) Козацьке, оскільки саме козацтво було носієм художнього смаку.

15. За часів якого гетьмана українське бароко досягає найбільшого розквіту?

1) І. Мазепи;
2) Б. Хмельницького;
3) Д. Дорошенка;
4) Ю. Хмельницького.

16. Основоположник української школи граверства:

1) М. Петрахнович;
2) І. Руткович;
3) О. Тарасевич;
4) Ф. Лисенко.

17. Автор гравюри, єдиного портретного зображення Богдана Хмельницького:

1) Й. Кодзелевич;
2) В. Гондіус;
3) Ю. Шимонович;
4) П. Романовський.

18. У куполі Софії Київської зображено:

1) Святої Софії;
2) Богородиці Оранти;
3) Христа Пантократора;
4) Святої Ольги.

19. Ікона “Володимирської Богородиці” була створена у:

1) Києві; 2) Візантії; 3) Західній Європі; 4) Росії.

10. Основними характеристиками українського іконопису XIV-XVI ст. є:

1) розповідність, увага до деталізації форм;
2) реалізм, тенебризм;
3) камерність, обмеженість кольорової гами;
4) монументальність, узагальненість форм.

Блок ІІ

К. Білокур

С. Делоне

С. Васильківський

О. Екстер

Ф. Кричевський

Г. Нарбут

М. Бойчук

О. Мурашко

І. Марчук

М. Приймаченко

М. Самокиш

Ключ до тесту

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1		X			X					X			X		X					
2	X			X			X		X		X						X		X	
3			X					X				X				X		X		
4						X								X						X

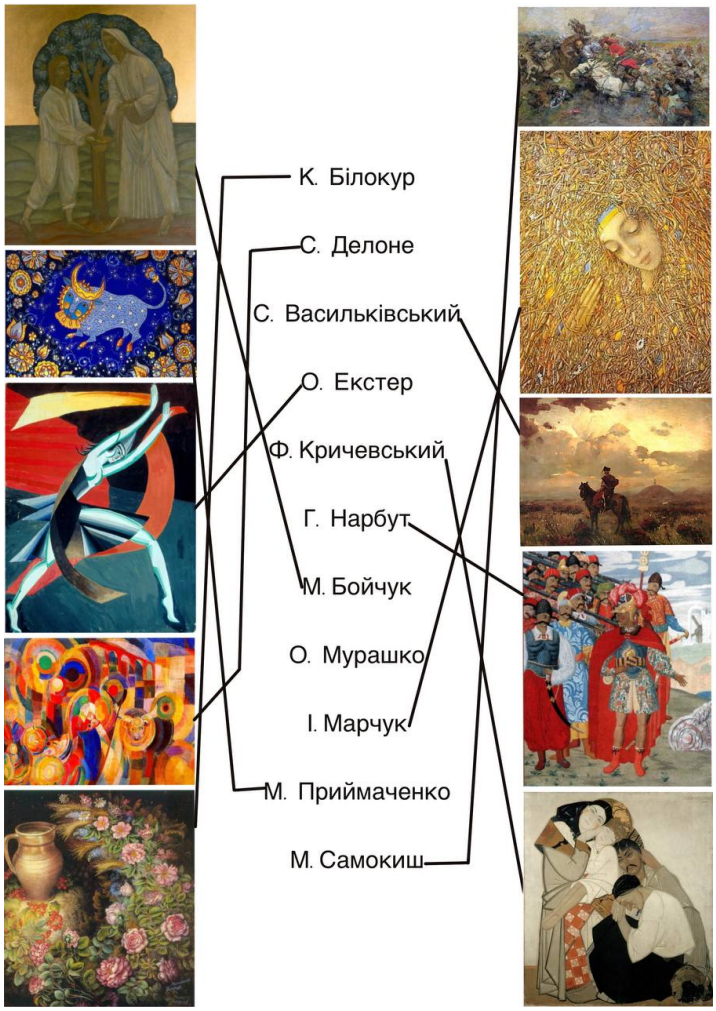

Рівні знань I блок:

Високий рівень знань (15-20 правильних відповідей);
Достатній рівень знань (9-14 правильних відповідей);
Низький (мінімально достатній) рівень знань (0-8 правильних відповідей).

Оцінювання ілюстрованої частини II блок:

Високий рівень знань (8-10 правильних відповідей);
Достатній рівень знань (5-7 правильних відповідей);
Низький (мінімально достатній) рівень знань (0-4 правильних відповідей).

I блок	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**	**13**	**14**	**15**	**16**	**17**	**18**	**19**	**20**
II блок																				
	1		**2**		**3**		**4**		**5**		**6**		**7**		**8**		**9**		**10**	
	Низький рівень знань								**Достатній рівень знань**						**Високий рівень знань**					

Відповіді необхідно розглядати паралельно, відзначивши хрестиком відповідні дані з теоретичної (блок І) та ілюстрованої (блок ІІ) частини тесту. Наведемо приклад, якщо дві позначки потрапляють у один сектор, рівень знань визначити легко. Коли позначки знаходяться у різних секторах, необхідно розглядати кожен випадок окремо (рівень яких знань необхідно доповнювати).

Високий рівень знань. У студента спостерігається високий рівень теоретичних, знань з історії українського мистецтва, розвинений художньо- естетичний смак, колористичне бачення та розуміння творів мистецтва, він є поліхудожньо розвиненою особистістю із сформованими загальнокультурними поняттями у мистецтві. Готовий до сприйняття різних проявів мистецтва й вільного його обговорення на високому професійному рівні. Здатний до художньої діяльності, створення творів мистецтва та може навчати інших.

Достатній рівень знань. У студента є певні відхилення у знаннях (відсутність деяких знань або хибне уявлення про певні питання історії мистецтва), є достатній об’єм теоретичних, конгнітивно-технологічних знань, присутня поліхудожня обізнаність, загальнокультурне розуміння мистецтва, художньо- естетичні переконання, спостерігається сформованість колористичного бачення. Така особистість достатньо обізнана для образотворчої діяльності та сприйняття й інтерпретації творів мистецтва, може навчати інших.

Низький (мінімально достатній) рівень знань. У таких студентів є мінімальний рівень теоретичних знань, загальнохудожньої, поліхудожньої, образотворчої, художньо-естетичної обізнаності, сформованості колористичного бачення. Студент може виконувати художню діяльність на низькому рівні, його уявлення і переконання із мистецтва далекі від реалій, можуть бути хибними, що є наслідком відсутності певних знань. Така особистість може навчати на базовому рівні практичних художніх навичок і початковому із історії українського мистецтва.

Додаток Е.4

Методика вивчення динаміки здібностей (О. О. Музика, Н. Ф. Портницька)

Дослідження за методикою проводиться в декілька етапів.

Перший етап–це індивідуальна бесіда, спрямована на створення ситуації довіри і співробітництва. У бесіді аналізуються успіхи і невдачі у різних діяльностях крізь призму стосунків з іншими людьми. Орієнтовний текст інструкції для досліджуваного: Можливо, вперше у житті Вам доведеться проаналізувати власні вміння, окреслити коло людей, думки й оцінки яких є важливими для Вас, виокремити власні, не нав'язані кимсь, а реальні особистісні якості, що базуються на Ваших уміннях. Ви зможете оцінити Ваші здібності і, зіставивши із життєвими завданнями, скласти й реалізувати програму саморозвитку.

Другий етап–заповнення спеціально розробленого бланку, де досліджуваний виділяє діяльності і вміння, якими володіє, і оцінює їх, виділяє й оцінює рівень розвитку окремих дій і операцій, референтних людей і власні особистісні якості. При цьому дослідником робиться акцент на оцінку тих показників, які можуть розглядатися як елементи творчих.

Бланк методики вивчення динаміки здібностей

РЕФЛЕКСІЯ ЗДІБНОСТЕЙ		ІНДЕКСИ ПРОФІЛІ	СОЦІАЛЬНА РЕФЛЕКСІЯ		
Діяльнісний	Якими діяльностями і вміннями ти володієш? Виділи ті, де ти прогявляєш творчість. Оціни їх важливість для себе		Назви людей, які оцінюють твої досягнення, вміння. Оціни важливість їх думки для себе		Референтний компонент
	вміння	оцінка	люди	оцінка	
	Яких вмінь ти хотів би набути чи розвинути? Чому?		Назви людей зі свого оточення, оцінку яких ти хотів би змінити		
	вміння	причини	люди	Характер змін	
Операційно-когнітивний	Виділи окремі дії і операції (в т.ч. мислительні) у найвагоміших вміннях і оціни ступінь їх розвитку		Які якості дозволяють тобі досягати успіху?		Особистісно-ціннісний
	Дії, операції	оцінка	Особистісні якості	оцінка	
	Які мислительні дії і операції ти хотів би набути і розвинути? Чому?		Яких якостей ти хотів би набути яи розвинути? Чому?		
	вміння	причини	якості	причини	

Приклад заповнення бланку

Уміння	Оцінка									
Танцювати										6 балів
Читати вірші										8 балів
Писати реферати										4 бали

Методика є відкритою. Її теоретична основа, завдання, які вона вирішує, і процедура проведення передбачають модифікацію запитань і способу їх постановки відповідно до:

1) особливостей вікового періоду;

2)діяльності, яка досліджується;

3) характеру міжособистісних стосунків, які виявляються;

4) нових завдань, які виникли у результаті попереднього дослідження.

Покрокова рефлексія і самооцінка діяльностей та вмінь, якими володіє людина, мислительних дій та операцій, референтних осіб і характеру їх оцінок та особистісних якостей дозволяють дитині свідомо впливати на процес розвитку здібностей і особистості.

Третій етап – аналіз кількісних показників. Такий аналіз не є основним, він показує лише деякі тенденції, що супроводжують розвиток здібностей і напрямки цього розвитку. Автор МВДЗ свідомо відмовився від розробки нормативних показників, що базуються на статистичних даних, однак вважає, що групові і вікові норми в окремих випадках можуть бути корисними. Оскільки вивчається динаміка здібностей, то порівняння кількості виділених вмінь, дій, референтних осіб, особистісних якостей та показників самооцінки можуть в окремих випадках показувати напрямки і кризові моменти в розвитку здібностей. Кількісні показники можуть також відображати вікові відмінності за умови, якщо дослідник ставить таке завдання. Загалом, значення кількісних показників не можна перебільшувати, оскільки методика не є діагностичною і не вимірює вираження окремих здібностей. Найбільший інтерес становлять показники самооцінки, але й вони потребують додаткової інтерпретації. Кількісний аналіз отриманих результатів проводиться за такими напрямками:

Визначення загальної кількості виділених умінь та їх значимості. Аналогічні показники визначаються по кожному компоненту рефлексії здібностей.

Порівняння кількості виокремлених позицій по кожному компоненту та їх значимості для визначення переважання рефлексії окремих компонентів здібностей.

Порівняння найменшої та найбільшої оцінки значимості окремих компонентів здібностей для визначення диференційованості самооцінки здібностей.

Порівняння кількості наявних і бажаних умінь, дій. особистісних якостей, референтних осіб для визначення рефлексії перспектив розвитку здібностей.

Четвертий етап – аналіз та інтерпретація даних. Завдання цього етапу – порівняти показники кількох опитувань одного учня з метою виявлення напрямку розвитку здібностей. Методика дозволяє аналізувати зміни у переліку діяльностей, дій та операцій, референтних осіб та характеру самооцінки. Інтерпретація результатів може базуватися на основних та допоміжних показниках. До основних можна віднести показники стійкості, показники динаміки структурних компонентів здібностей та диспропорцій розвитку. Показники стійкості є значимими тоді, коли досліджуваний виділяє достатню кількість (залежно від віку та виду діяльності) показників, які повторюються у кількох зрізах.

Можна також вести мову й про стійкість самооцінки. Показники динаміки характеризують зміни, які відбуваються у свідомості досліджуваного від зрізу до зрізу.

Порівняння розвитку окремих структурних компонентів може виявити показники диспропорції розвитку. Диспропорція породжує рух, але рух може бути як у напрямку розвитку, так і в напрямку деградації здібностей. Так, наприклад, коли досліджуваний декларує чимало видів діяльностей, але не виділяє в них окремі дії, операції, тобто не рефлексує мислительних дій, це може свідчити про поверховість, відсутність передумов для формування стратегій творчої діяльності. Ще одним прикладом диспропорції може бути зміна референтних осіб, які, можливо, вже не будуть поціновувати ті види діяльності, які розвивалися раніше. У цьому випадку можлива зміна напрямку розвитку здібностей.

П'ятий етап –це здійснення ціннісної підтримки. Він потребує особливої уваги. Як засоби ціннісної підтримки можуть бути використані усна народна творчість у дошкільному та молодшому шкільному віці, груповий соціально-психологічний тренінг –у підлітковому віці, тренінги рефлексивності –у юнацькому віці тощо. У випадках, коли у досліджуваного існують певні проблеми у рефлексії референтних компонентів здібностей, ціннісна підтримка може надаватися в таких напрямках: розширення кола референтних осіб, знайомство з успішними людьми, аналіз біографій видатних людей, надання диференційованої оцінки в залежності від результатів діяльності та залучення до цього процесу однолітків, у процесі виконання окремих завдань оцінка ролі кожного учасника процесу, заохочення прийняття власних рішень.

Додаток Е.5

Карта педагогічного спостереження сформованості національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів

Навчальний заклад: _____

Група / спеціальність: _____

Період спостереження: _____

Дисципліна (заняття): _____

№	Показник	Опис спостережуваних дій або проявів	Рівень сформованості	Коментарі
1	Уміння використовувати національні стилістичні особливості	Студент застосовує орнамент, символіку, шрифт, колористику, що відображає національний контекст		
2	Вибір автентичних візуальних рішень	Аналіз джерел, відмову від поверхневої стилізації		
3	Самостійне формулювання творчих концепцій на основі національної тематики	Студент ініціює проєкти з національним змістом, аргументує їх значущість		
4	Технічна реалізація ідей	Якість виконання проєктів відповідає концепції і відображає національну ідентичність		
5	Врахування культурної етики	Уникає стереотипів, не допускає спрощень чи некоректного використання символіки		

Додаток В.
Робочі програми з освітніх компонент, що формують національно-патріотичну компетентність майбутніх дизайнерів

Додаток В.1
Робоча програма з освітнього компоненту «Історія мистецтв»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
_____О.В. Пономаренко
«____» _____ 2021 р.

ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
спеціальності 022 - «Дизайн»
спеціалізації 022.01 «Графічний дизайн»
освітньо-професійна програма «Графічний дизайн»

Укладачі: Рашевська А.А., викладач

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри дизайну

Протокол №1 від "10" 02 2021 р.
Завідувач кафедри дизайну
_____ Л. М. Коваль
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол №7 від "25" 02 2021 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології
_____ І. В. Козич
(підпис) (ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом
_____ О.В. Лемінська
(підпис) (ініціали, прізвище)

2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань,
напрям підготовки,
рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 4</td><td rowspan="2">Галузь знань
02 - «Культура і мистецтво»</td><td colspan="2">нормативна</td></tr>
<tr><td colspan="2">Цикл загальної підготовки</td></tr>
<tr><td>Розділів – 2</td><td rowspan="3">Спеціальність
022 - «Дизайн»</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин - 120</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 3.
Самостійної роботи студента – 6 годин</td><td rowspan="2">Освітньо-професійна програма
«Графічний дизайн»</td><td>28 год.</td><td>8 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Рівень вищої освіти:
бакалаврський</td><td>14 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>78 год.</td><td>108 год.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Вид підсумкового контролю: екзамен</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія мистецтв» є надання студентам знань, пов’язаних зі світоглядними передумовами й витоками розвитку світового та українського образотворчого мистецтва та архітектури, а також усвідомлення теоретичних понять мистецтвознавства, ознайомлення з найкращими видатними пам’ятками, осмислення їх стильових рис, виховання високого рівня художньо-естетичного смаку, креативного підходу в поєднанні традицій та новацій у професійній діяльності. Формування у них цілісного світогляду, орієнтованого на громадянську активність, патріотизм і усвідомлення важливості національних цінностей, розвиток у студентів здатності до критичного мислення, рефлексії над історичними і культурними подіями, а також розуміння національної спадщини у контексті глобалізації.

Знання, уміння і навички, здобуті в рамках вивчення дисципліни, спрямовані на формування всебічно розвиненої особистості, яка може реалізовувати та здійснювати концептуальне проектування об’єктів дизайну з урахуванням історичних, культурних та етнічних особливостей, усвідомлюючи культурно-історичні зв'язки та популяризуючи українську культуру та мистецтво як свідомий фахівець, який стане амбасадором національної ідентичності у візуальній культурі, зокрема й на закордонному ринку, з потужною внутрішньою мотивацією збереження національної ідентичності та протидії знецінення національних мистецьких традицій, культурної апропріації, стереотипізації та поширення псевдонаукових концепцій.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Історія мистецтв» є:

1. Засвоєння основних мистецтвознавчих понять та відповідної термінології, розуміння зв’язків історії мистецтва з природним і культурним середовищем життєдіяльності людини.

2. З’ясування генези, загальнотрадиційних і локальних рис художніх творів для виявлення прото- та архетипів образотворення, які можливо буде імплементувати у дизан-об’єктах.
3. Вивчення культурної спадщини, де студенти ознайомлюються з історією, традиціями та символікою, що складають основу національної ідентичності.
4. Збереження української національної та самобутньої культури, що неможливо без визначення впливу традицій та звичаїв предків на формування стильових особливостей, образної мови та семантики творів.
5. Аналізування основних етапів становлення та розвитку образотворчого мистецтва, в тому числі і українського, що дає можливість створювати конкурентоспроможні продукти, що презентують Україну на міжнародній арені.
6. Вивчення провідних мистецьких стилів та напрямів.
7. Ознайомлення із творчою спадщиною відомих митців.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- сутність основних теоретичних понять мистецтвознавства, що визначають специфічні явища у візуально-просторових мистецтвах;
- історичні етапи розвитку образотворчого мистецтва та архітектури;
- стилі, напрямки та течії в розвитку образотворчого мистецтва та архітектури;
- творчу спадщину відомих майстрів;

уміти:

- пояснювати закономірності розвитку та тенденції образотворчого мистецтва та архітектури;
- розуміти специфіку художнього образу;
- аналізувати твори мистецтва з погляду стилістики, жанрів, напрямів, прийомів композиційної виразності, колористики, пропорцій;
- застосовувати теоретичні знання з дисципліни для вирішення практичних завдань дизайн-проєктування;
- самостійно опрацьовувати літературу, збирати матеріал, аналізувати різні джерела інформації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

ІК – Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі дизайну, або в процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів дизайну та характеризується комплексністю, та невизначеністю умов.

ЗК 1 – Знання та розуміння предметної області, розуміння професійної діяльності.

ЗК 2 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6 – Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 7 – Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 9 – Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство та в розвитку суспільства, техніки й технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 10 – Навички використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, медіаграмотність.

СК 5 – Здатність застосовувати знання історії українського й зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності.

СК 14 – Здатність застосовувати мультимедійні технології в професійній діяльності та навчанні.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: дисципліна «Історія мистецтв» спирається на попереднє вивчення здобувачами вищої освіти дисциплін «Основи композиції», «Основи кольорознавства».
Кореквізити: теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни «Рисунок», «Живопис», «Вступ до спеціальності».
Постреквізити: дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою та щільно пов'язана курсом «Історія дизайну».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальна характеристика мистецтва.

Первісне мистецтво. Мистецтво Давнього Єгипту та Давньої Передньої Азії. Мистецтво Античності та Середньовіччя. Мистецтво Відродження

Тема 1. Загальна характеристика мистецтва. Етапи розвитку первісного мистецтва.
Сутність мистецтва. Функції мистецтва. Специфіка основних видів і жанрів мистецтва. Графіка, її різновиди та еволюція розвитку. Живопис та його художня специфіка. Скульптура, її виражальні особливості, стилістика. Архітектура й стиль епохи. Етапи розвитку первісного мистецтва. Мистецтво палеоліту, мезоліту, неоліту. Перші знахідки предметів художньої творчості. Основна тема мистецтва палеоліту. Пам'ятки печерного живопису. Дрібна пластика епохи неоліту. Основні типи мегалітичної архітектури. Менгіри, дольмени, кромлехи – найдавніші архітектурні пам'ятки, що виникли на межі неоліту та епохи бронзи. Стоунхендж у Великобританії – типовий приклад кромлеха. Значення первісного мистецтва.

Тема 2. Мистецтво Давнього Єгипту та Давньої Передньої Азії.
Історичні періоди розвитку мистецтва Стародавнього Єгипту. Формування специфічних рис в архітектурі та образотворчому мистецтві. Пам'ятки додинастичного періоду та Раннього царства. Два типи поховальних споруд. Розквіт мистецтва Давнього царства. Основні принципи давньоєгипетського мистецтва, що склалися в цей період. Новий тип царських поховальних споруд – піраміди. Мистецтво Середнього царства. Три типи єгипетської храмової архітектури. Особливості мистецтва Нового царства. Останній розквіт давньоєгипетського мистецтва – пізнє царство. Загальні принципи синтезу мистецтв.
Особливості мистецтва Передньої Азії. Історичні періоди розвитку мистецтва Давнього Сходу. Загальна характеристика мистецтва Шумеру, Аккаду, Вавилону. Рельєф та скульптура в палацовій архітектурі. Нова форма храму – зикурат. Кераміка Вавилону та її застосування в оздобленні споруд.

Тема 3. Мистецтво Давньої Греції.
Загальна характеристика античної культури. Мистецтво Криту. Мистецтво Мікен. Роль Г. Шліманна в дослідженні давньогрецької культури. Ранні періоди – гомерівський та архаїчний. Скульптура: кори, куроси; дрібна пластика. Кераміка: формування стилів вазопису, класифікація сосудів за формами та функціями. Класичний період. Формування ордерної системи в архітектурі. Доричний, іонічний, коринфський ордери, їхня морфологія та семантика. Структура давньогрецького храму. Засоби оздоблення. Формування ансамблю Афінського акрополя. Скульптура класики. Поява нового канону пропорцій людського тіла. Елінізм. Поступова відмова від співрозмірності та гармонійної

простоти образів, тяжіння до гігантоманії та ускладненості композицій, манерності та штучності постав. Синтез локальних традицій із традиціями завойованих Александром Македонським та приєднаних до Греції держав.

Тема 4. Мистецтво Давнього Риму.
Періодизація, загальна характеристика. Характеристика етруського мистецтва: архітектурні типи, меморіальна скульптура. Мистецтво республіканського Риму. Мистецтво імператорського Риму. Принцип забудови Вічного міста на семи пагорбах. Роль фігури імператора у формуванні художніх смаків, уподобань доби. Розквіт архітектури та скульптури. Нові надбання в архітектурі Риму. Типи тріумфальних споруд. Нові типи споруд (на відміну від грецького будівництва – цивільні, а не культові), матеріали. Розвиток римського скульптурного портрету. Реалістичність образів, наявність вікових характеристик, міміки, фізичних вад, відсутність ідеалізації, притаманної грецькій скульптурі. Монументальний живопис Риму. Стилі помпеянських розписів. Феномен фаюмського портрету.

Тема 5. Мистецтво Середньовіччя і Відродження.
Мистецтво Візантійської імперії. Християнство як ідеологічна основа візантійського мистецтва. Типи культової архітектури, способи внутрішнього декору храмів. Типи храмових будівель. Фрески, мозаїки візантійських храмів. Зародження іконопису. Доба іконоборства, її ідеологічне підґрунтя. Романський стиль. Поняття «романський стиль». Періодизація. Фортифікаційне будівництво романіки. Замкова архітектура Франції, Німеччини, Іспанії. Конструктивні особливості романської базиліки. Специфіка образотворчого романського мистецтва. Характеристика готичного мистецтва. Готичний храм як втілення органічного синтезу мистецтв. Конструктивні та художньо-стилістичні особливості готичної архітектури. Готична храмова скульптура. Розквіт вітражного мистецтва.
Гуманізм Ренесансу. Початок «нової ери мистецтва» – розквіт усіх видів мистецтв. Формування нового ідеалу людини, трансформація поняття «краса», роль античної спадщини. Проторенесанс: характеристика доби, яку можна зазначити як зламну, перехідну від середньовічних традицій до нових течій у мистецтві. Творчість Джотто. Ранній Ренесанс. Архітектура. Будівництво храмів, палаців. Творчість Ф. Брунеллескі. Живопис. Виокремлення флорентійської та венеціанської шкіл живопису як провідних на терені Італії. Творчість А. дель Кастаньо, Мазаччо, С. Боттічеллі, Донателло, Л. Гіберті. Високий Ренесанс. «Золота доба» мистецтв. Універсалізм Леонардо да Вінчі. Поєднання традицій античності та християнської благодаті у творчості Рафаеля Санті. Творчість Мікеланджело Буонаротті. Творчість представників венеціанської школи – Джорджоне, Тиціана. Мистецтво Пізнього Відродження. Криза естетики Відродження. Втрата ренесансних ідеалів. Маньєризм.

Тема 6. Мистецтво Середньовіччя та Ренесансу в Україні.
Загальна характеристика українського мистецтва в контексті європейської культури. Панування візантійського й романського стилів у мистецтві України. Доба готики. Ренесансний період. Доба бароко – розквіт козаччини. Особливості української скульптури. Українська скульптура з часів Київської Русі. Вплив європейського Відродження на мистецтво західноукраїнських земель. Своєрідне переосмислення античності в мистецтві скульптури доби бароко та класицизму. Розвиток українського живопису. Фресковий живопис Київської Русі. Розвиток культового станкового живопису.

Розділ 2. Мистецтво XVII – початку XXI століття

Тема 7. **Мистецтво Західної Європи XVII століття.**
Загальна характеристика західноєвропейського мистецтво XVII ст. Бароко та класицизм – основні художні стилі Нового часу. Італійське мистецтво XVII ст. Експерименти з простором в архітектурі Доменіко Фонтана. Станкова та монументально-декоративна скульптура Л. Берніні. Новаторство Караваджо. Караваджизм: учні й послідовники. Болонська академія братів Карраччі.
Мистецтво Іспанії. «Золотий вік» розвитку іспанського живопису. Образ людини у творчості Рібери. Відображення життя іспанських монастирів у творчості Ф. Сурбарана. Теми й образи живопису Д. Веласкеса.
Мистецтво Фландрії. Провідна роль малярства в системі образотворчих мистецтв. П. П. Рубенс – засновник національної школи живопису. Релігійна та міфологічна тематика у творчості художника. Основні цикли та окремі твори Антоніса Ван Дейка. Побутовий жанр у творчості Я. Йорданса. Натюрморти Ф. Снайдерса.
Мистецтво Голландії. Демократизація та багатожанровість голландського живопису. Створення національного реалістичного пейзажу. Побутовий живопис художників дельфтської школи: Вермер Дельфтський. Ф. Галс і розвиток портретного живопису в Голландії. Мистецтво Рембрандта в історії європейської гравюри й станкового живопису.
Мистецтво Франції. Жанровий реалістичний живопис: Жорж де Латур, Н. Пуссен. Формування класицизму у французькому живописі. Розвиток традицій героїчного пейзажу у творах К. Лоррена.

Тема 8. Мистецтво Західної Європи XVIII століття.
Особливості мистецтва XVIII століття. Становлення художньої системи Просвітництва.
Мистецтво Італії. Рим як центр європейського мистецького життя. Життєвість і художня виразність образів у творах Дж. Б. П’яцетті й А. Маньяско. Монументальні квадратури Дж. Тьєполо. Розвиток пейзажного живопису: Ф. Гварді, Дж. Каналетто. Жанровий живопис П. Лонгі.
Мистецтво Франції. Стиль Людовика XV. Ідилістичні полотна А. Ватто. Особливості стилю рококо в архітектурі (готель Субіз), живописі (пасторалі Ф. Буше), скульптурі (салонна порцеляна Ф. Буше). Різножанровість творчості Ж. О. Фрагонара. Гімн третьому стану у творчості Ж. Шардена. Мистецтво революційного класицизму: Паризький Пантеон (церква Св. Женев’єви). Монументальність форм, дух бароко в скульптурі Г. Куста. Риси легкості, свободи в скульптурі Ж. Б. Питалля. Творчість Е. М. Фальконета. Портрети в мистецтві просвітницького реалізму А. Гудона.
Мистецтво Англії. Особливості розвитку англійської художньої культури XVIII ст. Крістофер Рен – будівничий відомого собору Святого Павла. Сатиричні та моралізаторські серії Хогарта. Аристократична велич та втілення героїчного ідеалу в образах Дж. Рейнольдса. Поетична настроєність портретів Т. Гейнсборо.

Тема 9. Мистецтво Західної Європи кінця XVIII – початку XIX століття.
Загальна характеристика мистецтва кінця XVIII – початку XIX століття. Виникнення нових форм і жанрів мистецтва. Класицизм. Провідний художній напрям – неокласицизм. Стиль ампір. Зародження романтизму.
Французький класицизм останньої чверті XVIII – першої третини XIX століття. Класицистична школа Ж. Л. Давіда. Академічний класицизм Ж. Д. Енгра.
Мистецтво Іспанії. Філософські узагальнення у творчості Ф. Гойї.
Англійське мистецтво. Вплив на живопис XIX століття англійського художника Дж. Констебла. Творчість пейзажиста В. Тернера. Графіка В. Блейка, Дж. Флаксмана.

Академічне мистецтво вікторіанської епохи Ф. Медокса Брауна. Об’єднання «Прерафаелітське братство».

Тема 10. Мистецтво Західної Європи XIX століття.

Загальна характеристика мистецтва романтизму. Живопис французького романтизму: творчість Т. Жеріко й Е. Делакруа. Романтизм у французькій скульптурі Ф. Рюда. А. Л. Барі.

Загальна характеристика мистецтва реалізму. Майстер селянської теми Ж. Ф. Мілле. Активізація реалістичних тенденцій у французькому живописі: творчість О. Дом’є, К. Коро. Демократична спрямованість живописних полотн Г. Курбе.

Імпресіонізм. Зародження бунтарського мислення в живописі: новаторство Е. Мане. Пейзажний живопис імпресіоністів. Роль пленеру у творчості К. Моне. Пленер у творчості А. Сіслея та К. Піссаро. Творчий метод Е. Дега. Живопис і графіка А. Тулуз-Лотрека. Творчість Ж. Сера, П. Сіньяка. Колір і світло в картинах О. Ренуара. Скульптура імпресіонізму: творчість О. Родена.

Постімпресіонізм – полеміка з імпресіонізмом. Особливість художньої манери П. Сезана. Експресивний колоризм живопису В. Ван Гога. Художня манера П. Гогена.

Тема 11. Мистецтво Західної Європи XX – початку XXI століття.

Символізм і модерн у західноєвропейському мистецтві на зламі XIX – XX століття. Національні особливості модерну в країнах Європи. Основні історико-культурні тенденції першої половини XX століття.

Живопис фовізму: творчість А. Матіса, А. Марке, А. Дерене. Поєднання інтенсивної колористики зі спрощеною формою.

Експресіонізм у західноєвропейському мистецтві. «Крик» як категорія естетики Е. Мунка й еспресіонізму. Німеччина: група «Міст». Пошуки живописної виразності у творчості Е. Кірхнера, Е. Хеккеля, Е. Нольде. Група «Синій вершник» у Мюнхені: В. Кандинський, Ф. Марк, П. Клее.

Кубізм – джерела й становлення. Особливості творчості П. Пікасо, Ж. Брака. Своєрідність кубізму Ф. Леже. Кубістична скульптура – колористичні контррельєфи О. Архипенка.

Футуризм: апологія техніки та швидкості. «Маніфест» Ф. Марінетті та його втілення у творчості У. Боччоні, К. Карра, Д. Северіні, Л. Руссоло, Дж. Балла.

Абстракціонізм. Колористичний абстракціонізм В. Кандинського. Геометричний абстракціонізм (супрематизм) К. Малевича. Променізм М. Ларіонова та Н. Гончарової. Синхронізм М. Русселя, М. Райта.

Дадаїзм у Європі та США. Джерела та становлення руху Дада. Т. Тцара і кабаре «Вольтер» у Цюриху. Акції дадаїстів у Німеччині та Франції. Творчість М. Дюшана й абсурдні об’єкти «реді-мейд». Особливості самопрезентації дадаїстів (колажі, об’єкти, скандальні виставки).

Сюрреалізм та творчі пошуки С. Далі.

Поп-арт і використання шаблонів масової культури. Творчість Е. Ворхола, Дж. Джонса, Р. Раушенбаха, Р. Ліхтенштейна. Вплив поп-арту та гіперреалізм. Фотографія та сучасне мистецтво. Оп-арт: використання оптичних ефектів у творчості В. Вазарелі. Концептуалізм і мистецтво як текст (Дж. Кошут). Кітч. Соц-арт.

Мистецтво сьогодення – «нова хвиля» художнього авангарду в мистецтві процесу (ленд-арт, графіті, татуаж, пірсінг, гепенінг, інсталяція та перформенс).

Тема 12. Українське мистецтво XVII- поч. XXI ст.

Період панування класицизму на Україні. Переплетіння стилів бароко, рококо, класицизму в українській культурі XVIII століття. Модерністських та постмодерністських тенденцій в

українському мистецтві. Основні тенденції архітектурного розвитку. Найстарші пам’ятки монументальної архітектури на українських землях. Архітектура Київської Русі. Київська, чернігівська, переяславська та новгородська архітектурні школи. Оборонна архітектура. Панування бароко в українській архітектурі. Особливості класицизму в українському мистецтві. Стиль «модерн» в архітектурі. Особливості архітектури XX – початку XXI століття. Романтизм і реалізм в українській скульптурі. Стилі в українському мистецтві XX століття. Сучасна українська скульптура. Шедеври українського мистецтва XVII – XVIII століття. Жанрові особливості українського живопису XIX століття. Формування локальних художніх шкіл: харківської, київської та львівської. Творчість українських живописців XX століття. Українська графіка XX століття. Сучасне вітчизняне мистецтво. Пошуки національної виразності в скульптурі, живописі та графіці.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с/п	лаб.	сам. роб.		л	с/п	лаб.	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Загальна характеристика мистецтва. Первісне мистецтво. Мистецтво Давнього Єгипту та Давньої Передньої Азії. Мистецтво Античності та Середньовіччя. Мистецтво Відродження.										
Тема 1. Загальна характеристика мистецтва. Етапи розвитку первісного мистецтва.	9	2	1	-	6	10	1	-	-	9
Тема 2. Мистецтво Давнього Єгипту та Давньої Передньої Азії.	9	2	1	-	6	10	1	-	-	9
Тема 3. Мистецтво Давньої Греції.	9	2	1	-	6	10	-	1	-	9
Тема 4. Мистецтво Давнього Риму.	9	2	1	-	6	10	-	1	-	9
Тема 5. Мистецтво Середньовіччя і Відродження.	9	2	1	-	6	10	1	-	-	9
Тема 6. Мистецтво Середньовіччя та Ренесансу в Україні	15	4	2	-	9	10	1	-	-	9
Разом за 1 розділом	60	14	7	-	39	60	4	2	-	54
Розділ 2. Мистецтво XVII – початку XXI століття.										

Тема 7. Мистецтво Західної Європи XVII століття.	9	2	1	-	6	10	1	-	-	9
Тема 8. Мистецтво Західної Європи XVIII століття	9	2	1	-	6	10	1	-	-	9
Тема 9. Мистецтво Західної Європи кінця XVIII – початку XIX століття.	9	2	1	-	6	10	-	1	-	9
Тема 10. Мистецтво Західної Європи XIX століття.	9	2	1	-	6	10	-	1	-	9
Тема 11. Мистецтво Західної Європи XX – початку XXI століття.	9	2	1	-	6	10	1	-	-	9
Тема 12. Українське мистецтво XVII- поч. XXI ст.	15	4	2	-	9	10	1	-	-	9
Разом за 2 розділом.	60	14	7	-	39	60	4	2	-	54
Усього годин	120	28	14	-	78	120	8	4	-	108

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денне	Заочне
1.	Загальна характеристика мистецтва. Етапи розвитку первісного мистецтва.	2	1
2.	Мистецтво Давнього Єгипту та Давньої Передньої Азії.	2	1
3.	Мистецтво Давньої Греції.	2	
4.	Мистецтво Давнього Риму.	2	
5.	Мистецтво Середньовіччя і Відродження.	2	1
6.	Мистецтво Середньовіччя та Ренесансу в Україні	4	1
7.	Мистецтво Західної Європи XVII століття.	2	1
8.	Мистецтво Західної Європи XVIII століття	2	1
9.	Мистецтво Західної Європи кінця XVIII – початку XIX століття.	2	
10.	Мистецтво Західної Європи XIX століття.	2	
11.	Мистецтво Західної Європи XX – початку XXI століття.	2	1
12.	Українське мистецтво XVII- поч. XXI ст.	4	1
Усього		28	8

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денне	Заочне
	Заочне	1	

Денне			
1.	Мистецтво Давнього Єгипту та Давньої Передньої Азії.	1	
2.	Мистецтво Давньої Греції.	1	1
3.	Мистецтво Давнього Риму.	1	1
4.	Мистецтво Середньовіччя і Відродження.	1	
5.	Мистецтво Середньовіччя та Ренесансу в Україні	2	
6.	Мистецтво Західної Європи XVII століття.	1	
7.	Мистецтво Західної Європи XVIII століття	1	
8.	Мистецтво Західної Європи кінця XVIII – початку XIX століття.	1	1
9.	Мистецтво Західної Європи XIX століття.	1	1
10.	Мистецтво Західної Європи XX – початку XXI століття.	1	
11.	Українське мистецтво XVII- поч. XXI ст.	2	
Усього		14	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денне	Заочне
1.	Загальна характеристика мистецтва. Етапи розвитку первісного мистецтва.	6	9
2.	Мистецтво Давнього Єгипту та Давньої Передньої Азії.	6	9
3.	Мистецтво Давньої Греції.	6	9
4.	Мистецтво Давнього Риму.	6	9
5.	Мистецтво Середньовіччя і Відродження.	6	9
6.	Мистецтво Середньовіччя та Ренесансу в Україні.	9	9
7.	Мистецтво Західної Європи XVII століття.	6	9
8.	Мистецтво Західної Європи XVIII століття	6	9
9.	Мистецтво Західної Європи кінця XVIII – початку XIX століття.	6	9
10.	Мистецтво Західної Європи XIX століття.	6	9
11.	Мистецтво Західної Європи XX – початку XXI століття.	6	9
12.	Українське мистецтво XVII- поч. XXI ст.	9	9
Усього		78	108

8. Види контролю й система накопичення балів

Накопичення балів студентами відбувається в період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: **поточного (**перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі окремого розділу) та **підсумкового (**перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

Поточне тестування та самостійна робота		Екзамен	Сума
Атестація 1	Атестація 2	40	100
Розділ 1	Розділ 2		
30	30		

Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 60 балів за теоретичні знання та практичні вміння, а саме:

- усні відповіді за планом практичних занять, доповнення й аналіз прослуханих відповідей, тестування, написання вікторин з образотворчого мистецтва та архітектури.
Допуск до підсумкового контролю – 35 балів.
Максимальна кількість балів за результатами підсумкового контролю (екзамен) складає 40 балів, а саме:
- 10 балів – підсумкове самостійне електронне тестування;
- 10 балів – вікторина з образотворчого мистецтва та архітектури;
- 10 балів – виконання презентацій з обраних тем згідно з програмою.
- 10 балів – усна відповідь (екзамен) на поставлені питання.

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1.	Усні відповіді за планом практичних заняттях, доповнення й аналіз прослуханих відповідей. Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять (розділ 1).	5	3	15
2.	Вікторина з образотворчого мистецтва та архітектури. Термін виконання: під час проведення практичних занять (розділ 1).	1	10	10
3.	Самостійне проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ за результатами вивчення матеріалу розділу 1. Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять (розділ 1).	1	5	5
4.	Усні відповіді за планом практичних заняттях, доповнення й аналіз прослуханих відповідей. Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять (розділ 2).	5	3	15
5.	Вікторина з образотворчого мистецтва та архітектури. Термін виконання: під час проведення практичних занять (розділ 2).	1	10	10
6.	Самостійне проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ за результатами вивчення матеріалу розділу 2. Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять (розділ 2).	1	5	5
7 Екзамен	Теоретична складова. Самостійне проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ за результатами вивчення матеріалу розділу 1,2. Термін виконання: упродовж тижня після проведення лекційного заняття з останньої теми розділу 2 .	1	10	10

		Теоретична складова. Усні відповіді на питання екзаменаційного білета для перевірки якості засвоєння теоретичного матеріалу курсу. Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії (розділи 1,2).	1	10	10
		Практична частина. Створення презентації за однією з обраних тем згідно з програмою. Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії (розділи 1,2).	1	10	10
		Практична частина. Написання вікторини з образотворчого мистецтва та архітектури. Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії (розділи 1,2).	1	10	10
		Усього	18		100

Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях (усні відповіді):

Оцінка «відмінно» (3 бали):
- свідоме, правильне, глибоке й повне засвоєння та розуміння програмного матеріалу;
- виклад матеріалу впевнений, логічний, лаконічний, аргументований;
- уміння аналізувати відповідні положення, поняття, твердження;
- самостійне, творче застосування знань.

Оцінка «добре» (2 бали):
- свідоме з незначними помилками та прогалинами засвоєння програмного матеріалу, які студент спроможний виправити після зауважень або за допомогою викладача;
- самостійне репродуктивне застосування знань;
- деякі порушення логіки та послідовності відповіді.

Оцінка «задовільно» (1 бал):
- механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу з великими прогалинами;
- порушення логіки та послідовності відповіді, недостатня самостійність мислення.
- репродуктивне застосування знань за вказівками викладача.

Оцінка «незадовільно» (0 балів):
- відсутність знань, умінь та навичок;
- несвідоме, механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу з великими прогалинами;
- відсутність самостійності, неспроможність виправити помилки при зауваженні чи додаткових запитаннях.

Критерії оцінювання вікторини з образотворчого мистецтва та архітектури:

усього 10 завдань: 1 правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання електронного тестування в СЕЗН ЗНУ:
- на практичних заняттях: усього 5 тестів – 1 правильна відповідь оцінюється в 1 бал);
- на екзамені: 10 тестів – 1 правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання усної відповіді на питання екзаменаційного білета:

Оцінка «відмінно» (5 балів):
- виклад матеріалу логічний та послідовний;
- самостійне, творче, ініціативне застосування знань;
- поєднання повноти та лаконічності у виконанні завдання.

Оцінка «добре» (4 бали):
- виклад матеріалу логічний, послідовний, лаконічний;
- самостійне репродуктивне застосування знань за вказівками викладача;
- старанність і вправність застосування набутих знань.

Оцінка «задовільно» (3 бали):
- механічність, фрагментарність викладу матеріалу;
- порушення логіки та послідовності подання інформації;
- недостатня самостійність мислення.

Оцінка «незадовільно» (0-2 балів):
- відсутність виконання всіх завдань;
- неповне висвітлення матеріалу;
- фрагментарність подання інформації.

Критерії оцінювання презентації PowerPoint:

Оцінка «відмінно» (10-9 балів):
- виклад матеріалу логічний та послідовний;
- самостійне, творче, ініціативне застосування знань;
- поєднання повноти та лаконічності у виконанні завдання;
- відмінна якість оформлення.

Оцінка «добре» (6-8 балів):
- виклад матеріалу логічний, послідовний, лаконічний;
- самостійне репродуктивне застосування знань за вказівками викладача;
- старанність і вправність застосування набутих знань;
- добра якість оформлення.

Оцінка «задовільно» (3-5 балів):
- механічність, фрагментарність викладу матеріалу;
- порушення логіки та послідовності подання інформації;
- недостатня самостійність мислення;
- задовільна якість оформлення.

Оцінка «незадовільно» (0-2 бали):
- відсутність виконання всіх завдань;
- неповне висвітлення матеріалу;
- фрагментарність подання інформації;
- незадовільна якість оформлення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

	За шкалою	За національною шкалою

За шкалою ECTS	Університету	Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Антонович Є. Нариси з історії українського мистецтвознавства: історія укр. мистецтва в працях вчених київ. школи кінця XIX – початку XX ст.: навч. Посібник. Кривий Ріг: ПП «Видавничий дім», 2004. 273 с.
2. Багацький В. В. Культурологія: історія і теорія світової культури XX століття: навч. посіб. Київ: Кондор, 2007. 304 с
3. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій. Київ: ЦУЛ, 2007. 508 с.
4. Крвавич Д. П. Українське мистецтво: навч. Посібник. Львів: Світ, 2003. Ч.1. 256 с.; Ч.2. 2004. 268 с.; Ч.3. 2005. 268 с.
5. Крвавич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів: Світ, 2004, Ч. 2. 268 с.
6. Крвавич Д. П., Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів: Світ, 2005, Ч. 3. 268 с.
7. Крвавич Д. П.**,** Овсійчук В. А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Львів: Світ, 2003, Ч 1. 256 с.
8. Левчук Л.Т. Історія світової культури: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2007. 523 с.
9. Лобас В.Х. Українська і зарубіжна культура. Київ: Либідь, 2000. 364 с. 73.
10. Лукань В. Г. Історія українського мистецтва: конспект курсу лекцій. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2012. 192 с.
11. Савченко О. І. Історія образотворчого мистецтва: навч.-метод. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2006. 50 с.
12. Трегубов К. Ю., Макуха О. В. Історія мистецтв: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2015. 151 с.
13. Українська та зарубіжна культура: навчальний посібник / ред. М.М. Заковича. Київ: Знання, 2006. 567 с. 107.
14. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX – початку XX ст. / НАНУ. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильского. Київ: Наук. думка, 2000. 240 с.
15. Українське мистецтво у полікультурному просторі / За ред. О.П. Рудницької. Київ: ЕКО, 2006. 208 с.
16. Уманцев Ф.С. Мистецтво давньої України: історичний нарис. Київ: Либідь, 2002. 328 с.
17. Фартинг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Харків: Vivat, 2019. 576 с.
18. Щербаківський В. М. Українське мистецтво. Київ: Либідь, 1995. 288 с

Додаткова:

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.С. Світова та українська культура. Львів., 2004.
2. Асєєва Ю. С. Джерела. Мистецтво Київської Русі. Київ: Мистецтво, 1980. 214 с.
3. Білик Б.І., Горбань Ю.А., Калакура Я.С. Історія української та зарубіжної культури. Київ: Вища школа, 2000. 326 с.
4. Бурлака В. Історія образу. Мистецтво 2000. Київ: Фонд підтримки візуальних досліджень, 2011. 206 с.
5. Велика ілюстрована енциклопедія історії мистецтв. Київ: Махаон-Україна, 2007. 512 с.
6. Греченко В., Чорний І., Кушнерук., Режко В. Історія світового та українського мистецтва. Київ: Літера, 2006. 478 с.
7. Дюбі Ж. Доба соборів. Мистецтво та суспільство. 980-1420 рр. Київ: Юніверс, 2003. 319 с.
8. Історія світової культури. Гол.ред. Т.Л. Левчук. 2-ге видання. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 400 с.
9. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво. Навчальний посібник. Львів: Світ, 2003. 256 с.
10. Лобас В.Х. Українська і зарубіжна художня культура. Київ: МАУП, 2000. 224 с.
11. Національний заповідник «Софія Київська»: довідкове видання. Київ: Мистецтво, 2011. 222 с.
12. Нелюта А. М. Словник образотворчого мистецтва. Харків, 1996. 290 с
13. Павленко Ю.Н. Історія світової цивілізації. Київ, 2000. 210 с.
14. Панфілова Т.О. Історія мистецтва: навчально-методичні рекомендації. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2005. 32с.
15. Українське мистецтво у полікультурному просторі. За ред. О.П. Рудницької. Київ: ЕксОб, 2000. 208 с.

Додаток 1

Відповідність результатів навчання та форм і методів їх демонстрування

Результати навчання	Форми навчання	Методи навчання	Оцінюється за допомогою перевірки
РН -1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; екзамену
РН - 2. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово з професійних питань, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; екзамену
РН-3. Збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування дизайнерського проєкту, застосовувати теорію і методику дизайну, фахову термінологію (за професійним спрямуванням), основи наукових досліджень	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; екзамену
РН-4. Визначати мету, завдання та етапи проєктування	практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; екзамену
РН-6. Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні	практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; екзамену
РН-13. Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; екзамену
РН-14.Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам’яті, національної	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини;

самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики			тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; екзамену
РН-15. Розуміти українські етнокультурні традиції у стильових вирішеннях об’єктів дизайну, враховувати регіональні особливості етнодизайну в мистецьких практиках	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; екзамену
РН-21. Використовувати електронні ресурси, комп’ютерні технології та засоби мультимедіа для створення і обробки двовимірних зображень, тривимірних об’єктів, розробки та демонстрації мультимедійних продуктів та/або у процесі навчання	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; екзамену

Додаток В.2

Робоча програма з освітнього компоненту «Історія дизайну»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
_____О.В. Пономаренко
«_____»_____ 2021 р.

ІСТОРІЯ ДИЗАЙНУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
спеціальності 022 - «Дизайн»
спеціалізації 022.01 «Графічний дизайн»
освітньо-професійна програма «Графічний дизайн»

Укладачі: Рашевська А.А., викладач

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри дизайну

Протокол №1 від "10" 02 2021 р.
Завідувач кафедри дизайну
_____ Л. М. Коваль
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол №7 від "25" 02 2021 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології
_____ І. В. Козич
(підпис) (ініціали, прізвище)

Погоджено
з навчально-методичним відділом
_____ О.В. Лисинська
(підпис) (ініціали, прізвище)

2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань,
напрям підготовки,
рівень вищої освіти</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Кількість кредитів – 6</td><td rowspan="2">Галузь знань
02 - «Культура і мистецтво»</td><td colspan="2">нормативна</td></tr>
<tr><td colspan="2">Цикл загальної підготовки</td></tr>
<tr><td>Розділів – 2</td><td rowspan="3">Спеціальність
022 - «Дизайн»</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Загальна кількість годин - 180</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 3.
Самостійної роботи студента – 8 годин</td><td rowspan="2">Освітньо-професійна програма
«Графічний дизайн»</td><td>32 год.</td><td>10 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Рівень вищої освіти:
бакалаврський</td><td>32 год.</td><td>8 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>116 год.</td><td>162 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид підсумкового контролю:
залік</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія дизайну» є набуття знань з історії розвитку дизайну: з витоками протодизайну, предметним світом доіндустріальних цивілізацій, зародженням і становленням дизайну в XIX-XX столітті, усвідомлення основних стильових тенденцій, національних особливості проектної культури, а також ознайомлення з діяльністю видатних майстрів у галузі дизайну. Розвиток у студентів здатності до критичного мислення, аналізу історичних та культурних подій, а також розуміння національної спадщини у контексті глобалізації. Знання, вміння та навички, набуті під час вивчення дисципліни, спрямовані на створення розвинутої особистості, яка може реалізовувати концептуальне проєктування об'єктів дизайну, зважаючи на історичні, культурні та етнічні особливості, розуміючи культурно-історичні взаємозв'язки та популяризуючи українську культуру та мистецтво на міжнародному ринку, з міцною внутрішньою мотивацією збереження національної ідентичності та протистояння знеціненню національних мистецьких традицій, культурній апропріації, стереотипізації та поширенню псевдонаукових концепцій.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Історія дизайну» є:

1. Формування базових знань з історії розвитку дизайну, ознайомлення з творчістю провідних майстрів у галузі дизайну.
2. Засвоєння процесів історичного розвитку світової матеріальної культури.
3. Визначення головних напрямів, форм та етапів становлення дизайну як проектно-художньої діяльності.

4. З’ясування генези, загальнотрадиційних і локальних рис обєктів дизайну для виявлення прото- та архетипів образотворення, які можливо буде імплементувати у дизан-об’єктах.
5. Вивчення культурної спадщини, де студенти ознайомлюються з історією, традиціями та символікою, що складають основу національної ідентичності.
6. Збереження української національної та самобутньої культури, що неможливо без визначення впливу традицій та звичаїв предків на формування стильових особливостей предметної творчості.
7. Використання набутих знань у практичній діяльності з метою прогнозування тенденцій розвитку сучасного дизайну, створюючи конкурентоспроможні продукти, що презентують Україну на міжнародній арені.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен
знати:

- сутність фундаментальних понять та категорій дизайну;
- основні тенденції розвитку світового та вітчизняного дизайну;
- теоретичні концепції дизайнерської діяльності;
- особливості творчості видатних дизайнерів;
- основні критерії естетичної цінності продукту дизайн-діяльності;

уміти:

- орієнтуватися в сучасних творчих тенденціях розвитку дизайну;
- аналізувати й оцінювати дизайнерські вироби;
- володіти професійною термінологією;
- пояснювати, узагальнювати й критично оцінювати діяльність зарубіжних та вітчизняних дизайнерів та дизайнерських об’єднань.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **компетентностей**:

ІК – Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі дизайну, або в процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій і методів дизайну та характеризується комплексністю, та невизначеністю умов.

ЗК 1 – Знання та розуміння предметної області, розуміння професійної діяльності.

ЗК 2 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6 – Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 7 – Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 9 – Здатність зберігати та примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство та в розвитку суспільства, техніки й технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 10 – Навички використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, медіаграмотність.

СК 5 – Здатність застосовувати знання історії українського й зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності.

СК 14 – Здатність застосовувати мультимедійні технології в професійній діяльності та навчанні.

Міждисциплінарні зв’язки

Пререквізити: дисципліна «Історія дизайну» спирається на попереднє вивчення здобувачами вищої освіти дисциплін «Основи композиції», «Основи кольорознавства», «Історія мистецтв», «Вступ до спеціальності».
Кореквізити: теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни «Психологія дизайну», «Дизайн середовища», «Дизайн реклами», «Шрифти і типографіка», «Основи ергономіки, біоніка».
Постреквізити: дана навчальна дисципліна є теоретичною та практичною основою та щільно пов’язана курсом «Дизайн-проектування».

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Предметний світ доіндустріальних цивілізацій

Тема 1. Витоки протодизайну.
Зародження предметної творчості. Місце дизайну в загальній системі матеріальної культури. Сутність понять «дизайн», «проект», «художнє проектування». Основні форми організації дизайн-діяльності. Появлення знаряддя праці, розділення праці, наука про роль праці в еволюції людини. Перші форми предметно-художньої діяльності людини. Орнаментика в первісному світі. Ужиткове мистецтво та архітектура Давнього світу (Давній Єгипет, Стародавня Месопотамія.). Специфічні особливості декоративно-ужиткового мистецтва Давнього Єгипту. Декорування будинків та предмети домашнього побуту в Стародавній Месопотамії.

Тема 2. Предметна творчість людини в Античності.
Ужиткове мистецтво та архітектура Стародавньої Греції. Прикрашання інтер’єру настінним живописом й облицювання різними матеріалами. Мозаїчна підлога, килими, розписані стелі. Оригінальні грецькі меблі, посуд, предмети туалету й музичні інструменти. Насадження садів, парків для багатих греків. Значення в грецькому суспільстві художньої професії. Дрібна пластика, побутова кераміка. Характерні особливості грецької орнаментики. Специфіка декоративно-ужиткового мистецтва Давнього Риму. Прикрашення житлових будинків. Орнаментика Давнього Риму. Меблі Давнього Риму.

Тема 3. Співвідношення техніки й мистецтва в Середньовіччі та Відродженні.
Особливості культури та мистецтва Візантії. Середньовічне ремесло й розвиток виробництва. Характерні риси предметної сфери в добу Середньовіччя та Відродження. Середньовіччя як утілення соціальних установок і стереотипів різних народів. Інтер’єр у середньовічній Європі. Особливості книжкової мініатюри та діяльність Іоанна Гутенберга. Перші ярмарки в Парижі, міські глашатаї та реклама Середньовіччя. Доба Відродження. Інтер’єр доби Відродження: композиційно-художні та стильові особливості. Інженерні винаходи Леонардо да Вінчі. Спадщина Леонардо да Вінчі.

Тема 4. Матеріальна культура країн Західної Європи XVI-XVIII століття.
Соціально-культурна ситуація напередодні формування сфери промислового мистецтва. Зародження капіталістичних форм виробництва в Західній Європі. Основні художньо-пластичні особливості стилів XVII - початку XIX ст. Риси бароко, рококо, класицизму, ампіру в архітектурі та інтер’єрі. Червона кераміка. Вироби зі скла. Нові предмети меблів, розтиражовані гравюри Андре Шарля Буля. Новаторська книга Томаса Чіппендейла «Керівництво для джентльменів і червонодеревників». Керамічні вироби стилю рококо. Дизайн тканин рококо. Жак Франсуа Блондель - видатний провідник класичних форм у французькому мистецтві. Італійський архітектор і графік Джованні Баттіста Піранезі -

автор відомих серій офортів «Римські давності». Творчість Луї Давіда та його вплив на становлення стилю ампір.

Розділ 2. Зародження та розвиток дизайну в XIX-XX столітті

Тема 5. Епоха промислової революції XIX століття.
Становлення промислового мистецтва в умовах першої промислової революції на Заході. Основні ознаки промислової революції. Створення парового двигуна, робочих машин у текстильному виробництві. Особливості формоутворення виробів верстатобудування, транспорту, меблів. Перші промислові виставки. Рух за оновлення мистецтв та ремесл. Перші теорії дизайну: Дж. Рьоскін, Г. Земпер, Ф. Рьоло. Організаційно-творча діяльність У. Морріса. Створення перших художньо-промислових шкіл та установ.

Тема 6. Естетика модерну в дизайні.
Стиль модерн як естетико-художнє та соціально-культурне явище. Модерністська модель світу. Перший архітектурний твір модерну – будинок інженера Тасселя в Брюсселі, збудований за проектом бельгійського архітектора Віктора Орта. Діяльність майстрів модерну: Г. Ван де Вельде та Чарльз Макінтош. Виробничий союз «Веркбунд», що об’єднав промисловців, архітекторів, художників, комерсантів. Засновник «Веркбунду» – архітектор Герман Мутезіус. Творчість П. Беренса. Баухауз – перша дизайнерська школа нового типу. Міждисциплінарний підхід до художньої освіти (спільне навчання й творче експериментування художників, дизайнерів, декораторів, архітекторів). Розвиток індивідуальних творчих здібностей у Баухаузі. Викладачі Баухаузу. Становлення проєктно-художньої діяльності в Радянській Росії.

Тема 7. Становлення та розвиток дизайну в США у XX столітті.
Особливості становлення промислового дизайну в США у XX століття. Значення міжнародної виставки сучасного декоративного й промислового мистецтва в Парижі для розвитку дизайну в США. Театральний художник Норман Белл Геддес. Діяльність видатних американських дизайнерів. Піонери американського дизайну – Норман Бел Геддес, Уолтер Тіг, Раймонд Лоуї та Генрі Дрейфус. Виставка «Мистецтво в дії». Товариство промислових дизайнерів. Комерційний дизайн. Дизайнерські товариства, фірми.

Тема 8. Дизайн в Україні та країнах Західної Європи другої половини XX століття.
Становлення та розвиток українського дизайну. Розвиток дизайну в Англії другої половини XX століття. Бюро відомого дизайнера Антонії Хенріона. Найпопулярніше лондонське бюро «Дизайн Рисерч юніт». Особливості дизайнерської фірми «Конран дизайн груп». Розробки дизайнерської фірми «Сільвія і Джон Рід». Провідна роль промислового дизайну Німеччини. Дизайн в Італії. Продукція фірми «Оліветті». Створення Асоціація дизайну в Італії. Дизайнерські традиції у Франції. Діяльність дизайнера й громадського діяча Жака Вьєнна. Загальні положення сучасного дизайну.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с/п	лаб.	сам. роб.		л	с/п	лаб.	сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Предметний світ доіндустріальних цивілізацій.										
Тема 1. Витоки Протодизайну.	22	4	4	-	14	22	1	1	-	20
Тема 2. Предметна творчість людини в Античності.	22	4	4	-	14	22	1	1	-	20
Тема 3. Співвідношення техніки й мистецтва в Середньовіччі та Відродженні.	22	4	4	-	14	22	1	1	-	20
Тема 4. Матеріальна культура країн Західної Європи XVI-XVIII століття.	24	4	4	-	16	24	2	1	-	21
Разом за 1 розділом	90	16	16	-	58	90	5	4	-	81
Розділ 2. Зародження та розвиток дизайну в XIX-XX столітті.										
Тема 5. Епоха промислової революції XIX століття.	22	4	4	-	14	22	1	1	-	20
Тема 6. Естетика модерну в дизайні.	22	4	4	-	14	22	1	1	-	20
Тема 7. Становлення та розвиток дизайну в США у XX столітті.	22	4	4	-	14	22	1	1	-	20
Тема 8. Дизайн в Україні та у країнах Західної Європи другої половини XX століття.	24	4	4	-	16	24	2	1	-	21
Разом за 2 розділом	90	16	16	-	58	90	5	4	-	81
Усього годин	180	32	32	-	116	180	10	8	-	162

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денне	Заочне
1.	Витоки протодизайну.	4	1
2.	Предметна творчість людини в Античності.	4	1
3.	Співвідношення техніки й мистецтва в Середньовіччі та Відродженні.	4	1
4.	Матеріальна культура країн Західної Європи XVI-XVIII століття.	4	2
5.	Епоха промислової революції XIX століття.	4	1
6.	Естетика модерну в дизайні.	4	1
7.	Становлення та розвиток дизайну в США у XX столітті.	4	1
8.	Дизайн в Україні та у країнах Західної Європи другої половини XX століття.	4	2
Усього		32	10

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денне	Заочне
1.	Витоки протодизайну.	4	1
2.	Предметна творчість людини в Античності.	4	1
3.	Співвідношення техніки й мистецтва в Середньовіччі та Відродженні.	4	1
4.	Матеріальна культура країн Західної Європи XVI-XVIII століття.	4	1
5.	Епоха промислової революції XIX століття.	4	1
6.	Естетика модерну в дизайні.	4	1
7.	Становлення та розвиток дизайну в США у XX столітті.	4	1
8.	Дизайн в Україні та у країнах Західної Європи другої половини XX століття.	4	1
Усього		32	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денне	Заочне
1.	Витоки протодизайну.	14	20
2.	Предметна творчість людини в Античності.	14	20
3.	Співвідношення техніки й мистецтва в Середньовіччі та Відродженні.	14	20
4.	Матеріальна культура країн Західної Європи XVI-XVIII століття.	16	21
5.	Епоха промислової революції XIX століття.	14	20
6.	Естетика модерну в дизайні.	14	20
7.	Становлення та розвиток дизайну в США у XX столітті.	14	20
8.	Дизайн в Україні та у країнах Західної Європи другої половини XX століття.	16	21
Усього		116	162

8. Види контролю і система накопичення балів

Накопичення балів студентами відбувається в період вивчення дисципліни на підставі проведення викладачем двох основних видів контролю: **поточного (**перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в обсязі окремого розділу) та **підсумкового (**перевірка рівня засвоєння студентами навчального матеріалу по завершенню курсу).

<table>
<tr><td colspan="2">Поточне тестування та самостійна робота</td><td>Залік</td><td>Сума</td></tr>
<tr><td>Атестація 1</td><td>Атестація 2</td><td rowspan="3">40</td><td rowspan="3">100</td></tr>
<tr><td>Розділ 1</td><td>Розділ 2</td></tr>
<tr><td>30</td><td>30</td></tr>
</table>

Максимальна кількість балів за результатами поточного контролю складає 60 балів за теоретичні знання та практичні вміння, а саме:

- усні відповіді за планом практичних занять, доповнення й аналіз прослуханих відповідей, тестування.

Допуск до підсумкового контролю – 35 балів.

Максимальна кількість балів за результатами підсумкового контролю (екзамен) складає 40 балів, а саме:

- 10 балів – підсумкове самостійне електронне тестування;
- 10 балів – вікторина з історії дизайну;
- 10 балів – виконання презентацій з обраних тем згідно з програмою.
- 10 балів – усна відповідь (залік) на поставлені питання.

Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях (усні відповіді):

Оцінка «відмінно» (3 бали):
- свідоме, правильне, глибоке й повне засвоєння та розуміння програмного матеріалу;
- виклад матеріалу впевнений, логічний, лаконічний, аргументований;
- уміння аналізувати відповідні положення, поняття, твердження;
- самостійне, творче застосування знань.

Оцінка «добре» (2 бали):
- свідоме з незначними помилками та прогалинами засвоєння програмного матеріалу, які студент спроможний виправити після зауважень або за допомогою викладача;
- самостійне репродуктивне застосування знань;
- деякі порушення логіки та послідовності відповіді.

Оцінка «задовільно» (1 бал):
- механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу з великими прогалинами;
- порушення логіки та послідовності відповіді, недостатня самостійність мислення.
- репродуктивне застосування знань за вказівками викладача.

Оцінка «незадовільно» (0 балів):
- відсутність знань, умінь та навичок;
- несвідоме, механічне, фрагментарне засвоєння матеріалу з великими прогалинами;
- відсутність самостійності, неспроможність виправити помилки при зауваженні чи додаткових запитаннях.

Критерії оцінювання електронного тестування в СЕЗН ЗНУ:
- на практичних заняттях: усього 5 тестів – 1 правильна відповідь оцінюється в 1 бал);
- на заліку: 10 тестів – 1 правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання вікторини з історії дизайну:
усього 10 завдань: 1 правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання усної відповіді на залікові питання:
Оцінка «відмінно» (5 балів):
- виклад матеріалу логічний та послідовний;
- самостійне, творче, ініціативне застосування знань;
- поєднання повноти та лаконічності у виконанні завдання.

Оцінка «добре» (4 бали):
- виклад матеріалу логічний, послідовний, лаконічний;
- самостійне репродуктивне застосування знань за вказівками викладача;
- старанність і вправність застосування набутих знань.

Оцінка «задовільно» (3 бали):
- механічність, фрагментарність викладу матеріалу;
- порушення логіки та послідовності подання інформації;
- недостатня самостійність мислення.

Оцінка «незадовільно» (0-2 балів):
- відсутність виконання всіх завдань;
- неповне висвітлення матеріалу;
- фрагментарність подання інформації.

Критерії оцінювання презентації PowerPoint:

Оцінка «відмінно» (10-9 балів):
- виклад матеріалу логічний та послідовний;
- самостійне, творче, ініціативне застосування знань;
- поєднання повноти та лаконічності у виконанні завдання;
- відмінна якість оформлення.

Оцінка «добре» (6-8 балів):
- виклад матеріалу логічний, послідовний, лаконічний;
- самостійне репродуктивне застосування знань за вказівками викладача;
- старанність і вправність застосування набутих знань;
- добра якість оформлення.

Оцінка «задовільно» (3-5 балів):
- механічність, фрагментарність викладу матеріалу;
- порушення логіки та послідовності подання інформації;
- недостатня самостійність мислення;
- задовільна якість оформлення.

Оцінка «незадовільно» (0-2 бали):
- відсутність виконання всіх завдань;
- неповне висвітлення матеріалу;
- фрагментарність подання інформації;
- незадовільна якість оформлення.

№ з/п	Вид контрольного заходу	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
1.	Усні відповіді за планом практичних занять, доповнення й аналіз прослуханих відповідей. Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять (розділ 1).	5	3	15
2.	Самостійне проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ за результатами вивчення матеріалу розділу 1. Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять (розділ 1).	5	3	15
3.	Усні відповіді за планом практичних занять, доповнення й аналіз прослуханих відповідей. Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять (розділ 2).	5	3	15
4.	Самостійне проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ за результатами вивчення матеріалу розділу 2. Термін виконання: у межах підготовки до практичних занять (розділ 2).	3	5	15
Залік	Теоретична складова. Самостійне проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ за результатами вивчення матеріалу розділів 1,2. Термін виконання: упродовж тижня після проведення лекційного заняття з останньої теми розділу 2 .	1	10	10
	Теоретична складова. Усні відповіді на питання для перевірки якості засвоєння теоретичного матеріалу курсу. Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії (розділи 1,2).	1	10	10
	Практична частина. Створення презентацій за однією з обраних тем згідно з програмою. Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії (розділи 1,2).	1	10	10
	Практична частина. Написання вікторини з історії дизайну. Термін виконання: згідно з розкладом екзаменаційно-залікової сесії (розділи 1,2).	1	10	10
	Усього	22		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою Університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		

9 Рекомендована література

Основна:

1. Bhaskaran, Lakshmi Design Of The Times: Using Key Movements And Styles For Contemporary Design, 2005. 256 p.
2. Геллер С., Кваст С. Графічні стилі: Від вікторіанців до хіпстерів Київ: ArtHuss, 2019. 296 с.
3. Гервас О. Г. Історія дизайну, науки і техніки : навч.-метод. посіб. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. 150 с.
4. Даниленко В. Я. Основи дизайну: навч. посіб. Київ: ІЗМН, 1996. 92 с.
5. Зиміна С. В. Стилі інтер'єру. Київ: Довіра, 2018. 360 с.
6. Сьомка С., Антонович Є. Дизайн інтер’єру, меблів та обладнання: підруч. Київ: Ліра-К, 2018. 400 с.
7. Удріс І. М., Школяр А. В. Нариси з історії зарубіжного дизайну. Новий та новітній час: навч. посіб. Кривий Ріг, 2008. 251 с.
8. Фартінг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення/ пер. з англ. К. Грицайчук, А. Пітик та ін. Харків: Віват, 2019. 576 с.
9. Холлінгсворт М. Велика ілюстрована енциклопедія історії мистецтв. Київ: Махаон–Україна, 2007. 512 с.
10. Шумега С. С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер’єра : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 300 с.

Додаткова:

1. Легенький Ю. Г. Український модерн. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2004. 304 с
2. Легенький Ю. Г. Дизайн: культурологія та естетика. Київ, 2000.
3. Kleiner, Fred S., and Christin T. Mamiya. Gardner’s Art Through the Ages.
4. Meggs, Philip B. Meggs’ history of graphic design. Alston W. Purvis. 5th ed. 603 p.
5. Іванченко Г.П. Основи теорії дизайну: конспект лекцій. Луцьк: ТК Луцького НТУ, 2014. 51с.
6. Історія українського мистецтва: У 5-ти томах / гол. ред. Г. Скрипник; наук. ред. Т. Кара - Васильєва. Київ: НАН України; ІМФЕ ім. М.Г. Рильського, 2007. 1047 с.
7. Історія світової культури: Навч. посіб. / Керівник авт. колективу Л. Т. Левчук. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 400 с.
8. Конопльова О. В. Мистецтво, архітектура та містобудування Західної Європи доби Відродження: навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2013. 162 с.

9. Нариси з історії українського дизайну XX століття: Зб. статей / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України; За заг. ред. М. І. Яковлєва; Редкол.: В. Д. Сидоренко (голова), А. О. Пучков, О. В. Сіткарьова та ін. Київ: Фенікс, 2012. 256 с.
10. Сбітнєва Н.Ф. Історія графічного дизайну. Харків: ХДАДМ, 2014. 224 с.
11. Смирна Л. В. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві: Монографія / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ: «Видавництво «Фенікс», 2017. 480 с.
12. Ходж А.Н. Історія мистецтва. Харків: Фактор, 2012. 208 с.
13. Шкандрій М. Авангардне мистецтво в Україні, 1910-1930: пам’ять, за яку варто боротися. Харків: Фабула, 2021. 224 с.

Інформаційні ресурси

1. Єгипетська книга мертвих https://vorobus.com/2020/11/yehypetska-knyhamertvykh.html 2. Лоос А. Орнамент і Злочин, 1913. /пер.: Роман Франків https://uk.wikisource.org/wiki/%D0%9E%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82_%D1%96_%D0%97%D0%BB%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD
2. Мараховський А.А. Стилі в дизайні першої половини XX ст. в контексті синтезу мистецтв/ Вісник ХДАДМ, 2011, №4. С.38 - 40. https://visnik.org/pdf/v2011-04-10-marahovsky.pdf
3. Побожій С. І. Історія мистецтва. Конспект лекцій. Суми. Сумський державний університет, 2021. 70 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/85997/1/Pobozhiy_history_of_art.pdf;jsessionid=5AA0 D5439718F49BD6740228AF8C9968

Додаток 1

Відповідність результатів навчання та форм і методів їх демонстрування

Результати навчання	Форми навчання	Методи навчання	Оцінюється за допомогою перевірки
РН -1. Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; заліку
РН - 2. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово з професійних питань, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; заліку
РН-3. Збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування дизайнерського проєкту, застосовувати теорію і методику дизайну, фахову термінологію (за професійним спрямуванням), основи наукових досліджень	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; заліку

РН-4. Визначати мету, завдання та етапи проєктування	практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; заліку
РН-6. Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні	практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; заліку
РН-13. Знати надбання національної та всесвітньої культурно-мистецької спадщини, розвивати екокультуру засобами дизайну	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; заліку
РН-14.Використовувати в професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам’яті, національної самоідентифікації та творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; заліку
РН-15. Розуміти українські етнокультурні традиції у стильових вирішеннях об’єктів дизайну, враховувати регіональні особливості етнодизайну в мистецьких практиках	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; заліку
РН-21. Використовувати електронні ресурси, комп’ютерні технології та засоби мультимедіа для створення і обробки двовимірних зображень, тривимірних об’єктів, розробки та демонстрації мультимедійних продуктів та/або у процесі навчання	лекційне заняття, практичне заняття	практичні наочні словесні	усних відповідей на практичних заняттях; рефлексій, участі в обговоренні; вікторини; тестування; презентацій; рівня самостійної підготовки; заліку

Додаток В.3

Робоча програма з освітнього компоненту «Проєктування»

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету соціальної педагогіки та психології
_____ Ольга ПОНОМАРЕНКО
(підпис) (ініціали та прізвище)
«_25_» __січня_____ 2023

ПРОЄКТУВАННЯ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки __першого (бакалаврського) рівня вищої освіти__
(назва освітнього ступеня)
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності __022 «Дизайн»__
(шифр, назва спеціальності)
спеціалізації __022.01 «Графічний дизайн»__
(шифр і назва)
освітньо-професійна програма __«Графічний дизайн»__
(назва)

Укладач /Укладачі: Чемерис Г. Ю., доктор філософії у галузі педагогіки, доцент, завідувач кафедри дизайну; Рашевська А.А., старший викладач кафедри дизайну
(ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри дизайну

Протокол № _5_ від “_15_” _січня_ 2023 р.
Завідувач кафедри дизайну

_____ Ганна ЧЕМЕРИС
(підпис) (ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціальної педагогіки та
психології

Протокол №_6_ від “_25_” _січня_ 2023_ р.
Голова науково-методичної ради факультету
соціальної педагогіки та психології

_____ Тетяна ТУРБАР
(підпис) (ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

_____ Ганна БРЯНЦЕВА
(підпис) (ініціали, прізвище)

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><th>1</th><th>2</th><th colspan="2">3</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність, освітня програма
рівень вищої освіти</td><td rowspan="2">Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>очна (денна) форма здобуття освіти</td><td>заочна (дистанційна) форма здобуття освіти</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Галузь знань
02 Культура і мистецтво</td><td>Кількість кредитів – 16</td><td colspan="2">Обов’язкова</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів на 3-й семестр – 4</td><td colspan="2">Цикл професійної підготовки</td></tr>
<tr><td>Спеціальність
022 Дизайн</td><td>Загальна кількість годин – 480</td><td colspan="2">Семестр:</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Освітньо-професійна програма
«Графічний дизайн»</td><td>Кількість годин на 3-й семестр – 120</td><td>3-й</td><td>3 -й</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Змістових модулів на 3-й семестр – 6</td><td colspan="2">Лекції</td></tr>
<tr><td>0 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Рівень вищої освіти:
бакалаврський</td><td rowspan="5">Кількість поточних контрольних заходів на 3-й семестр – 8</td><td>42 год.</td><td>12 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>78 год.</td><td>108 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид підсумкового семестрового контролю:
екзамен</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Проектування» є висвітлення теоретичних основ, методики, технології та організації проектної діяльності у галузі дизайну; теоретичного й практичного підґрунтя для ефективного проведення проектних досліджень студентами; оволодіння методами дослідження, що сприяє розвитку раціонального творчого мислення, оптимальної організації проектної та наукової творчості у дизайні. Даний курс допоможе отримати навички розробки дизайн-проекту на всіх основних етапах, починаючи від творчого пошуку та формулювання вимог закінчуючи готовим проектним рішенням. Матеріали курсу націлені на підвищення рівня професійної компетентності майбутніх дизайнерів. Передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього дизайнера, з урахуванням індивідуальних особливостей студента й спілкування.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Проєктування» є:

1. надати студентам знання і практичні навички здійснювати передпроектний аналіз;
2. сформувати компетентності щодо аналізу предметної області, вміння формувати, аналізувати та моделювати вимоги до проектного рішення;
3. вироблення здатності ідентифікувати, класифікувати та описувати проектні завдання, знаходити раціональні методи й підходи до їх розв’язання;
4. вироблення здатності розробляти план проєктування та наукового дослідження за спеціальністю «Дизайн»;
5. сформувати компетентності, необхідні для проєктування та здатність застосовувати сучасні стратегії дизайн-досліджень;
6. підготувати студентів до провадження дослідницької та проектної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності		Методи і контрольні заходи
1		**2**
Компетентності, визначені стандартом вищої освіти спеціальності 022 Дизайн		
ЗК1	Знання та розуміння предметної області, розуміння професійної діяльності.	Усне опитування, рефлексія, участь в обговоренні; перевірка виконання практичних завдань

		(макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту); тестовий контроль; підсумковий семестровий контроль.
ЗК5	Здатність працювати в команді.	Результати виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту)
ЗК6	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.	перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту)
ЗК10	Навички використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, медіаграмотність.	Усне опитування, рефлексія, участь в обговоренні; перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту); тестовий контроль; підсумковий семестровий контроль.
ЗК11	Здатність генерувати нові ідеї (креативність) і приймати обґрунтовані рішення.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ЗК12	Навички проектної діяльності.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
СК1	Здатність застосовувати сучасні методики проєктування одиничних, комплексних, багатофункціональних об'єктів дизайну.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
СК2	Здатність здійснювати формоутворення, макетування і моделювання об'єктів дизайну.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
СК3	Здатність здійснювати композиційну	Перевірка виконання

	побудову об’єктів дизайну.	практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
СК5	Здатність застосовувати знання історії українського і зарубіжного мистецтва та дизайну в художньо-проектній діяльності.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
СК7	Здатність використовувати сучасне програмне забезпечення для створення об’єктів дизайну.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
СК8	Здатність здійснювати колористичне вирішення майбутнього дизайн-об’єкта.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
СК12	Знання та розуміння психології дизайну, теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання.	Усне опитування, рефлексія, участь в обговоренні; перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту); тестовий контроль; підсумковий семестровий контроль.
СК13	Здатність застосовувати в дизайн-проектуванні здобутки шрифтової культури.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
СК14	Здатність застосовувати мультимедійні технології у професійній діяльності та навчанні.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН1	Застосовувати набуті знання і розуміння предметної області та сфери професійної діяльності у практичних ситуаціях.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий

		семестровий контроль.
ПРН3	Збирати та аналізувати інформацію для обґрунтування дизайнерського проекту, застосовувати теорію і методику дизайну, фахову термінологію (за професійним спрямуванням), основи наукових досліджень.	Усне опитування, рефлексія, участь в обговоренні; перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту); тестовий контроль; підсумковий семестровий контроль.
ПРН4	Визначати мету, завдання та етапи проєктування.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН5	Розуміти і сумлінно виконувати свою частину роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН6	Усвідомлювати відповідальність за якість виконуваних робіт, забезпечувати виконання завдання на високому професійному рівні.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН7	Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти для розроблення художньо-проектних вирішень.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН8	Оцінювати об'єкт проєктування, технологічні процеси в контексті проектного завдання, формувати художньо-проектну концепцію.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН9	Створювати об'єкти дизайну засобами проектно-графічного моделювання.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН11	Розробляти композиційне вирішення об'єктів дизайну у відповідних техніках і матеріалах.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп'ютерної графіки, пояснювальної записки

		до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН12	Дотримуватися стандартів проєктування та технологій виготовлення об’єктів дизайну у професійній діяльності.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН17	Застосовувати сучасне загальне та спеціалізоване програмне забезпечення у професійній діяльності.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН20	Демонструвати вміння інтегрувати об’єкти графічного дизайну та їх окремі елементи в інформаційне та предметно-просторове середовище.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН21	Використовувати електронні ресурси, комп’ютерні технології та засоби мультимедіа для створення й обробки двовимірних зображень, тривимірних об’єктів, розробки, демонстрації мультимедійних продуктів та/або у процесі навчання.	Перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту), підсумковий семестровий контроль.
ПРН23	Володіти основами проектного менеджменту (компетентностями з підготовки та реалізації дизайн-проектів), розуміти особливості світової, європейської, загальноукраїнської проектної культури з врахуванням регіонального аспекту.	Усне опитування, рефлексія, участь в обговоренні; перевірка виконання практичних завдань (макетів, виконаних засобами комп’ютерної графіки, пояснювальної записки до дизайн-проекту); тестовий контроль; підсумковий семестровий контроль.

Міждисциплінарні зв’язки.

Проблематика курсу «Проєктування» ґрунтується на знаннях, вміннях та навичках, що були опановані під час вивчення таких дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Шрифти і типографіка»; «Історія дизайну»; «Історія мистецтв»; «Кольорознавство»; «Основи композиції»; «Комп’ютерні технології»; «Мультимедійні технології».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Розвиток якостей творчого мислення

Розвиток наступних якостей: Латеральне мислення. Фреймінг і фокусування. Розрив шаблона. Розвиток творчої уяви.

Змістовий модуль 2. Розвиток якостей креативного мислення

Розвиток наступних якостей: Креативність: Продуктивність, Гнучкість мислення, Оригінальність мислення, Навички рішення складних проблем

Змістовий модуль 3. Елементи візуальної комунікації: контурні та залиті

Елементи візуальної комунікації (Elements of Visual Communication), Contours icon (Контурні іконки), Filled icon (Залиті іконки)

Змістовий модуль 4. Елементи візуальної комунікації: двотонні та градієнтні

Duoton Icon (Двотонні іконки), Gradient Icon (Градієнтні іконки)

Змістовий модуль 5. Елементи візуальної комунікації: прозорі, тривимірні, аватари

Alpha icon (Прозорі іконки), Extensive style Icon (Об’ємні іконки), Avatar Icon (Аватарки-іконки).

Змістовий модуль 6. Елементи візуальної комунікації: ілюстрація

3D icon (Тривимірні іконки), Ілюстрація проєктна.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Лабораторні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
		о/д. ф.	з/ дист ф.	о/д. ф.	з/ дист ф.	о/д ф.	з/ дист ф.	о/д ф.	з/ дист ф.			
1	**2**	**3**		**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**
1	**15**	6	2			6	2	8	13		6	6
2	**15**	8	2			8	2	8	13		8	8
3	**15**	6	2			6	2	8	13	**9**	6	15
4	**15**	8	2			8	2	8	13		8	8
5	**15**	6	2			6	2	8	13		6	6
6	**15**	8	2			8	2	8	13	**9**	8	17
Усього за змістові модулі	**90**	**42**	**12**			**42**	**12**	**48**	**78**	**18**	**42**	60
Підсумковий семестровий контроль **екзамен**	**30**							**30**	**30**			**40**
Загалом	**120**									**100**		

5. Теми лабораторних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	*2*	*3*	*4*
1	Творче мислення. Фреймінг та 14 фокусів	2	2
1	Творче мислення. Розрив шаблону	2	
1	Творче мислення. Розвиток творчої уяви.	2	
1	Розвиток творчої уяви. Здатність до пошуку вирішення проблем	2	
2	Креативність: Продуктивність	2	2
2	Креативність: Гнучкість	2	
2	Креативність: Оригінальність	2	
3	Креативність: Навички рішення складних проблем	2	2
3	Елементи візуальної комунікації	2	
3	Контурний стиль	2	
4	Залитий стиль	2	2
4	Двоколірний стиль	2	
4	Градієнтний стиль	2	
4	Прозорий стиль	2	
5	Об'ємний стиль	2	
5	Аватарки-іконки	2	2
5	Флет-стиль	2	
6	3D-стиль	2	
6	Ілюстрація проєктна	6	2
Разом		42	12

6. Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змісто-вого модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	Індивідуальне завдання з проектування згідно теми лабораторної роботи	Виконання індивідуального завдання для перевірки навичок застосування комп'ютерних технологій у дизайн-проектуванні (Виконання всіх пунктів лабораторних робіт №№1-3 та надання звітів про виконані роботи)	**Виконання практичного завдання** на лабораторному занятті оцінюється у 2 бали. **2 бали –** отримує студент, який самостійно, у повному обсязі виконав завдання, виявив творчій підхід до його виконання та представлення; **1 бал –** отримує студент, який виконав завдання не в повному обсязі, стереотипно, але принципово вірно; під час обговорення проблемних питань, виявив певну активність, запропонував шляхи пошуку відповідей на проблемні запитання, або виконав завдання у повному обсязі, але не виявив активності у процесі обговорення проблемних питань. **0 балів –** отримує студент, який не виконав завдання або виконав його принципово невірно. У таких випадках студенту надається одна можливість повторного виконання завдання, але не пізніше наступного лабораторного заняття. **Контрольне тестування після вивчення кожних трьох змістовних модулів** оцінюється максимально у 9 балів. Кількість балів підраховується згідно з відсотковим коефіцієнтом із розрахунку 100% правильних відповідей – 9 балів.	**6**
2	Індивідуальне завдання з проектування згідно теми лабораторної роботи	Виконання індивідуального завдання для перевірки навичок застосування комп'ютерних технологій у дизайн-проектуванні (Виконання всіх пунктів лабораторних робіт №№4-7 та надання звітів про виконані роботи)		8
3	Індивідуальне завдання з проектування згідно теми лабораторної роботи	Виконання індивідуального завдання для перевірки навичок застосування комп'ютерних технологій у дизайн-проектуванні (Виконання всіх пунктів лабораторних робіт №№8-10 та надання звітів про виконані роботи)		**6**
	Електронне тестування	Проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ для перевірки якості засвоєння матеріалу згідно з теоретичними відомостями лабораторних робіт №1-10		9
4	Індивідуальне завдання з проектування згідно теми лабораторної роботи	Виконання індивідуального завдання для перевірки навичок застосування комп'ютерних технологій у дизайн-проектуванні (Виконання всіх пунктів лабораторних робіт №11-14 та надання звітів про виконані роботи)		**8**
5	Індивідуальне завдання з проектування згідно теми лабораторної роботи	Виконання індивідуального завдання для перевірки навичок застосування комп'ютерних технологій у дизайн-проектуванні (Виконання всіх пунктів лабораторних робіт №15-17 та надання звітів про виконані роботи)		6
6	Індивідуальне завдання з проектування згідно теми лабораторної роботи	Виконання індивідуального завдання для перевірки навичок застосування комп'ютерних технологій у дизайн-проектуванні (Виконання всіх пунктів лабораторних робіт №18-21 та надання звітів про виконані роботи)		**8**
	Електронне тестування	Проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ для перевірки якості засвоєння матеріалу згідно з теоретичними відомостями лабораторних робіт №10-21		9
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	**2**			**17**
Усього за зміст. Мод. контр.зах	**8**			**60**

7. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	**2**	**3**	**4**	**5**
Екзамен	Електронне тестування	Проходження електронного тестування в СЕЗН ЗНУ для перевірки якості засвоєння матеріалу та розгорнута відповідь на два відкритих питання	Кількість балів підраховується згідно з відсотковим коефіцієнтом із розрахунку 10 балів дорівнює 100% правильних відповідей. Кожна відповідь з відкритих запитань оцінюється максимально у 10 балів **Критерії оцінювання відкритих запитань:** **1 бал** – Студент має фрагментарні знання при незначному загальному їх обсязі за відсутності сформованих умінь та навичок. **2 бали** – Студент має рівень знань вищий, ніж початковий, та стійкі навички виконання елементарних операцій в середовищі графічного редактору. **3 бали** – Студент має стійкі знання та навички використання середовища графічного редактору. **4 балів** – Студент уміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; може пояснити основні процеси, що відбуваються під час роботи програмного засобу та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень. **5 балів** – Студент уміє аналізувати навчальну інформацію, в цілому самостійно застосовувати її на практиці у стандартних ситуаціях, контролювати власну діяльність; самостійно виправляє вказані помилки. **6 балів** – Студент уміє аналізувати навчальну інформацію, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; самостійно виправляє вказані помилки. **7 балів** – Рівень знань і практичних умінь студента загалом відповідає вимогам освітньої програми підготовки бакалавра. **8 балів** – Студент вільно володіє навчальним матеріалом; вміє узагальнювати і систематизувати навчальну інформацію; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання, судження його логічні і обґрунтовані. **9 балів** – Студент володіє узагальненими знаннями, вміє оцінювати нові факти, явища; вміє самостійно знаходити додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним навчальних цілей; судження його логічні й достатньо обґрунтовані. **10 балів** – Студент володіє ґрунтовними знаннями з дисципліни; вміє самостійно знаходити джерела інформації і використовувати її відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності. Студент має стійкі навички використання засобів дизайн досліджень.	**10**

	Презентація розробки індивідуального завдання з проектування	Демонстрація опрацьованого проекту з доповіддю щодо концепції, ідеї, ключових етапів розробки	Максимальна кількість балів – 30, які нараховуються за виконання таких частин роботи: **1-3 бал** – Студент має фрагментарні знання при незначному загальному їх обсязі за відсутності сформованих умінь та навичок. Завдання не виконано. **4-6 бали** – Студент має рівень знань вищий, ніж початковий, та стійкі навички виконання елементарних операцій в середовищі графічного редактору. Завдання виконано частково, наявні суттєві помилки. **7-9 бали** – Студент має стійкі знання та навички використання середовища графічного редактору. Завдання виконано частково, наявні суттєві помилки. **10-12 балів** – Студент уміє застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; може пояснити основні процеси, що відбуваються під час роботи програмного засобу та наводити власні приклади на підтвердження деяких тверджень. Завдання виконано частково, наявні незначні помилки. **13-15 балів** – Студент уміє аналізувати навчальну інформацію, в цілому самостійно застосовувати її на практиці у стандартних ситуаціях, контролювати власну діяльність; самостійно виправляє вказані помилки. Завдання виконано частково, наявні незначні помилки. **16-18 балів** – Студент уміє аналізувати навчальну інформацію, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; самостійно виправляє вказані помилки. Завдання виконано повністю, є недоліки у композиційному та кольоро-графічному вирішенні. **19-21 балів** – Рівень знань і практичних умінь студента загалом відповідає вимогам освітньої програми підготовки бакалавра. Завдання виконано повністю, є недоліки у композиційному та кольоро-графічному вирішенні. **22-24 балів** – Студент вільно володіє навчальним матеріалом; вміє узагальнювати і систематизувати навчальну інформацію; самостійно знаходить і виправляє допущені помилки; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання навчального завдання, судження його логічні і обґрунтовані. Завдання виконано повністю, недоліки у композиційному та кольоро-графічному вирішенні відсутні або незначні. **25-27 балів** – Студент володіє узагальненими знаннями, вміє оцінювати нові факти, явища; вміє самостійно знаходити додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним навчальних цілей; судження його логічні й достатньо обґрунтовані. Завдання виконано повністю, недоліки у композиційному та кольоро-графічному вирішенні відсутні; аргументація щодо композиційного, кольоро-графічного вирішення та ергономічних особливостей відсутня. **28-30 балів** – Студент володіє ґрунтовними знаннями з дисципліни; вміє самостійно знаходити джерела інформації і використовувати її відповідно до мети і завдань власної пізнавальної діяльності. Студент має стійкі навички використання засобів дизайн досліджень. Завдання виконано повністю з використанням найбільш оптимальних засобів, недоліки у композиційному та кольоро-графічному вирішенні відсутні; аргументація щодо композиційного, кольоро-графічного вирішення та ергономічних особливостей вичерпна.	**30**
Усього за підсумковий семестровий контроль				**40**

8. Рекомендована література

Основна:

1. Даниленко В. Я. Дизайн: підруч. Харків : ХДАДМ, 2003. 320 с.
2. Стан розвитку дизайну в Україні. На прикладі графічного та предметного дизайну. Звіт за результатами дослідження УКФ. Львів, 2019. 73 с.
3. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: підруч. для науковця. Київ : Навчально-методичний центр «Консорціум» з удосконалення менеджменту освіти в Україні, 2006. 320 с.
4. Чупріна Н. В., Струмінська Т. В. Сучасні технології дизайн-діяльності : навч. посіб. Київ : КНУТД, 2017. 416 с.

Додаткова:

1. Даниленко В. Я. Основи дизайну: підручник. Харків: ХДАДМ, 2003. 18 с.
2. Дизайнерська діяльність: стандарти і розцінки: Довідково-методичний посібник для дизайнерів-практиків / В.О. Свірко та ін.. Київ : ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2013. 232 с.
3. Іванова Л. О., Соколована О. П. Введення в дизайн-проєктування: Навчальний посібник. Одеса: «Астропринт», 2017. 89 с.
4. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.
5. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 206 с.
6. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну: підручник. Київ : Кондор, 2007
7. Олійник О. П. Теорії та концепції дизайну: навчальний посібник. Херсон, 2020. 256 с.
8. Пискун О. М. Основи дизайну: навчально-методичний посібник. Чернігів: ЧДПУ, 2009. 40с.
9. Пономаренко Н. С. Пропедевтичний курс до дисципліни «Проєктування». Спеціалізація «Графічний дизайн». Ужгород: Гражда - ЗХІ, 2007. 36 с.
10. Філінюк А. Г. Наукова робота студента: метод. рек. для студ. і магістрантів усіх спец. і форм навчання. Кам`янець-Подільський: Кам`янець-Поділ. держ. Ун-т, 2007. 74 с.
11. Шумега С. С. Дизайн : навч. посіб. Київ : Центр навч. літератури, 2004. 300 с.
12. Шумега С. С. Дизайн. Історія зародження та розвитку дизайну. Історія дизайну меблів та інтер’єра: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 300 с.

Інформаційні джерела:

1. The International Standard ISO 6385 «Ergonomic principles in the design of work systems»| International Organisation for Standardisation URL : https://www.iso.org/standard/63785.html
2. The World of Design Thinking | udemy URL : https://www.udemy.com/course/the-world-of-design-thinking/

3. Design-methodology. Inspiration management | coursera.org URL : https://www.coursera.org/learn/uva-darden-design-thinking-insights-to-inspiration
4. Modern and Contemporary Art and Design | coursera.org URL : https://www.coursera.org/specializations/modern-contemporary-art-design
5. Introduction to Imagemaking | coursera.org URL : https://www.coursera.org/learn/image-making
6. Barnes Susan B. An Introduction to Visual Communication: From Cave Art to Second Life. Visual communication (Vol. 7). Peter Lang, 2017. 286 p. URL : https://books.google.com.ua/books/about/An_Introduction_to_Visual_Communication.html?id=seO9AQAACAAJ&redir_esc=y
7. Jamieson H. Visual Communication. More than Meets the Eye. 134 p. URL : https://www.intellectbooks.com/visual-communication
8. Davis M., Hunt J. Visual Communication Design: An Introduction to Design Concepts InEveryday Experience. Bloomsbury Visual Arts, 2017. 224 p. URL : https://books.google.com.ua/books/about/Visual_Communication_Design.html?id=Fqm4zQEACAAJ&redir_esc=y

Додаток Г.
Методичне забезпечення дисциплін циклу професійної підготовки майбутніх дизайнерів, спрямованих на формування національно-патріотичної компетентності

Додаток Г.1
Приклад методичної розробки до лабораторної роботи «Проєктування»

Лабораторна робота № 19.
Тема: Ілюстрація проєктна

Мета роботи: ознайомити студентів з базовою інформацією про елементи візуальної комунікації, дослідити можливості проєктної ілюстрації на національно-патріотичну тематику.
Методи навчання: словесний, пояснювально-демонстраційний, репродуктивний.
Методи контролю: метод проєктів.
Обладнання та матеріали: папір А4, олівці, комп'ютер з встановленим векторним графічним редактором.
Вимоги до оформлення звіту: Звіт у форматі *.pdf завантажити у відповідне завдання курсу у СЕЗН ЗНУ, формат підпису Прізвище_Група_№лаб.pdf. Звіт повинен містити пошукові ескізи та деталізацію етапів опрацювання іконсету. Також завантажити файл у вихідному форматі векторного редактору (*.ai, *.cdr, *.svg, *.dxf, або ін.).

Вправа на дослідження можливостей проєктної ілюстрації на національно-патріотичну тематику:

Здійснити аналіз образу історичної постаті для розробки ілюстрації на національно-патріотичну тематику та виконати ілюстрування, на основі отриманих знань щодо стилів у іконографіці. Підготувати ілюстрацію обраної історичної постаті, зберігаючи впізнаваність особистості.

Приклади опрацювання:

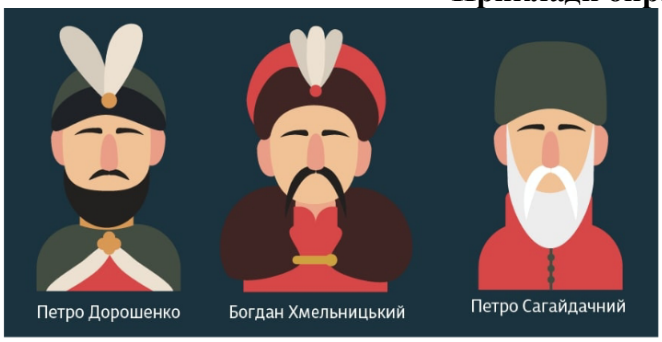

Робота Самсики Дар'ї (2022)

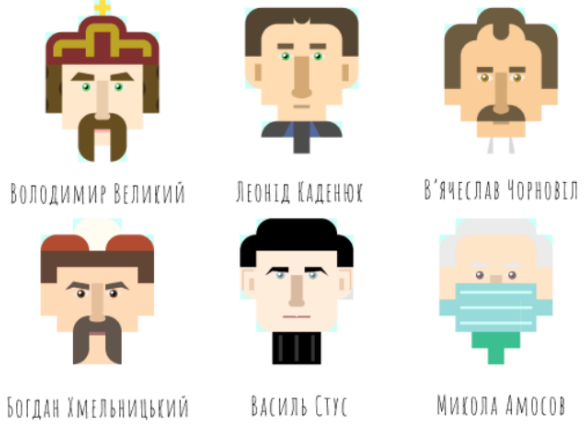

Робота Андріяш Софії (2022)

Робота Бабіч Ірини (2022)

Додаток Г.2

Методична розробка ділової гри-суду
«Вплив брокарівських мотивів на українське народне мистецтво: збереження автентичності чи загроза традиціям?»

Тема: Судове засідання на тему «Вплив брокарівських мотивів на українське народне мистецтво: збереження автентичності чи загроза традиціям?»
Мета:

- Дослідити вплив брокарівських мотивів на українське народне мистецтво.
- Виробити у студентів критичний погляд на питання адаптації іноземних впливів в народному мистецтві.
- Розвивати навички аналізу, аргументації та захисту позицій у форматі ділової гри.

Завдання:

1. Ознайомити студентів з історією виникнення брокарівських мотивів в українському народному мистецтві.
2. Стимулювати дискусію щодо впливу іноземних художніх стилів на українські народні традиції.
3. Виробити у студентів розуміння значення збереження автентичності народного мистецтва при адаптації нових елементів.

Форма проведення: Ділова гра-суд.
Час проведення: 90 хвилин.
Матеріально-технічне забезпечення:

- Комп'ютер або планшет для демонстрації візуальних матеріалів (зображення брокарівських мотивів в українському народному мистецтві).
- Презентаційні матеріали (приклади українських народних орнаментів та мотивів з брокарівським впливом).
- Сценарій гри.
- Канцелярське приладдя для нотування.

Сценарій ділової гри-суду
1. **Підготовчий етап (15 хвилин)**

5) **Розподіл ролей:**
    a. **Суддя:** Керує процесом, оголошує вердикт після обговорення.
    b. **Прокурор:** Захищає позицію проти впливу брокарівських мотивів на українське народне мистецтво, стверджуючи, що це шкодить автентичності.
    c. **Адвокат:** Підтримує ідею адаптації брокарівських мотивів в українському мистецтві, пояснюючи їх внесок у розвиток і оновлення традицій.
    d. **Свідки:** Діляться на дві групи — представники традиціоналістів (етнографи, дослідники українського народного мистецтва) та інноваторів (дизайнери, мистецтвознавці, які підтримують впровадження брокарівських мотивів).
    e. **Присяжні:** Студенти, які слухають аргументи обох сторін і виносять колективне рішення разом із суддею.
6) **Вступне слово судді:**
    a. Представлення теми засідання та мети обговорення.
    b. Коротке пояснення історії появи брокарівських мотивів в українському народному мистецтві.
7) **Контекст:**
    a. Виникнення **брокарівських мотивів**: популярні орнаменти кінця XIX — початку XX століття, що виникли завдяки діяльності парфумерної фабрики «Брокар» у Росії. Ці мотиви швидко стали популярними в текстильній та

декоративній промисловості, зокрема в Україні, що викликало дискусії про вплив таких елементів на традиційне українське мистецтво.

b. **Ключове питання суду:** Чи є брокарівські мотиви зрадою українським народним традиціям, чи вони сприяють новому етапу розвитку народного мистецтва?

2. **Основний етап (60 хвилин)**

- **Вступне слово прокурора (5 хвилин):**
  - Аргументи на користь того, що брокарівські мотиви руйнують традиційне українське народне мистецтво.
  - Приклади негативних змін, що виникли через вплив брокарівських орнаментів, зокрема спрощення символіки та втрату локальних особливостей.
- **Вступне слово адвоката (5 хвилин):**
  - Аргументи на користь того, що брокарівські мотиви стали частиною еволюції українського народного мистецтва, адаптовані та переосмислені в нових умовах.
  - Підтримка сучасних інновацій у дизайні, які базуються на інтеграції нових форм і стилів.
- **Виступи свідків (по 10 хвилин для кожної сторони):**
  - **Свідки прокурора:** Традиціоналісти стверджують, що брокарівські мотиви зруйнували автентичні українські орнаменти та привнесли чужорідні елементи, що розмивають культурну спадщину.
  - **Свідки адвоката:** Інноватори доводять, що брокарівські мотиви сприяли розвитку народного мистецтва, вносячи нові елементи та розширюючи художні можливості.
- **Крос-екзамен (10 хвилин):**
  - Прокурор і адвокат задають свідкам протилежної сторони питання з метою виявлення слабких місць у їхніх аргументах.
- **Заключні слова прокурора та адвоката (по 5 хвилин):**
  - Прокурор наголошує на необхідності збереження автентичності та унікальності українського народного мистецтва без втручання зовнішніх впливів.
  - Адвокат підкреслює, що мистецтво розвивається завдяки новим впливам, і брокарівські мотиви є частиною цього природного процесу.

3. **Завершальний етап (15 хвилин)**

5) **Обговорення присяжних (глядачів):**
   a) Студенти обговорюють аргументи обох сторін і висловлюють свою думку щодо впливу брокарівських мотивів на українське народне мистецтво.
6) **Вердикт суду:**
   a) Суддя оголошує рішення на основі обговорення присяжних. Вердикт може бути компромісним: брокарівські мотиви не є загрозою, якщо вони гармонійно інтегруються у традиційне мистецтво.
7) **Рефлексія:**
   a) Коротке обговорення результатів гри. Учасники можуть поділитися своїми думками про вплив зовнішніх художніх стилів на українське мистецтво.
   b) Висновки про важливість збереження автентичності при інтеграції нових елементів.

Очікувані результати:

1. Студенти навчаться аналізувати питання взаємодії традицій і інновацій в народному мистецтві.
2. Відбудеться розвиток критичного мислення та вміння аргументовано захищати свої позиції.

3. Буде сприяння розумінню важливості збереження автентичних елементів культури, але з можливістю їхнього еволюційного розвитку.

Додаток Г.3

Методична розробка ділової гри-суду
«Шароварщина у сучасному дизайні: популяризація культури чи викривлення традицій?»

Тема: Судове засідання на тему «Шароварщина в українському сучасному дизайні: культурна адаптація чи комерціалізація національних традицій?»

Мета:

1) Дослідити феномен шароварщини у сучасному українському дизайні та його вплив на національну культуру.
2) Розвивати у студентів критичний погляд на використання національних символів у дизайні.
3) Формувати вміння аналізувати, аргументувати та захищати позиції у форматі ділової гри.

Завдання:

1) Ознайомити студентів з поняттям шароварщини та його проявами у сучасному українському дизайні.
2) Стимулювати дискусію щодо меж між популяризацією культури та її комерціалізацією.
3) Сприяти розвитку у студентів навичок аналітичного мислення та аргументованого виступу.

Форма проведення: Ділова гра-суд.

Час проведення: 90 хвилин.

Матеріально-технічне забезпечення:

1) Комп'ютер або планшет для демонстрації прикладів шароварщини у дизайні (зображення товарів, елементів реклами, сучасних дизайнів).
2) Презентаційні матеріали (історичні приклади та сучасні варіанти використання національних мотивів у дизайні).
3) Сценарій гри.
4) Канцелярське приладдя для нотування.

Сценарій ділової гри-суду

1. **Підготовчий етап (15 хвилин)**

Розподіл ролей:

Суддя: Веде процес, оголошує вердикт після обговорення.

Прокурор: Захищає позицію проти шароварщини, стверджуючи, що вона шкодить справжньому розумінню української культури.

Адвокат: Підтримує ідею використання шароварщини як інструменту популяризації національних мотивів у сучасному дизайні.

Свідки: Діляться на дві групи — представники традиціоналістів (культурологи, мистецтвознавці) та прихильники сучасного дизайну (дизайнери, маркетологи).

Присяжні: Студенти, які слухають аргументи обох сторін і виносять колективне рішення разом із суддею.

Вступне слово судді:

a) Представлення теми засідання та мети обговорення.
b) Короткий екскурс у історію виникнення та розвитку шароварщини, її місце в сучасному українському дизайні.

Контекст:

Шароварщина — це термін, що описує поверхневе, спрощене або комерційне відтворення українських національних мотивів, часто без глибокого розуміння

їхнього справжнього значення. Яскравими прикладами є використання певних символів або образів (вишиванок, шароварів) у масовій культурі або маркетингу, що може сприйматися як викривлення або надмірна спрощеність культури.

Ключове питання суду: Чи є шароварщина в дизайні зрадою справжнім національним традиціям, чи вона є ефективним засобом популяризації української культури на сучасному етапі?

2. **Основний етап (60 хвилин)**

Вступне слово прокурора (5 хвилин):

a) Аргументи на користь того, що шароварщина призводить до втрати справжнього сенсу української культури і її перетворення на комерційний продукт.

b) Приклади негативних наслідків поверхневого використання національних символів у сучасному дизайні, що викликає стереотипи та знижує цінність культурної спадщини.

Вступне слово адвоката (5 хвилин):

c) Аргументи на користь того, що шароварщина може бути інструментом популяризації українських традицій у масовій культурі.

d) Підтримка ідеї адаптації національних символів для сучасного споживача з метою підтримання інтересу до української культури.

Виступи свідків (по 10 хвилин для кожної сторони):

e) **Свідки прокурора:** Традиціоналісти стверджують, що шароварщина викривляє справжню суть української культури, перетворюючи її на кліше та комерційний продукт без глибокого змісту.

f) **Свідки адвоката:** Прихильники сучасного дизайну доводять, що використання шароварщини сприяє популяризації національних мотивів та збереженню їх у сучасному суспільстві, навіть якщо це йде шляхом адаптації до сучасних потреб.

Крос-екзамен (10 хвилин):

g) Прокурор і адвокат задають свідкам протилежної сторони питання для виявлення слабких місць у їхніх аргументах.

Заключні слова прокурора та адвоката (по 5 хвилин):

h) Прокурор наголошує на необхідності збереження автентичності української культури без комерційних спрощень.

i) Адвокат підкреслює, що масова культура потребує спрощення для більшої доступності, і це є природним процесом адаптації традицій до сучасності.

3. **Завершальний етап (15 хвилин)**

Обговорення присяжних (глядачів):

a) Студенти обговорюють аргументи обох сторін і висловлюють свою думку щодо ролі шароварщини в сучасному дизайні та культурі.

Вердикт суду:

b) Суддя оголошує рішення на основі обговорення присяжних. Вердикт може бути різним: від повного засудження шароварщини до компромісу, де вона вважається прийнятною за певних умов.

Рефлексія:

c) Коротке обговорення результатів гри. Учасники можуть поділитися своїми думками про роль шароварщини в сучасному суспільстві та культурі.

d) Висновки про важливість балансування між збереженням автентичності та адаптацією національних традицій у сучасному світі.

Очікувані результати:

1) Студенти навчаться аналізувати питання використання національних символів у сучасному дизайні.

2) Відбудеться розвиток критичного мислення та вміння аргументовано захищати свої позиції.
3) Буде сприяння розумінню важливості збереження культурної спадщини у процесі її популяризації та адаптації до сучасних умов.

Додаток Г.4

Методична розробка ділової гри
«Мистецький аукціон: оцінка та продаж українських шедеврів»

Мета гри:

- Ознайомити студентів з процесом оцінки та продажу мистецьких творів.
- Розвинути навички критичного аналізу мистецьких об'єктів.
- Вивчити ринкові тенденції в мистецтві, зокрема в українському контексті.
- Підвищити знання студентів про визначні твори українського мистецтва.

Цільова аудиторія: Студенти, які вивчають «Історію українського мистецтва» або «Історію українського дизайну».

Час проведення: 2 академічні години (90 хвилин).

Структура гри:

Підготовчий етап (20 хвилин)

Ознайомлення з правилами гри: Викладач пояснює студентам суть і правила гри, розподіляє ролі між учасниками (мистецтвознавці, колекціонери, галеристи, журналісти).

Розподіл ролей:

Мистецтвознавці: оцінюють твори мистецтва, надаючи експертні висновки про їхню цінність, історію та культурне значення.

Колекціонери: мають обмежений бюджет і завдання купити на аукціоні певні твори для своєї колекції.

Галеристи: представляють мистецькі галереї, які прагнуть купити твори для подальшого перепродажу або експозиції.

Журналісти: спостерігають за процесом, беруть інтерв'ю у учасників та готують «прес-релізи» з описом події та аналізом аукціону.

Підготовка учасників: Студенти отримують короткі описи творів мистецтва, що будуть представлені на аукціоні. Мистецтвознавці повинні підготувати детальну оцінку кожного твору, вказавши історичну та художню цінність, а також ринкову вартість.

Основний етап (50 хвилин)

Проведення аукціону:

Аукціонер (викладач або обраний студент): веде торги, представляє твори, оголошує стартові ціни.

Мистецтвознавці: надають експертні висновки про кожен твір перед початком торгів.

Колекціонери та галеристи: змагаються в торгах, підвищуючи ставки та обґрунтовуючи свої рішення щодо покупки.

Журналісти: беруть інтерв'ю у учасників, записують їхні коментарі, ставлять питання про їхні стратегії і плани щодо придбаних творів.

Обговорення: Після кожного проданого лоту обговорюються результати, аналізуються, чи були вірними оцінки мистецтвознавців і наскільки вдалою була стратегія колекціонерів та галеристів.

Підсумковий етап (20 хвилин)

Аналіз результатів: Усі учасники обговорюють результати аукціону. Журналісти презентують свої «статті» або прес-релізи з оглядом аукціону.

Зворотний зв’язок: Викладач разом зі студентами аналізують проведену гру, обговорюють уроки, винесені з процесу, та виявляють ключові моменти, які можна застосувати в реальному житті.

Матеріально-технічне забезпечення:

1. **Перелік творів мистецтва:** Опис творів, включаючи історичні факти, фотографії та оцінки.
2. **Картки з ролями:** Інструкції для кожного учасника відповідно до його ролі.
3. **Бюджетні картки:** Віртуальні гроші для колекціонерів та галеристів.
4. **Платформи для оцінки та торгів:** Дошка або проектор для відображення лотів і ставок.

Оцінювання участі студентів:

- **Активність у ролі:** Участь у торгах, обґрунтованість рішень, взаємодія з іншими учасниками.
- **Аналіз та оцінка:** Якість експертних висновків мистецтвознавців, підхід до стратегій колекціонерів та галеристів.
- **Журналістські матеріали:** Якість інтерв'ю, структура та зміст статей або прес-релізів.

Додаток Г.5

Брейн-ринг: «Відродження українського дизайну»

Мета: Розширити знання студентів про український етнодизайн, його розвиток та відродження, а також підвищити рівень розуміння ключових аспектів цього напрямку в дизайні.

Мета: Розширити знання студентів про український етнодизайн, його розвиток та відродження, а також підвищити рівень розуміння ключових аспектів цього напрямку в дизайні.

Цільова аудиторія: Студенти спеціальностей у галузі дизайну, мистецтва, культурології.

Кількість учасників: 3-5 команд по 4-6 студентів у кожній.

Підготовка до гри:

1. **Створення питань:**
    - **Раунд 1: Основи національного, фольк- та етнодизайну**
        - **Питання:** «Які традиційні українські орнаменти найчастіше використовуються в сучасному графічному дизайні?»
        - **Додаткове питання:** «Назвіть три основні елементи українського етнодизайну, які можна знайти в сучасній графіці.»
    - **Раунд 2: Промисловий етнодизайн**
        - **Питання:** «Які елементи українського національного, фольк- та етнодизайну використовуються в сучасному меблевому дизайні?»
        - **Додаткове питання:** «Наведіть приклади відомих українських меблевих брендів, які інтегрують народні мотиви у свої колекції.»
    - **Раунд 3: Етнодизайн у моді**
        - **Питання:** «Як українські дизайнери інтегрують народні мотиви у свої колекції?»
        - **Додаткове питання:** «Які сучасні українські дизайнери відомі своїм використанням етнічних мотивів у моді?»
2. **Додаткові завдання:**
    - **Порівняння стилів або технік:**
        - »Порівняйте використання кольорів у традиційних українських вишивках з сучасним етнодизайном.»
        - »Які ключові відмінності можна відзначити між традиційними техніками ткацтва та сучасними підходами в етнодизайні?»
    - **Ребуси та завдання на відгадування:**

- »Розв'яжіть ребус, який приховує назву традиційного українського орнаменту.»
- »Визначте, який народний елемент на представленому зображенні використовувався в сучасному дизайнерському виробі.»

Проведення гри:

1. **Вступ:**
   - Викладач оголошує тему гри, пояснює правила та розподіляє команди.
   - Кожна команда отримує номер і визначається черговість відповідей.
2. **Раунди:**
   - **Раунд 1:** Викладач задає питання з основ етнодизайну. Команди по черзі відповідають на питання. Якщо команда не знає відповіді, інша команда може спробувати дати відповідь.
   - **Раунд 2:** Переходять до питань про промисловий етнодизайн. Команди відповідають на питання, намагаючись навести приклади та детально описати використання етнічних мотивів.
   - **Раунд 3:** Останній раунд присвячений етнодизайну у моді. Команди відповідають на питання про сучасних дизайнерів та їх використання народних мотивів у моді.
3. **Додаткові завдання:**
   - Після основних раундів команди отримують додаткові завдання. Ці завдання можуть бути виконані в рамках команди або індивідуально. Вони включають порівняння стилів та розгадування ребусів.
4. **Оцінювання:**
   - Бали нараховуються за правильність і повноту відповідей на питання.
   - Додаткові бали нараховуються за правильне виконання завдань на порівняння стилів та розгадування ребусів.
   - Визначення переможця проводиться на основі загальної кількості набраних балів.

Підсумок:

1. **Обговорення результатів:**
   - Після гри викладач проводить обговорення, підводячи підсумки та акцентуючи на важливих аспектах національного, фольк- та етнодизайну.
   - Наголошується на тому, які нові знання студенти отримали і як ці знання можуть бути застосовані у практичній діяльності.
2. **Аналіз важливих аспектів:**
   - Викладач підкреслює ключові моменти гри, які стали зрозумілі під час відповіді на питання та виконання додаткових завдань.
   - Обговорюється, як відродження та інтеграція етнодизайну впливають на сучасні тенденції в дизайні.

Додаткові матеріали:

- **Ілюстрації та приклади:** Зразки українських орнаментів, меблів, дизайнерських виробів з народними мотивами.
- **Рекомендована література:** Книги та статті про український етнодизайн та його вплив на сучасний дизайн.
- **Відео та документальні матеріали:** Фільми та відео про українське народне мистецтво, дизайнерські колекції з етнічними мотивами.

Підсумок: Викладач підсумовує результати, наголошуючи на важливих аспектах національного, фольк- та етнодизайну, які були розглянуті під час гри.

Додаток Г.6

Рольова гра: «Культурна спадщина України з акцентом на етнодизайн»

Мета: Формування глибокого розуміння студентами української культурної спадщини через призму національного, фольк- та етнодизайну, розвиток навичок дослідження та презентації матеріалу.

Цільова аудиторія: Студенти спеціальностей у галузі дизайну, мистецтва, культурології, історії.

Кількість учасників: 3-5 команд по 4-6 студентів у кожній.

Підготовка до гри:

- **Тематичні раунди:**
  - Визначте основні теми для кожного раунду, що охоплюють різні аспекти національного, фольк- та етнодизайну. Кожна тема повинна бути чітко зосереджена на певному аспекті української культурної спадщини.

Раунд 1: Народне мистецтво

- **Тематика:** Вишивка, кераміка
- **Приклади питань:**
  - »Яка символіка стоїть за геометричними візерунками в українських вишивках?»
  - »Які техніки використовуються в традиційній українській кераміці і як вони відображають культурні традиції?»

Раунд 2: Українська архітектура з елементами національного, фольк- та етнодизайну

- **Тематика:** Архітектурні елементи, будівельні техніки
- **Приклади питань:**
  - »Назвіть основні риси українських дерев'яних церков, що відображають етнодизайн.»
  - »Як традиційна українська архітектура інтегрує елементи фольклорного дизайну?»

Раунд 3: Традиційні українські ремесла

- **Тематика:** Ткацтво, різьблення по дереву
- **Приклади питань:**
  - »Які елементи етнодизайну використовуються в традиційному українському ткацтві?»
  - »Які символічні мотиви присутні в різьбленні по дереву в українському народному мистецтві?»

- **Питання:**
  - Підготуйте питання для кожної теми, що стимулюють детальне вивчення та аналіз. Включіть різні формати питань, такі як відкриті питання, питання на вибір, заповнення пропусків.
- **Презентації:**
  - Для фінального раунду підготуйте завдання, яке передбачає створення презентацій на основі дослідження. Це допоможе студентам продемонструвати глибину розуміння теми та їх творчі навички.

Фінальний раунд:

- **Завдання:** «Створіть презентацію про розвиток українського національного, фольк- та етнодизайну в сучасній моді.»
- **Оцінювання:** Презентації оцінюються за чіткість, точність інформації, креативність та використання візуальних матеріалів.

Проведення гри:

1. **Вступ:**
    - Викладач пояснює правила гри, розподіляє ролі між студентами (дослідники, мистецтвознавці, архітектори тощо), та описує теми і завдання для кожного раунду.
    - Надає командам необхідні ресурси та матеріали для підготовки.
2. **Раунди:**
    - **Раунд 1:** Команди відповідають на питання, що стосуються народного мистецтва. Викладач задає питання, команди обговорюють і надають відповіді.
    - **Раунд 2:** Переходять до питання архітектури. Команди відповідають на питання про архітектурні особливості, вплив етнодизайну на архітектуру.
    - **Раунд 3:** Останній раунд присвячений традиційним ремеслам. Команди відповідають на питання про традиційні техніки та матеріали.
3. **Презентації:**
    - Команди підготують та представлять свої презентації. Виступи оцінюються за структурованість, актуальність інформації, креативність і візуальне оформлення.

Оцінка:

- **Бали нараховуються за кожний раунд:**
    - **Правильність відповідей:** Команди отримують бали за точні та добре аргументовані відповіді.
    - **Креативність та глибина аналізу:** Оцінюються за якість аналізу та інноваційний підхід до представлення інформації.
    - **Презентації:** Оцінюються за чіткість, структуру, візуальні матеріали і подання.

Підсумок:

1. **Обговорення гри:**
    - Після завершення всіх раундів викладач проводить обговорення, де кожна команда може поділитися своїми враженнями, висловити думки про дослідження та презентацію теми.
2. **Аналіз результатів:**
    - Оцінюються результати кожного раунду та презентації. Обговорюється, які аспекти були найбільш цікавими та які навички студенти покращили під час гри.
3. **Значення національного, фольк- та етнодизайну:**
    - Викладач підкреслює важливість вивчення культурної спадщини та її вплив на сучасний дизайн. Наголошується, як традиційні елементи впливають на сучасні дизайнові тенденції та чому важливо зберігати культурні традиції.

Додаткові матеріали:

- **Ілюстрації та приклади:** Включають зразки народного мистецтва, архітектурні фото, зразки ремесел.
- **Рекомендована література:** Книги та статті про українське народне мистецтво, архітектуру, ремесла та сучасний дизайн.
- **Відео та документальні матеріали:** Фільми та відео про українське мистецтво, ремесла та архітектуру.

Підсумок: Після гри викладач обговорює з учасниками результати та основні аспекти, підкреслюючи значення національного, фольк- та етнодизайну в українській культурній спадщині.

Додаток Г.7

Методична розробка до гри:
Мистецькі дуелі «Етнодизайн у контексті українського мистецтва»

Тема гри: «Етнодизайн у контексті українського мистецтва»
Мета: Заохотити студентів до глибокого аналізу та обговорення аспектів національного, фольк- та етнодизайну, розвинути навички дебатів, аргументації та критичного мислення.
Цільова аудиторія: Студенти спеціальностей, пов’язаних із дизайном, мистецтвом та культурологією.
Кількість учасників: Дві команди по 4-6 студентів.
Підготовка до гри:

1. **Вибір тем:**
    - Кожна команда самостійно або за допомогою викладача обирає тему, яка стосується національного, фольк- та етнодизайну. Можливі теми:
        - »Український етнодизайн у сучасній графіці.»
        - »Інтеграція народних мотивів в айдентиці.»
        - »Традиційні українські орнаменти в сучасному інтер'єрі.»
        - »Етнодизайн у сучасній моді: відродження традицій.»
2. **Питання для дуелі:**
    - Кожна команда повинна підготувати 5-7 питань для суперників, що стосуються обраної теми. Питання мають бути різного рівня складності, від базових знань до аналітичних завдань. Приклади питань:
        - »Які ключові елементи українського національного, фольк- та етнодизайну використовуються у створенні логотипів сучасних брендів?»
        - »Як українські народні мотиви впливають на створення візуальної айдентики?»
3. **Підготовка аргументів:**
    - Кожна команда має підготувати свої аргументи для відповідей на можливі питання суперників, зокрема:
        - Обґрунтування вибору елементів національного, фольк- та етнодизайну.
        - Аналіз впливу історичних та культурних контекстів на сучасний дизайн.

Проведення гри:

1. **Вступ:**
    - Викладач відкриває гру, пояснює правила та структуру проведення. Команди представляють свої обрані теми.
2. **Дуель:**
    - Гра проходить у форматі чергових питань і відповідей. Одна команда ставить питання суперникам, які повинні надати обґрунтовану відповідь. Потім ролі змінюються.
    - Відповіді оцінюються вчителем за наступними критеріями:
        - **Точність та коректність:** Чи відповідає відповідь на поставлене питання? Чи є вона правильною з точки зору фактажу?
        - **Складність питання:** Наскільки складним було поставлене питання? Чи потребувало воно глибоких знань?
        - **Аргументація:** Наскільки переконливою була відповідь? Чи були приведені відповідні приклади, посилання на джерела?
3. **Додаткові бали:**
    - Нараховуються за приведення цікавих фактів, що розширюють тему або глибокий аналіз проблеми.

- Наприклад, команда може отримати додаткові бали за включення до відповіді інформації про маловідомі техніки українського національного, фольк- та етнодизайну або за аналіз сучасних трендів в етнодизайні.

Підсумок:

1. **Оголошення результатів:**
   - Викладач підбиває підсумки гри, оголошує переможців, визначених за кількістю набраних балів.
2. **Обговорення:**
   - Обговорення результатів дуелей та наголошення на важливих аспектах, які виникли під час гри. Викладач звертає увагу на ключові моменти, які вдалося виявити під час дискусій:
     - Важливість збереження та розвитку національного, фольк- та етнодизайну в сучасному контексті.
     - Роль традицій у формуванні сучасної візуальної культури.
     - Інноваційні підходи до інтеграції народних мотивів у сучасний дизайн.
3. **Рефлексія:**
   - Студенти висловлюють свої враження від гри, діляться досвідом та новими знаннями, отриманими в процесі підготовки та участі в дуелях.

Додаткові матеріали:

- Презентації з прикладами робіт сучасних дизайнерів, які використовують елементи національного, фольк- та етнодизайну.
- Література та статті про розвиток українського національного, фольк- та етнодизайну в контексті світових тенденцій.
- Матеріали для самостійної роботи студентів, які містять завдання для поглибленого вивчення національного, фольк- та етнодизайну.

Додаток Г.8

Ділова гра «Мистецтво на дотик: Етнодизайн»

Мета: Розвивати у студентів асоціативне мислення та творчий підхід до вивчення національного, фольк- та етнодизайну, сприяти розумінню текстур, кольорів та матеріалів у контексті української культури.

Цільова аудиторія: Студенти спеціальностей, пов’язаних із дизайном, мистецтвом, культурологією.

Кількість учасників: 3-5 команд по 4-6 студентів у кожній.

Підготовка до гри:

1. **Підготовка матеріалів:**
   - Підберіть або створіть описи текстур, матеріалів та кольорових схем, які часто зустрічаються в українському етнодизайні. Важливо, щоб ці описи були достатньо детальними для створення чіткої уяви про об'єкт, але не містили прямих підказок щодо конкретного предмета або техніки.
   - **Приклад опису:**
     - »Текстура льняної тканини з червоними і чорними нитками, що формують геометричний орнамент.»
     - »Гладка, полірована деревина з різьбленим орнаментом у вигляді стилізованих квітів, пофарбована в природні кольори.»
2. **Підказки:**
   - Розробіть кілька рівнів підказок для кожного опису. Вони повинні починатися від загальних характеристик і поступово ставати більш конкретними. Кожен рівень підказки допомагає команді краще уявити об'єкт.

Приклад рівнів підказок:

- 1 рівень: «Цей матеріал часто використовується для виготовлення традиційного одягу.»

- 2 рівень: «Він є основою українського народного костюма, особливо на Поліссі.»
- 3 рівень: «З цієї тканини виготовляють вишиванки.»

Проведення гри:

1. **Вступ:**
    - Викладач пояснює правила гри, розподіляє студентів на команди, розповідає про важливість текстур, кольорів та матеріалів у контексті української культури і етнодизайну.
    - Вчитель наголошує, що головна мета гри – не лише відгадати об'єкти, але й зануритися в культурний контекст і зрозуміти, як українська культура відображається через матеріальні форми та дизайн.
2. **Асоціації:**
    - Кожна команда отримує опис об'єкта без зазначення його назви. Команда обговорює між собою можливі варіанти, що це може бути, ґрунтуючись на своїх знаннях та асоціаціях.
    - Після обговорення команда дає відповідь. Якщо відповідь правильна – команда отримує максимальну кількість балів. Якщо відповідь неправильна, команда має можливість отримати підказку і спробувати ще раз, але з меншою кількістю балів.
3. **Підказки:**
    - Якщо команда не може відгадати об'єкт з першої спроби, їм надається наступна підказка. Кількість доступних підказок визначає складність гри. Кожна наступна підказка робить відгадування легшим, але знижує кількість можливих балів.

Оцінка:

- **Бали нараховуються за правильне відгадування:**
    - **Максимальні бали:** за правильну відповідь без підказок.
    - **Зменшені бали:** за правильну відповідь після однієї або кількох підказок.
    - У разі неправильних відповідей або якщо команда не може відгадати об'єкт навіть після всіх підказок, бали не нараховуються.

Підсумок:

1. **Обговорення гри:**
    - Після завершення всіх раундів викладач проводить обговорення гри, в якому бере участь кожна команда. Аналізуються відповіді, розглядаються складнощі, з якими зіткнулися студенти, та способи, якими вони дійшли до правильних відповідей.
2. **Аналіз успішності команд:**
    - Викладач оцінює успішність команд не лише за кількістю набраних балів, але й за якістю обговорень, креативністю підходів та глибиною розуміння етнодизайну.
3. **Значення національного, фольк- та етнодизайну:**
    - Важливий елемент підсумкового обговорення – аналіз значення національного, фольк- та етнодизайну в сучасному українському мистецтві. Викладач підкреслює, як ці елементи можуть бути інтегровані в сучасний дизайн і чому вони є важливими для збереження та розвитку національної ідентичності.

Додаткові матеріали:

- Ілюстрації, фотографії та зразки матеріалів, які використовувалися в грі.
- Відео або документальні матеріали про український етнодизайн.
- Рекомендована література для поглибленого вивчення теми

Приклади питань

1. Як національна ідентичність впливає на вибір кольорів і форм у сучасному графічному дизайні?
2. Які кольорові палітри часто використовуються для вираження національної ідентичності?
3. Які форми або графічні елементи найбільше асоціюються з конкретними національними культурами?
4. Які культурні або історичні елементи часто інтегруються в сучасний графічний дизайн, щоб підкреслити національну ідентичність?
5. Які традиційні символи та орнаменти використовуються у графічному дизайні?
6. Як історичні події чи культурні ритуали впливають на графічні рішення?
7. Як національна ідентичність впливає на дизайн логотипів та айдентики брендів?
8. Які приклади успішного використання національних мотивів у брендовій айдентиці?
9. Як графічні дизайнери адаптують традиційні елементи для сучасного корпоративного середовища?
10. Яку роль відіграють національні традиції та ремесла в сучасному графічному дизайні?
11. Як традиційні ремесла, такі як вишивка або кераміка, впливають на графічні дизайни?
12. Які сучасні дизайнерські практики використовують техніки, що походять з народних традицій?
13. Які виклики і можливості виникають при інтеграції національних елементів у глобальний графічний контекст?
14. Які труднощі можуть виникнути при спробі зберегти національну ідентичність в умовах глобалізації?
15. Як графічні дизайнери знаходять баланс між місцевими традиціями та міжнародними стандартами?
16. Які методи використовуються для забезпечення автентичності національної ідентичності у графічних проектах?
17. Які методи дослідження культурних особливостей використовують графічні дизайнери?
18. Як забезпечується точність і повага до культурних елементів у процесі дизайну?
19. Які соціальні та культурні ефекти має використання національних символів у графічному дизайні?
20. Як використання національних символів впливає на сприйняття бренду чи проекту?
21. Які реакції можуть бути від місцевої та міжнародної аудиторії на графічні роботи з національними елементами?
22. Яким чином сучасні графічні дизайнери використовують цифрові технології для відображення національної ідентичності?
23. Які інноваційні технології допомагають в інтеграції національних елементів у цифровий дизайн?
24. Як розробка програмного забезпечення вплинула на можливості створення національно забарвлених графічних елементів?
25. Як національна ідентичність відображається у дизайні рекламних матеріалів та публікацій?
26. Які підходи використовуються для створення рекламних матеріалів, що включають національні елементи?
27. Як національна ідентичність впливає на сприйняття рекламних кампаній?
28. Які приклади успішних проектів, що включають національну ідентичність, можна відзначити в сучасному графічному дизайні?
29. Назвіть приклади графічних дизайнерів або агентств, які успішно інтегрували національні мотиви у свої роботи.
30. Які особливості цих проектів зробили їх успішними у передачі національної ідентичності?

Додаток Г.9

Сценарій ділової гри "Креативний музей"

Опис гри: Завдання полягає у створенні інтерактивної експозиції для уявного музею національної культури.

Мета гри: Розвинути у студентів навички концептуального проєктування, посилити здатність до створення інтерактивних елементів, а також сформувати глибше розуміння та зв’язок із культурною спадщиною України.

Підготовка до гри

1. **Створення команд:** Учасники поділяються на команди по 4-6 осіб. Кожна команда отримує свою ділянку експозиції для роботи, наприклад:
    - Зал «Історія українського мистецтва»
    - Зал «Народні ремесла та традиції»
    - Зал «Сучасний дизайн з етнічними мотивами»
2. **Обговорення ролей у командах:** Кожна команда визначає ролі серед учасників, наприклад:
    - Проєктувальник (координує концепцію залу)
    - Дизайнер інтерактивних елементів
    - Візуалізатор (створює візуальні матеріали та макети)
    - Презентатор (представляє результати)
3. **Матеріали та ресурси:** Кожній команді надаються матеріали: картки з описами українських культурних елементів, фото- та відеоматеріали, приклади інтерактивних елементів з музеїв, папір, олівці, кольоровий картон для макетів, доступ до проєктувального програмного забезпечення (за наявності).

Хід гри

1. Вступна частина (20 хвилин)
    - Ведучий розповідає про завдання гри, знайомить учасників з концепцією музею, акцентуючи увагу на важливості інтерактивності, яка повинна зробити експозицію захопливою для відвідувачів різних вікових груп.
    - Учасники дізнаються про важливість інтеграції українських культурних елементів у сучасні виставкові простори.
2. Дослідження та мозковий штурм (30 хвилин)
    - Кожна команда обговорює культурний елемент або період, який вони відображатимуть у своєму залі. Вони досліджують отримані ресурси, шукають ідеї для інтерактивних елементів, обговорюють стиль оформлення.
    - Питання, які мають обговорити команди:
        - Який основний елемент української культури буде представлено?
        - Які інтерактивні елементи можна додати (VR-тури, сенсорні панелі, ігрові зони)?
        - Як зал відображатиме сучасні потреби та інтереси молоді?
3. Концептуальне проєктування (40 хвилин)
    - Команди розробляють макет залу, визначають розташування інтерактивних елементів, зони для відвідувачів, створюють концепцію дизайну.
    - Кожен учасник надає свій вклад у розробку концепції, після чого команда узгоджує ідеї та створює перший ескіз експозиції.
4. Оформлення та візуалізація (40 хвилин)
    - Команди працюють над макетами залів та інтерактивних зон. Вони створюють візуалізації або фізичні макети, додають опис культурних елементів.
    - Учасники також готують коротку презентацію, яка включатиме обґрунтування вибору культурного елементу, концепцію інтерактивності та очікуваний вплив на відвідувачів.
5. Презентація проєктів (30 хвилин)

- Кожна команда представляє свій проєкт перед іншими командами та ведучим. Презентація триває 5-7 хвилин. Учасники демонструють макети, розповідають про інтерактивні елементи та національні символи, які вони використовували.

6. Обговорення та зворотній зв'язок (20 хвилин)
   - Ведучий разом з учасниками обговорює представлені проєкти, відзначає оригінальність та відповідність поставленим завданням.
   - Команди обговорюють, що можна було б покращити, як забезпечити максимальну інтерактивність, та обмінюються ідеями для майбутніх подібних проєктів.

Очікувані результати

- **Розвиток креативності та командної роботи:** Учасники зможуть вільно втілювати творчі ідеї, працюючи в групах.
- **Підвищення знань про національну культуру:** Поглиблення знань про українську культуру та її елементи.
- **Розвиток професійних навичок:** Зміцнення навичок концептуального проєктування, використання інтерактивних рішень у дизайні.

Критерії оцінювання проєктів

1. Оригінальність концепції – 1 бал.
2. Відповідність національно-культурній темі – 2 бали.
3. Інтерактивність та залучення відвідувачів – 1 бал.
4. Візуальне оформлення – 0,5 балів.
5. Презентація та пояснення ідей – 0,5 балів.

Додаток Г.10

Сценарій ділової гри "Дизайн-квест: Українські символи в сучасному дизайні"

Опис гри: Учасники гри виконують серію креативних та інтелектуальних завдань, спрямованих на поглиблення знань про українські символи, митців та культуру. Гра складається з кількох етапів, що включають розгадування ребусів, кросвордів і сканвордів. У кінці кожен елемент допоможе командам скласти фінальний концепт українського дизайну, який відображає національну ідентичність у сучасному форматі.

Мета гри: Розвинути навички командної роботи, креативного мислення та взаємодії з національною культурною спадщиною в контексті сучасного дизайну.

Підготовка до гри

1. **Створення команд:** Учасники поділяються на команди по 3-5 осіб.
2. **Підготовка додаткових ресурсів:** Кожна команда отримує необхідні інструменти – аркуші з завданнями, ручки, а також дозволено використання ПК, смартфонів та планшетів для пошуку додаткової інформації.

Хід гри

1. Вступна частина (15 хвилин)
   - Ведучий ознайомлює учасників із правилами гри та оголошує, що на кожному етапі команда отримуватиме підказки та елементи для фінального завдання.
   - Головна мета — розгадати всі завдання, щоб зібрати елементи фінальної концепції сучасного дизайну з українськими символами.
2. Перший етап: Ребус "Відомі українські митці" (15 хвилин)
   - Команди отримують ребуси, які вказують на прізвища відомих українських митців.
   - Після того як команда вгадує митця, вони отримують частину інформації про стиль цього митця і підказку для наступного завдання.

Підказка до фінального завдання: Ім’я митця та інформація про його стиль, які можна використовувати для створення сучасного дизайну з національними елементами.

3. Другий етап: Кросворд "Знання української культури" (20 хвилин)

- Кожна команда отримує кросворд, що містить питання на знання української культури.
- Завдання вимагає від учасників широких знань про українські традиції та мистецтво.

Підказка до фінального завдання: Завершивши кросворд, команда отримує доступ до візуальних елементів, які можуть використовувати в концепті дизайну.

4. Третій етап: Сканворд "Українські символи та орнаменти" (20 хвилин)
   - Команди працюють над сканвордом, що містить слова, пов’язані з українськими орнаментами та символами.
   - Кожна відгадана відповідь додає новий елемент для фінального дизайну.

Підказка до фінального завдання: Доступ до описів національних орнаментів і символів, які можна використовувати у фінальному проєкті.

5. Фінальне завдання: Створення сучасного дизайну з українськими мотивами (30 хвилин)
   - Після розгадування всіх завдань команди отримують доступ до шаблону для створення свого дизайну. Завдання — об'єднати всі зібрані елементи (відомості про митців, стилі, орнаменти) та створити сучасний концепт українського дизайну (наприклад, ескіз логотипа, афіші, обкладинки альбому або постеру).
   - Команди розробляють концепцію, обирають основні елементи для інтеграції українських символів та підготовлюють коротку презентацію.

6. Презентація концептів та обговорення (20 хвилин)
   - Кожна команда представляє свій дизайн перед журі або іншими командами, розповідаючи, як вони поєднали національні елементи із сучасним дизайном.
   - Ведучий та учасники обговорюють кожен проєкт, відзначають найбільш вдалі ідеї та елементи.

Очікувані результати

- **Збагачення знань про українську культуру:** Підвищення обізнаності про національні символи, митців та українські орнаменти.
- **Розвиток креативності та навичок роботи в команді:** Навчання концептуального підходу до дизайну через поєднання українських традиційних елементів у сучасних проєктах.
- **Формування національно-патріотичної компетентності:** Розуміння значення національних елементів у творчій роботі та професійній діяльності.

Критерії оцінювання

1. **Інтеграція національних елементів** – 2 бали.
2. **Оригінальність концепції** – 2 бали.
3. **Візуальна привабливість та естетика** – 0,5 бала.
4. **Командна робота та спільна презентація** – 0,5 бала

Методичні картки для проведення гри-квесту

1. Марія Приймаченко

Підказка: Видатна українська художниця, відома своїми яскравими і фантастичними петриківськими розписами, що відображають народні мотиви і казкові сюжети у стилі наївного мистецтва.

2. Катерина Білокур

Підказка: Талановита українська живописиця, чиї натюрморти та зображення квітів відрізняються глибиною кольорів і детальною технікою.

3. Олександр Нарбут

Підказка: Видатний український графік і дизайнер, який здійснив революційний вплив на українське книжкове мистецтво і розробив унікальний стиль графічного дизайну.

4. Володимир Кричевський

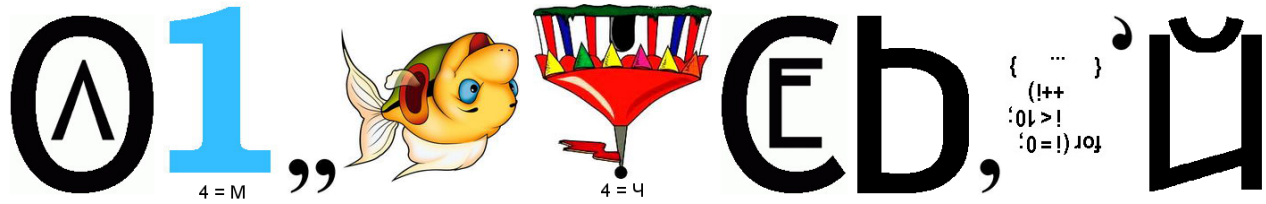

Підказка: Знаковий український художник і дизайнер, відомий своїм внеском у розвиток модерного стилю в українському мистецтві і дизайні, а також створенням іконографічних та декоративних творів

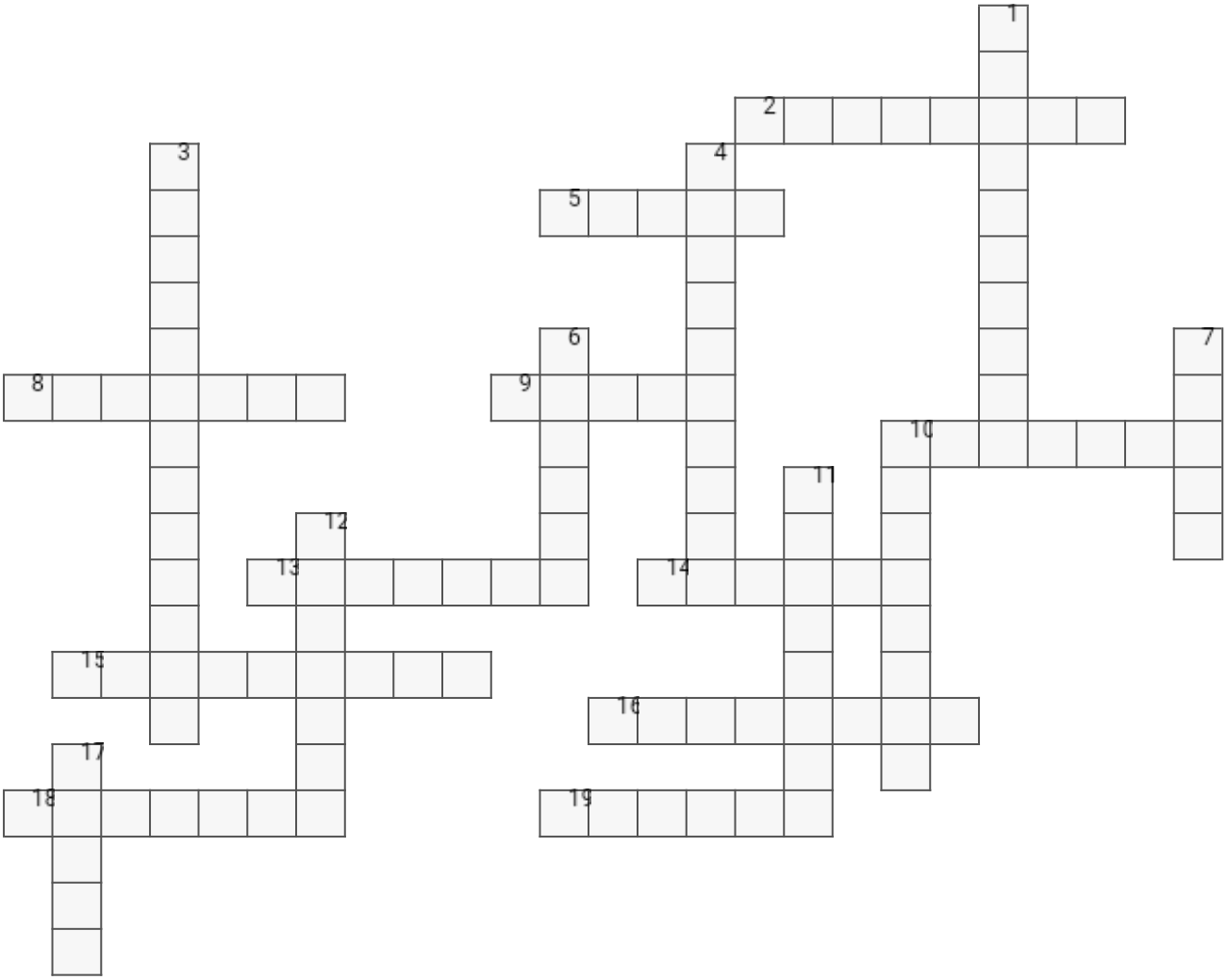

По горизонталі

2. Сукупність матеріальних і духовних цінностей суспільства.
5. Прикраси, що використовуються для оформлення простору.
8. Процес створення тканини з ниток.
9. Маленькі намистини, які використовуються в рукоділлі.
10. Вид образотворчого мистецтва, що включає малюнок.
13. Матеріал, що використовується для плетіння.
14. Традиційний одяг, що відображає культурні особливості.
15. Техніка вирізання з паперу для створення візерунків.
16. Звичаї та обряди, що передаються в культурі.
18. Традиційний український вид декоративного мистецтва.
19. Традиційна українська іграшка, часто ручної роботи.

Вертикально

1. Об'ємне мистецтво, що створює тривимірні форми.
3. Відображення історичних і культурних цінностей у мистецтві.
4. Мистецтво виготовлення виробів з глини.
6. Техніка обробки дерева для створення візерунків.
7. Ручна робота, що включає виготовлення унікальних виробів.
10. Стан, коли елементи мистецтва поєднуються в єдине ціле.
11. Наука про красу та художні цінності.
12. Техніка створення зображень з маленьких шматочків.
17. Тканий виріб, що використовується для прикраси підлоги.

Відповіді

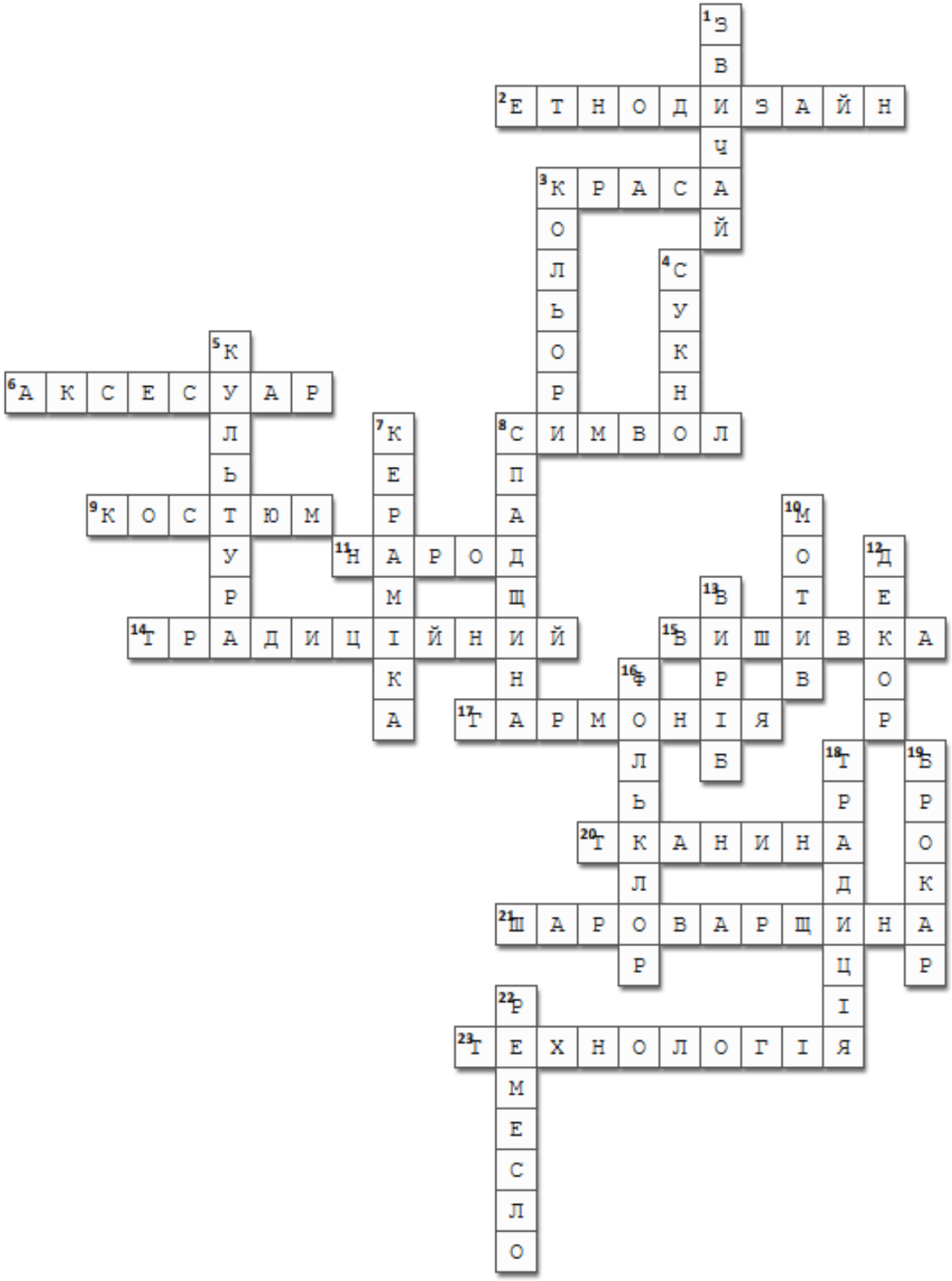
1 З
В
2 Е Т Н О Д И З А Й Н
Ч
3 К Р А С А
О Й
Л 4 С
Ь У
О К
Р Н
5 К
6 А К С Е С У А Р
Л 7 К 8 С И М В О Л
Ь Е П
9 К О С Т Ю М Р А 10 М
У 11 Н А Р О Д О 12 Д
Р М Щ Т Е
13 В
14 Т Р А Д И Ц І Й Н И Й 15 В И Ш И В К А
К Н 16 Ф Р В О
А 17 Г А Р М О Н І Я Р
Л Б 18 Т 19 Б
Ь Р Р
20 Т К А Н И Н А О
Л Д К
21 Ш А Р О В А Р Щ И Н А
Р Ц Р
І
22 Р
23 Т Е Х Н О Л О Г І Я
М
Е
С
Л
О

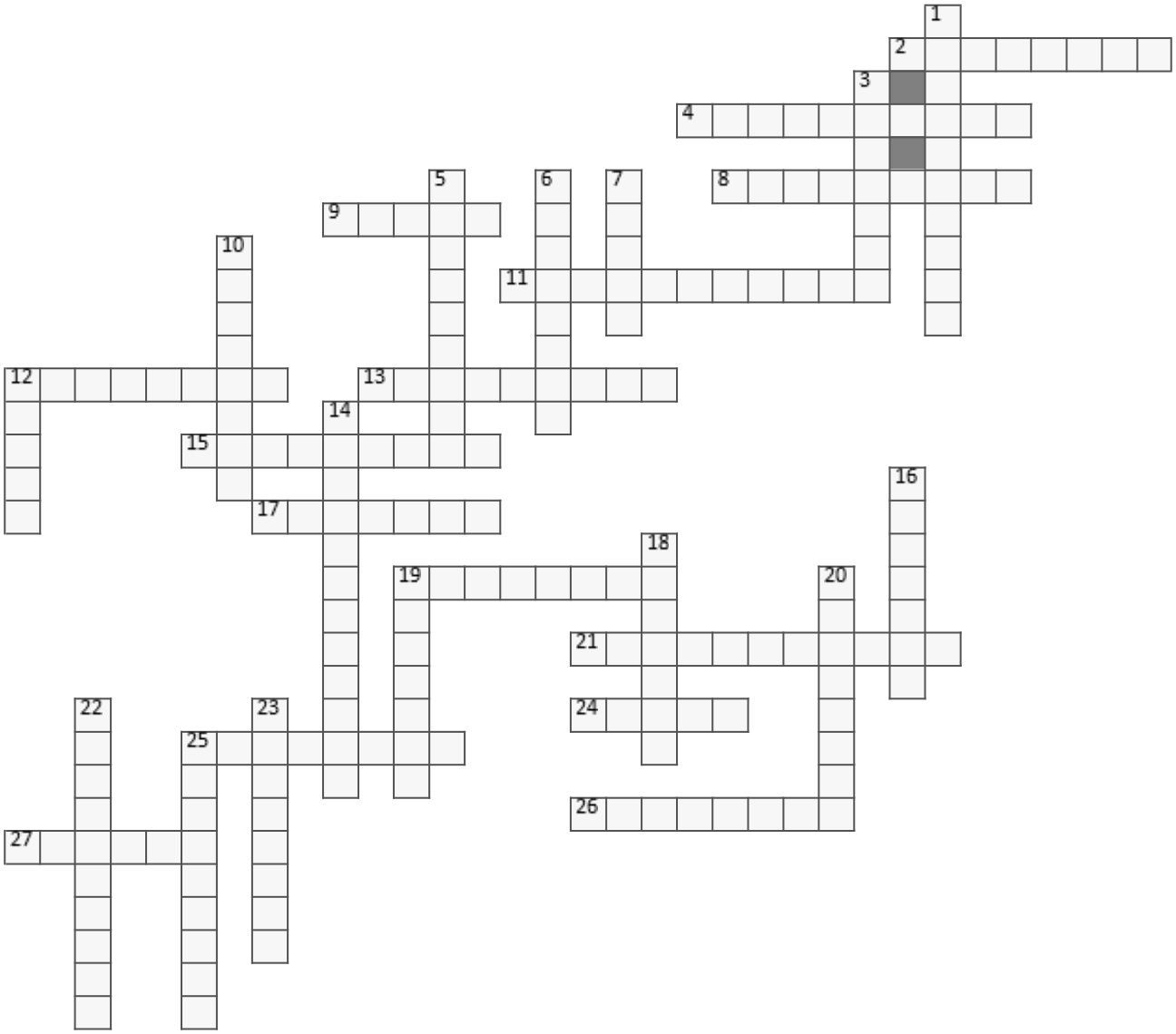

По горизонталі

2. Сукупність звичаїв, традицій та мистецтв
4. Сучасний підхід до використання народних мотивів
8. Стиль, що базується на традиціях
9. Основна ідея або візерунок в дизайні
11. Культура, пов'язана з традиційним одягом
12. Народні традиції та звичаї
13. Джерело ідей для творчості
15. Графічний малюнок на тканині
17. Традиційні елементи, що залишаються актуальними
19. Сукупність соціальних звичаїв та традицій
21. Спроба нових ідей у дизайні
24. Популярна тенденція в моді
25. Поверхня матеріалу, що впливає на сприйняття
26. Передача культурних звичаїв з покоління в покоління
27. Традиційна українська тканина з візерунками

Вертикально

1. Актуальні тенденції в дизайні
3. Техніка прикрашання тканини нитками
5. Творча діяльність, що виражає емоції
6. Фахівець, що займається створенням елементів дизайну
7. Прикраси, що використовуються в дизайні
10. Стан, коли елементи дизайну поєднуються
12. Конструктивний елемент предмета
14. Здатність генерувати нові ідеї
16. Матеріал, з якого виготовляють одяг
18. Фахівець у певному ремеслі
19. Візуальні елементи, що впливають на сприйняття
20. Баланс у композиції дизайну
22. Методи виготовлення виробів
23. Додатковий елемент, що доповнює образ
25. Процес створення нових ідей

Відповіді

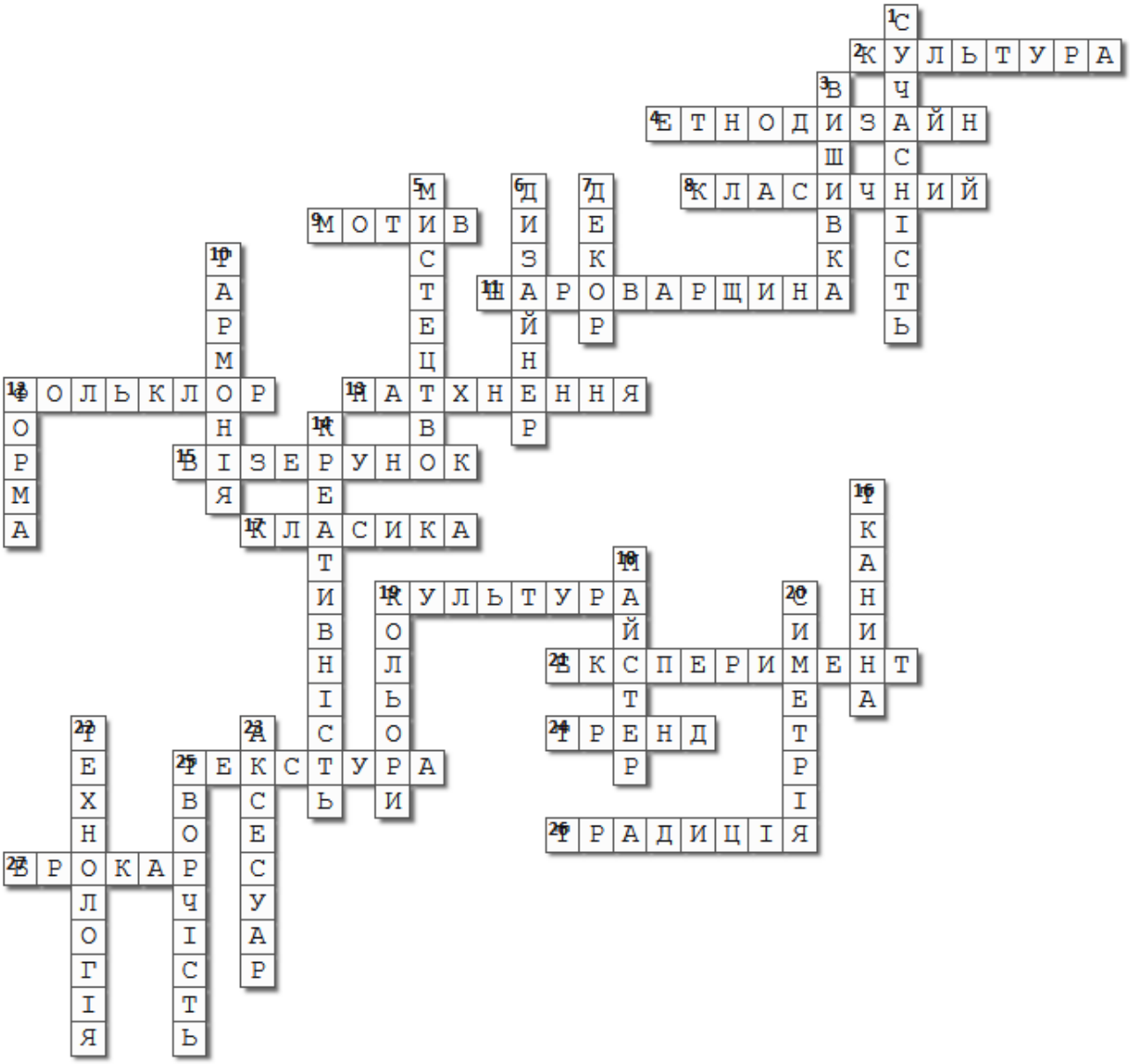
1 С
2 К У Л Ь Т У Р А
3 В Ч
4 Е Т Н О Д И З А Й Н
Ш С
8 К Л А С И Ч Н И Й
В І
К С
Т Ь
5 М
9 М О Т И В
С
Т
Е
Ц
6 Д
И
З
7 Д
Е
К
11 Ш А Р О В А Р Щ И Н А
Й
Р
Н
10 Г
А
Р
М
12 Ф О Л Ь К Л О Р
О Н
Р
М
А
13 Н А Т Х Н Е Н Н Я
В
Р
14 К
15 В І З Е Р У Н О К
Я Е
16 І
К
А
Н
И
17 К Л А С И К А
Т
И
В
Н
І
С
18 М
Й
Т
Е
Р
19 К У Л Ь Т У Р А
О
Л
Ь
О
Ь
20 С
И
Е
Т
Р
І
21 Е К С П Е Р И М Е Н Т
А
22 Т
Е
Х
Н
О
Г
І
Я
23 А
24 Т Р Е Н Д
Р
25 Т Е К С Т У Р А
В
О
Р
Ч
І
С
Т
Ь
С
Е
С
У
А
Р
26 Т Р А Д И Ц І Я
27 В Р О К А
Л

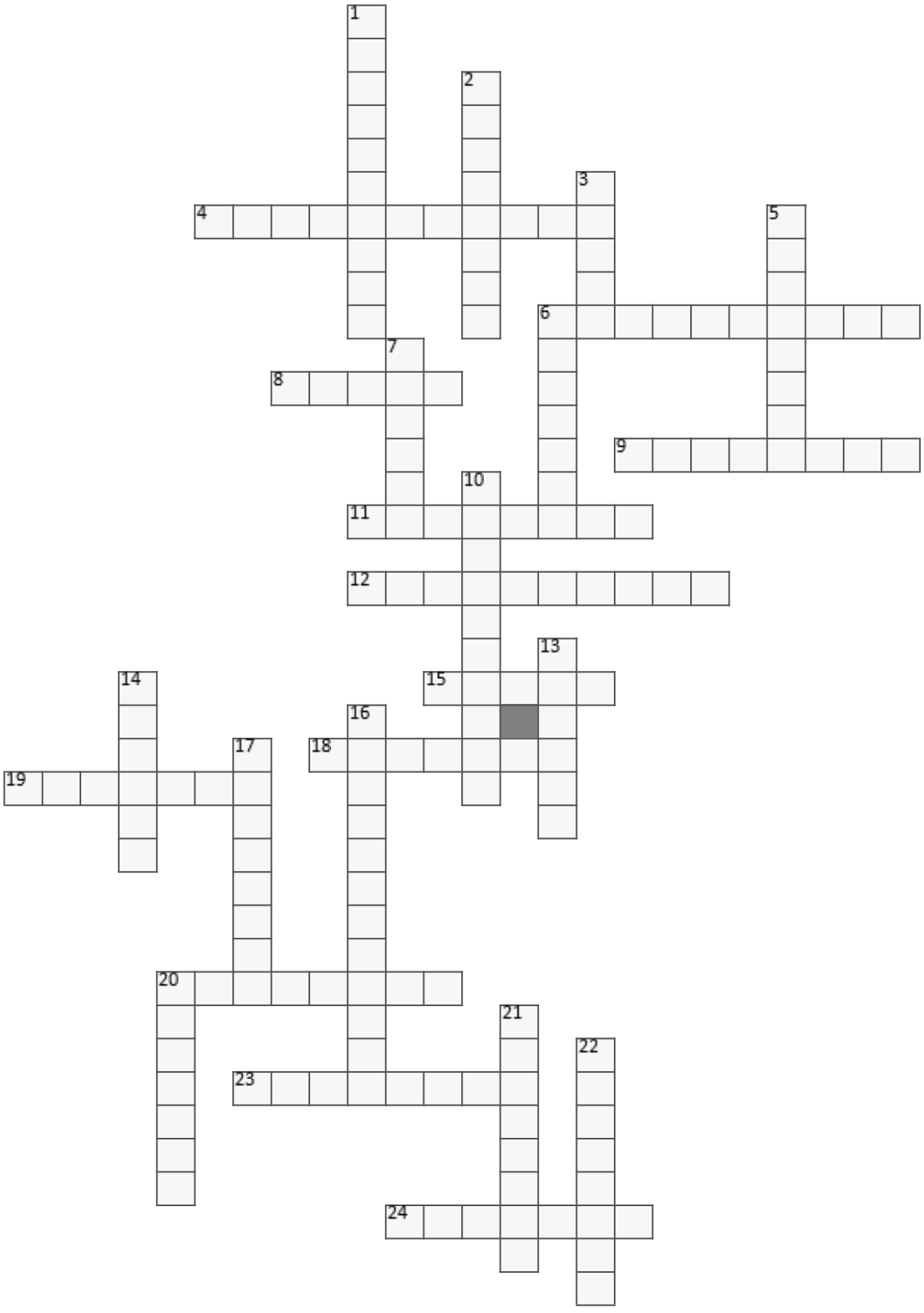
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24

По горизонталі

4. Мистецтво проектування будівель.
6. Мистецтво красивого письма.
8. Прикраси для покращення вигляду.
9. Матеріал, виготовлений з ниток.
11. Вивчення краси в мистецтві.
12. Методи виготовлення та обробки.
15. Основна ідея або тема в мистецтві.
18. Візуальне мистецтво, що використовує зображення.
19. Традиційна ручна праця.
20. Ремесло виготовлення глиняних виробів.
23. Система цінностей та звичаїв суспільства.
24. Матеріал, виготовлений з волокон.

Вертикально

1. Творіння з матеріалів, що має об'єм.
2. Баланс і пропорції в дизайні.
3. Об'єкт, що закриває обличчя, часто в ритуалах.
5. Декоративний візерунок на предметах.
6. Візуальні елементи, що впливають на сприйняття.
7. Символічний простір у культурі.
10. Інструменти для створення та виробництва.
13. Створення естетичних рішень для предметів.
14. Стиль, що відображає сучасність.
16. Здатність генерувати нові ідеї.
17. Традиційні усні історії та пісні.
20. Твори, що вважаються зразковими.
21. Культурні надбання минулого.
22. Стан рівноваги в мистецтві.

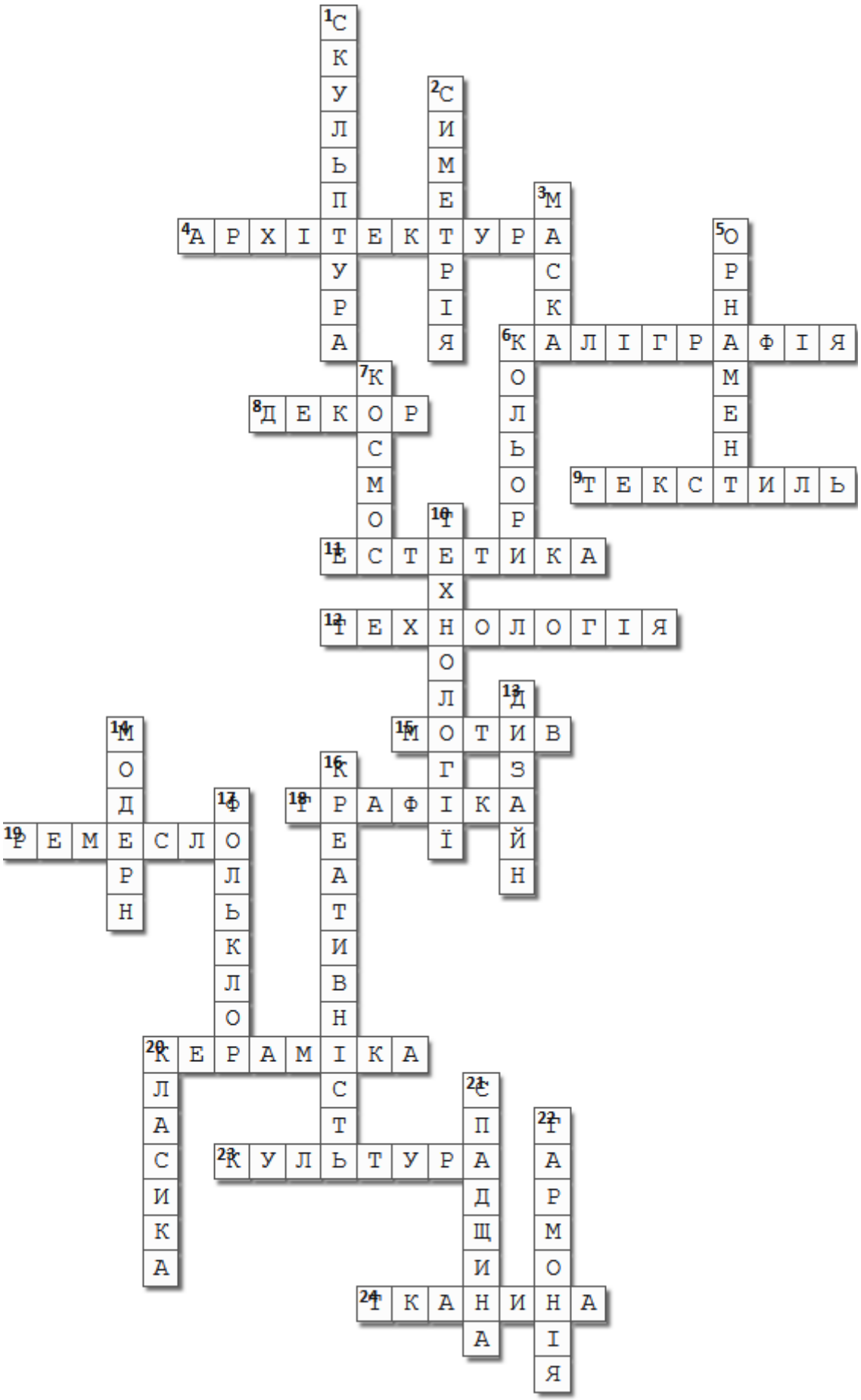
1 С К У Л Ь П Т У Р А
2 С И М Е Т Р І Я
3 М А С К А
4 А Р Х І Т Е К Т У Р А
5 О Р Н А М Е Н Т
6 К А Л І Г Р А Ф І Я
7 К О С М О Р
8 Д Е К О Р
9 Т Е К С Т И Л Ь
10 Т
11 Е С Т Е Т И К А
12 Т Е Х Н О Л О Г І Я
13 Д И З А Й Н
14 М О Д Е Р Н
15 М О Т И В А Ц І Я
16 К Р Е А Т И В Н І С Т Ь
17 Ф О Л Ь К Л О Р
18 Г Р А Ф І К А
19 Р Е М Е С Л О
20 К Е Р А М І К А
21 С П А Д Щ И Н А
22 Т А Р М О І Я
23 К У Л Ь Т У Р А
24 Т К А Н И Н А

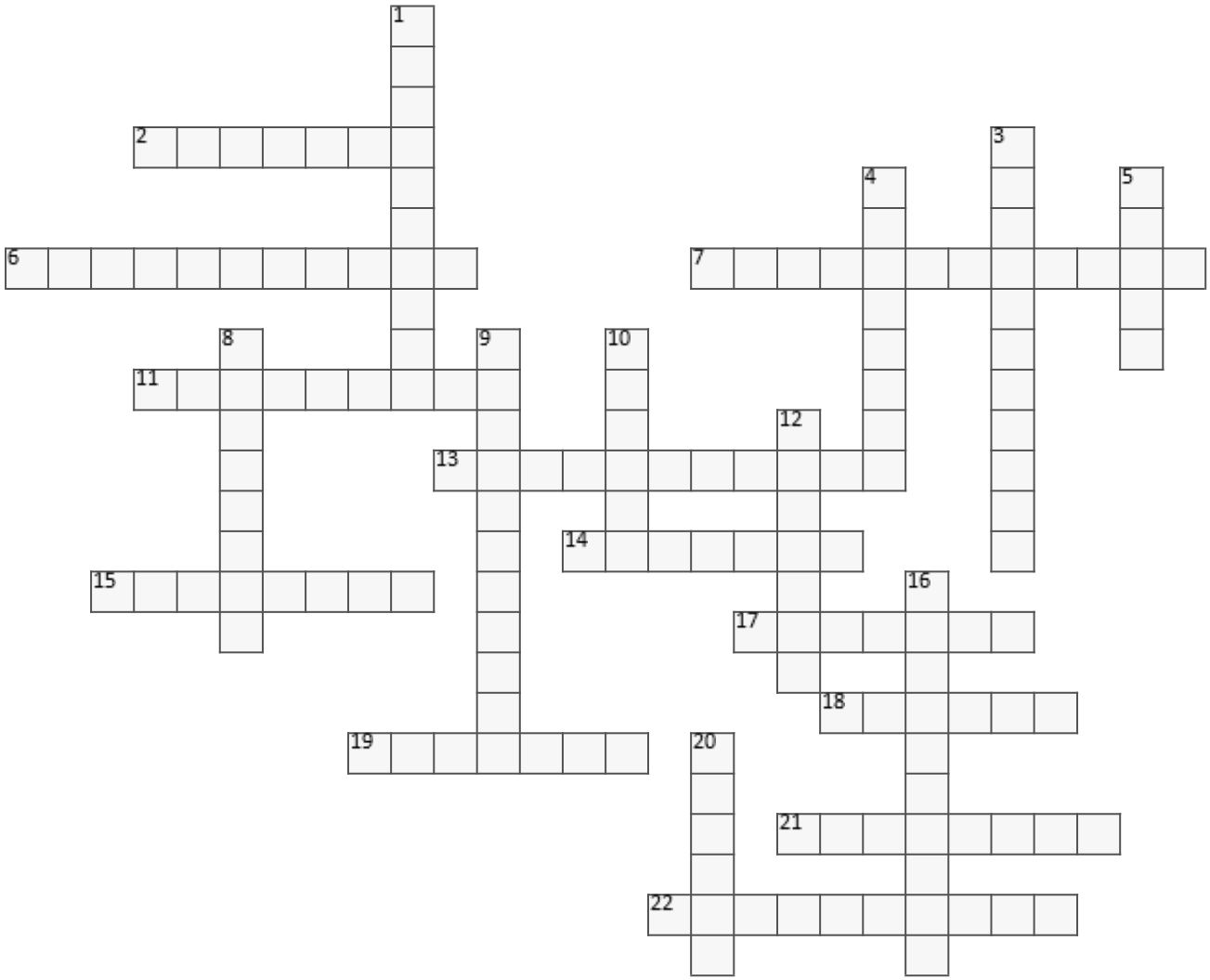

По горизонталі

2. Види ручної роботи, що передаються з покоління в покоління і використовують специфічні техніки та матеріали

6. художня стилістика, для якої характерні спрощені, зазвичай пласкі, форми, локальні, чисті кольори, відсутність повітряної перспективи та інших ознак академізму; тенденція в мистецтві, яка виникла наприкінці 19-го — початку 20-го століття, основною ознакою якої є свідоме, навмисне спрощення художніх засобів, звертання до різноманітних форм примітивного мистецтва

7. сукупність культурних, історичних, соціальних і символічних ознак, які визначають національну приналежність та відмінності

11. вирізані з паперу або тканини декоративні елементи, які часто використовуються для прикрашання вікон або стін.

Вертикально

1. використання елементів традиційних культур та народних ремесел у сучасному дизайні для підкреслення національної ідентичності

3. система символів і знаків, що використовуються для вираження культурних або релігійних ідей

4. Фізичний об'єкт, що має культурне значення і є частиною матеріальної спадщини певної громади або нації.

5. окремий елемент або візерунок, який може бути частиною більшого орнаменту або композиції

8. Науковець, що досліджує традиційні культури і практики, включаючи мистецтво і ремесла, з метою збереження культурної спадщини

9. Термін, який часто використовують для опису поверхневого або стереотипного

По горизонталі

13. Дослідник і збирач народної творчості, який вивчає і документує традиційні елементи культури, включаючи орнаменти і декоративні мотиви.
14. загальний образ або мотив, що повторюється в різних культурах і має універсальне значення
15. виготовлення та декорування глиняних предметів, що часто містять етнічні мотиви
17. процес виготовлення тканин, що включає використання традиційних технік та орнаментів
18. Об'ємні елементи на поверхні, що створюють текстуру і візуальну глибину в дизайні
19. традиційні українські ляльки, виготовлені з тканини, соломи та інших природних матеріалів, часто використовуються в ритуалах і як обереги.
21. декоративний елемент або візерунок, який повторюється і використовується для прикрашання предметів
22. традиційний український декоративний живопис, що використовує яскраві кольори та рослинні мотиви

Вертикально

використання українських національних символів і мотивів в сучасному дизайні та культурі, часто без глибокого розуміння їхнього історичного і культурного значення. Це може включати комерціалізацію національних мотивів без належного врахування їхньої автентичності.
10. Термін, що походить від українського народного мистецтва і позначає специфічний стиль або техніку декорування, часто використовувану для створення декоративних елементів у текстилі або кераміці
12. мистецтво нанесення візерунків на тканину нитками, що часто має культурне чи символічне значення.
16. Процес спрощення або узагальнення форм і мотивів для досягнення декоративного ефекту.
20. традиційний український театральний жанр, що включає лялькові вистави на релігійні та побутові теми.

Відповіді

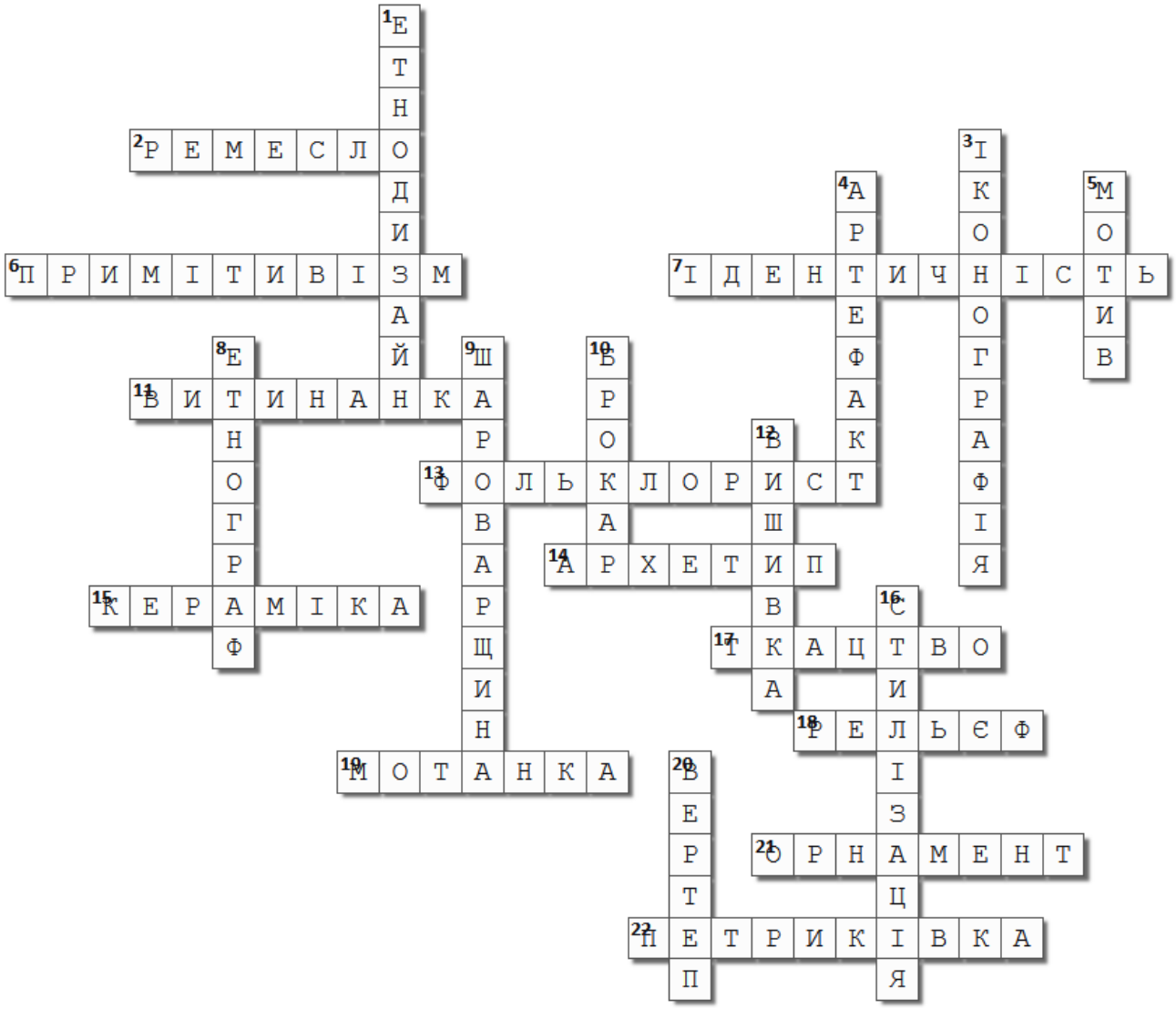
1 Е Т Н О Д И З А Й Н
2 Р Е М Е С Л О
3 І К О Н О Г Р А Ф І Я
4 А Р Т Е Ф А К Т
5 М О Т И В
6 П Р И М І Т И В І З М
7 І Д Е Н Т И Ч Н І С Т Ь
8 Е Т Н О Г Р А Ф
9 Ш А Р О В А Р Щ И Н А
10 Б Р О К А Р
11 В И Т И Н А Н К А
12 В И Ш И В К А
13 Ф О Л Ь К Л О Р И С Т
14 А Р Х Е Т И П
15 К Е Р А М І К А
16 С Т И Л І З А Ц І Я
17 Т К А Ц Т В О
18 Р Е Л Ь Є Ф
19 М О Т А Н К А
20 В Е Р Т Е П
21 О Р Н А М Е Н Т
22 П Е Т Р И К І В К А

Додаток Д.
Форми контролю

Додаток Д.1

Екзаменаційне завдання (практична частина) з дисципліни «Проектування»

Методи контролю: метод проєктів.
Обладнання та матеріали: папір А4, олівці, комп'ютер з встановленим векторним графічним редактором.
Вимоги до оформлення звіту: Звіт у форматі *.pdf завантажити у відповідне завдання курсу у СЕЗН ЗНУ, формат підпису Прізвище_Група_№лаб.pdf. Звіт повинен містити пошукові ескізи та деталізацію етапів опрацювання іконсету. Також завантажити файл у вихідному форматі векторного редактору (*.ai, *.cdr, *.svg, *.dxf, або ін.).
Завдання: Здійснити розробку проєкту настільної гри з використанням розроблених ілюстрації з лабораторної роботи №19.

Приклади опрацювання:

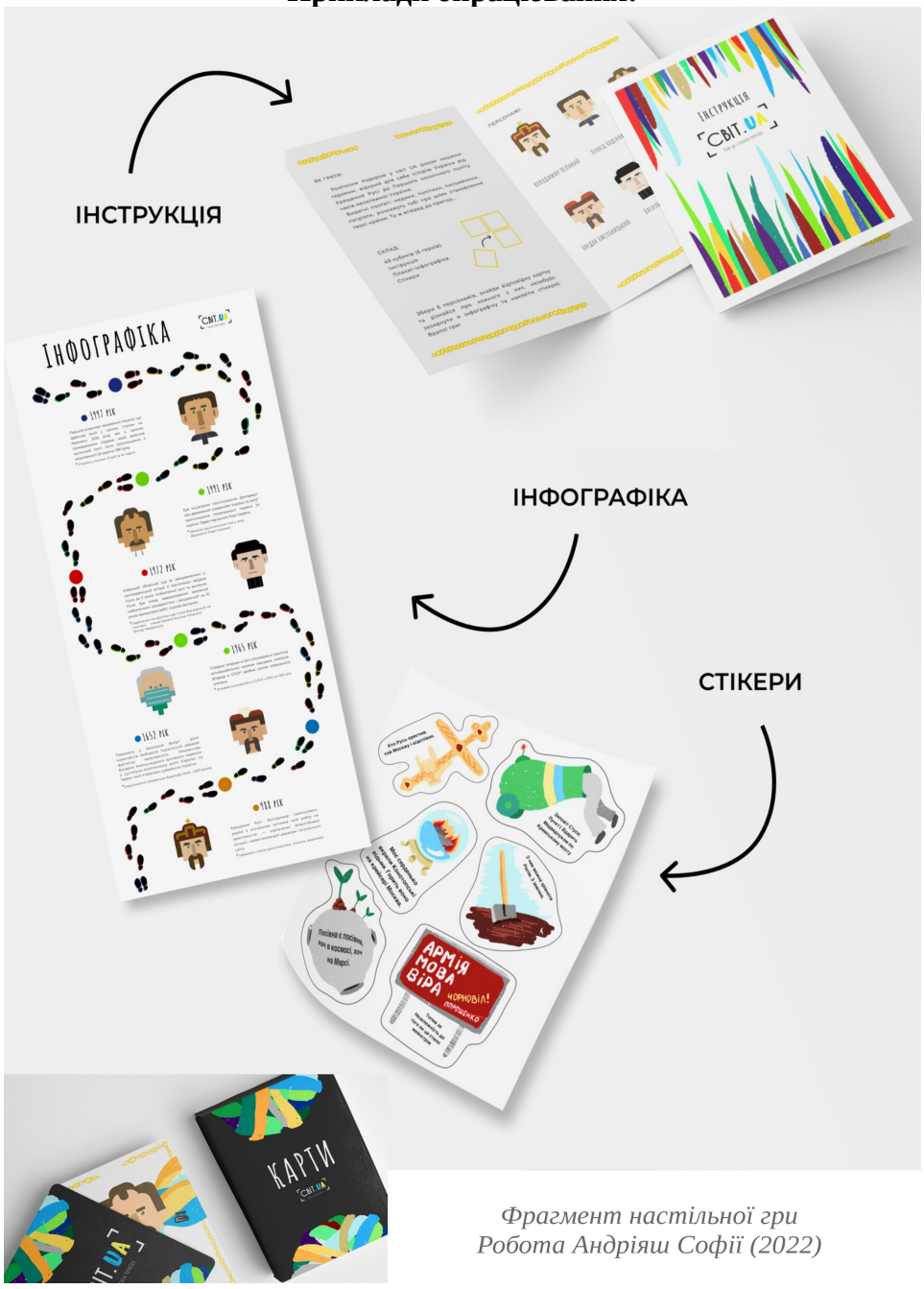

Фрагмент настільної гри
Робота Андріяш Софії (2022)

Додаток Д.2

Екзаменаційне завдання (тестові питання) з дисципліни «Історія мистецтв»

Вставте пропущене слово: Сергій Васильківський увійшов як [ ] в історію українського живопису

- художник-пейзажист
- портретист
- майстер побутового жанру
- майстер міфологічного жанру

Найвищого розвитку класицизм в архітектурі України досягнув:

Виберіть одну відповідь:

- a. у XVII ст.
- b. на початку XVIII ст.
- c. у кінці XVIII ст.
- d. на початку XIX ст.

Гуманістичні та національно-визвольні ідеї в українському іконописі XVII ст. найвиразніше виявилися в сюжеті:

Виберіть одну відповідь:

- a. «Страшний Суд»
- b. «Страсті Христові»
- c. «Покров Богородиці»
- d. «Різдво Богородиці»

Назвіть твір, що став центральним в історії українського живопису XIX століття:

Виберіть одну відповідь:

- a. «Покрова Богородиці з портретом Богдана Хмельницького»
- b. народна картина «Козак Мамай»
- c. «Катерина» Тараса Шевченка
- d. «Мойсей» Миколи Устияновича

Ікони «Покров Пресвятої Богородиці» найпоширенішими були у період:

Виберіть одну відповідь:

- a. Рококо
- b. Бароко
- c. Ренесансу
- d. Середньовіччя

Творчість Йова Кондзелевича представляє зразок зрілого стилю:

Виберіть одну відповідь:

- a. неорококо
- b. ренесансу
- c. бароко
- d. рококо

Найголовнішою працею Шевченка-художника періоду заслання стала:

Виберіть одну відповідь:

- a. акварель «Пожежа в степу»
- b. «Катерина»
- c. сепія «Діти-байгуші»
- d. серія «Притча про Блудного сина»

Додаток Д.3

Екзаменаційне завдання (тестові питання) з дисципліни «Історія дизайну»

Яке головне завдання поставили перед собою українські футуристи у своїй творчості?

Виберіть одну відповідь:

- a. Усунути бар'єри між мистецтвами і жанрами
- b. Розробити нові техніки фотографій
- c. Розвивати театральне мистецтво
- d. Створити новий стиль живопису

Дяченко за спробу культивувати українську архітектуру був підданий [ ] з боку радянської влади.

- переслідуванню
- нагородженню
- ігноруванню
- реабілітації

Декоративна брама в українському стилю,"арх. Дяченка.

Хто із зазначених художників працював над стилістикою макету журналу «Нова генерація»?

Виберіть одну відповідь:

- a. М. Бажан, Д. Бузько
- b. В. Меллер, А. Петрицький
- c. Л. Скрипник, О. Полторацький
- d. В.Татлін, М. Семенко

Формування середовищного дизайну в Україні в 1920-х рр. підпорядковувалося безнаціональному [ ] нахилу, безпечному з огляду на заборон елементи української національної архі

- модерністському
- **конструктивістському**
- бароковому
- романському

Чому промисловий дизайн у 1920-х роках не розвинувся в Україні?

Виберіть одну відповідь:

- a. Через заборони метрополії
- b. Через повне відновлення промисловості після воєн
- c. Через брак фінансування
- d. Через демонстрацію архітекторів

Додаток Е.
Приклади проєктів студентів за результатами сформованості національно-патріотичної компетентності

Проєкт No 1. «Етнодизайн у сучасному журналі»

Тема проєкту: Створення цифрового журналу, присвяченого українському народному мистецтву та культурі.

Актуальність теми: Важливість національної ідентичності, культурних цінностей і спадщини зростає в сучасному суспільстві, особливо в умовах глобалізації. Українське народне мистецтво, включаючи вишивку, гончарство, писанкарство, є багатим джерелом натхнення для дизайнерів. Проте, використання цих елементів у сучасних графічних і цифрових проектах є недостатньо поширеним. Цей проєкт спрямований на збереження та популяризацію етнонаціональних аспектів через сучасні засоби масової інформації, зокрема цифрові журнали.

Мета проєкту: Розробити концепцію та створити інтерактивний цифровий журнал, що поєднує українське народне мистецтво з сучасними технологіями та графічним дизайном.

Завдання проєкту:

- Дослідити елементи українського народного мистецтва (вишивка, писанкарство, гончарство, різьблення по дереву) та можливості їх адаптації у сучасний дизайн.
- Розробити концепцію цифрового журналу з інтерактивними елементами, що дозволяють користувачам взаємодіяти з матеріалами.
- Створити макети сторінок журналу, використовуючи елементи українського етнодизайну, та розробити інтерактивні функції (анімовані графіки, інтерактивні зображення).
- Реалізувати проєкт, презентуючи перший випуск журналу з наголосом на етнонаціональні аспекти.

Опис проєкту: Проєкт орієнтований на здобувачів освіти в галузі дизайну (графічний дизайн, мультимедійні технології), які навчаються на 2-4 курсах. Він включає дослідження культурної спадщини, сучасні підходи до графічного дизайну та створення інтерактивного контенту. Кінцевим продуктом стане цифровий журнал, який поєднує візуальні образи української народної культури з сучасними графічними техніками.

Етапи творчого проєкту:

1. **Підготовчий етап:**
   - Формування проєктної групи.
   - Розробка плану роботи та визначення основних етапів виконання проєкту.
   - Вибір та збір матеріалів про українське народне мистецтво.
2. **Етап планування (конструкторський етап):**
   - Дослідження існуючих джерел інформації з народного мистецтва та етнодизайну.
   - Визначення техніки виконання цифрового журналу (макетування, інтерактивні елементи).
   - Розробка макетів сторінок та технологічної карти виконання проєкту.
   - Визначення форми демонстрації (цифрова презентація).
3. **Технологічний етап:**
   - Виконання всіх етапів проєктування (створення макетів, інтерактивного контенту, верстка).
   - Дотримання техніки безпеки при роботі з комп'ютерними програмами (Photoshop, Illustrator, InDesign).
4. **Заключний етап:**
   - Оформлення та завершення проєкту.
   - Підготовка до презентації (цифровий журнал, інтерактивна демонстрація).
   - Презентація результатів та колективне обговорення.

ОФОРМЛЕННЯ ПРОЄКТУ (структура проєктної документації):

1. Назва проєкту.
2. Тип проєкту.
3. Керівник проєкту.
4. Виконавці проєкту.
5. Проблема.
6. Мета.
7. Очікуваний результат (для дослідження).
8. Завдання проєкту.
9. Хід роботи.
10. Висновки.
11. Використані джерела інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТУ:

1. Актуальність – 1 бал.
2. Оформлення відповідно до вимог – 0,5 балів.
3. Достовірність – 1 бал.
4. Науковість – 1 бал.
5. Представлення – 0,5 балів.
6. Презентація (цифровий журнал, інтерактивний контент) – 0,5 балів.
7. Обговорення – 0,5 балів.

Проєкт No 2. «Настільна гра з національними мотивами»

Тема проєкту: Створення настільної гри, яка інтегрує українські національні символи, історичні події та культурні традиції.

Актуальність теми: Настільні ігри є популярним інструментом для інтерактивного навчання, розвитку мислення та спілкування. Впровадження національно-культурних елементів у гру може сприяти вихованню патріотизму, збагаченню знань про українську культуру та розвиток креативного мислення. Гра може використовуватися не тільки для розваги, але й для освітніх цілей у школах та на уроках дизайну, де студентам пропонується інтегрувати етнічні мотиви у творчий процес.

Мета проєкту: Розробити інтерактивну настільну гру з національними мотивами, яка поєднувала б елементи української культури, історії та традицій з сучасним дизайном.

Завдання проєкту:

- Дослідити історичні та культурні аспекти, які можна використовувати в настільній грі (народні символи, легенди, етнічні мотиви).
- Розробити дизайн гри, включаючи фішки, ігрові карти, поле та інші компоненти, що відображатимуть національні елементи.
- Створити прототип гри з використанням сучасних графічних програм (Photoshop, Illustrator).
- Провести тестування гри на групі студентів, проаналізувати зворотний зв'язок і внести корективи.
- Презентувати проєкт як частину освітнього процесу з формування національно-патріотичної компетентності.

Опис проєкту: Проєкт спрямований на студентів спеціальності «Графічний дизайн» 2-4 курсів. Його мета — створити навчально-розважальний продукт, що поєднує традиційні елементи української культури з сучасними підходами до дизайну та геймплею. Гра повинна бути цікавою для різних вікових груп, а також мати освітній компонент, який допоможе популяризувати українську культуру серед молоді.

Етапи творчого проєкту:

1. **Підготовчий етап:**
    - Формування проєктної групи.
    - Аналіз настільних ігор з етнічними мотивами, дослідження українських символів та культурних елементів.
    - Визначення ключових елементів гри (карти, персонажі, ігрове поле, фішки).
2. **Етап планування:**
    - Розробка концепції гри (правила гри, сюжетна лінія, основні дії).
    - Вибір стилю та дизайну, відповідно до етнічних мотивів.
    - Розробка макетів гри (ігрові карти, поле, фішки, графічні елементи).
    - Визначення технологічної карти виконання проєкту.
3. **Технологічний етап:**
    - Створення прототипу гри у графічних редакторах.
    - Виготовлення ігрового набору (друк, підготовка фізичних компонентів).
    - Проведення тестування гри на студентській групі.
4. **Заключний етап:**
    - Оформлення проєктної документації.
    - Презентація гри та її елементів, демонстрація правил та тестової гри.
    - Оцінка результатів та обговорення можливостей комерційного запуску гри.

ОФОРМЛЕННЯ ПРОЄКТУ (структура проєктної документації):

1. Назва проєкту.
2. Тип проєкту.
3. Керівник проєкту.
4. Виконавці проєкту.
5. Проблема.
6. Мета.
7. Очікуваний результат (для дослідження).
8. Завдання проєкту.
9. Хід роботи.
10. Висновки.
11. Використані джерела інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТУ:

1. Актуальність – 1 бал.
2. Оформлення роботи відповідно до вимог – 0,5 балів.
3. Достовірність – 1 бал.
4. Науковість – 1 бал.
5. Представлення – 0,5 балів.
6. Презентація (настільна гра, графічні елементи) – 0,5 балів.
7. Обговорення – 0,5 балів.

Проєкт No 3. «Іконки для відеогри з національними мотивами»

Тема проєкту: Розробка іконок для відеогри, які відображають українські етнічні мотиви та символіку.

Актуальність теми: Сучасний ігровий дизайн активно інтегрує культурні елементи, що відображають національну ідентичність. Використання українських етнічних мотивів в іконках для відеогри дозволить не лише популяризувати національні традиції, а й створити унікальний продукт, який може привернути увагу гравців як в Україні, так і за її межами. Цей проєкт сприятиме збереженню культурної спадщини та її адаптації до сучасних технологій.

Мета проєкту: Розробити серію іконок для відеогри, які б відображали українську культурну спадщину, використовуючи етнічні мотиви та символіку, що забезпечить підвищення зацікавленості до української культури серед гравців.

Завдання проєкту:

- Дослідити українські етнічні мотиви та символіку, які можуть бути використані в іконках.
- Розробити концепцію та ескізи іконок для відеогри.
- Використати сучасні графічні програми для створення іконок.
- Провести тестування іконок на цільовій аудиторії для отримання зворотного зв'язку.
- Підготувати документацію для розробки та інтеграції іконок у відеогру.

Опис проєкту: Проєкт орієнтований на студентів-дизайнерів та молодих фахівців у сфері графічного дизайну. Він передбачає дослідження українських етнічних мотивів і створення іконок для відеогри, що популяризуватиме українську культуру та сприятиме її інтеграції в сучасні цифрові технології. Основна мета — продемонструвати, як традиційні елементи можуть бути адаптовані для використання в сучасному ігровому контенті.

Етапи творчого проєкту:

1. **Підготовчий етап:**
   - Формування команди проєкту, що складається з дизайнерів, художників та експертів з етнографії.
   - Аналіз джерел, що стосуються української народної символіки та орнаментів.
   - Визначення основних тем для іконок (природа, фольклор, традиційні ремесла).
2. **Етап планування:**
   - Розробка концепції іконок (стиль, кольорова палітра, елементи дизайну).
   - Створення ескізів для кожної іконки.
   - Визначення технічних вимог для створення іконок (розмір, формат, використовувані програми).
3. **Технологічний етап:**
   - Створення графічних елементів та реалізація іконок у цифровому форматі.
   - Підготовка макетів для тестування з цільовою аудиторією.
   - Збір зворотного зв'язку та внесення коректівів до іконок.
4. **Заключний етап:**
   - Презентація іконок для зацікавлених сторін (розробників ігор, культурних організацій).
   - Оцінка ефективності проєкту та можливостей комерційного використання іконок у відеограх.
   - Підготовка підсумкової документації та звітність.

ОФОРМЛЕННЯ ПРОЄКТУ (структура проєктної документації):

1. Назва проєкту.
2. Тип проєкту.
3. Керівник проєкту.
4. Виконавці проєкту.
5. Проблема.
6. Мета.
7. Очікуваний результат.
8. Завдання проєкту.
9. Хід роботи.
10. Висновки.
11. Використані джерела інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТУ:

1. Актуальність – 1 бал.
2. Оформлення роботи відповідно до вимог – 0,5 балів.
3. Достовірність – 1 бал.
4. Науковість – 1 бал.
5. Представлення – 0,5 балів.
6. Презентація (макети іконок, графічні елементи) – 0,5 балів.
7. Обговорення – 0,5 балів.

Проєкт No 4. Настільна гра «Хортиця - колиска козацтва»

Тема проєкту: Розробка настільної гри, що відображає історію та культуру козацтва через взаємодію гравців у контексті козацьких традицій.

Актуальність теми: Настільні ігри є популярним способом навчання та розвитку навичок, які можуть допомогти гравцям вивчити історію, культуру та цінності. Проєкт «Хортиця - колиска козацтва» має на меті популяризувати українське козацтво та його роль в історії України, створюючи захоплюючий і пізнавальний продукт, що допоможе учасникам глибше зрозуміти козацькі традиції та їх значення.

Мета проєкту: Розробити настільну гру, яка б зацікавила гравців у вивченні козацької історії та культури, заохочуючи до участі в командній грі та розвитку стратегічного мислення.

Завдання проєкту:

- Дослідити основні елементи козацької культури та історії, які можуть бути представлені у грі.
- Розробити концепцію гри, включаючи механіку, правила та ігрові елементи.
- Створити дизайн ігрового поля, карток, фішок та інших компонентів гри.
- Провести тестування гри на цільовій аудиторії для отримання зворотного зв’язку.
- Підготувати документацію для виробництва гри та маркетингову стратегію.

Опис проєкту: Проєкт орієнтований на студентів-дизайнерів та молодих фахівців у галузі дизайну. Гра «Хортиця - колиска козацтва» стане інструментом для популяризації української історії та культури, даючи змогу учасникам дізнатися про козацькі традиції, цінності та героїзм. Основна мета — створити захоплюючий і пізнавальний досвід для гравців.

Етапи творчого проєкту:

1. **Підготовчий етап:**
   - Формування команди проєкту, що включає істориків, дизайнерів і педагогів.
   - Збір інформації про козацьку історію та культурні традиції.
   - Визначення основних тем та ігрових механік.
2. **Етап планування:**
   - Розробка концепції гри (жанр, ігрова механіка, тематика).
   - Створення ігрового поля, карток, персонажів та інших елементів гри.
   - Визначення технічних вимог та ресурсів, необхідних для виробництва.
3. **Технологічний етап:**
   - Розробка графіки та дизайну для всіх компонентів гри.
   - Тестування гри на фокус-групах для отримання зворотного зв’язку.
   - Внесення коректівів на основі зворотного зв’язку.
4. **Заключний етап:**
   - Презентація гри для зацікавлених сторін (культурних організацій, видавництв).
   - Оцінка ефективності проєкту та можливостей комерційного використання.
   - Підготовка підсумкової документації та звітність.

ОФОРМЛЕННЯ ПРОЄКТУ (структура проєктної документації):

1. Назва проєкту.

2. Тип проєкту.
3. Керівник проєкту.
4. Виконавці проєкту.
5. Проблема.
6. Мета.
7. Очікуваний результат.
8. Завдання проєкту.
9. Хід роботи.
10. Висновки.
11. Використані джерела інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТУ:

1. Актуальність – 1 бал.
2. Оформлення роботи відповідно до вимог – 0,5 балів.
3. Достовірність – 1 бал.
4. Науковість – 1 бал.
5. Представлення – 0,5 балів.
6. Презентація (ігрові компоненти, графічні елементи) – 0,5 балів.
7. Обговорення – 0,5 балів.

Проєкт No 5. Брендинг фестивалю народного мистецтва

Тема проєкту: Розробка концепції брендингу для фестивалю народного мистецтва, що підкреслює українську культуру, традиції та мистецтво.

Актуальність: В Україні, де культурна спадщина та традиції мають величезне значення, фестивалі народного мистецтва стали важливими платформами для популяризації національної ідентичності. Брендинг таких заходів може допомогти у залученні відвідувачів, підтримці місцевих митців і поширенні знань про українську культуру на міжнародному рівні.

Мета проєкту: Розробити ефективну бренд-концепцію для фестивалю народного мистецтва, яка б відображала культурні цінності та приваблювала різні аудиторії.

Завдання проєкту:

- Вивчити цільову аудиторію фестивалю та її очікування.
- Розробити візуальну ідентичність бренду (логотип, кольорова палітра, шрифти).
- Створити рекламну кампанію, яка б залучала відвідувачів та підтримувала місцевих митців.
- Розробити матеріали для соціальних медіа та друкованої реклами.
- Провести опитування після фестивалю для оцінки впливу брендингу на популярність заходу.

Опис проєкту: Проєкт передбачає залучення студентів-дизайнерів для створення бренду фестивалю, який буде включати в себе елементи традиційного народного мистецтва, такі як вишивка, гончарство, живопис, та інші. Це дозволить не лише продемонструвати українську культурну спадщину, а й створити простір для креативності та самовираження.

Етапи творчого проєкту:

1. **Дослідницький етап:**
   - Аналіз існуючих фестивалів народного мистецтва та їх брендів.
   - Опитування цільової аудиторії для визначення очікувань і переваг.
2. **Планування:**
   - Розробка концепції бренду, включаючи його місію та цінності.
   - Створення візуальних елементів бренду.

3. **Виконання:**
    - Створення рекламних матеріалів (плакати, банери, флаєри).
    - Розробка контенту для соціальних мереж.
4. **Оцінка:**
    - Збір зворотного зв'язку від відвідувачів та учасників фестивалю.
    - Аналіз успіху бренду та його впливу на популярність фестивалю.

ОФОРМЛЕННЯ ПРОЄКТУ:

1. Назва проєкту.
2. Тип проєкту.
3. Керівник проєкту.
4. Виконавці проєкту.
5. Проблема.
6. Мета.
7. Очікуваний результат.
8. Завдання проєкту.
9. Хід роботи.
10. Висновки.
11. Використані джерела інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТУ:

1. Актуальність – 1 бал.
2. Оформлення роботи відповідно до вимог – 0,5 балів.
3. Достовірність – 1 бал.
4. Науковість – 1 бал.
5. Представлення – 0,5 балів.
6. Презентація (логотипи, флаєри, контент) – 0,5 балів.
7. Обговорення – 0,5 балів.

Проєкт No 6. Сувенірні листівки з національними символами

Тема проєкту: Розробка серії сувенірних листівок, які відображають національні символи, традиції та культурні елементи України.

Актуальність: Сувенірні листівки є популярним засобом вираження культурної ідентичності. В умовах глобалізації та культурного обміну важливо зберігати унікальність національних символів та поширювати їх серед широкої аудиторії. Листівки можуть стати чудовим способом представлення української культури як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях.

Мета проєкту: Створити унікальні сувенірні листівки, які відображають національні символи України та розповідають про культурну спадщину, з метою популяризації української ідентичності.

Завдання проєкту:

- Дослідити національні символи України та їх значення в культурі.
- Розробити концепцію дизайну листівок, включаючи графічні елементи, кольорову палітру та текстове наповнення.
- Створити серію ілюстрацій для листівок, які б відображали традиційні мотиви, орнаменти та символіку.
- Визначити цільову аудиторію та канали розповсюдження листівок.
- Організувати виробництво та просування сувенірних листівок.

Опис проєкту: Проєкт орієнтований на студентів-дизайнерів, які мають можливість дослідити та застосувати свої навички у створенні дизайну. Листівки будуть виконані в різних стилях, від класичних до сучасних, з урахуванням національних традицій.
Етапи творчого проєкту:

1. **Дослідницький етап:**
    - Вивчення національних символів та їх історії.
    - Аналіз існуючих сувенірних листівок.
2. **Планування:**
    - Розробка концепції дизайну.
    - Створення ескізів листівок.
3. **Виконання:**
    - Створення цифрових версій листівок.
    - Підготовка до друку.
4. **Оцінка:**
    - Збір зворотного зв'язку від цільової аудиторії.
    - Аналіз успішності проєкту на ринку.

ОФОРМЛЕННЯ ПРОЄКТУ:

1. Назва проєкту.
2. Тип проєкту.
3. Керівник проєкту.
4. Виконавці проєкту.
5. Проблема.
6. Мета.
7. Очікуваний результат.
8. Завдання проєкту.
9. Хід роботи.
10. Висновки.
11. Використані джерела інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТУ:

1. Актуальність – 1 бал.
2. Оформлення роботи відповідно до вимог – 0,5 балів.
3. Достовірність – 1 бал.
4. Науковість – 1 бал.
5. Представлення – 0,5 балів.
6. Презентація (зразки листівок) – 0,5 балів.
7. Обговорення – 0,5 балів.

Проєкт No 7. Проєкт «Традиційні українські іграшки»

Тема проєкту: Розробка серії традиційних українських іграшок, які відображають національні культурні елементи та сприяють збереженню народних традицій.
Актуальність: Традиційні українські іграшки мають велике значення в формуванні національної ідентичності та передачі культурних цінностей з покоління в покоління. У сучасному світі, де домінують масові іграшки, важливо повертатися до витоків і розвивати у дітей усвідомлення власної культури через традиційні елементи.
Мета проєкту: Створити серію іграшок, які базуються на традиційних українських формах і стилях, з метою популяризації національних культурних цінностей серед молодого покоління.
Завдання проєкту:

- Дослідити традиційні українські іграшки та їх символіку.
- Розробити концепцію дизайну іграшок, враховуючи традиційні мотиви.
- Визначити матеріали та технології виготовлення іграшок.
- Провести майстер-класи з виготовлення іграшок для дітей.
- Розробити рекламну кампанію для популяризації іграшок.

Опис проєкту: Проєкт орієнтований на студентів-дизайнерів, які матимуть можливість реалізувати свої навички у створенні іграшок. Іграшки можуть включати ляльки, дерев'яні іграшки, вироби з текстилю та інші предмети, що відображають українську культуру.

Етапи творчого проєкту:

1. **Дослідницький етап:**
   - Вивчення традиційних українських іграшок, їх історії та значення.
   - Аналіз сучасних тенденцій у виготовленні іграшок.
2. **Планування:**
   - Розробка ескізів іграшок.
   - Визначення матеріалів для виготовлення.
3. **Виготовлення:**
   - Створення іграшок відповідно до розроблених ескізів.
   - Проведення майстер-класів для дітей із виготовлення іграшок.
4. **Оцінка:**
   - Збір відгуків від дітей та їхніх батьків про іграшки.
   - Аналіз успішності проєкту на ринку.

ОФОРМЛЕННЯ ПРОЄКТУ:

1. Назва проєкту.
2. Тип проєкту.
3. Керівник проєкту.
4. Виконавці проєкту.
5. Проблема.
6. Мета.
7. Очікуваний результат.
8. Завдання проєкту.
9. Хід роботи.
10. Висновки.
11. Використані джерела інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТУ:

1. Актуальність – 1 бал.
2. Оформлення роботи відповідно до вимог – 0,5 балів.
3. Достовірність – 1 бал.
4. Науковість – 1 бал.
5. Представлення – 0,5 балів.
6. Презентація (зразки іграшок) – 0,5 балів.
7. Обговорення – 0,5 балів.

Проєкт No 8. Проєкт «Козак Мамай: Символи та Мотиви»

Тема проєкту: Дослідження образу козака Мамая як символу української культури, його значення в сучасному дизайні та мистецтві.

Актуальність: Образ козака Мамая вважається одним із найпотужніших символів української ідентичності, національної свободи та культурної спадщини. У контексті сучасного дизайну важливо відроджувати і переосмислювати традиційні образи,

використовуючи їх у нових формах. Це допоможе підвищити зацікавленість молоді у своїй культурі та зв'язати сучасність із історією.

Мета проєкту: Розробити серію дизайнерських виробів (ілюстрацій, сувенірів, текстилю), що базуються на образі козака Мамая, з метою популяризації української культури та традицій.

Завдання проєкту:

- Дослідити історичне та культурне значення образу козака Мамая.
- Визначити основні елементи, символи та мотиви, пов'язані з козацькою тематикою.
- Розробити концепцію дизайнерських виробів на основі дослідження образу козака Мамая.
- Підготувати серію ілюстрацій, сувенірів або текстильних виробів з використанням символів козацтва.
- Організувати виставку готових виробів для популяризації проекту серед широкої аудиторії.

Опис проєкту: Проєкт орієнтований на студентів спеціальності «Дизайн» і може стати платформою для втілення креативних ідей у рамках графічного та продуктового дизайну. Учасники зможуть створити роботи, які демонструють нове бачення традиційних елементів української культури через призму сучасності.

Етапи творчого проєкту:

1. **Дослідницький етап:**
    - Вивчення історії та символіки образу козака Мамая, аналіз його зображень у мистецтві.
    - Збір інформації про сучасні тенденції в дизайні, пов’язані з етнічними мотивами.
2. **Планування:**
    - Розробка ескізів дизайнів, використовуючи символи та елементи, пов'язані з образом козака Мамая.
    - Визначення матеріалів для виготовлення виробів.
3. **Виготовлення:**
    - Створення серії дизайнерських виробів на основі розроблених ескізів.
    - Проведення майстер-класів для студентів та зацікавлених осіб.
4. **Оцінка:**
    - Збір відгуків від учасників виставки та аудиторії про виготовлені вироби.
    - Аналіз успіху проекту в популяризації образу козака Мамая та української культури.

ОФОРМЛЕННЯ ПРОЄКТУ:

1. Назва проєкту.
2. Тип проєкту.
3. Керівник проєкту.
4. Виконавці проєкту.
5. Проблема.
6. Мета.
7. Очікуваний результат.
8. Завдання проєкту.
9. Хід роботи.
10. Висновки.
11. Використані джерела інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТУ:

1. Актуальність – 1 бал.

2. Оформлення роботи відповідно до вимог – 0,5 балів.
3. Достовірність – 1 бал.
4. Науковість – 1 бал.
5. Представлення – 0,5 балів.
6. Презентація (зразки виробів) – 0,5 балів.
7. Обговорення – 0,5 балів.

Проєкт No 9. Проєкт: «Українські традиційні орнаменти в сучасному графічному дизайні»

Тема проєкту: Дослідження українських народних орнаментів та їх адаптація в сучасних графічних дизайн-проєктах.

Актуальність: Традиційні українські орнаменти є важливим елементом національної культури, що втілює історію, символіку та ідентичність народу. В умовах глобалізації та інтересу до етнічних мотивів у графічному дизайні постає необхідність адаптації національних орнаментів для сучасних форматів і медіа.

Мета проєкту: Створити серію графічних дизайн-рішень, що включають українські орнаменти, для використання в брендингу, упаковці, інтер'єрі, веб-дизайні та інших сферах.

Завдання проєкту:

- Дослідити походження та символіку українських народних орнаментів.
- Проаналізувати сучасні тенденції використання етнічних мотивів у графічному дизайні.
- Розробити кілька варіантів графічних дизайнів з використанням українських орнаментів для різних сфер (упаковка, веб-дизайн, сувеніри тощо).
- Оформити готові проєкти для презентації та їх подальшого використання у практичних застосуваннях.

Опис проєкту Проєкт призначений для студентів спеціальності «Графічний дизайн». Учасники будуть досліджувати особливості українських орнаментів, розробляючи нові дизайнерські концепції для інтеграції національної символіки в сучасне мистецтво та графічний дизайн.

Етапи творчого проєкту:

1. **Підготовчий етап:**
    - Ознайомлення з традиційними українськими орнаментами.
    - Аналіз етнічної символіки та її значення для сучасного дизайну.
2. **Планування:**
    - Розробка ескізів із використанням орнаментів.
    - Пошук сфер застосування українських мотивів (брендування, упаковка, веб-дизайн, поліграфія).
3. **Виготовлення:**
    - Створення кінцевих графічних рішень у різних форматах.
    - Технічна підготовка до друку або веб-реалізації.
4. **Заключний етап:**
    - Презентація результатів (графічних рішень) на виставці або в рамках конкурсу графічного дизайну.
    - Обговорення й аналіз успішності впровадження етнічних мотивів у сучасний контекст.

ОФОРМЛЕННЯ ПРОЄКТУ:

1. Назва проєкту.
2. Тип проєкту.
3. Керівник проєкту.

4. Виконавці проєкту.
5. Проблема.
6. Мета.
7. Очікуваний результат.
8. Завдання проєкту.
9. Хід роботи.
10. Висновки.
11. Використані джерела інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТУ:

1. Актуальність – 1 бал.
2. Технічна реалізація та дизайн – 1 бал.
3. Використання українських орнаментів – 1 бал.
4. Презентація готового продукту – 0,5 балів.
5. Інноваційність – 1 бал.
6. Оформлення проєктної документації – 0,5 балів.

Проєкт «Інтерактивна мапа козацької України»

Тема проєкту: Створення інтерактивної карти, яка демонструє важливі історичні місця, пов'язані з українським козацтвом.

Обґрунтування: Козак Мамай і культура козацтва є важливою складовою української національної ідентичності. Візуалізація цих аспектів через інтерактивну мапу дозволить зробити їх доступними для сучасної аудиторії, зокрема для молоді, шляхом впровадження сучасних технологій у вивчення історії.

Мета: Створити інтерактивну карту, що відображатиме важливі козацькі місця в Україні, з можливістю інтеграції мультимедійного контенту (відео, аудіо, тексти) для кожної локації, щоб користувачі могли вивчати історію, легенди, традиції, пов'язані з козаками.

Завдання проєкту:

- Зібрати історичні дані про ключові місця, пов'язані з козацтвом (запорізька січ, місця битв, культурні центри).
- Розробити дизайн карти з національними мотивами та інтеграцією елементів козацького фольклору.
- Створити мультимедійний контент для кожної локації, включаючи відео, легенди, архівні матеріали.
- Реалізувати проєкт на цифровій платформі з інтерактивними функціями.

Опис проєкту: Проєкт призначений для широкого загалу та може використовуватися як у освітніх закладах, так і для туристичних або культурних потреб. Мапа може включати елементи гейміфікації, такі як пошук артефактів або виконання завдань для глибшого занурення у світ козацької спадщини.

Етапи творчого проєкту:

1. **Підготовчий етап:**
   - Збір історичних джерел, розробка концепції інтерактивних елементів.
   - Аналіз етнічної символіки та її значення для сучасного дизайну.
2. **Планування:**
   - Розробка ескізів.
   - Створення графічних елементів карти, іконок та контенту.
3. **Виготовлення:**
   - Створення кінцевих графічних рішень у різних форматах.
   - Технічна підготовка до друку або веб-реалізації.

4. **Заключний етап:**
    - Презентація результатів (графічних рішень) на виставці або в рамках конкурсу графічного дизайну.
    - Обговорення й аналіз успішності впровадження етнічних мотивів у сучасний контекст.

ОФОРМЛЕННЯ ПРОЄКТУ:

1. Назва проєкту.
2. Тип проєкту.
3. Керівник проєкту.
4. Виконавці проєкту.
5. Проблема.
6. Мета.
7. Очікуваний результат.
8. Завдання проєкту.
9. Хід роботи.
10. Висновки.
11. Використані джерела інформації.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРОЄКТУ:

1. Актуальність – 1 бал.
2. Технічна реалізація та дизайн – 1 бал.
3. Використання українських орнаментів – 1 бал.
4. Презентація готового продукту – 0,5 балів.
5. Інноваційність – 1 бал.
6. Оформлення проєктної документації – 0,5 балів.

Додаток Ж.
Приклади студентських проєктних розробок

Стікерпарк для соцмереж «Святкові дні в Україні». Розробка серії вітальних стікерів. (2024 р.)

Автор Трусова Є.

Автор Снежик Д.

Автор Солом’яна А.

Автор Бурназов А.

Автор Бузницький Д.

Автор Давиденко Т.

Патерни. Створення патернів за методом евристичного комбінування. Приклад застосування на матеріальному предметі. (2024 р.)

Автор Бурназов А.

Автор Снежик Д.

Автор Фоменко Р.

Автор Давиденко Т.

Автор Солом’яна А.

Автор Бєлов Р.

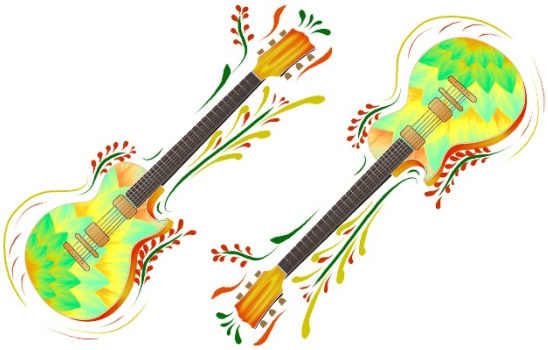

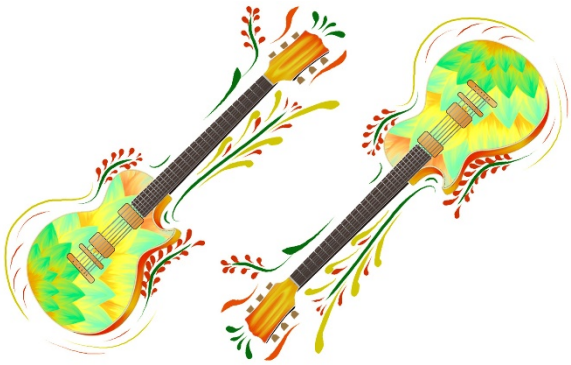

Розробка рекламного постеру для українського виробника (2024 р.)

Автор Снежик Д.

Автор Трусова Є.

Автор Бузницький Д.

Автор Солом’яна А.

Робота за народними, етнічними мотивами: розробка обкладинки книги

Автор Снежик Д.

Автор Солом'яна А.

Автор Трусова Є.

Проект іконсетів видатних національних постатей. Автор Андріяш С. (2021 р.)

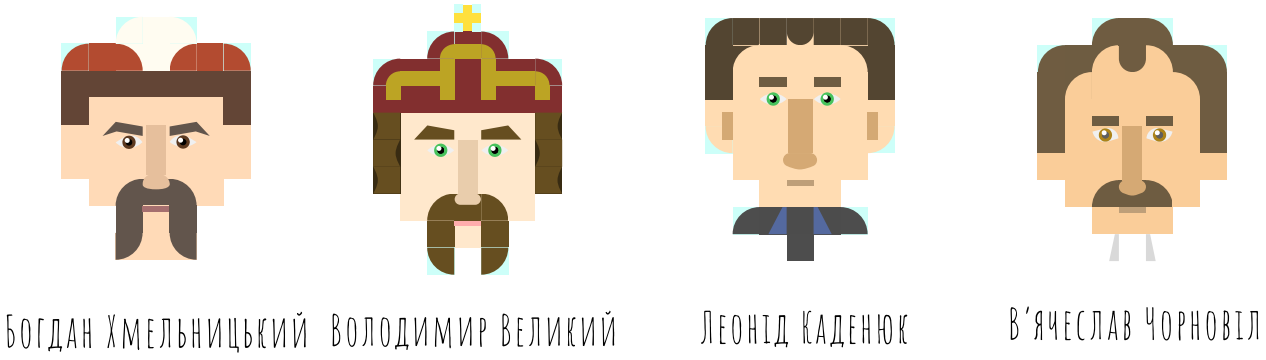

Проект іконографіки видатних національних постатей. Автор Рукобратська Д. (2021 р)

Проект іконографіки видатних національних постатей. Автор Самсика Д. (2021 р.)

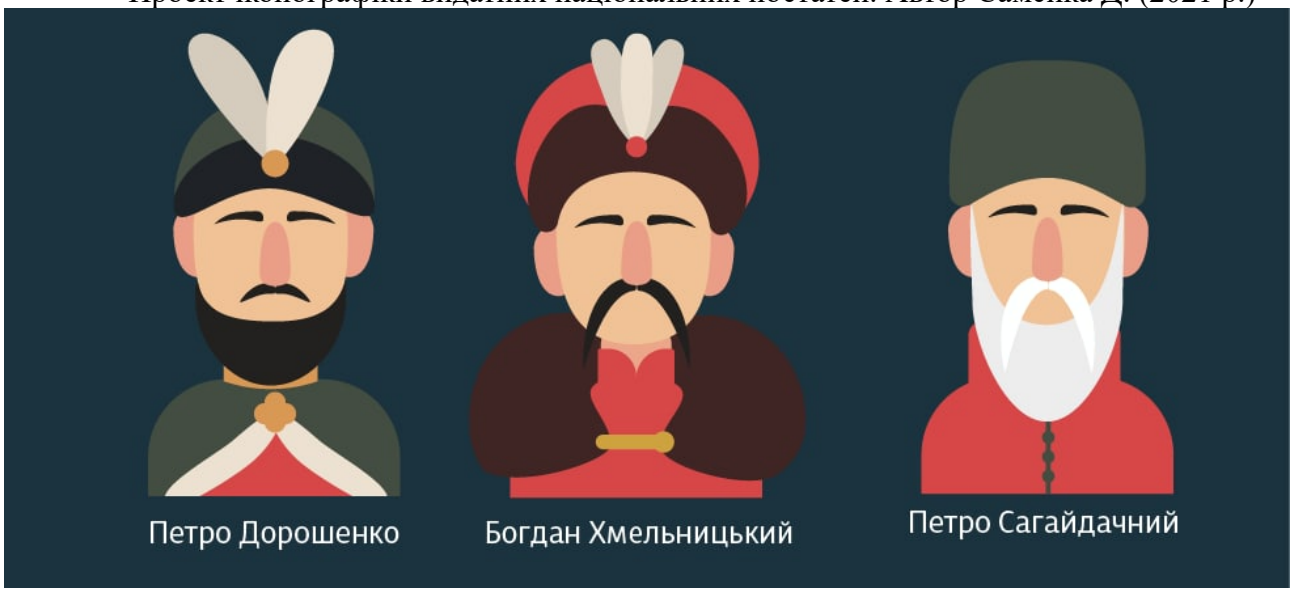

Проект іконографіки видатних національних постатей. Автор Бабіч І. (2021 р.)

Проєкт «Доброго вечора, ми з України» Автор Семак В. (2022 р.)

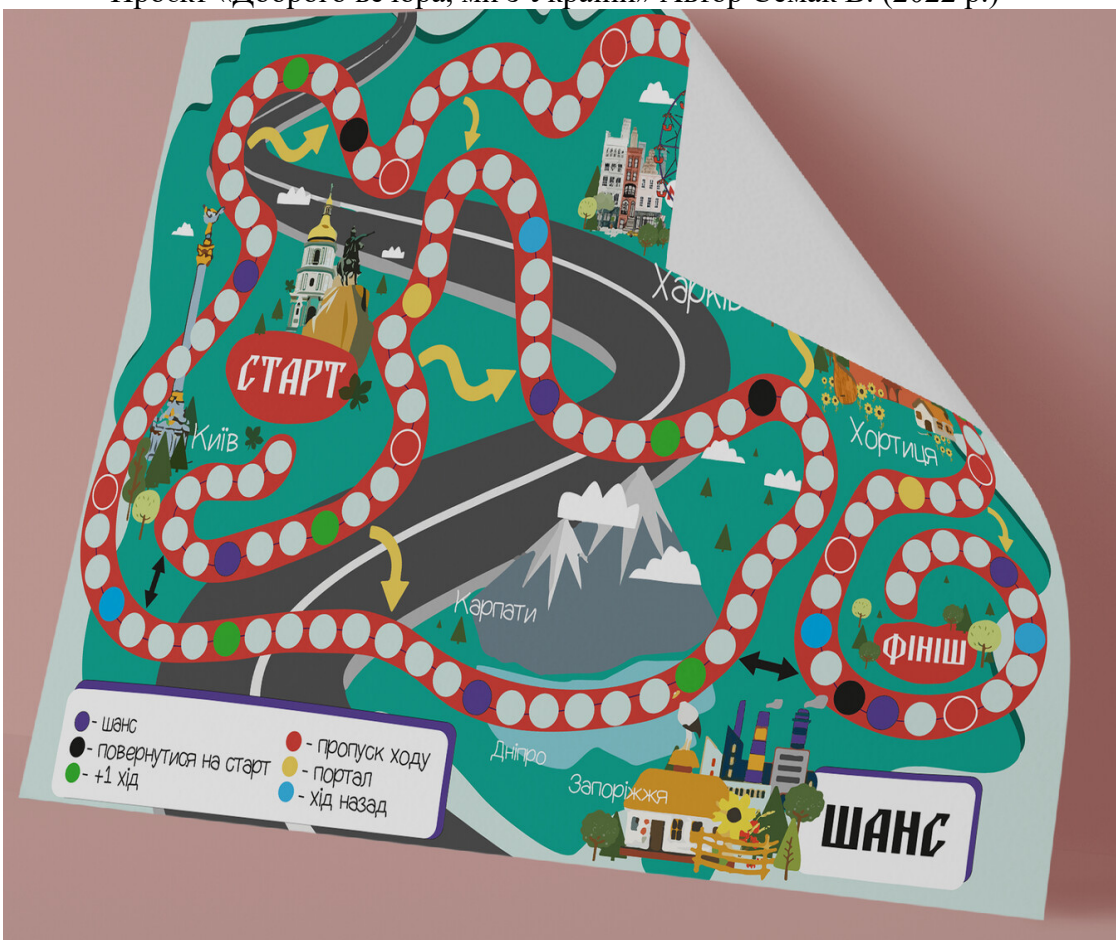

Проєкт «Доброго вечора, ми з України» Автор Семак В. (2022 р.) (Продовження)

Проєкт «SVIT.UA» Студентки Андріяш С. (2022 р.)

ШРИФТИ:

OKS FREE

THE QUICK BROWN FOX JUMPS OVER THE LAZY DOG

YARIN

THE QUICK BROWN FOX JUMPS OVER THE LAZY DOG

Захисне поле логотипу:

КОНЦЕПЦІЯ ТА ІДЕЯ:

Настільна гра «Світ.UA» має інформативно-пізнавальний характер. Знайомить гравця з видатними постатями української історії. Задача гравця зібрати з кубиків портрет героя до відповідної картки та співвіднести на інфографіці події до яких дотичний він.

Проєкт «SVIT.UA» Студентки Андріяш С. (2022 р.) (Продовження)

Проєкт «SVIT.UA» Студентки Андріяш С. (2022 р.) (Продовження)

Проект журналу про українські мистецькі ремесела. Автори: Снєжик Д. та Трусова Є. (2022) (ескізування та верстка)

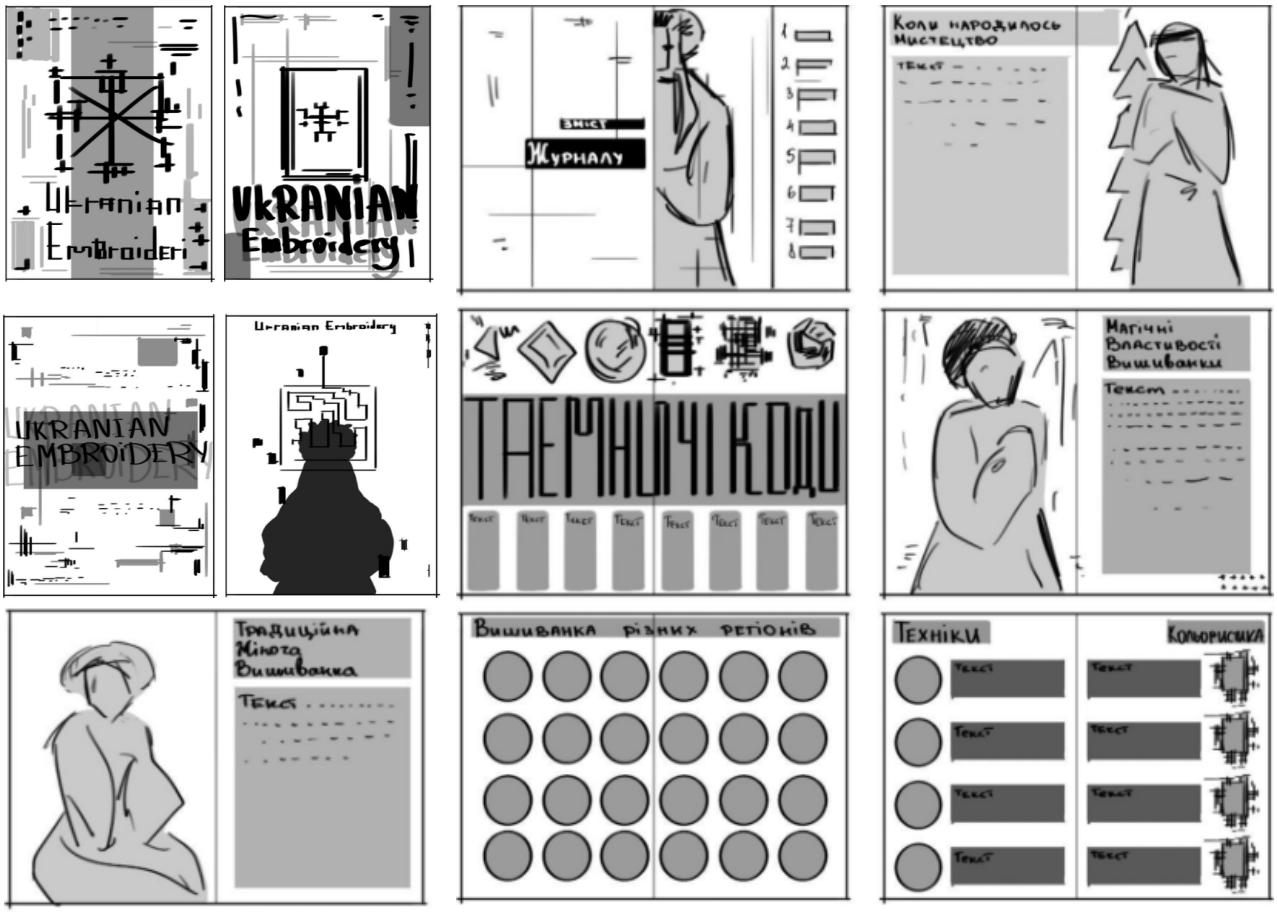

Кваліфікаційна робота «Айдентика книжкового магазину «ПОЧИТАЙКО»»
Автор Оганисян Т. (2023 р.)

Концептуалізація: Екслібрис та графіка Нарбута

Кваліфікаційна робота «Айдентика книжкового магазину «ПОЧИТАЙКО»»
Автор Оганисян Т. (2023 р.) (Продовження)

ПО ЧИТАЙКО
Name Surname
Business Title
Subject Title Space Here

Проєкт виробничої практики «Ілюстрування книги на тематику української міфології «Ukrainia Bestiary»» Автор: Димова А. (2023 р.)

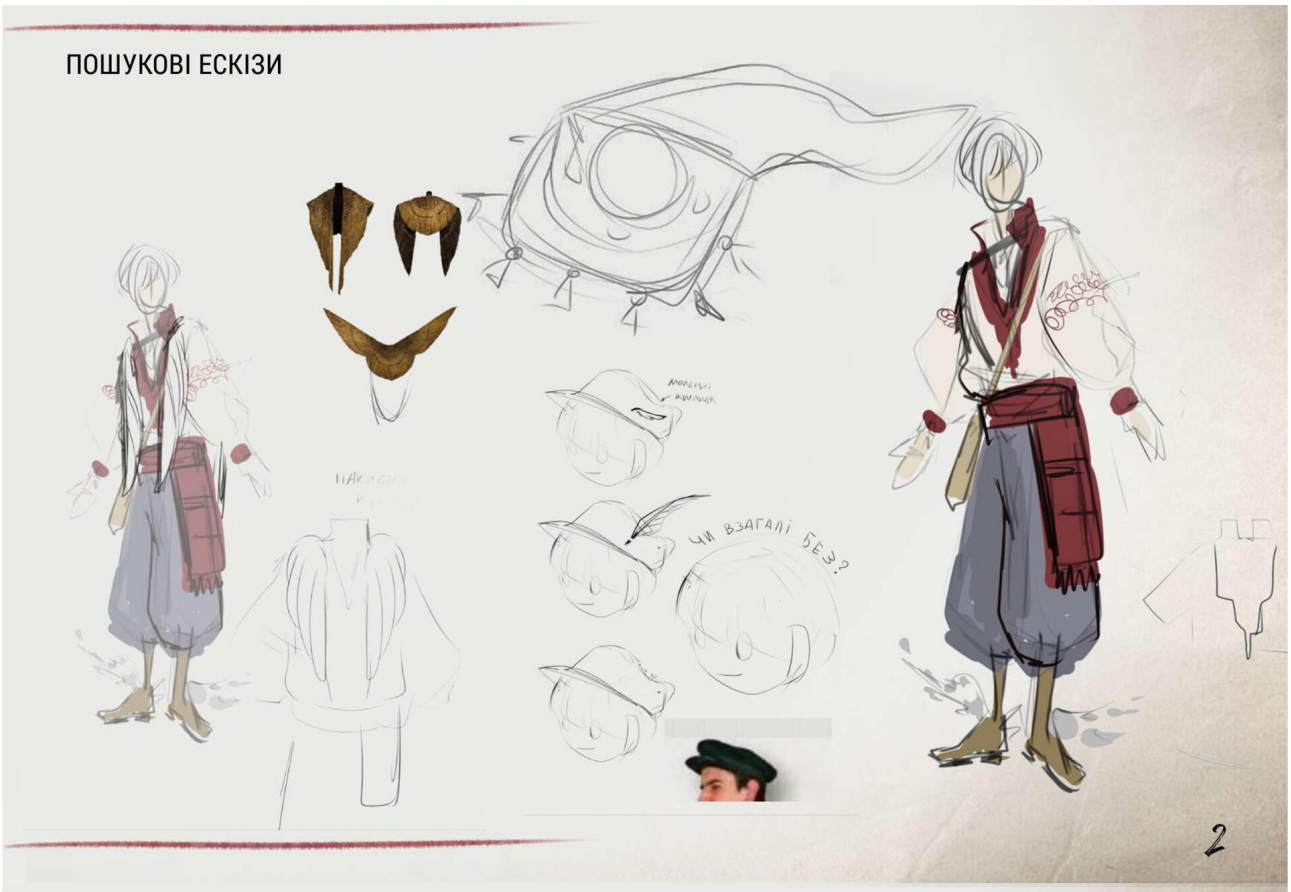

Проєкт виробничої практики «Ілюстрування книги на тематику української міфології «Ukrainia Bestiary»» Автор: Димова А. (2023 р.) (Продовження)

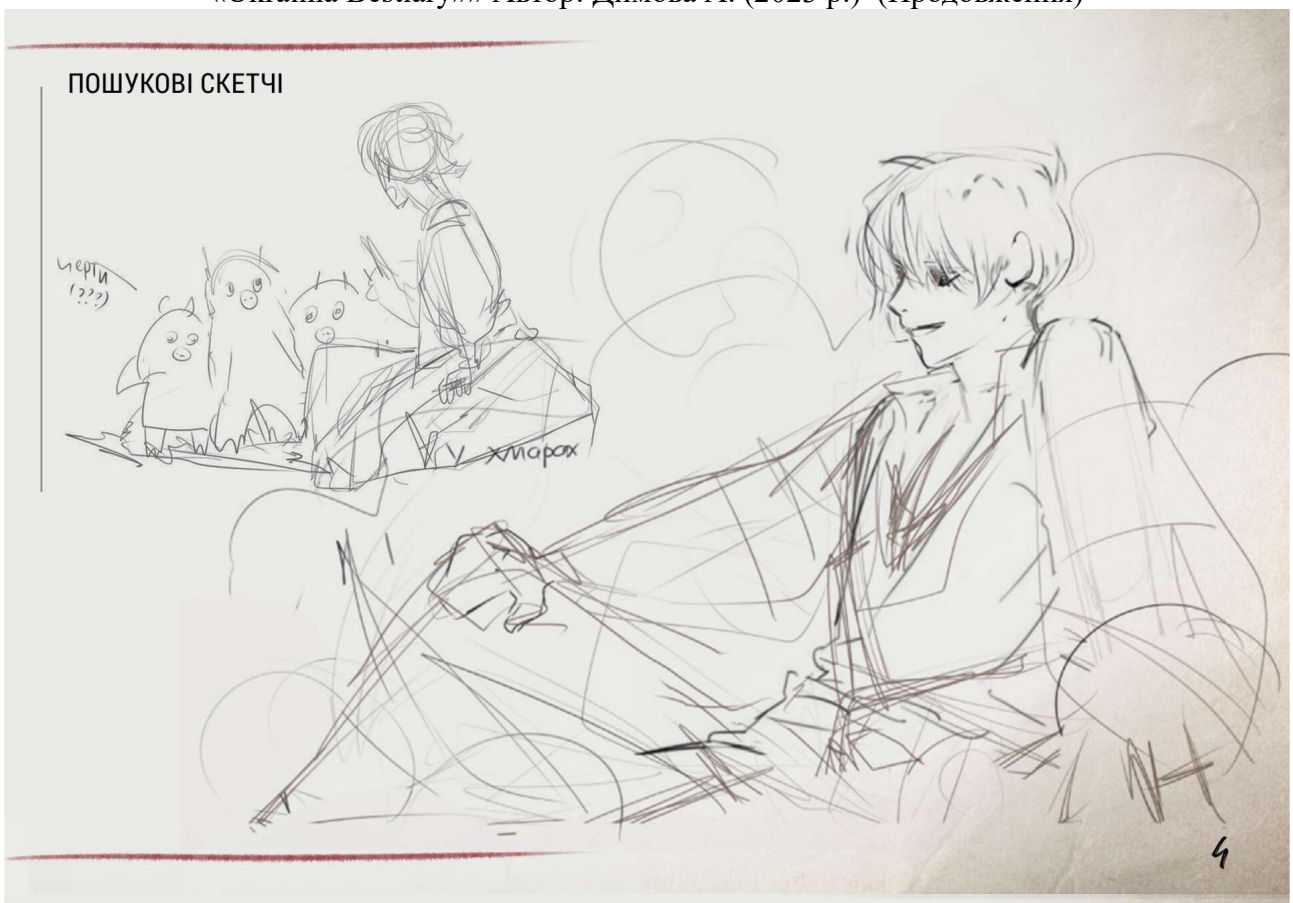

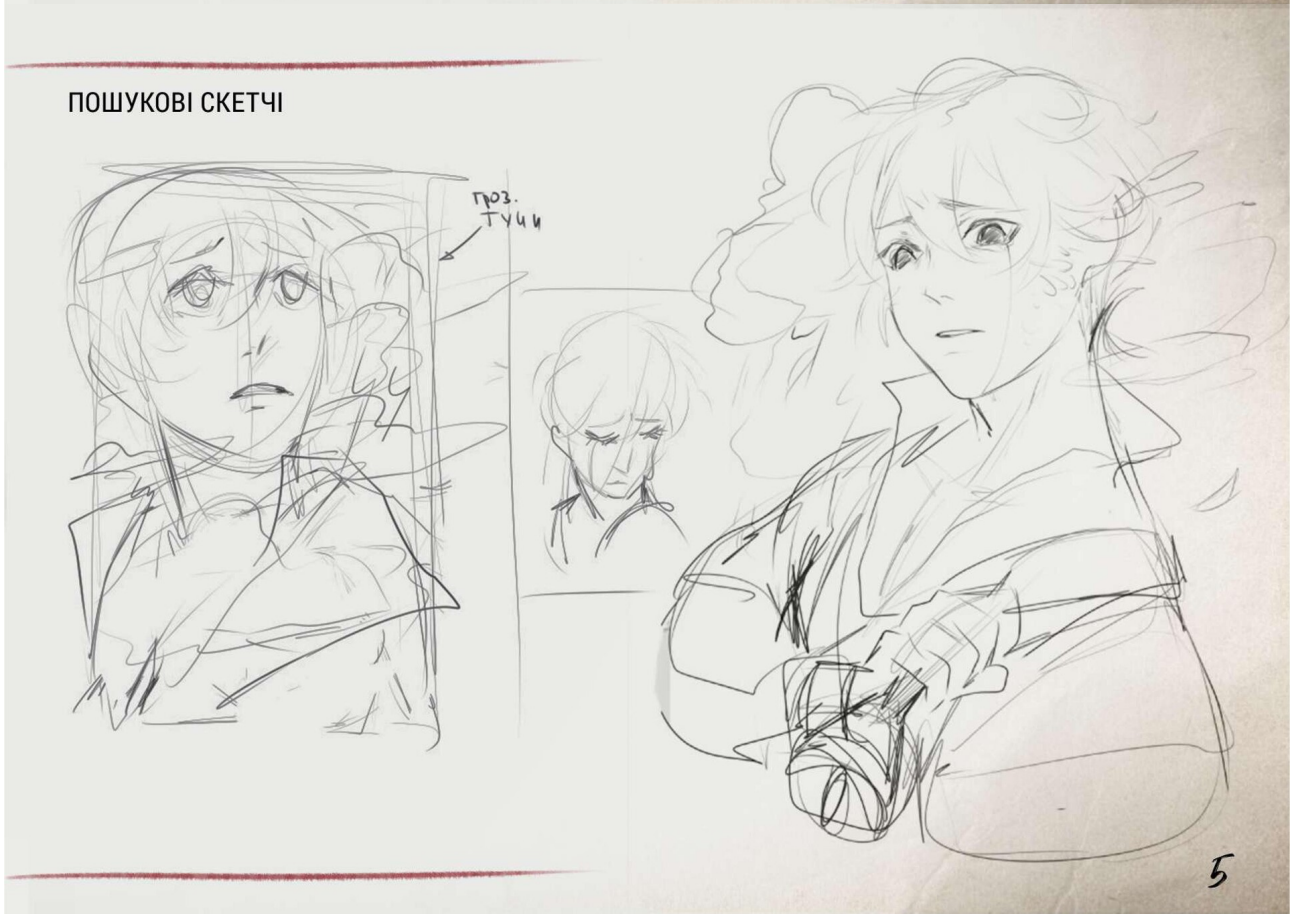

Проєкт виробничої практики «Ілюстрування книги на тематику української міфології «Ukrainia Bestiary»» Автор: Димова А. (2023 р.) (Продовження)

ФІНАЛЬНА ІЛЮСТРАЦІЯ 1

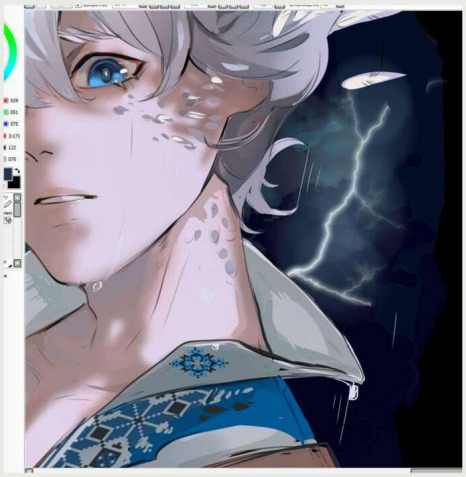

6

ОФОРМЛЕННЯ

8

Проєкт листівки на національно-патріотичну тематику Автор: Димова А. (2023 р.)

Проєект етнолистівок серії «Україна починається з тебе» Автор: Димова А.(2023 р.)

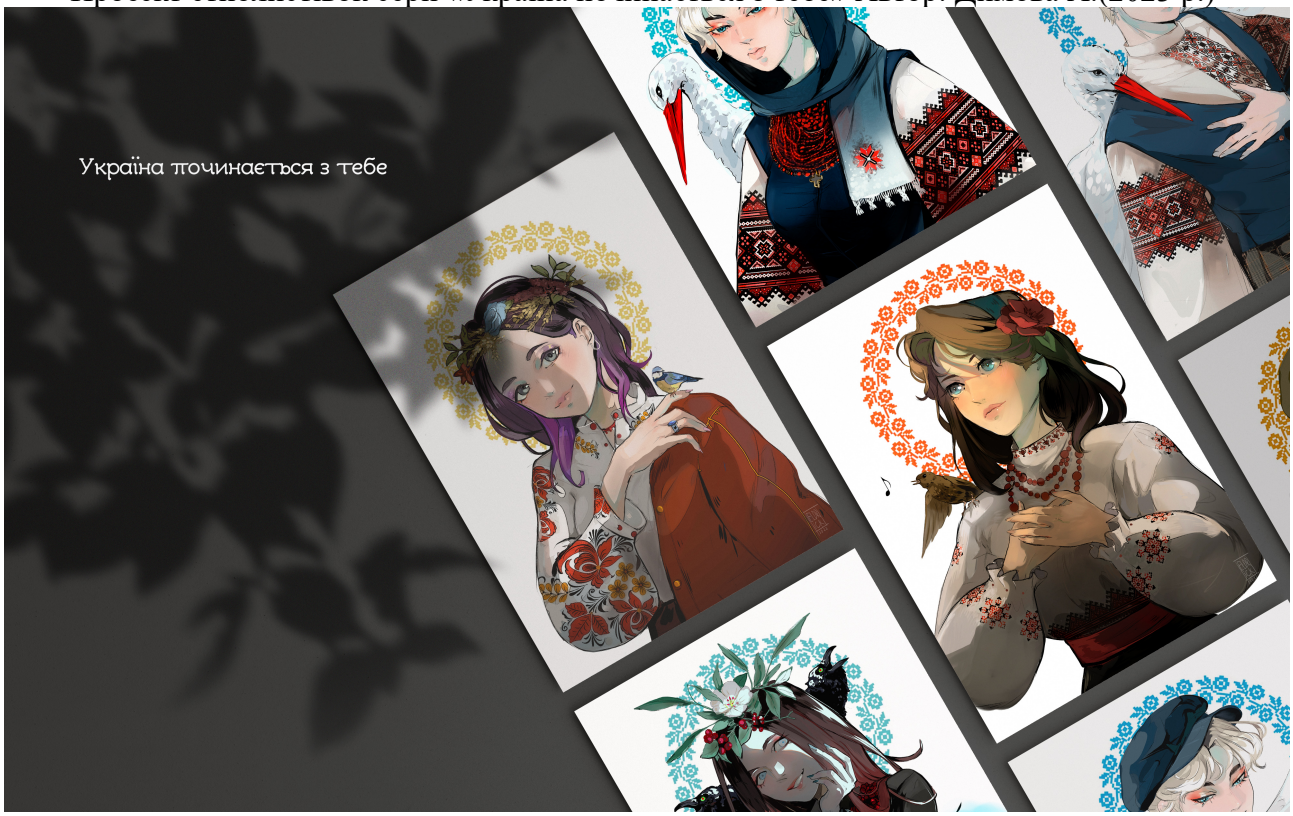

Додаток И.
Приклади студентської виставкової діяльності

Експозиція в художньому музеї на виставці «Від сесії до сесії»

Представлено в рамках проєкту близько 350 робіт. Це живопис, графіка (зокрема й плакати), костюми. Є розпис на тканині, вітраж зі скла. Оригінальна техніка – портрети з ниток, натягнутих на вбиті в панно гвоздики (стринг-арт). Така виставка проводиться в художньому музеї вперше.

Детальніше за лінком:
https://www.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=50251

Участь студентів під керівництвом Рашевської А.А. в обласній виставці-конкурсу молодих художників «Крокуємо до майстерності -2021»

Детальніше за лінком:
https://www.facebook.com/share/p/15QNV7Tz2U/

Благодійна експозиція студентський артів «Війна й арт»
в рамках Благодійного конкурсу «Вільна»

Детальніше за лінком:
https://www.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=58148

Додаток К.
Досвід професійної підготовки майбутніх дизайнерів через відвідування мистецьких заходів

Екскурсія до Музею архітектури Запоріжжя на лекцію-дискусію
"Спадщина під ударом"

Детальніше за лінком:
https://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=63757

Екскурсії до Художнього салону

Відвідування експозиції творів українських митців, та митців українського походження, таких як Василь Кандинський, Олександра Екстер, Пабло Пікассо, Михайло Шемякін поряд з закордонними митцями, такими, як Сальвадор Далі, Жоан Міро, Жорж Брак, Марк Шагал, Макс Ернст, Фернан Леже, Андре Масон, Георг Базеліц.

Крім графіки, котра має історичну цінність, на виставці були й експонати в техніках офорт, літографія, ліногравюра, пошуар. У ХХ ст. спостерігався розквіт авторської накладної графіки. Майстри намагалися зробити її доступною для населення. Відомо, що з кожного твору виробляли від 5 до 300 рівноцінних відбитків з нумерацією. На вернісажі, зокрема був представлений 101-й відбиток літографії з 250-ти з підписом Сальвадора Далі. Заслуговують на увагу й близько 40 декоративних скульптур у стилі ар-деко. Це статуетки людей та тварин з фольклорними й національними мотивами (єгипетське, індійське, африканське мистецтво). Скульптури виготовлені з коштовних матеріалів – бронзи, кракелюрної кераміки, натурального каменя (слонова кість, мармур, онікс), та поєднують в собі відбитки різних культур.

Детальніше за лінком:
https://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=50318

Відвідування майстеркласів з народного мистецтва

Відвідування майстер-класу з виготовлення ляльок із солоного тіста від майстрині Майї Пономарьової, яка представила авторську техніку ліплення, що має корені в давньому мистецтві пластики. Відвідування виставки дерев'яних скульптур Заура Каргієва «Хортиця очима осетина», що підкреслює важливість збереження екології, гармонії з природою та національними коренями. Відвідування експозиції «Факсимільні видання із фондів ЗОУНБ», де мали змогу побачити мініатюрні книги та старовинні технічні експонати. Майстер-клас з петриківського розпису від художниці Наталії Рибак.

Детальніше за лінком:
https://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=46566;
https://www.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=46093

Майстер-клас з петриківського розпису від художниці Наталії Рибак

Детальніше за лінком:
https://www.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=46093

Семінар «Актуальні проблеми сучасного мистецтва та дизайну»
з учасниками проблемної групи

Детальніше за лінком:
https://www.facebook.com/share/p/1AnPt64tN1/

Відвідування відкриття виставки запорізьких художників «Під знаком осені» 28 листопада 2019 року в Виставковій залі ЗОНСХУ.

Детальніше за лінком:
https://www.facebook.com/share/p/1F4EtpTmnu/

В рамках проведення One day at university на станції «Територія Дизайну» студентами 3 курсу спеціальності «Дизайн» факультету СПП та викладачем кафедри Рашевською А.А. було проведено квест-завдання, що розкривало особливості професійної підготовки дизайнерів.

Детальніше за лінком:
https://www.facebook.com/share/p/181bq6HPQu/

Відвідування Запорізького обласного краєзнавчого музею

Екскурсія з архітектурної історії Запоріжжя та урбаністичний скетчінг

Детальніше за лінком:
https://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=63333;
https://sites.znu.edu.ua/cms/index.php?action=news/view_details&news_id=63341

Проведення занять в рамках дисциплін «живопис»/ «рисунок» на пленері

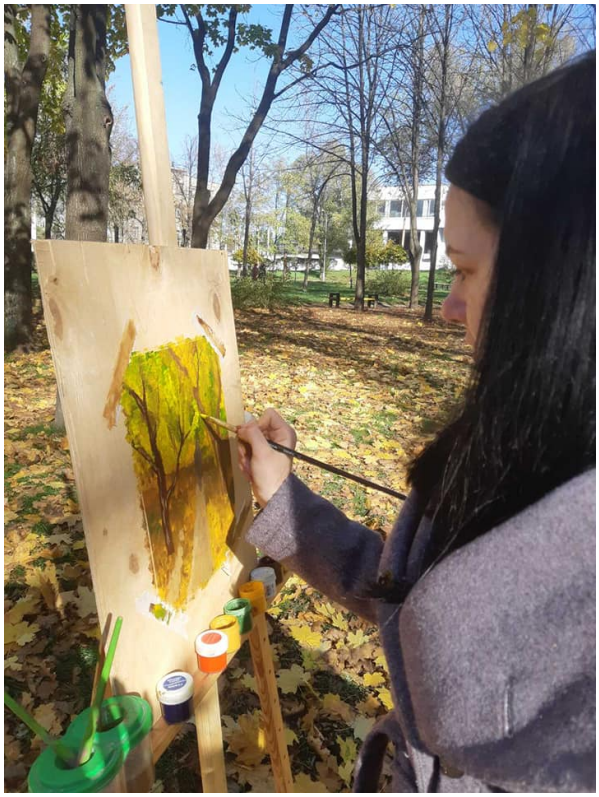

Відвідування експозиції виставки Олени Придувалової «КРАЙ» у Мистецькому просторі готельного комплексу «Інтурист»

Додаток Л.
Документи, що підтверджують впровадження результатів за темою дисертаційного дослідження «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти» Рашевської А. А.

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
вул. Університетська, 66, м. Запоріжжя, 69011, Україна
тел.: (061) 764-45-46, факс: (061) 228-75-08, e-mail: znu@znu.edu.ua, Код ЄДРПОУ 02125243

24.06.2025 № 01/01-23/1008 На № _____ від _____

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Рашевської Анни Анатоліївни
«Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Рашевська А. А. протягом 2021-2024 н. р. здійснювала дослідно-експериментальну роботу за темою дисертації «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти» у Запорізькому національному університеті.

Дисертантка проаналізувала освітньо-професійні програми і навчальні плани підготовки бакалаврів за спеціальністю 022 «Дизайн», а також теоретичні і практичні аспекти навчання майбутніх дизайнерів в університеті. Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри дизайну факультету соціальної педагогіки та психології Запорізького національного університету на тему «Освіта і практика дизайну: Шляхи розвитку в контексті діджиталізації і євроінтеграції» (реєстраційний номер № 0121U113246).

Дослідно-експериментальна робота проводилася на кафедрі дизайну зі здобувачами спеціальності 022 «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. У процесі проведення дослідження було реалізовано низку завдань: розроблено та теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів; визначено критерії, показники та рівні її сформованості; експериментально перевірено ефективність запропонованої моделі. Протягом проведення педагогічного експериментального дослідження дослідниця брала активну участь у навчальному процесі, виконуючи обов'язки старшого викладача на кафедрі дизайну та викладаючи дисципліни, пов'язані з графічним дизайном та національною ідентичністю, зокрема «Історія мистецтв», «Історія дизайну», «Проектування», здійснювала керівництво підготовкою курсової роботи здобувачів освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

У освітній процес Запорізького національного університету, а також інших закладів вищої освіти, де проходив експеримент, було впроваджено розроблені електронні навчально-методичні комплекси з зазначених дисциплін, методичні рекомендації, засоби діагностики та контролю успішності здобувачів освіти для вивчення освітніх компонентів, пов'язаних із графічним дизайном та національно-патріотичною тематикою.

Практичне використання результатів дослідження сприяло підвищенню ефективності професійної підготовки майбутніх дизайнерів, збільшенню їхньої активності та самостійності в навчально-пізнавальній діяльності, а також позитивно вплинуло на формування національно-патріотичної компетентності у здобувачів освіти.

Результати дисертаційного дослідження Рашевської А. А. на тему «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти» обговорено і схвалено на засіданні кафедри дизайну факультету соціальної педагогіки і психології Запорізького національного університету (протокол № 10 від 23 травня 2025 року).

В. о. ректора
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, професор Олександр БОНДАР

УКРАЇНА
МКІП

Харківська державна академія
дизайну і мистецтв (ХДАДМ)
вул. Мистецтв, 8
Харків, 61002, Україна
тел. (057) 706-04-04
тел./факс (057) 706-15-60

Kharkiv State Academy
of Design and Arts (KSADA)
vul. Mystetstv, 8,
Kharkiv, 61002, Ukraine
tel. +38(057) 706-04-04
tel/fax +38(057) 706-15-60

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

E-mail: academy@ksada.edu.ua http:/www.ksada.org Код ЄДРПОУ 02071145

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження *Рашевської Анни Анатоліївни, викладача кафедри дизайну Запорізького національного університету,* на тему «*Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти*»

Результати дисертаційної роботи А. Рашевської були апробовані впродовж другого семестру 2024–2025 н. р. шляхом впровадження моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у навчальний процес кафедри дизайну тканин та одягу Харківської державної академії дизайну і мистецтв (ХДАДМ) освітньо-професійної програми «Концептуальний дизайн в індустрії моди», спеціальність 022 «Дизайн».

Матеріали дисертаційної роботи, в якій А. Рашевською вперше обґрунтовано й розроблено методику формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти та розроблено структурно-функціональну модель формування досліджуваної компетентності, розроблені навчально-методичні комплекси, методичні рекомендації для виконання лабораторних робіт використовуються у навчальному процесі кафедри дизайну тканин та одягу при підготовці здобувачів освітньо-професійної програми «Концептуальний дизайн в індустрії моди» другого (магістерського) рівня вищої освіти, а саме під час організації освітнього процесу за такими дисциплінами, як «Концептуальне проєктування», «Колекція» та «Репрезентативні практики дизайну костюма», а також під час організації підготовки та проходження педагогічної та переддипломної практик, для виконання кваліфікаційних робіт. Зокрема, відбувся Круглий стіл за участі студентів кафедр обох вишів на тему: «Деколоніальність у сучасному мистецтві, уникнення стерео типізації та культурної апропріації», одним із спікерів якого була А. Рашевська. Впровадження розробок і методичних рекомендацій А. Рашевської надало змогу урізноманітнити навчальні завдання і тематику кваліфікаційних проєктів, розширити та поглибити знання та вміння майбутніх магістрів дизайну. В цілому, матеріали дисертаційної роботи є актуальними, мають вагоме теоретичне і практичне значення для підготовки фахівців з дизайну.

Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження обговорено та затверджено на засіданні кафедри дизайну тканин та одягу ХДАДМ (протокол засідання кафедри № 20 від 07.06.2025 року).

Перший проректор з науково-педагогічної роботи ХДАДМ,
кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри
аудіовізуального мистецтва Марина ТОКАР

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
№02071145

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА
вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002, факс (0542) 22-15-17, тел. (0542) 68-59-02
e-mail: rector@sspu.edu.ua, www.sspu.edu.ua
Код ЄДРПОУ 02125510

08.02.2024 № 344 На № _____ від _____

ДОВІДКА ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ
результатів дисертаційного дослідження
Рашевської Анни Анатоліївни
«Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти»

У період з 2022 до 2023 рр. на базі кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Навчально-наукового інституту культури і митсецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка в процесі професіної підготовки студентів за спеціальністю 022 «Дизайн» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здійснювалося упровадження результатів дисертаційного дослідження Рашевської Анни Анатоліївни на тему: «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти». Дослідницею були представлені матеріали дослідження, зокрема авторський комплекс методичних матеріалів з освітніх компонентів «Проєктування», «Історія мистецтв», «Історія дизайну» та «Рисунок» який містить робочу програму, електронні навчально-методичні матеріали та методичні рекомендації.

Результати роботи зазначають, що завдяки інтеграції курсів та використання розробленого навчально-методичного матеріалу в процесі вивчення дисциплін, майбутній бакалавр з дизайну отримує можливість відчуття патріотизму, громадянської відповідальності, національно-культурної ідентичності, здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі цінності та стати амбасадором української культури на закордонному ринку. Результати дисертаційної роботи Рашевської Анни Анатоліївни відображені у ряді наукових статей, матеріали яких використовуються під час навчання здобувачів освіти та для написання курсової та випускної кваліфікаційної роботи.

Довідка щодо впровадження результатів дисертаційного дослідження була обговорена і затверджена на засіданні кафедри бразотворчого мистецтва і дизайну Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка за спеціальністю 022 «Дизайн», освітньо-професійною програмою «Графічний дизайн» на бакалаврському рівні вищої освіти (протокол №4 від 15 листопада 2023 року)

Перший проректор
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С. Макаренка **проф. Любов ПШЕНИЧНА**

АКТ

про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Рашевської Анни Анатоліївни на тему ***«Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти»*** в навчальний процескомунального закладу вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

Протягом 2021 - 2023 років на кафедрі дизайну факультету мистецтва і дизайну комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради проходила апробацію розроблена А. А.Рашевською методика національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів, яка висвітлена у дисертаційній роботі. Впровадження в освітній процес розробленоїметодики формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів засвідчили ефективність робленої моделі. Дисертанткою запропоновано нові підходи до змісту та організації професійної підготовки майбутніх дизайнерів, які ґрунтуються на компетентністній парадигмі та міждисциплінарному навчанні. Відповідно до запропонованої моделі формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів було розроблено відповідний навчально-методичний матеріал, який активно використовувався викладачами кафедри дизайну в процесі викладання освітніх компонентів «Дизайн-проєктування», «Рисунок» та для організації підготовки курсових робіт для освітньої та професійної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» (освітня програма «Графічний дизайн») за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти та в процесі підготовки курсових робіт.

Результати дослідження обговорено та схвалено на засіданні кафедри дизайну факультету мистецтва і дизайну комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, протокол № 3 від “25” жовтня 2023 р. Матеріали дисертаційної роботи є актуальними, мають вагоме теоретичне і практичне значення у процесі підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну. Використання в освітньому процесі методичних розробок та підходів, пропонованих Анною Анатоліївною Рашевською, дало позитивні результати, що заслуговує як схвальної оцінки, так і широкого впровадження у процес підготовки дизайнерів у закладах вищої освіти.

З повагою, перший проректор
Хортицької національної академії Олена ПОЗДНЯКОВА

КЛАСИЧНИЙ
ПРИВАТНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Україна, 69002
м. Запоріжжя,
Жуковського, 70 "Б"

тел. (061) 764-57-15
(0612) 63-99-73
факс (061) 764-57-15
(061) 220-10-02

CLASSIC
PRIVATE
UNIVERSITY

70 "B", Zhukovskogo st.,
69002 Zaporizhja,
UKRAINE

tel. (061) 764-57-15
(0612) 63-99-73
fax (061) 764-57-15
(061) 220-10-02

№ 3849 "17" 11 2023

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження Рашевської Анни Анатоліївни «**Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти**»

Вища освіта України вкотре зазнає суттєвих змін, метою яких є не лише підвищення якості освітянських послуг, але й модернізація підготовки фахівців, зокрема гостро стоїть проблема формування національно-патріотичної свідомості молоді, що є складовою національної безпеки України. В умовах російської агресії і з огляду на виклики, що постають перед українською державністю, надважливо формувати таку особистість, яка буде усвідомлювати своє місце і роль в утвердженні і захисті національних цінностей та глобалізаційних процесах, що зараз відбуваються в Україні та стане амбасадором національного мистецтва та культури на світовому рівні. Особливої актуальності у сучасній дизайн-освіті набуває проблема формування національно-патріотичної компетентності майбутніх бакалаврів дизайну, якій присвячено дисертаційне дослідження А. А. Рашевської.

Упродовж 2021–2023 рр. на базі Класичного приватного університету здійснювалась апробація запропонованої А А. Рашевською методики навчання здобувачів, які навчаються на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн», освітньо-професійна програма «Дизайн». Дисертанткою запропоновано нові підходи до професійної підготовки, які ґрунтуються на компетентнісній парадигмі та міждисциплінарному навчанні. Відповідно до запропонованої моделі організовано інформаційно-освітнє середовище, в межах якого розроблено відповідний навчально-методичний матеріал для освітніх компонентів «Проєктування», «Рисунок» та для організації підготовки курсових робіт та виробничої практики.

Методичні розробки А. А. Рашевської використовувались викладачами кафедри інформаційних технологій та дизайну Класичного приватного університету під час викладання відповідних навчальних дисциплін.

Результати впровадження дисертаційного дослідження Рашевської Анни Анатоліївни «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук обговорено і затверджено на засіданні кафедри інформаційних технологій та дизайну (протокол № 3 від 09 листопада 2023 р.). Використання в освітньому процесі методичних розробок та підходів, пропонованих Рашевською Анною Анатоліївною, дало позитивні результати, що заслуговує як схвальної оцінки, так і широкого впровадження у процес підготовки фахівців закладів вищої освіти.

Ректор
Класичного приватного університету Віктор ОГАРЕНКО

УКРАЇНА
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ ПІДРОЗДІЛ «МИКОЛАЇВСЬКА ФІЛІЯ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ»
вул. Декабристів, 17, м. Миколаїв, 54017 тел./факс (0512) 47-00-11 e-mail: mfknukim@ukr.net

№ 64/20-22 від 22.03.2024 р. на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження в освітній процес Відокремленого підрозділу «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв» результатів дисертаційної роботи **Рашевської Анни Анатоліївни** на тему: «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

Результати дисертаційної роботи Рашевської Анни Анатоліївни на тему «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти» є актуальними в умовах реформування освіти в контексті європейського вектору розбудови національної освіти. Тому упродовж 2021-2024 рр. на кафедрі дизайну ВП «МФ КНУКіМ» здійснювалося впровадження навчально-методичних розробок Рашевської А. А. згідно із зазначеною темою.

Теоретичні та практичні наукові напрацювання здобувача використовувалися науково-педагогічними працівниками в процесі здійснення освітньої діяльності. Впровадження розробок і методичних рекомендацій дисертантки дало змогу урізноманітнити навчальні завдання і тематику проєктів навчання здобувачів вищої освіти спеціальності 022 «Дизайн», розширити та поглибити знання та вміння майбутніх бакалаврів з дизайну, які будуть актуальними в контексті посилення присутності національної української візуальної культури у дизайн продукції. Матеріали дисертаційної роботи є актуальними, демонструють сучасний стан впливу національної свідомості на розвиток візуальної культури, мають вагоме теоретичне і практичне значення для підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну.

Використання запропонованих Рашевською А. А. підходів, методів та форм підготовки майбутніх дизайнерів у дисертаційній роботі заслуговує схвальної оцінки та подальшого широкого впровадження. Довідку про впровадження результатів дослідження Рашевської Анни Анатоліївни обговорено та затверджено на засіданні кафедри дизайну ВП «МФ КНУКіМ» (протокол № 11 від 06.03.2024 р.).

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації.

Директор ВП «МФ КНУКіМ»,
доктор педагогічних наук,
професор Віктор МОЗГОВИЙ

Департамент освіти і науки
Сумської обласної державної адміністрації
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
(КЗ СОІППО)

вул. Миколи Сумцова, 5, м. Суми, 40007, тел. /факс: (0542) 33-40-67
e-mail: osvita.soippo@sm.gov.ua, web: soippo.edu.ua
Код ЄДРПОУ 02139771

12.02.2024 №120/01-16 На №_____від _____

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Рашевської Анни Анатоліївни
«Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти»

Упродовж 2022 – 2023 р. р. здійснювалась апробація та впровадження теоретичних і практичних результатів дисертаційного дослідження Рашевської Анни Анатоліївни на тему «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти» на базі кафедри теорії і методики змісту освіти Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Матеріали дисертаційного дослідження використовувалися у процесі викладання дисциплін професійно-педагогічного циклу для вчителів образотворчого мистецтва закладів загальної середньої освіти та викладачів архітектури та дизайну закладів фахової передвищої освіти під час проходження курсів підвищення кваліфікації.

Констатовано, що використовувалась авторська модель методичної системи формування національно-патріотичної компетентності фахівців з дизайну в процесі професійної діяльності. Впровадження теоретичних та практичних розробок суттєво урізноманітнило зміст освітнього процесу, сприяло підвищенню професійної компетентності, збагатило практичний досвід фахівців щодо спрямування власної практичної проєктної діяльності на формування національної ідентичності у візуальній культурі фахівців.

Зважаючи на наукову та практичну значущість дисертаційного дослідження Рашевської Анни Анатоліївни, його важливість та актуальність для формування національно-патріотичної компетентності майбутніх фахівців з дизайну, які стануть амбасадорами української національної ідентичності на міжнародному

ринку дизайну, важливість та практичну значущість на державному рівні, відповідно до сучасних інновацій та технологій у системі вищої освіти, колективом кафедри теорії і методики змісту освіти Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти було зроблено висновок про доцільність впровадження його результатів у практику підготовки майбутніх фахівців з дизайну в закладах вищої освіти України.

Довідку про впровадження результатів дисертаційного дослідження Рашевської Анни Анатоліївни обговорено та затверджено на засіданні кафедри теорії і методики змісту освіти Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол №8 від 22 січня 2024 року).

Довідка видана для подання за місцем захисту дисертації.

Проректор з наукової роботи,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки,
спеціальної освіти та менеджменту,
доцент **Сергій ГРИЦАЙ**

Додаток М.
Список публікацій Рашевської А. А. за темою дисертаційного дослідження «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти»

Основні наукові праці, опубліковані у фахових виданнях України, зокрема таких, що реферуються міжнародними наукометричними базами:

1. Рашевська А. А. Аналіз сучасних підходів до визначення дефініції «національно-патріотична компетентність майбутнього дизайнера», *Педагогічні науки: теорія та практика.* Запоріжжя: ЗНУ, 2022. № 2 (42). С. 91-97 DOI : 10.26661/2786-5622-2022-2-14 (Index Copernicus)
2. Рашевська А. А., Чемерис Г. Ю. Аналіз досвіду формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2022. № 53. С. 277-283 DOI : 10.24919/2308-4863/53-2-41 (Index Copernicus)
3. Чемерис Г. Ю., Рашевська А. А. Добір доцільних форм та методів та формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* / [редкол.: А. В. Сущенко (голов. ред) та ін.]. Запоріжжя: КПУ, 2022. Вип. 221-225 DOI : 10.32840/1992-5786.2022.83.39 (Index Copernicus)
4. Рашевська А. А. Формування професійних компетентностей під час аналізу козацького портрету XVII–XVIII ст. у студентів спеціальності «Дизайн» на заняттях з живопису. *Вісник ЗНУ, Педагогічні науки*. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. №1 (32). С. 92-94 URL : http://journalsofznu.zp.ua/index.php/pedagogics/article/view/525 (Index Copernicus)

Статті в зарубіжних наукових виданнях:

1. Rashevska A. Diagnostics of the Development of National-Patriotic Competence of Future Designers. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management).* 2024. №5 (65). Pp. 24-31 DOI : 10.51647/kelm.2024.5.5 (Index Copernicus)

Статті, опубліковані в наукових виданнях,
що реферуються міжнародними наукометричними базами:

1. Rashevska A. Theoretical and Methodological Basis for the Formation of National-Patriotic Competence of Future Designers. *Українські студії в європейському контексті: зб. наук. пр.* Київ : ГО «Інноваційні обрії України», 2024. № 9. С. 354-369 DOI : 10.31110/2710-3730/2024-9 (Index Copernicus)

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації: навчальні посібники, методичні рекомендації та вказівки:

1. Виноградова А. С., Гресик І. С., Рашевська А. А. *Дизайн-проєктування: Методичні рекомендації до виконання курсових робіт для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн».* Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2019. 40 с.
URL : https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/5184

2. Брянцев О. А., Чемерис Г. Ю., Рашевська А. А. Проектування : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 54 с.
URL : https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/19034

3. Чемерис Г. Ю., Гресик І. С., Рашевська А. А., Потапенко М. В. Методичні рекомендації до проходження виробничої практики для здобувачів ступеня вищої освіти спеціальності «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн». Запоріжжя: ЗНУ, 2024. 54 с.
URL : https://dspace.znu.edu.ua/xmlui/handle/12345/23700

Матеріали конференцій та опубліковані праці апробаційного характеру:

1. Рашевська А. А. Виховний потенціал етнодизайну в процесі підготовки майбутніх дизайнерів. *Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів : матеріали І Всеукраїнського науково-методичного семінару* / Головні редактори: Г. В. Локарєва, Ю. В. Гончаренко. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2025. С. 58-60

2. Рашевська А. Педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів. *Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів: матеріали VI науково-методичного семінару* / голов. ред. : Г. В. Локарєва, Ю. В. Гончаренко. Запоріжжя : ЗНУ, 2024. С. 48-50

3. Kopeikin M., Gresyk I., Rashevska A. Educational potential of ethnodesign in the formation of professional competencies of future designers. *Design, Visual Art & Creativity: Modern Trends and Technologies*: Proceedings of III rd International Scientific and Practical Conference (12th of December 2024) Zaporizhzhia : Zaporizhzhia National University, 2024. Vol. 2 Pp. 30-33. DOI : 10.5281/zenodo.14577347

4. Рашевська А. Дидактичні основи національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції* (12 грудня 2023 р.) Запоріжжя : ЗНУ, 2023. Т. 2 С. 73-75. DOI : 10.5281/zenodo.10360480

5. Рашевська А. А. Національно-патріотична компетентність як важлива складова сучасної мистецької освіти. *X Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво в реаліях сучасної освіти»*. (25–26 травня 2023 р. Полтава) Полтава : Полтавський національний педагогічний університет, 2023. С. 179-182.

6. Рашевська А. А. Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в контексті реформування дизайн-освіти. *Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології : матеріали I міжнародної науково-практичної конференції* (12 грудня 2022 р.) Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2022. Том 2. С. 43-45.

7. Рашевська А. А. Особливості формування національно-патріотичної компетентності в системі підготовки майбутніх дизайнерів. *Міжнародна наукова конференція «Культурологія, мистецтвознавство та музикознавство в системі сучасної освіти країн європейського союзу»*. Вроцлавек : Cuiavian University in Wroclawek, 2022. С. 38-40.

8. Рашевська А. А. Роль дисципліни «Рисунок» у формуванні професійних компетентностей майбутніх бакалаврів дизайну. *Міжнародна наукова конференція «Взаємодія культури, науки і мистецтва в питаннях розвитку моральності сучасного європейського суспільства»* (м. Рига, Латвійська Республіка, 28-29 грудня 2021 р.) Рига : Балтійська міжнародна академія, 2022. С. 130-131.

9. Омельченко А. В., Рашевська А. А. Особливості створення ілюстративного матеріалу при проведенні ділової гри з інструментів пропаганди для школярів м. Запоріжжя та Запорізької області. *Пропаганда vs контрпропаганда у медіапросторі: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Запоріжжя, 12 лютого 2018 р.). Запоріжжя : Інтер-М, 2018. С. 386-395.

10. Рашевська А. А. Джеймс Гілрей – фундатор англійської сатиричної карикатури. *Пропаганда vs контрпропаганда у медіапросторі: минуле, сучасне, майбутнє: матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (Запоріжжя, 12 лютого 2018 р.). Запоріжжя : Інтер-М, 2018. С. 200-210.

11. Рашевська А. А. Українська народна ікона козацької доби в контексті розвитку духовності в сучасній художній освіті. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали III Міжнародного Конгресу* (м. Одеса, 18-21 травня 2017 року). Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 369-370.

12. Рашевська А. А. Козацька тема в художніх творах з колекції Дніпропетровського історичного музею ім. Д. І. Яворницького. *«Педагогічні аспекти підготовки викладачів з візуального мистецтва та дизайну: сучасність і перспективи» та «Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття». Збірник матеріалів Міжнародних науково-методичних конференцій професорсько-викладацького складу і молодих учених в рамках IX Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2017»,* м. Харків, 9-12 жовтня 2017 року / За загал. ред. Даниленка В. Я. Харків : ХДАДМ, 2017. С. 299-302.

13. Рашевська А. А. Роль ікон та православних святих у релігійному світосприйнятті запорізьких козаків. *Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття», присвячена 95-річчю заснування вищої художньої школи Харкова*. Збірник статей. (13 жовтня 2016 р), Харків : ХДАДМ, 2016. С. 126-128.

14. Рашевська А. А. Художні особливості народної ікони в колекції національного заповідника «Хортиця» в м. Запоріжжі. *Всеукраїнська наукова конференція професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2014/2015 навчального року : Збірник статей.* (м. Харків, 15 травня 2015 р). Харків : ХДАДМ, 2015. С. 28-29.

15. Рашевська А. А. Українська народна ікона–запорізьких та дніпровських музейних колекцій в колекції національного заповідника «Хортиця» в м. Запоріжжі. *Сучасне мистецтво: практика та наукові пошуки : Міжнародна студентська науково-практична конференція.* (м. Харків, 15-16 жовтня 2015 року). Харків : ХДАДМ, 2015. С 188-191.

16. Рашевська А. А. Народна ікона та її роль в українському мистецтві. *Дизайнерська освіта України у світовому контексті. Міжнародна студентська науково-практична конференція* (м. Харків, 16-18 жовтня 2013 р.) Харків : ХДАДМ, 2013. С 82-83.

Додаток Н.
Відомості про апробацію результатів дисертаційної роботи Рашевської А. А. за темою дисертаційного дослідження «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти»

Міжнародні наукові конференції:

1. VI Міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу» (10-11 квітня 2025 р., м. Запоріжжя) Форма участі – очна, доповідь на секційному засіданні на тему: «Етнодизайн у професійній підготовці дизайнерів: виховний потенціал та інтеграція в освітній процес»

2. Міжнародний науковий круглий стіл «Європейський та національний виміри реформування дизайн-освіти» (06 травня 2025 р., м. Київ). Форма участі – заочна, доповідь на секційному засіданні та публікація тез на тему: «Про уникнення культурної апропріації у дизайні»

3. III Міжнародна науково-практична конференція «Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології» (12 грудня 2024, м. Запоріжжя). Форма участі – очна, доповідь на секційному засіданні та публікація тез на тему: «Educational potential of ethnodesign in the formation of professional competencies of future designers»

4. VI Міжнародний конгрес «Етнодизайн у контексті відродження української національної ідентичності та європейської інтеграції» (27-29 листопада 2024 р., м. Полтава) Форма участі – очна, доповідь на секційному засіданні на тему: «Виховний потенціал етнодизайну в професійній підготовці майбутніх дизайнерів»

5. II Міжнародна науково-практична конференція «Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології» (12 грудня 2023, м. Запоріжжя). Форма участі – очна, доповідь на секційному засіданні та публікація тез на тему: «Дидактичні основи національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів»

6. Міжнародна наукова конференція «Культурологія, мистецтвознавство та музикознавство в системі сучасної освіти країн європейського союзу» (2022, Вроцлавек). Форма участі – заочна, публікація тез на тему: «Особливості формування національно-патріотичної компетентності в системі підготовки майбутніх дизайнерів»

7. I Міжнародна науково-практична конференція «Дизайн, візуальне мистецтво та творчість: сучасні тенденції та технології» (12 грудня 2022, м.

Запоріжжя). Форма участі – очна, доповідь на секційному засіданні та публікація тез на тему: «Формування національно-патріотичної компетентності майбутніх дизайнерів в контексті реформування дизайн-освіти»

8. Міжнародна наукова конференція «Взаємодія культури, науки і мистецтва в питаннях розвитку моральності сучасного європейського суспільства» (м. Рига, Латвійська Республіка, 28-29 грудня 2021 р.). Форма участі – заочна, публікація тез на тему: «Роль дисципліни «Рисунок» у формуванні професійних компетентностей майбутніх бакалаврів дизайну»

9. Міжнародна науково-практична конференція «Пропаганда vs контрпропаганда у медіапросторі: минуле, сучасне, майбутнє» (12 лютого 2018 р., м. Запоріжжя) Форма участі – заочна, публікація тез на тему: «Особливості створення ілюстративного матеріалу при проведенні ділової гри з інструментів пропаганди для школярів м. Запоріжжя та Запорізької області» та тез доповіді на тему «Джеймс Гілрей – фундатор англійської сатиричної карикатури»

10. ІІІ Міжнародний конгрес «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (м. Одеса, 18-21 травня 2017 року). Форма участі – заочна, публікація тез на тему: «Українська народна ікона козацької доби в контексті розвитку духовності в сучасній художній освіті»

11. Міжнародна науково-методична конференція професорсько-викладацького складу і молодих учених в рамках IX Міжнародного форуму «Дизайн-освіта 2017» (9-12 жовтня 2017 р., м. Харків). Форма участі – заочна, публікація тез на тему: «Козацька тема в художніх творах з колекції Дніпропетровського історичного музею ім. Д. І. Яворницького»

12. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання мистецтвознавства: виклики XXI століття», присвячена 95-річчю заснування вищої художньої школи Харкова (13 жовтня 2016 р, м. Харків). Форма участі – заочна, публікація тез на тему: «Роль ікон та православних святих у релігійному світосприйнятті запорізьких козаків»

13. Міжнародна студентська науково-практична конференція «Сучасне мистецтво: практика та наукові пошуки» (15-16 жовтня 2015 р., м. Харків). Форма участі – заочна, публікація тез на тему: «Українська народна ікона– запорізьких та дніпровських музейних колекцій в колекції національного заповідника «Хортиця» в м. Запоріжжі»

14. Міжнародна студентська науково-практична конференція (16-18 жовтня 2013 р., м. Харків) . Форма участі – заочна, публікація тез на тему: «Народна ікона та її роль в українському мистецтві. Дизайнерська освіта України у світовому контексті»

Всеукраїнські наукові конференції:

15. І Всеукраїнський науково-методичний семінар «Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів» (29 травня 2025 р., м. Запоріжжя). Форма участі – очна, доповідь на секційному засіданні та публікація тез на тему: «Виховний потенціал етнодизайну в процесі підготовки майбутніх дизайнерів»

16. Х Всеукраїнська науково-практична конференція «Мистецтво в реаліях сучасної освіти». (25–26 травня 2023 р. Полтава). Форма участі – заочна, публікація тез на тему: «Національно-патріотична компетентність як важлива складова сучасної мистецької освіти»

17. Всеукраїнська наукова конференція професорсько-викладацького складу і студентів ХДАДМ за підсумками роботи 2014/2015 навчального року (15 травня 2015 р., м. Харків). Форма участі – заочна, публікація тез на тему: «Художні особливості народної ікони в колекції національного заповідника «Хортиця» в м. Запоріжжі»

Регіональні наукові конференції:

18. VI науково-методичний семінар «Методологічні та практичні проблеми професійної підготовки акторів і дизайнерів» (30 травня 2024 р., м. Запоріжжя); Форма участі – очна, доповідь на секційному засіданні та публікація тез на тему: «Педагогічні умови формування національно-патріотичної компетентності у майбутніх дизайнерів»